

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรม
การศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของผลงานการค้นคว้าวิทยานิพนธ์
บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

ENHANCEMENT OF PARTICIPATION AMONG FAMILIES, ORGANIZATIONS AND
COMMUNITIES USING A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAM IN PREPARING PEOPLE
WITH AUTISM FOR FUTURE CAREERS

Miss Amornthip Suntawiriyapan

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
โดย	นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญญา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุขีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญญา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์)

อมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ : การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน
ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ
(ENHANCEMENT OF PARTICIPATION AMONG FAMILIES, ORGANIZATIONS AND
COMMUNITIES USING A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAM IN PREPARING
PEOPLE WITH AUTISM FOR FUTURE CAREERS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ.ดร.
วรรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ผศ.ดร.วีรฉัตร สุบัญญัติ, 286 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อ
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ
และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วย
โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ กลุ่มเป้าหมาย
ประกอบด้วยผู้แทนจากครอบครัว องค์กร และชุมชน จำนวน 30 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วม
สนทนากลุ่ม จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (content
analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว
องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมกัน
ทบทวนและเรียนรู้บทบาท 2) ร่วมกันเรียนรู้และประเมินเบื้องต้น 3) ร่วมกันเรียนรู้และประเมินสถาน
ประกอบการ 4) ร่วมกันกำหนดอาชีพที่เหมาะสม 5) ร่วมกันประสานความร่วมมือจากภายนอก 6)
ร่วมกันประเมินผล 7) ร่วมกันสะท้อนคิดและบทเรียนที่ได้รับ และ 8) ร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรม
การศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน
ประกอบด้วย *ด้านที่ 1 ด้านกายภาพ* ได้แก่ เปิดพื้นที่ในการสร้างโอกาสอย่างอิสระในการเลือก
สถานที่ และเวลาในการเข้ามาพบปะเรียนรู้ร่วมกันด้วยความสมัครใจทั้งจากครอบครัว องค์กร และ
ชุมชน *ด้านที่ 2 จิตใจ* ได้แก่ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นและเคารพความ
คิดเห็นของผู้อื่นบนพื้นฐานของความเข้าใจและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน *ด้านที่ 3 ด้านเทคนิค*
ได้แก่ มีความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ทักษะ กระบวนการ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่าง
ถูกต้อง เหมาะสม และตรงกับความต้องการ และ *ด้านที่ 4 ด้านเครือข่าย* ได้แก่ การประสานความ
ร่วมมือกับเครือข่ายต่างๆ เพื่อสนับสนุนทรัพยากร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

ภาควิชา	การศึกษาตลอดชีวิต	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก.....
ปีการศึกษา	2561	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม.....

5684232327: MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS ENHANCEMENT OF PARTICIPATION/ NON-FORMAL EDUCATION/ PREPARING PEOPLE WITH AUTISM FOR FUTURE CAREERS

AMORNTHIP SUNTAWIRIYAPAN: ENHANCEMENT OF PARTICIPATION AMONG FAMILIES, ORGANIZATIONS AND COMMUNITIES USING A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAM IN PREPARING PEOPLE WITH AUTISM FOR FUTURE CAREERS. ADVISOR: ASST. PROF. WORARAT PATHUMCHAROENWATTANA, Ph.D., CO-ADVISOR: ASST. PROF. WEERACHAT SOOPUNYO, Ph.D., 286 pp.

This objectives of this research were 1) to develop a non-formal education program to enhance the participation among families, organizations and communities in preparing people with autism for future careers and 2) to propose the guidelines to enhance the participation among families, organizations and communities using a non-formal education program in preparing people with autism for future careers. The sample of this study consisted of 30 representatives from families, organizations and communities and 16 experts participating in the focus group discussion. The research instruments included a questionnaire and an interview. Data collected were analyzed using statistics including frequency, percentage and content analysis.

The results of this research indicated as follows:

1. The developed non-formal education program to enhance the participation among families, organizations and communities in preparing people with autism for future careers consisted of 8 steps, namely: 1) role review and learning, 2) primary learning and evaluation, 3) enterprise learning and evaluation, 4) appropriate career determination, 5) cooperation with outside agencies, 6) evaluation, 7) reflection and lessons learned, and 8) learning transfer.

2 . The guidelines for enhancing the participation among families, organizations and communities using the non-formal education program in preparing people with autism for future careers consisted of 4 dimensions. First, physical dimension was providing space to freely create opportunities in choosing locations and time to meet and learn together voluntarily under the cooperation among families, organizations and communities. Second, mental dimension involved with the role recognition, accepting, listening to opinions and respect others' opinions on the basis of mutual understanding and encouragement. Third, technical dimension was the knowledge and understanding about skills and processes to achieve accurate and suitable operations that meet the needs. Lastly, network dimension was the cooperation with various networks to support resources and exchange learning together.

Department:	Lifelong Education	Student's Signature.....
Field of Study:	Non-Formal Education	Advisor's Signature.....
Academic Year:	2018	Co-Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย การดูแลเอาใจใส่ ความเมตตา และความปรารถนาดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรัรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญญา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่คอยให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องมาโดยตลอดการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาศน์ โกวิทยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์ กรรมการสอบภายนอก มหาวิทยาลัย ที่คอยให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความ สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาอ่านและให้คำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณมูลนิธิอิทธิอุทิศติกไทย ตลอดจนผู้ร่วมดำเนินการจากครอบครัว องค์กร และ ชุมชน ที่กรุณาให้ข้อมูลและร่วมดำเนินการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต และขอบคุณเพื่อน พี่ น้อง ชาวภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิตทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้ความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และขอบคุณน้ำใจและความช่วยเหลือที่ติงมาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ไชยูปถัมภ์ และ ดร.กิตติกันตพงศ์ ศรีบัวนา ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อนสนิทมิตรสหายกัลยาณมิตรทาง วิชาการทั้งหลายที่ทำให้กำลังใจกับข้าพเจ้าเสมอมา

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณาให้ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสนับสนุนการทำ วิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ เตี่ยสมชาย สันตวิริยะพันธุ์ คุณแม่อรรรถพร สันตวิริยะพันธุ์ นางสาวอมรพันธ์ นางอมรรัตน์ นางอมรรนุช นางสาวสุเบญจณี นายอมรเศรษฐ์ และเด็กชายอภิมาศ ผู้ที่ให้ ความรัก ความอดทน ดูแลให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง ตลอดจนให้กำลังใจและความปรารถนาดีเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	13
1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	13
1.2 เป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	18
1.3 ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	20
1.4 แนวคิดของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	22
1.5 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	26
1.6 การประยุกต์ใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	33
ตอนที่ 2 แนวคิดการมีส่วนร่วม.....	33
2.1 ความหมาย รูปแบบ และกระบวนการของการมีส่วนร่วม.....	33
2.2 ประเภทและระดับของการมีส่วนร่วม.....	43

สารบัญ

	หน้า
2.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม.....	46
2.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	47
2.5 รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดการศึกษา.....	48
2.6 แนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม.....	53
2.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม.....	54
ตอนที่ 3 บุคคลออทิสติก.....	57
3.1 ความหมายของบุคคลออทิสติก.....	57
3.2 ลักษณะอาการและพฤติกรรมของบุคคลออทิสติก.....	59
3.3 ลักษณะ อาการ ของแอสเพอร์เกอร์ (Asperger’s Syndrome).....	65
3.4 ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก.....	68
3.5 แนวทางการรักษาและช่วยเหลือบุคคลออทิสติก.....	69
ตอนที่ 4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพสำหรับบุคคลออทิสติก.....	71
4.1 กระบวนทัศน์ในการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก.....	71
4.2 บทบาทขององค์กรที่ให้บริการด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก.....	73
4.3 บทบาท และการเตรียมความพร้อมของครอบครัว องค์กร และชุมชน ที่มีต่อการจ้างงานบุคคลออทิสติก.....	75
4.4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการจ้างงานของบุคคลออทิสติก.....	82
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	101
5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม.....	101
5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	104
5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับบุคคลออทิสติก.....	105
ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	109
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	114

สารบัญ

หน้า

ระยะที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมก่อนดำเนินการพัฒนาโปรแกรม	
การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม	
ระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ.....	114
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริม	
การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิก	115
ระยะที่ 3 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร	
และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียม	
บุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ.....	128
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	132
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริม	
การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน	
ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ	132
ตอนที่ 2 ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร	
และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	
ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ	177
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	188
สรุปผลการวิจัย.....	189
อภิปรายผลการวิจัย.....	195
ข้อเสนอแนะ	209
รายการอ้างอิง	211
ภาคผนวก.....	222
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	223
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	225
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ.....	231

สารบัญ

	หน้า
ภาคผนวก ง เครื่องมือวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	239
ภาคผนวก จ ภาพการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ	249
ภาคผนวก ฉ รายงานผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม.....	256
ภาคผนวก ช หนังสือขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม	259
ภาคผนวก ซ เครื่องมือวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	276
ภาคผนวก ฌ ภาพการประชุมสนทนากลุ่ม	282
ภาคผนวก ญ คู่มือการใช้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมฯ	284
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	286

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 บทบาทหน้าที่หลักในการดูแลบุคคลออทิสติกของสมาชิกในชุมชน.....	80
ตารางที่ 2 สรุปวิธีการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการ เตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ.....	125
ตารางที่ 3 ผลการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการ เตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ.....	178

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	113
แผนภาพที่ 2 แผนภาพรวมการดำเนินการวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์แต่ละชั้น.....	131
แผนภาพที่ 3 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการ มีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ	187
แผนภาพที่ 4 องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย	207

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีความตื่นตัวทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดบริการช่วยเหลือบุคคลออทิสติกในหลายด้านจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษาและสังคมมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากกฎหมายและนโยบายของประเทศไทยดังที่กล่าวไว้ข้างต้นที่ให้ความสำคัญแก่บุคคลออทิสติก ปัญหาที่บุคคลออทิสติกต้องเผชิญในปัจจุบันกลับเป็นปัญหาที่หนักหนาสาหัสกว่าช่วงเวลาในวัยเด็กที่ถูกปฏิเสธการเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ซึ่งในช่วงเวลานั้นผู้ปกครองแก้ปัญหาเพียงการเปลี่ยนโรงเรียนและสุดท้ายบุคคลออทิสติกก็จะมีที่เรียนทุกคนซึ่งเป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของประเทศไทย แต่ปัญหาใหญ่ในปัจจุบันคือ เมื่อบุคคลออทิสติกจำนวนมากเรียนจบการศึกษาและต้องการเข้าสู่เส้นทางการทำงานเฉกเช่นเดียวกับหนุ่มสาวปกติทั่วไป กลับถูกปฏิเสธและปิดกั้นโอกาสไม่ยอมรับเข้าทำงาน จึงทำให้บุคคลออทิสติกเหล่านี้ต้องกลับไปใช้ชีวิตอยู่บ้านอย่างไร้คุณค่า ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเหลียวแลจากครอบครัวและสังคม

ปัจจุบันประชากรของประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 66,188,503 คน (กรมการปกครอง, 2560) จำนวนประชากรดังกล่าวมีประชาชนที่เป็นคนพิการรวมอยู่ด้วย จากสถิติการจดทะเบียนคนพิการ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2558 ปรากฏว่ามีผู้มาขอจดทะเบียนจำนวน 1,568,847 คน จากสถิติ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2559 ปรากฏว่ามีคนพิการมาขอจดทะเบียนจำนวน 1,725,601 คน และจากสถิติ ณ วันที่ 15 กันยายน 2560 ปรากฏว่ามีคนพิการมาขอจดทะเบียนจำนวน 1,808,524 คน (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2560) ซึ่งจากสถิติการจดทะเบียนคนพิการพบว่ามีจำนวนคนพิการเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสในสังคมอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องเป็นภาระของครอบครัว ชุมชน สังคม เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสด้านต่าง ๆ เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป กลุ่มผู้พิการถือเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งควรได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำเนินชีวิตให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้พิการแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้พิการมีความภาคภูมิใจในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ไม่เป็นภาระของสังคม ผู้พิการยังเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไปได้อีกด้วย จากการสำรวจความพิการและทุพพลภาพของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่าสัดส่วนผู้พิการในประเทศโดยรวมไม่มีความเปลี่ยนแปลงมากนัก อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีประเด็นของความเหลื่อมล้ำในกลุ่มผู้พิการในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม (Social determinants of

health; SDH) ยกตัวอย่างเช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลในทางลบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้พิการ

จากสถิติจำนวนคนพิการของประเทศไทยในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้ป่วยออทิสติกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก โดยคาดว่าปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ป่วยออทิสติกประมาณ 370,000 คน ในจำนวนนี้สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขเพียง 25,537 คน หรือประมาณร้อยละ 39.74 ต่อประชากรแสนคน บุคคลออทิสติกเป็นบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาประเภทหนึ่ง จัดอยู่ในกลุ่มบกพร่องทางพัฒนาการ โดยมีปัญหาทางพัฒนาการหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านพฤติกรรม โดยจะมีพฤติกรรมไม่ยืดหยุ่นเนื่องจากมีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองและสภาพทางชีววิทยา โดยแสดงอาการทางการรับรู้ Sensory symptoms ซึ่งความบกพร่องดังกล่าวส่งผลต่อการสื่อสาร การเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตในสังคม (กลุ่มงานศึกษาสำหรับคนพิการ, 2550) การประกอบอาชีพและการมีงานทำเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดรายได้และเกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ในแง่ของเศรษฐศาสตร์ยังนำเอาจำนวนการมีงานทำของประชากรมาเป็นตัวชี้วัดและพยากรณ์ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติ โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านอาชีพไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ มีการสนับสนุนให้พลเมืองมีความรู้และมีทักษะในการประกอบอาชีพโดยการส่งเสริมการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา และในส่วนของการศึกษาสายสามัญได้แทรกวิชาอาชีพไว้ด้วย (สุภา จรดล & โชคชัย สุธาเวช, 2556) ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่เอื้อประโยชน์แก่บุคคลออทิสติกมากขึ้น ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งได้ปรับปรุงจากพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ส่งผลให้บุคคลออทิสติกได้รับสิทธิความช่วยเหลือตามกฎหมายครอบคลุมความต้องการจำเป็นในการดำเนินชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและการประกอบอาชีพได้อย่างทั่วถึง (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2556) ในปัจจุบันการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพสำหรับบุคคลออทิสติกประสบสำเร็จได้ยาก ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากข้อจำกัดที่เกิดจากภาวะอาการออทิสซึม ซึ่งส่งผลเกี่ยวเนื่องต่อการเรียนรู้เรื่องอาชีพ และทักษะ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ความยุ่งยากในการเรียนรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การปรับตัวเข้ากับสังคม ตลอดจนปัญหาพฤติกรรมบางอย่างซึ่งออทิสติกแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นบุคคลออทิสติกต้องการการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยการผสมผสานวิธีการต่างๆ ทั้งในส่วนของส่งเสริมพัฒนาการ การจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนสวัสดิการสังคมและการดำเนินชีวิตในชุมชน ย่อมช่วยทำ

ให้ผู้ป่วยออทิสติกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามศักยภาพอย่างมีความสุข สามารถทำงาน มีรายได้ ทำกิจกรรมต่างๆ ได้เหมือนคนปกติทั่วไป (เจษฎา โชคดำรงสุข, 2557)

กรมสุขภาพจิต (2557) กล่าวว่า บุคคลออทิสติกวัยผู้ใหญ่ที่จบการศึกษาในทั่วโลกมีอัตราการตกงาน มากกว่า ร้อยละ 95 จึงควรร่วมกันดูแลช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ให้มีโอกาสในการทำงาน เพื่อการมีอาชีพและสามารถดำรงชีวิตได้ตามศักยภาพ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 มาตรา 33 ได้กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องรับผู้พิการเข้าทำงานในลักษณะงานในอัตราที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน จะช่วยส่งเสริมให้ผู้พิการมีความมั่นใจในตนเองและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ซึ่งการมีงานทำของบุคคลออทิสติกเหล่านี้ย่อมนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เปลี่ยนจาก “ภาระ” เป็น “พลัง” ของครอบครัว สังคมและประเทศชาติได้

ปัจจุบันองค์ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพในสังคมไทย ยังจำกัดอยู่ในวงของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติกเท่านั้น ข้อมูลจากการสำรวจของกรมสุขภาพจิตที่ผ่านมาพบว่า ยังมีพ่อแม่ ผู้ปกครองหลายครอบครัวประสบปัญหาขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่การทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทห่างไกล ชุมชนที่มีบุคคลออทิสติกเป็นสมาชิกของชุมชน ชาวบ้านทั่วไปยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลออทิสติก และยังไม่เปิดใจรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงานเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มองว่าบุคคลออทิสติกเป็นคนผิดปกติแตกต่างจากคนทั่วไป ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับ มีเพียงองค์กรที่เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติกกับผู้ปกครองเพียงบางส่วนเท่านั้นที่คอยดูแลและช่วยเหลือ และถ้ามองในหลายมิติ ปัญหาเด็กออทิสติกยังกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของชุมชนและประเทศชาติด้วย (กรมสุขภาพจิต, 2557)

จากการสัมภาษณ์ นางสุชาดา สาครเสถียร ที่ปรึกษาด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ โรงพยาบาลศรีธัญญา (15 มีนาคม 2559) เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพกล่าวว่า “การพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกให้ครบทุกด้าน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ ทักษะงานอาชีพก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกในการส่งเสริมทักษะชีวิตซึ่งลักษณะการจัดกิจกรรมเป็นได้ทั้งอาชีพอิสระ คือทำในเวลาว่าง เป็นรายได้เสริมและอาชีพหลักที่สามารถสร้างเป็นรายได้หลักเลี้ยงตนเอง ในงานทักษะงานอาชีพก็เป็นอีกทักษะหนึ่งที่เป็นต่อการดำรงชีวิต แต่ก็ประสบปัญหาสำคัญ คือ โรงเรียนและสถาบันต่างๆ มุ่งสอนและฝึกทักษะอาชีพโดยเน้นการฝึกที่บุคคลออทิสติกโดยตรงเท่านั้น เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานจริงบุคคลออทิสติกไม่สามารถทำงานในระยะยาวได้ เนื่องจากข้อจำกัดเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารกับผู้อื่น ความเข้าใจความหมายต่างๆของภาษา และชุมชน สถานประกอบการ นายจ้าง ไม่เข้าใจการทำงานร่วมกับบุคคลออทิสติก โดยบุคคลที่มีความสำคัญในการ

เตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพมีสามกลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง แต่ยังไม่แน่ใจต่อบทบาท ความสำคัญและความจำเป็นของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ กลุ่มที่สอง คือ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันยังไม่มีการจัดโปรแกรมหรือเปิดพื้นที่กิจกรรมเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพให้กับกลุ่มบุคคลทั่วไปได้รับรู้ และกลุ่มสุดท้ายคือ ชุมชน ซึ่งยังไม่มี ความเข้าใจ เกี่ยวกับบุคคลออทิสติก ทำให้ไม่รู้ลักษณะพฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลออทิสติก วิธีปฏิบัติ และการสื่อสารกับบุคคลออทิสติก และไม่ทราบบทบาท ความสำคัญและความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ มองว่าเป็นหน้าที่ของสถาบัน โรงเรียนเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและชุมชน ” (สุชาติ สาคกรเสถียร, 2559) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้รับผิดชอบโครงการทดลองจ้างงาน สถาบันราชานุกูล เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ กล่าวว่า “สถาบันได้ดำเนินการโครงการนี้มาตั้งแต่ ปี 2538 ในระยะแรกจะเป็นการฝึกงานภายในหน่วยงานต่างๆของสถาบันเท่านั้น เช่น เดินหนังสือ พิมพ์รายงานต่างๆ ฯลฯ แต่ในระยะหลังมีการส่งให้ไปทำงานกับสถานประกอบการภายนอก จึงพบปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับโครงการทดลองจ้างงานของสถาบันนั้น คือ การประสานความร่วมมือในการดูแลการทำงานของบุคคลออทิสติกจากสถาบันสู่ครอบครัวและชุมชน เนื่องจากความไม่เข้าใจ และไม่มีความรู้และทักษะกระบวนการช่วยเหลือ สนับสนุน ในด้านการทำงานของบุคคลออทิสติก ทำให้บุคคลออทิสติกไม่สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ และส่งผลให้บุคคลออทิสติกเกิดภาวะเครียด วิตกกังวล มีปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงและบางรายเกิดภาวะซึมเศร้าต้องเข้ารับการรักษาบำบัดและฟื้นฟูสภาพจิตใจอีกครั้ง ซึ่งถ้าครอบครัวและชุมชน มีความรู้และความเข้าใจต่อบทบาทความสำคัญของตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการมีอาชีพของบุคคลออทิสติกอย่างยิ่ง ” (นักสังคมสงเคราะห์ ผู้รับผิดชอบโครงการทดลองจ้างงาน, 2559) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กรที่เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติก และชุมชนมีความสำคัญและความจำเป็นต่อการ ศึกษาเรียนรู้และกระบวนการเตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ดุสิต ลิขนะพิชิตกุล (2551) กล่าวว่า การดูแลรักษาบุคคลออทิสติกไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุด เพียงวิธีการเดียวและไม่มีรูปแบบไหนที่เป็นสูตรสำเร็จเพียงรูปแบบเดียวที่ต้องใช้กับบุคคลออทิสติก แต่ต้องเป็น “การดูแลรักษาแบบบูรณาการ” ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายพันธมิตรในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นแกนนำชุมชน วัด บ้าน โรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมมีร่วมกันพัฒนาบุคคลออทิสติกที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ครอบครัวตระหนักและให้ความสำคัญต่อการดูแล สนับสนุน บุตรหลานออทิสติก แกนนำชุมชนมีหน้าที่อำนวยความสะดวก

ประสานเครือข่ายพันธมิตรในพื้นที่ องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสุขภาพจิตโรงเรียน สถาบัน สนับสนุน ด้านวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ความรู้โดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่นและพื้นที่ มีการใช้สื่อทรัพยากรพื้นบ้านมาเป็นปัจจัยในการสร้างเสริมและพัฒนาบุคคล ออทิสติกอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิด ความร่วมมือขึ้นในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องถือเป็นการบูรณา การความร่วมมือเชิงบริหารจัดการของทุกภาคส่วน โดยมีบุคคลออทิสติกเป็นเป้าหมายสำคัญ ส่วน ความสำเร็จอยู่ที่การมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน

พรรณพิมล วิบุลากร (2559) กล่าวว่า ปัจจุบันสังคมยังไม่มีแผนการบริหารจัดการที่จะมา รองรับบุคคลออทิสติก ยังขาดการมีส่วนร่วมกันอย่างจริงจังขององค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ครอบครัว ชุมชน และสังคม ตั้งแต่การจัดระบบคัดกรองพัฒนาการที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริม พัฒนาการอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบการศึกษาที่เหมาะสม และที่สำคัญการเข้าใจและให้โอกาสกับ บุคคลออทิสติกเหล่านี้ ไม่มองพวกเขาเป็นส่วนเกินของครอบครัว และชุมชน พร้อมจะทุ่มเท และสู้ ไปด้วยกัน ย่อมช่วยให้พวกเขามีโอกาสในการรักษา และสร้างพื้นที่ในสังคมเพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามศักยภาพอย่างมีความสุข ทำกิจกรรมต่างๆ ได้เหมือนคน ปกติทั่วไปได้ การทำงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนบุคคลออทิสติกนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความ ร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการประสานงานร่วมกันอย่าง ต่อเนื่องตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ส่งผลต่อพัฒนาการและความก้าวหน้าของบุคคลออทิสติก

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ผ่านมา คือการดำเนินการของโรงเรียน สถาบัน มูลนิธิ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเพียงลำพัง โดยขาดความเชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชนที่ยัง ไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน ขาดการเชื่อมโยงการดูแลต่อเนื่องในลักษณะของเครือข่ายระบบการส่งต่อ บุคคลออทิสติกเข้าสู่สถานที่ทำงานยังไม่เกิดความเป็นรูปธรรมชัดเจน จึงทำให้บุคคลออทิสติกหลาย รายถูกปฏิเสธจากหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงาน หรือบางรายด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลออทิสติกจึงได้ เงินเดือนน้อยกว่าปกติ ปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่การมีอาชีพ โดย ขาดความร่วมมือและการเข้าไปมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชนนั้นไม่สามารถทำให้บุคคล ออทิสติกทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เพราะจากการสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ผู้รับผิดชอบโครงการ ทดลองจ้างงาน สถาบันราชานุกูล ครูผู้รับผิดชอบโครงการทดลองจ้างงาน มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง และนักสังคมสงเคราะห์ผู้รับผิดชอบโครงการทดลองจ้างงาน โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ได้ ให้สัมภาษณ์สอดคล้องกันคือ องค์กรจะเป็นหลักในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยยังขาด การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน จึงทำให้ภายหลังการส่งต่อบุคคลออทิสติกให้ครอบครัวและ ชุมชนดูแลช่วยเหลือในการประกอบอาชีพจึงประสบปัญหากับบุคคลออทิสติกทั้งด้านการทำงานและ

ด้านจิตใจ ดังนั้นสิ่งสำคัญในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่การทำงาน คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็น เข้าใจบทบาทหน้าที่ ภารกิจทั้งในด้านการวางแผน การตัดสินใจ การกำหนดข้อมูลรายละเอียดต่างๆ การร่วมกันคิด การร่วมกันประเมินผล และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ดังนั้นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงควรนำแนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันโดยแสดงให้เห็นถึงความสามัคคี ร่วมแรง ร่วมใจ และมีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน นั้นหมายถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้ตกลงร่วมกันไว้ให้ประสบความสำเร็จ โดยการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนการทำงานของครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชน เพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารความคิด ถูกรับฟัง และนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา และที่สำคัญอยู่ที่การมีส่วนร่วมจะทำให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) เป็นพลังในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันที่ดีที่สุด (คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551) สอดคล้องกับ ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2552) บุคคลออทิสติกทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ภายในสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่มั่นคงปลอดภัย ด้วยความร่วมมือร่วมใจอย่างมุ่งมั่นของบุคลากร องค์กรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีพ่อแม่ครูหมอ และชุมชน เป็นหลักสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสนับสนุนช่วยเหลือบุคคลออทิสติก

จากสภาพและปัญหาการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่าสภาพและปัญหาการเตรียมบุคคลออทิสติกในปัจจุบันมีเพียงองค์กรที่เกี่ยวข้องดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว ยังไม่มีความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และครอบครัวยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความสำคัญของครอบครัวในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในส่วนของชุมชนยังไม่มีความรู้และไม่เข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยครอบครัวและชุมชนมองว่าเป็นหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่ต้องทำหน้าที่เตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ จึงทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการส่งต่อบุคคลออทิสติกจากองค์กรสู่ครอบครัวและชุมชน ซึ่งตามหลักการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ควรได้รับความร่วมมือจากทางครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อให้เกิดการทำงานที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน เนื่องจากครอบครัว องค์กร และชุมชนมีความสำคัญและความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอก

ระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยนำแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของ Caffarella (2002) ประกอบด้วย 12 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน 2) การแสวงหาความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรม 4) การจัดลำดับความสำคัญ ความคิดเกี่ยวกับโปรแกรม 5) การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 6) การออกแบบแผนการเรียนการสอน 7) เตรียมการถ่ายโอนการเรียนรู้ 8) กำหนดรูปแบบ ปฏิทิน และความต้องการของผู้เข้าร่วม 9) การเตรียมงบประมาณ 10) ประสานงานจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ 11) การประเมินผลโปรแกรม และ 12) การประชาสัมพันธ์คุณค่าของโปรแกรม มาใช้เป็นหลักในการดำเนินการเนื่องจากโปรแกรมการศึกษาของ Caffarella (2002) เป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทุกขั้นตอน (Interactive) เน้นความคิดที่จะนำไปปฏิบัติและตัดสินใจได้ และเน้นที่ตัวผู้เรียนและการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน องค์การบริหารสังคม และค่านิยม เป็นกระบวนการที่ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับให้เกิดความยุ่งยาก และให้ความสำคัญกับบริบทและการเจรจาต่อรองกัน ซึ่งโมเดลนี้จะเริ่มจากตรงไหนก็ได้ และข้อดีของโปรแกรมนี้อาจเป็นโมเดลที่มีลักษณะการวางแผนการจัดโครงการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นพิเศษที่เป็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน และแสดงรายละเอียดที่จะนำไปปฏิบัติและตัดสินใจได้ และมีความยืดหยุ่นการพัฒนาโปรแกรมไม่จำเป็นต้องทำทุกขั้นตอน เลือกใช้องค์ประกอบได้เท่าที่จำเป็นและเพียงพอและไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับขั้นจะเริ่มที่ขั้นตอนใดก่อนก็ได้ตามความเหมาะสม เน้นที่การเพิ่มทักษะของพนักงานให้มีทักษะที่สูงขึ้นต่อการปฏิบัติงาน และเน้นความสอดคล้องกับบริบทขององค์กร วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยม จากลักษณะของโปรแกรมมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการวิจัยและบริบทของศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย ดังนี้ คือ 1) โปรแกรมเกิดจากประสบการณ์จริงของผู้เข้าร่วมและนำมาปฏิสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน 2) ด้านความต้องการในการมีส่วนร่วม จากการศึกษาลักษณะผู้เรียนในครั้งนี้นำมาพบว่าผู้เรียนมีศักยภาพที่จะเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การออกแบบการเรียนรู้และการประเมินผลเนื่องจากเป็นผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการช่วยเหลือบุคคลออทิสติกให้มีอาชีพอย่างแท้จริง อีกทั้งเข้าใจและรู้ระดับความสามารถและข้อจำกัดในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกเป็นอย่างดี จึงทำให้ทราบสภาพและปัญหาที่ต้องการแก้ไข และรู้เป้าหมายของการพัฒนาตนเอง 3) โปรแกรมมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย 4) เป้าหมายของโปรแกรมมีไว้เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของเครือข่าย และ 5) เป็นการพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับผู้ออกแบบโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน (For Program Planner) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มเรียนรู้นั้นเป็นศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติก

ไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นและส่งเสริมให้บุคคล ออทิสติกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยขอบเขตของการพัฒนา คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการ เตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ส่วนแนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1977) ซึ่งเป็นแนวคิดของการมีส่วนร่วมที่มาจากของประชาชน 4 ประการได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมใน กระบวนการวางแผนว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการ เฉพาะ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา และ 4) การมีส่วนร่วม ในการประเมินผล ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ Caffarella (2002) และแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม ของ Cohen and Uphoff (1977) มาบูรณา การเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรม โดยมีเนื้อหาความรู้ที่จะใช้ในการส่งเสริม การมีส่วนร่วมเป็นเนื้อหาในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะสอดแทรกอยู่ในทุกขั้นตอน ของกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรม เพื่อเน้นการส่งเสริมให้ครอบครัว องค์กร และชุมชนร่วมมือกันพัฒนาทักษะและคุณลักษณะรายบุคคลที่จำเป็นของบุคคลออทิสติกใน การเตรียมตัวเข้าสู่การทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพและช่วยทำให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและตระหนักในบทบาทหน้าที่ ตลอดจนร่วมมือกันในการเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้บุคคลออทิสติกเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตและสามารถ ทำงานในสังคมร่วมกับคนปกติได้อย่างปกติสุขต่อไป

คำถามวิจัย

1. ปัจจุบันสภาพ ปัญหา และความต้องการของครอบครัว องค์กร และชุมชนเกี่ยวกับการ เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพเป็นอย่างไร
2. จากสภาพ ปัญหา และความต้องการของครอบครัว องค์กร และชุมชนที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบัน ถ้าจะส่งเสริมให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพโดยใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรดำเนินการอย่างไร
3. ปัจจัยและเงื่อนไขในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วย โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพไปใช้ มีอะไรบ้าง
4. บทเรียนที่ได้จากการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และ ชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพสามารถ นำมาสรุปเป็นแนวทางในการนำไปขยายผลสู่การปฏิบัติต่อไปอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ หน่วยงานที่ทำงานด้านการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในปัจจุบันประกอบด้วย

1. ครอบครัว ศึกษาเฉพาะกับกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีบุตรหลานหรือบุคคลที่อยู่ในการดูแลปกครองเป็นบุคคลออกทิสติกที่เป็นผู้ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินว่ามีความพร้อม และทักษะความสามารถ ตามลักษณะงานที่บุคคลออกทิสติกสามารถทำได้ (Soft Skills) และเป็นสมาชิกของศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย

2. องค์กร ศึกษาเฉพาะกับมูลนิธิ สถาบัน สถานสงเคราะห์ โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาอาชีพให้กับบุคคลออกทิสติก และเป็นสมาชิกของศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย

3. ชุมชน ศึกษาเฉพาะกับสถานประกอบการ กลุ่มประชาชนที่อาศัยที่มีบุคคลออกทิสติกอาศัยอยู่ในชุมชน และชุมชนเป็นสมาชิกของศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย

4. บุคคลออกทิสติก ศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่มีความผิดปกติทางพัฒนาการโดยเป็นผู้ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินว่ามีความพร้อม และทักษะ ความสามารถ ตามลักษณะงานที่บุคคลออกทิสติกสามารถทำได้ (Soft Skills) ตามเกณฑ์ของศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาความรู้ที่จะใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในครั้งนี้ เน้นการส่งเสริมให้ครอบครัว องค์กร และชุมชนร่วมมือกันพัฒนาทักษะและคุณลักษณะรายบุคคลที่จำเป็นของบุคคลออกทิสติกในการเตรียมตัวเข้าสู่การทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ หมายถึง ความร่วมมือระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกมีทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ที่เหมาะสมกับการทำงานหารายได้เพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 12 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การสร้างพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน 2) การแสวงหาความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรม 4) การจัดลำดับความสำคัญ ความคิดเกี่ยวกับโปรแกรม 5) การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 6) การออกแบบแผนการเรียนการสอน 7) เตรียมการถ่ายโอนการเรียนรู้ 8) กำหนดรูปแบบ ปฏิทิน และความต้องการของผู้เข้าร่วม 9) การเตรียมงบประมาณ 10) ประสานงานจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ 11) การประเมินผลโปรแกรม และ 12) การประชาสัมพันธ์คุณค่าของโปรแกรม

การเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ หมายถึง การส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกมีทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ที่เหมาะสมกับการทำงานหารายได้เพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง ซึ่งมีสาระในการส่งเสริม ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลออทิสติก 2) การทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) 3) การประเมินบุคคลออทิสติก 4) การประเมินสถานประกอบการ 5) การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) 6) การวิเคราะห์การปฏิบัติตัวในที่ทำงาน (Work Habits) 7) การสอนทักษะการทำงาน การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงาน (Work Skills) 8) การติดตามและประเมินผลการทำงาน และ 9) การสื่อสารระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคคลออทิสติก

บุคคลออทิสติก หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติทางพัฒนาการที่แสดงพฤติกรรมให้เห็นว่าไม่สามารถพัฒนาด้านการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านพฤติกรรม เช่น ชอบแสดงพฤติกรรมซ้ำๆ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวัน ไม่สบตาผู้คนอยู่ในโลกส่วนตัวของตนเอง ไม่สามารถสื่อความหมายกับบุคคลรอบข้าง เป็นต้น

สภาพ หมายถึง สภาวะหรือลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ปัญหา หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ความต้องการ หมายถึง ความปรารถนาในการได้รับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

เงื่อนไข หมายถึง สภาพหรือข้อกำหนดที่จำเป็นต้องมี ถ้าต้องการให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเกิดขึ้นได้จริง

แนวทางในการส่งเสริม หมายถึง แนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ได้มาจากข้อค้นพบและบทเรียนจากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ใช้เป็นต้นแบบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
2. ได้แนวทางในการดำเนินงานที่จะนำไปขยายผลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
3. ได้เครือข่ายครอบครัว องค์กร และชุมชน ที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งสามารถต่อยอดการเรียนรู้ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ” ได้มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1: แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.2 เป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.3 ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.4 แนวคิดของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.5 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.6 การประยุกต์ใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบ

ตอนที่ 2: แนวคิดการมีส่วนร่วม

- 2.1 ความหมาย รูปแบบ และกระบวนการของการมีส่วนร่วม
- 2.2 ประเภทและระดับของการมีส่วนร่วม
- 2.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
- 2.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.5 รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดการศึกษา
- 2.6 แนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม
- 2.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3: บุคคลออทิสติก

- 3.1 ความหมายของบุคคลออทิสติก
- 3.2 ลักษณะอาการและพฤติกรรมของบุคคลออทิสติก
- 3.3 ลักษณะ อาการ ของแอสเพอร์เกอร์ (Asperger's Syndrome)
- 3.4 ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก
- 3.5 แนวทางการรักษาและช่วยเหลือบุคคลออทิสติก

ตอนที่ 4: แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพสำหรับบุคคลออทิสติก

- 4.1 กระบวนทัศน์ในการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก

4.2 บทบาทขององค์กรที่ให้บริการด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคลออกতিสตึก

4.3 บทบาท และการเตรียมความพร้อมของครอบครัว ชุมชน และองค์กร ที่มีต่อการจ้างงานบุคคลออกติสตึก

4.4 ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไข ในการจ้างงานของบุคคลออกติสตึก

ตอนที่ 5: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 6: กรอบแนวคิดในการวิจัย

โดยรายละเอียดของแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1: แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) หรือเรียกว่า การศึกษาออร์ปนัย ในต่างประเทศบางประเทศเรียกว่า การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) นั้นเป็นกิจกรรมการศึกษา ซึ่งจัดบริการให้แก่ผู้ที่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระบบโรงเรียน โดยไม่จำกัด อายุ เพศ พื้นฐาน การศึกษา มีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องต่างๆ เช่น ระเบียบ กฎเกณฑ์ หลักสูตร ระยะเวลาของกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีความหลากหลาย การศึกษานอกระบบโรงเรียนยังรวมถึงกิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่จัดขึ้นสำหรับประชาชนวัย ผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนอีกด้วย โดยมีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ โรงเรียนไว้ดังนี้ เช่น

UNESCO (2006) ให้ความหมายการศึกษานอกระบบว่า คือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาใดๆ ก็ได้ที่จัดขึ้นเพื่อคนทุกช่วงวัย โดยสามารถจัดได้ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา กิจกรรมดังกล่าวไม่เหมือนกับการศึกษาในระบบ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้ให้ความหมายคำว่า การศึกษานอกระบบ หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลา เรียน หรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

วรรัตน์ อภินันท์กุล (2551) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาและมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยมุ่งจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนา

ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยยึดหลักการที่ว่าเป็นการสนองความต้องการ ความสนใจ และแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2548) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง การศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ไม่จำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์หรือความสนใจ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

อุดม เขยกิจวงศ์ (2544) การศึกษานอกระบบ หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน และตามความสามารถในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันไป โดยมีวิธีการประเมินผลและการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับการเรียนรู้

สุรกุล เจนอบรม (2541) ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียนปกติ มีเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน กิจกรรมการศึกษาดังกล่าวมีทั้งจัดเป็นเอกเทศ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น เป็นได้ทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ทางการศึกษาโดยตรง และหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ตลอดจนชุมชนที่อาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ หรือการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ความคิดที่ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนทุกระดับอายุ อาชีพ และฐานะ ได้รับสิทธิ์ในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม โดยมีรูปแบบการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนความต้องการในการแก้ปัญหาของบุคคลและชุมชนนั้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกับคนและสังคม อันเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

ในยุคสังคมของการเรียนรู้เพื่อให้ประชากรได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลง การศึกษาจึงไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะในระบบโรงเรียนเท่านั้น นานาประเทศทั่วโลกใช้การศึกษานอกระบบ ให้เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่มีหลากหลายรูปแบบมาเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชากรในวัยเรียนที่พลาดโอกาสและขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา จะใช้วิธีการศึกษานอกระบบ ทั้งเรื่องการอ่านออก เขียนได้ การฝึกทักษะด้านอาชีพมา ตั้งแต่ปี 1960 – 1969 ถึงปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เป็นพื้นฐาน ปรับและประยุกต์ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม (สุมาลี สังข์ศรี, 2545)

การศึกษานอกระบบมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนา ศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตตามแนวทางการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องได้เกิดแรงจูงใจและความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา โดยมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่ต้องกว้างขวาง ทัวถึงเป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน พร้อมทั้งกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาต่างๆ รวมทั้งภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551)

อาชัญญา รัตนอุบล (2544) ได้อธิบายถึงลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย จัดให้แก่ผู้ที่อยู่นอกโรงเรียน โดยไม่คำนึงถึงอายุของผู้เรียน ผู้เรียนมาจากทุกกลุ่มอายุ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีภารกิจด้านการประกอบอาชีพอยู่แล้ว รวมทั้งผู้ที่พลาดโอกาสจากการศึกษาภาคปกติอีกด้วย กิจกรรมที่จัดโดยทั่วๆ ไปแล้วจะไม่มีกำหนดพื้นความรู้เดิมของผู้เรียน

2. โครงสร้างและการบริหารงาน มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จัดขึ้นของแต่ละหน่วยงาน และจะมีลักษณะที่เป็นอิสระต่อกัน เนื่องจากมาจากหลายสังกัด การบริหารระดับท้องถิ่นจะมีบทบาทมากขึ้น และส่วนใหญ่จะดำเนินการภายใต้หน่วยงานของรัฐบาล หน่วยงานธุรกิจ องค์กร สมาคม และมูลนิธิต่างๆ ที่ให้ความสำคัญต่องานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3. ปรัชญาการศึกษา มีปรัชญาการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการเรียนรู้เพื่อชีวิตจริง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเรียนรู้เพื่อการทำงาน เน้นการศึกษาที่เน้นให้คนรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

4. วัตถุประสงค์ เป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน โดยมุ่งหวังให้เห็นผลของการเปลี่ยนแปลงโดยทันที และมีความสมบูรณ์ในตนเองสนองความต้องการการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันหรือในอนาคตอันใกล้ของบุคคลและสังคม

5. หลักสูตรและเนื้อหาวิชา หลักสูตรมีลักษณะที่เป็นเนื้อหาตรงกับความต้องการของส่วนบุคคล ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อมุ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีทันใด และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่ตนกำลังประสบอยู่ได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ทำให้ส่วนใหญ่แล้วผู้เรียนจะร่วมกับผู้สอนกำหนดหลักสูตรตามที่ตนสนใจ และเนื้อหาวิชาเน้นการลงมือปฏิบัติ

6. การเรียนการสอนและวิธีการ เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสนับสนุนแหล่งวิทยาการ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติของผู้สอนจึงไม่จำกัดคุณวุฒิ หากอาศัยบุคลากรที่มีความชำนาญด้านต่างๆ มาเป็นผู้สอนในลักษณะของวิทยากรผู้ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนจะจัดในสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน และเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับวิธีการเรียนการสอน และวิธีการจัดกลุ่มผู้เรียนก็จะจัดให้สนับสนุนบรรยากาศที่จะสามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ได้ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และไม่เน้นแบบแผนที่เคร่งครัดมากเกินไป

7. การลงทุนและค่าใช้จ่าย เป็นการลงทุนที่ประหยัด โดยใช้ทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนไว้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน

8. ระยะเวลา เวลาของการเรียนการสอนจะมีความยืดหยุ่นเป็นไปตามลักษณะของเรื่องที่จะศึกษา และลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น ซึ่งสามารถเรียนได้ในเวลา ราชการนอกเวลา ตอนเย็น ตอนกลางคืน หรือช่วงใดช่วงหนึ่งก็ได้ตามความสะดวกและความเหมาะสมของผู้เรียน โดยไม่กำหนดเวลาไว้แน่นอน สามารถเรียนได้ตลอดชีวิต สำหรับระยะเวลาที่ใช้จะเป็นระยะเวลาช่วงสั้น โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

9. สถานที่ ไม่มีสถานที่หรือสถาบันอย่างเป็นทางการแน่นอนตายตัว โดยสามารถใช้สถานที่ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน ตามความสะดวกและโอกาสของผู้สอนและผู้เรียน เช่น บ้าน โรงเรียน ศาลา วัด ไร่ ไร่ไม้ เป็นต้น

10. ผลที่ได้รับ ผู้เรียนอาจจะได้รับใบประกาศ วุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร แต่อย่างไรก็ดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็ไม่ใช่ว่าจำเป็นหรือเป็นสิ่งสำคัญเท่ากับการได้รับและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเองต่อไป

ทั้งนี้เป้าหมายของการจัดการศึกษานอกระบบตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ได้ระบุว่าต้องมีความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับ

การศึกษาอย่างกว้างขวาง ทัวถึง เป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน มีการกระจายอำนาจแก่สถานศึกษา และการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคม ที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ และภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551)

อุ๋นตา นพคุณ (2546) ได้กล่าวถึงแนวความคิดและหลักการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

1. เชื่อในความสามารถของบุคคล ที่จะเป็นที่พึ่งแห่งตนได้ การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงควรจัดรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ให้กับบุคคลที่จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้
2. เชื่อในพลังซ่อนเร้นของบุคคลที่ควรได้รับการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรม
3. เชื่อในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง หากไม่เป็นเช่นนั้นแล้วประชาชนก็จะไม่สนใจเข้ารับการศึกษ เช่นเดียวกับการที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่างๆ แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนอง ทำให้ประชาชนเกิดความเฉยชาในที่สุด
4. การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้มากที่สุด เพื่อความประหยัดและมีประสิทธิภาพทรัพยากรในชุมชนได้แก่ วัตถุและธรรมชาติ ที่เป็นป่าไม้ แร่ธาตุ เครื่องมือ ความรู้จากบุคคล แรงงาน กำลังความคิดต่างๆ รวมทั้งสถาบันทางสังคมในชุมชน
5. การปฏิบัติงานร่วมกันในท้องถิ่นในการจัดโครงการการเรียนรู้
6. การดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักประชาธิปไตย ให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในการวางแผน ตัดสินใจ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้
7. การศึกษาเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและจริยธรรมในชุมชน การพัฒนานั้นควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะทำลายวัฒนธรรมสิ่งที่ดีงามในชุมชนด้วยหรือไม่
8. การศึกษาร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เด็กได้เติบโตและมีพัฒนาการ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีหากมีผู้ใหญ่เรียนรู้ไปด้วย
9. ความเป็นธรรมในการศึกษา ที่ให้ทุกคนมีสิทธิ์ในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ เพศหรืออายุ
10. ความรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างคณะครู ผู้ปกครอง นักเรียนและเจ้าหน้าที่รัฐบาล
11. การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น หลากหลาย สอดคล้องกับสภาพชุมชน
12. การให้การศึกษาคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน

13. การให้การศึกษาโดยการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่แท้จริง

จากความหมายและลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน สรุปได้ว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นแนวคิดที่มีลักษณะยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน สถานที่ ระยะเวลา หลักสูตรเนื้อหา และกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความพร้อม และความต้องการของผู้เรียน โดยถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรต้องมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงตามปรัชญาของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหลากหลาย จึงเน้นการให้การศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในสภาพปัญหาจริงได้ อีกทั้งแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของบริบทชุมชน เพื่อให้คนมีความรู้ มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความทั่วถึงโดยคำนึงถึงความประหยัดด้านทรัพยากร การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม และเป้าหมายในการจัดการศึกษานอกระบบนั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้และเกิดการพัฒนาต่อตนเองและประเทศในทุกๆ ด้าน

1.2 เป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2552) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนนอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตออกเป็น 4 แนวทางดังนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษา เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความสนใจและตามความต้องการอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงด้วยวิธีการที่เหมาะสม ให้กลุ่มเป้าหมาย โดยจัดให้มีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาเข้ากับวิถีชีวิต เน้นการคิด ทำ จำ แก้ปัญหาและพัฒนา

2. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการอาชีพ เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานและสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน มีการจัดออกเป็น 4 แนวทาง คือ

2.1 การฝึกทักษะอาชีพ เป็นหลักสูตรระยะสั้นสายอาชีพ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในอาชีพ

2.2 การเข้าสู่อาชีพ เป็นการพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้สามารถคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่อาชีพ

2.3 การพัฒนาอาชีพ เป็นการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์แก่กลุ่มผู้ที่มีอาชีพเดียวกันให้สามารถพัฒนาปริมาณและคุณภาพผลผลิตเข้าสู่การจำหน่ายมีรายได้เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม

2.4 การพัฒนาด้วยเทคโนโลยี เป็นการให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่ต้องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาอาชีพ และศักยภาพแก่ตนเองและกลุ่ม

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของบุคคล เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ อนามัย ดานความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยกำหนดให้สถานศึกษาควรมีหลักในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยให้ยึดกลุ่มเป้าหมาย ยึดทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็น 4 ด้าน ยึดประเด็นปัญหาในชุมชนท้องถิ่น และยึดนโยบายรัฐหรือเอกลักษณ์ของชาติเป็นหลัก

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถ และศักยภาพของคนในชุมชนและทุกภาคส่วนในชุมชนให้ร่วมกันรับผิดชอบและเห็นความสำคัญในการฟื้นฟูพัฒนาสังคม และชุมชนของตนเอง โดยหน่วยงานสถานศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่อการใช้กระบวนการศึกษาเข้ามาดำเนินการและกำหนดแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชนใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรมและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้พยายามเชื่อมโยงหรือบูรณาการทั้ง 4 กิจกรรม ให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงในชีวิตและสังคมของผู้เรียน

อุดม เขยกีวงศ์ (2544) ได้กล่าวไว้ว่า นักการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ช่วยกันพิจารณาแนวคิดต่างๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อนำไปปฏิบัติอย่างมีแนวทางและส่งผลอย่างแท้จริงซึ่งปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดนี้ได้แก่

1. การมุ่งส่งเสริมและปลูกฝังให้คน “คิดเป็น” เพราะคนคิดเป็นนั้นสามารถปรับปรุงตัวเองหรือสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้ผสมกลมกลืนได้ อันจะทำให้เกิดความสุขในชีวิต เนื่องจากคนคิดเป็นนั้นจะมองเห็นทางออกของปัญหาให้เหมาะสมกับตนเองและสังคม หากเกิดอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อและยอมรับความจริงได้ แต่ความพอใจหรือความต้องการในชีวิตของแต่ละบุคคลนั้นไม่เหมือนกัน ซึ่งสุดแท้แต่ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จึงต้องเข้าใจชั้นความต้องการของมาส์โลว์

2. การส่งเสริมความเป็นธรรมในการศึกษา แนวคิดนี้เกิดจากความเชื่อเรื่องสิทธิมนุษยชน ในด้านการศึกษา ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภท คือ สิทธิที่จะได้รับการศึกษา และสิทธิที่จะได้รับความเสมอภาค

ในโอกาสเนื่องมาจากการศึกษา เนื่องจากในสังคมนั้นมีความแตกต่างกันในด้านฐานะ อายุ ความรับผิดชอบ การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมให้ทุกคนเข้าถึงได้

3. การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย สภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม อาชีพ ความสนใจ ระดับการศึกษา ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะให้บริการเป็นเครื่องมือในการที่จะส่งเสริมให้ผู้รับบริการในแต่ละชุมชนเตรียมตัวรับกับสิ่งใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ให้ตอบสนองต่อท้องถิ่นที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาที่สร้างขึ้นมาเฉพาะหน้าจึงไม่จำเป็นต้องเหมือนกันในทุกภูมิภาค

สรุปว่าการศึกษานอกระบบนั้น มีเป้าหมายและแนวทางเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีพรวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคม โดยผู้จัดการศึกษาดังกล่าวมุ่งหวังให้คน คิดเป็น มีความเป็นธรรมในการจัดการศึกษา และคำนึงถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของบุคคลด้วย

1.3 ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Coombs (1974) ได้แบ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน (General or basic education) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้คนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เบื้องต้น และสิ่งแวดล้อมของตนเอง

2. การศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัว (Family improvement education) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของครอบครัว เช่น การดูแลบ้านเรือน การเลี้ยงดูเด็ก การปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

3. การศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชน (Community improvement education) เป็นการศึกษาที่มุ่งปรับปรุงชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันของท้องถิ่นและชาติ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การจัดตั้งสหกรณ์ การจัดทำโครงการของชุมชน เป็นต้น

4. การศึกษาเพื่อการอาชีพ (Occupational education) เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ในการสร้างรายได้ให้กับประชาชน

วิศนิ ศิลตระกุล และ อมรา ปฐภิญโญบุรณ (2544) กล่าวว่าปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกิจกรรมใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมประเภทให้ความรู้พื้นฐาน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีความรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม สังคม

ประเพณี และวัฒนธรรม กิจกรรมประเภทให้การศึกษาพื้นฐานได้แก่ การส่งเสริมการรู้หนังสือ โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (Functional literacy) กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องกิจกรรมการฝึกอบรมประชาชนในชนบท

2. กิจกรรมประเภทการให้ความรู้และทักษะทางด้านวิชาชีพ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความสุขทางด้านวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องับชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มรายได้ กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การจัดการศึกษาอาชีพตามหลักสูตรกลุ่มสนใจ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

3. กิจกรรมประเภทให้บริการข่าวสารข้อมูล เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้และข่าวสารต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร ราคาผลผลิต ข่าวสารบ้านเมือง สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจทำได้โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อความรู้ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ รายการวิทยุโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น หรืออาจจัดอยู่ในรูปกิจกรรมที่ให้บริการข่าวสารข้อมูล ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หอกระจายข่าวหมู่บ้าน อุทยานการศึกษา การจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์

รัตนา พุ่มไพศาล (2530) ได้แบ่งประเภทกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโรงเรียนออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. การศึกษาสามัญ หรือความรู้พื้นฐาน (General basic education) ได้แก่ ความรู้ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ตลอดจนมีความสามารถดำรงชีพในสังคม

2. การศึกษาด้านอาชีพ รวมทั้งการเกษตรและสหกรณ์ (Occupational education and co-operative) ได้แก่ การพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและทักษะที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

3. การศึกษาสำหรับการพัฒนาชุมชนและสภาพแวดล้อม (Community improvement education) ได้แก่ การให้การศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมของท้องถิ่น และสถาบันของชาติ ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ในสังคม

4. การศึกษาสำหรับการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว (Family improvement education) ได้แก่ ให้ความรู้ ทักษะคติ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว เช่น ความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัย การโภชนาการ การจัดตกแต่งบ้าน การเลี้ยงเด็ก การซ่อมแซมและปรับปรุงบ้าน การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

5. การศึกษาประเภทที่มุ่งเสริมสร้างความสมบูรณ์แห่งชาติ (Self-fulfillment education) ได้แก่ การนันทนาการ การศึกษา และการพักผ่อนท่องเที่ยว เป็นต้น

6. การศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการและเพิ่มผลผลิต (Education for improving management capability & Crops products) เพิ่มประสิทธิภาพ และความมั่นคงในวงการอุตสาหกรรมและการค้า

โดยสรุปจะเห็นว่า การศึกษานอกระบบมีกิจกรรมและประเภทการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดความครอบคลุมหลากหลายประเด็น ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน อาชีพ การพัฒนาชุมชนและสภาพแวดล้อม พัฒนาครอบครัว เสริมสร้างความสมบูรณ์แห่งชาติ พัฒนาการจัดการและเพิ่มผลผลิต ซึ่งกิจกรรมและประเภทการศึกษานี้จะส่งเสริมการพัฒนาบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.4 แนวคิดของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

โปรแกรมทางการศึกษามีลักษณะที่หลากหลายเนื่องจากของระยะเวลา จำนวนผู้เรียน และการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งอาจใช้ระยะเวลาเป็นชั่วโมงหรืออาจใช้เวลาเป็นวันไปจนถึงหลายวัน โปรแกรมอาจถูกออกแบบสำหรับผู้เรียนรายบุคคล ผู้เรียนกลุ่มเล็ก และผู้เรียนกลุ่มใหญ่ก็ได้ นอกจากนี้การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนมีทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมในสถานที่ที่จัดขึ้นเฉพาะ หรือบางโปรแกรมผู้เข้าร่วมสามารถเข้าร่วมได้จากที่บ้านหรือที่ทำงานผ่านทางการประชุมทางไกล (teleconference) หรือการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (computer-assisted instruction) บางโปรแกรมจัดขึ้นเฉพาะกลุ่มคน เช่น กลุ่มผู้จัดการระดับสูงขององค์กร อย่างไรก็ตามโปรแกรมการศึกษาสามารถจัดขึ้นสำหรับกลุ่มคนทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย หนึ่งในโปรแกรมสามารถมีวัตถุประสงค์ได้หลายด้านซึ่งวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษาเหล่านี้จะนำไปสู่ผลลัพธ์ของโปรแกรมทางการศึกษา คือ เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงใน 3 ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลงรายบุคคล การเปลี่ยนแปลงขององค์กร และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคม (Caffarella, 2002)

Boone (2002) ให้ความหมายของโปรแกรม หรือคำว่า การวางโปรแกรม (programming) คือ ความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับองค์กรทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในการวางแผนการสร้างแผนการเรียนรู้ การปฏิบัติงานการเรียนรู้ การประเมินผลและความรับผิดชอบต่อโปรแกรม ในการนิยามความหมายของโปรแกรมหรือการวางแผนโปรแกรมนั้น Boone E.J. (2002) ได้กล่าวถึงเรื่องของความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับนักการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration learning) หรือการให้ผู้เรียนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (people's participation) การที่โปรแกรมให้

ความสำคัญเรื่อง ความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับนักการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือองค์กรทางการศึกษาในระบบโรงเรียน คือลักษณะเด่นที่ทำให้โปรแกรมมีความหมายกว้างกว่าหลักสูตร

Boyle (1981) ให้ความหมายของโปรแกรม หมายถึง สิ่งที่เกิดจากกิจกรรมการวางโปรแกรม ที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การสอน การประเมินและการรายงานผล

อุ๋นตา นพคุณ (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่าโปรแกรมไว้ว่า คืองานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น โปรแกรมจึงมีความสัมพันธ์กับเวลา มีการพัฒนา ประเมินผล เพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญของโปรแกรม

ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2542) ได้กล่าวว่า ในแวดวงสถาบันหรือองค์กรการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการพัฒนาชุมชนมักจะพูดถึงโปรแกรมในความหมายเดียวกับหลักสูตร (Curriculum) ที่ใช้ในระบบโรงเรียน โดยคำว่าหลักสูตรในที่นี้อาจจะหมายถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการวางแผนให้เกิดขึ้นตามลำดับ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การศึกษาในระบบที่ใช้กันในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะใช้โปรแกรมมากกว่าหลักสูตรเนื่องจากโปรแกรมนั้นมีความหมายหลากหลายอย่างกว้างขวาง มีความยืดหยุ่น และเปลี่ยนแปลงได้ระหว่างกระบวนการเรียนรู้ตามพฤติกรรมของผู้เรียน

ในการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษาในระบบ ได้มีนักการศึกษาในระบบที่มีชื่อเสียงหลายท่าน กำหนดแนวทางการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษาในระบบ ดังนี้

Boone (2002) ได้กล่าวว่า การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาในระบบคือ กระบวนการในการวางแผนที่เป็นระบบเบ็ดเสร็จและครอบคลุมเพื่อนำทางไปสู่ความร่วมมือระหว่างองค์กรทางการศึกษาในระบบโรงเรียน เจ้าหน้าที่กับผู้เรียนหรือตัวแทนของผู้เรียน ในการจัดทำและส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ผู้เรียนพึงประสงค์ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้เรียนในชุมชน

โดย Boone (2002) ได้เสนอว่า ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาระบบนั้นนักพัฒนาโปรแกรมควรมีความเข้าใจพื้นฐานหรือยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม 5 ข้อ คือ

1. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาในระบบเป็นความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change) ขึ้นในตัวผู้เรียน ไม่ว่าจะผู้เรียนจะเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มบุคคลหรือชุมชน ในระดับรายบุคคล การเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน คือ ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ในระดับกลุ่มหรือชุมชน การเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในชุมชนคือวิธีการต่างๆ ในการประสานความต้องการและผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

2. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (Decision making) ดังนั้น นักพัฒนาโปรแกรมจะต้องยอมรับว่า ในการวางโปรแกรมจะต้องให้บุคคลหรือตัวแทนของบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งอาจจะเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนหรือบางขั้นตอนของโปรแกรม ตั้งแต่การวิเคราะห์และกำหนดความต้องการของบุคคลและปัญหาของชุมชน ตลอดจนขั้นตอนการประเมินผลและเสนอรายงาน

3. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบมีหลักการสำคัญในเรื่องของความร่วมมือ (Collaborations) หรือการมีส่วนร่วมของผู้เข้ามารับบริการกับนักพัฒนาโปรแกรม ในการวิเคราะห์และกำหนดว่าอะไรคือความต้องการหรือปัญหาที่ต้องการจะแก้ไข การเลือกทรัพยากร และวิธีปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีการประเมินผลที่เหมาะสมที่สุด

4. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเป็นเรื่องของระบบ และแนวความคิด (Systems and Concepts) กล่าวคือ การพัฒนาโปรแกรมเป็นระบบใหญ่ที่ประกอบด้วยแนวความคิดต่างๆ ซึ่งจะประกอบด้วยระบบย่อยอีก 3 ระบบที่มีแนวความคิดที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ระบบย่อย 3 ระบบสามารถจำแนกได้เป็น 1) ระบบการวางแผน (planning) 2) ระบบการสร้างและการนำโปรแกรมไปปฏิบัติ (Design and Implementations) และ 3) ระบบการประเมินผลและความรับผิดชอบในการรายงานผล (Evaluation and Accountability)

5. การพัฒนาโปรแกรมเป็นวิธีการที่สำคัญวิธีการหนึ่งที่องค์กรจะได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรมีความตื่นตัวทันต่อสถานการณ์ต่างๆ และสามารถปรับปรุงองค์กรให้ปฏิบัติงานดีขึ้นในอนาคต

Holton and others (2000) ได้พัฒนาโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ของ Knowles (1984) ได้กำหนดกระบวนการการสร้างโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ มีองค์ประกอบของกระบวนการดังนี้

1. การเตรียมผู้เรียน เป็นขั้นการการจัดกลุ่มผู้เรียนโดยละเอียด ความสามารถของผู้เรียน และเตรียมเนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นให้ผู้เรียนทราบ

2. การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เป็นการแสดงการยอมรับในเอกลักษณ์ของผู้เรียน ผู้ใหญ่แต่บุคคลแสดงความยินดีที่ได้รู้จักและยอมรับในความแตกต่างและความเป็นตนของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ความรู้สึกนี้จะพัฒนาต่อไปเป็นความรู้สึกเคารพซึ่งกันและกันเป็นความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็ผลดีต่อไปคือกล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3. สร้างกระบวนการต่างๆ เพื่อให้เกิดการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้เรียนช่วยกัน กำหนดบทบาท หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนตามความเหมาะสมของกิจกรรม บทบาทสมาชิก สมาชิกทุกคนต้องมีหน้าที่และรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้ทักษะการปฏิบัติงานกลุ่มในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

4. การวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมกันหาความต้องการในการเรียนรู้จาก กรอบการเรียนรู้ที่พึงประสงค์หรือหัวข้อการเรียนรู้ที่ผู้สอนแนะนำ

5. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นจริงได้ ในทางการศึกษา ในการเขียนความต้องการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่เหมาะสม ผู้เรียนผู้ใหญ่บางคนสามารถเขียนได้เอง หากติดขัดผู้สอนต้องช่วยแนะนำและให้ความ สดวก ข้อดีของการที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาของตนเอง ก็เช่นเกี่ยวกับข้อดี ของการวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง คือ ภูมิใจในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเอง และความ ผูกพันมุ่งมั่นและการยอมรับในสิ่งที่ตนเองระบุเอง

6. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้เลือก กิจกรรมการเรียนรู้ที่เรียนชอบและมั่นใจที่จะกระทำหากติดขัดผู้สอนต้องแนะทางเลือก ช่วยบอกข้อดี ข้อจำกัดของแต่ละวิธีการเรียนรู้ มอบการตัดสินใจให้อยู่ในความรับผิดชอบของผู้เรียนสอดคล้องกับ การรับรู้ของตนเอง ที่จะชี้แนะตนเองของผู้ใหญ่และเปิดโอกาสให้ได้ใช้ประสบการณ์เดิมมาใช้ในการ เรียนรู้อย่างเต็มที่

7. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนจะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีผู้สอน เป็นพี่เลี้ยงเพื่อให้เกิดความมั่นใจเมื่อติดขัดหรือต้องการความช่วยเหลือ ผู้เขียนกับผู้สอนมีโอกาส เรียนรู้จากกันและกัน

8. การประเมินผลโปรแกรมการเรียนรู้ จะประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วย ตนเองเป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนตัดสินใจในการกระทำของตนเองตามกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ถ้า จำเป็นต้องดัดแปลงหรือยืดหยุ่น สำหรับการประเมินในขั้นสุดท้ายเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ผู้เรียนจะ ทราบว่าตนเองถึงจุดมุ่งหมายที่ตนกำหนดไว้แล้วหรือยัง ทั้งขาดอีกเท่าไร การประเมินตนเองขั้นนี้มี ข้อดีที่กลายเป็นการวิเคราะห์ความต้องการหรือสิ่งที่ขาดของผู้เรียนด้วยตนเองอีกครั้งถ้ายังไม่ถึง จุดหมายที่ต้องการ ผู้เรียนทราบว่าขาดอีกเท่าไร ผู้เขียนเป็นผู้ระบุความขาดหรือความต้องการเอง ทำ ให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ต่อไป ทำให้งจรกระบวนการเรียนรู้จากขั้นตอนที่ 8 ย้อนไปบรรจบ เป็นขั้นตอนที่ 4 กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่จึงเกิดอย่างต่อเนื่องด้วยการชี้แนะตนเอง สมศักดิ์ ศรีความเป็นมนุษย์ผู้ใหญ่

ประเภทของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Boyle (1981) ได้จัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่ามี 3 ประเภท คือ

1. โปรแกรมเชิงพัฒนา เป็นการช่วยเหลือให้ผู้เข้ามารับการบริการสามารถตอบสนองความต้องการและสามารถแก้ปัญหาในชุมชน
2. โปรแกรมเชิงสถาบันจะกำหนดวัตถุประสงค์จากเนื้อหาสาระของวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มได้พัฒนาความสามารถพื้นฐานของปัจเจกบุคคล เช่น การคิดเป็นสื่อสารเป็น เพื่อพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน เป็นต้น
3. โปรแกรมเชิงสารสนเทศ เป็นส่วนย่อยของโปรแกรมเชิงพัฒนาและเชิงสถาบัน เพราะเป็นการแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างนักการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับผู้รับบริการ การแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างนักการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับผู้รับบริการ

จากหลักการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า ในการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของโปรแกรมควรโดยเริ่มจากการค้นหาและวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการรวมถึงปัจจัยพื้นฐานต่างๆ ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของผู้เรียนก่อน เช่น โครงสร้างของชุมชน ลักษณะของประชากร ปรัชญา นโยบายงบประมาณ ระดับทางสติปัญญา ฯลฯ เพื่อให้เป็นข้อมูลในการพัฒนาโปรแกรม ตั้งแต่การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การเตรียมตัวผู้เรียน ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบ คัดเลือกกิจกรรม เทคนิคการเรียนการสอนที่เหมาะสมและการประเมินผลโปรแกรมอย่างมีคุณภาพ

1.5 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Caffarella (2002) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมโดยนิยามองค์ประกอบว่าเป็นงานที่ต้องตัดสินใจว่าควรจะต้องดำเนินการอย่างไร องค์ประกอบแต่ละเรื่องไม่จำเป็นจะต้องทำทุกครั้งไปหากดำเนินการมาแล้วในบริบท (Context) ที่ปัจจัยภายใน (Internal Factors) และปัจจัยภายนอก (External Factors) ขององค์กรไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เน้นประสบการณ์จริงของผู้เข้าร่วม และนำความรู้ เนื้อหาสาระมาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทุกขั้นตอน เน้นความคิดที่จะนำไปปฏิบัติและตัดสินใจได้ เน้นที่ตัวผู้เรียน และการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน องค์กร บริบท สังคม และค่านิยม เป็นกระบวนการที่ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับให้เกิดความยุ่งยาก ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ และการเจรจาต่อรองกัน เพื่อเตรียมความพร้อมความสามารถในการทำงาน โดยมีหลักการพื้นฐานในการสร้างโปรแกรม

1. ลักษณะการวางแผนโปรแกรมแบบดั้งเดิมและแบบปัจจุบัน (Classical and Current Descriptions of Program Planning)

2. หลักการและการปฏิบัติของการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Principles and Practices of Adult Learning)

- ผู้ใหญ่มีประสบการณ์และความรู้ จะเรียนได้ดีเมื่อประสบการณ์และความรู้เหล่านั้นได้รับการยอมรับ

- ผู้ใหญ่จะได้รับการกระตุ้นได้ด้วยแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก

- ผู้ใหญ่มีวิธีการจัดการข้อมูลไม่เหมือนกัน

- ผู้ใหญ่จะอยากเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อกิจกรรมนั้นมีประโยชน์

- ผู้ใหญ่ต้องการเรียนเพื่อที่จะนำไปใช้

- ผู้ใหญ่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของตัวเอง ที่อาจจะต่างกับสถานการณ์การเรียน

- ผู้ใหญ่ชอบที่จะร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นมากกว่าจะเป็นผู้นั่งฟัง

- ผู้ใหญ่สามารถเรียนได้แบบพึ่งตนเอง ติดต่อกับผู้อื่น หรือร่วมมือกับผู้อื่น

- ผู้ใหญ่สามารถรับกระบวนการเรียนรู้ได้มากกว่าทั้งด้านกายและใจ

- ผู้ใหญ่ สามารถเรียนเรื่อง อะไร ที่ไหน อย่างไร ผ่านบทบาทต่างๆ

3. ประสบการณ์ในทางปฏิบัติ (Practical Experience)

จากประสบการณ์ยังพบว่าการปฏิบัติจริงกับโมเดลที่มีชื่อเสียงที่มีอยู่ก่อนหน้านั้นยังมีความแตกต่างกันในเรื่องของหน้าที่และการตัดสินใจสำหรับผู้ออกแบบวางแผนโปรแกรม โมเดลนี้กำหนดวิธีการใช้ ความคิดและผลสะท้อนกลับจากประสบการณ์จริงโดยผู้ปฏิบัติ

Caffarella (2002) ได้กำหนดแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาโปรแกรม 12 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน (Establishing a basis for the planning process)

1.1 มีความรู้เกี่ยวกับบริบท (Context) และปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กร เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม เช่น โครงสร้างขององค์กร ชุมชน ลักษณะประชากร วัฒนธรรม เป็นต้น

1.2 ริเริ่มหรือนำปัจจัยที่มีอยู่แล้วภายในองค์กร เช่น ปรัชญา นโยบาย กฎ ระเบียบ แบบแผนวิธีปฏิบัติ งานระบบข้อมูล งบประมาณ เป็นต้น มาใช้ในการวางแผนงาน

2. การแสวงหาความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (Building a Solid Base of Support)

2.1 แสวงหาความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาโปรแกรมตั้งแต่การวางแผน การเลือกกิจกรรม (ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ภายในองค์กรและกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน)

2.2 สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการเห็นคุณค่าของการเปลี่ยนแปลง

3. การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรม (Identifying program ideas)

3.1 ตัดสินใจว่าควรใช้แหล่งข้อมูลใดบ้างที่จะช่วยให้เกิดความคิดเกี่ยวกับโปรแกรม เช่น ผู้ที่เคยมารับบริการและผู้เข้าร่วมโปรแกรมรุ่นใหม่ นายจ้างสถานประกอบการ องค์กรและชุมชน ภาวะเบียดทางราชการ ปัญหาทางสังคม เป็นต้น

3.2 กำหนดวิธีการที่ดีที่สุดที่จะได้มาซึ่งข้อมูลและความคิดในการพัฒนาโปรแกรม เช่น วิธีการประเมินความต้องการของผู้เรียนหรือผู้เข้ามารับบริการ วิธีการสังเกตสถานการณ์ในชุมชน การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร ศึกษาผลงานวิจัย เป็นต้น

4. การจัดลำดับความสำคัญ ความคิดเกี่ยวกับโปรแกรม (Sorting and prioritizing Program ideas)

4.1 พิจารณาว่าความคิดเกี่ยวกับโปรแกรมควรพัฒนาเป็นโปรแกรมหรือไม่ เพราะในบางกรณีอาจจะเหมาะสมกว่าหากจะใช้วิธีการอื่นๆ ที่จะทำให้ความรู้หรือข้อมูลแทนการพัฒนาโปรแกรมที่มีหลายขั้นตอน เช่น การสร้างเครือข่ายประชาชนเพื่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น

4.2 ตั้งเกณฑ์เพื่อการแยกแยะและลำดับความคิดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการวางแผน

4.3 พยายามศึกษาและมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการอื่นๆ และพยายามสร้างเครือข่ายประชาชนที่จะให้การสนับสนุน เมื่อนำวิธีการอื่นๆ มาใช้แทนรูปแบบการพัฒนาโปรแกรม

5. การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม (Developing program objectives)

5.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเพื่อสะท้อนให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์จากโปรแกรม

5.2 ประเมินทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลที่คาดว่าจะเกิดจากการพัฒนาโปรแกรม และปรับปรุงแก้ไขวัตถุประสงค์ของโปรแกรมให้สอดคล้องกับผลยิ่งขึ้น

5.3 ตรวจสอบว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมมีความชัดเจนหรือไม่ ก่อนที่จะนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร องค์กรที่ให้การสนับสนุนโปรแกรม เป็นต้น

5.4 ใช้วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเป็นการตรวจสอบภายในว่าโปรแกรมมีความสอดคล้องตรงกับความต้องการของปัญหาหรือไม่ เช่น วิธีการเรียนการสอน การประเมินความต้องการ เป็นต้น

6. การออกแบบแผนการเรียนการสอน (Designing instructional plans)

6.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน

6.2 เลือกและลำดับเนื้อหาสาระ ระดับความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนตามลักษณะเนื้อหาวิชาการและสิ่งที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม

6.3 เลือกเทคนิคการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลตามที่คาดหวังไว้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การบรรยาย กรณีศึกษา บทบาทสมมุติ การเล่าเรื่อง เป็นต้น

6.4 เลือก และ (หรือ) พัฒนาสื่อที่จะเสริมการเรียนการสอน

6.5 ในแต่ละกิจกรรมเลือกวิธีประเมินผลที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและช่วยให้รู้ว่าการเรียนการสอนได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

7. เตรียมการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Preparing for the transfer of learning)

7.1 ตัดสินใจว่าจะใช้เทคนิคหรือวิธีการสอนแบบใดบ้าง

7.2 กำหนดว่าใครควรมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาโปรแกรม ผู้สอน ผู้นำชุมชน ฝ่ายนิเทศงาน เป็นต้น

8. กำหนดรูปแบบ ปฏิทิน และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (Determining formats, Schedules and staff needs)

8.1 เลือกรูปแบบหรือวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการเดียวหรือหลายๆ วิธีการก็ได้ เช่น การเรียนด้วยตนเอง การเรียนเป็นกลุ่ม การเรียนทางไกล เป็นต้น

8.2 กำหนดเวลาในการปฏิบัติโปรแกรมให้สอดคล้องกับเวลาที่ผู้เรียนสะดวกไม่ไปตรงกับเวลาทำงานหรือเวลาที่จะต้องทำกิจกรรมอื่นๆ

8.3 คำนึงถึงความต้องการของฝ่ายเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรม เช่น นักพัฒนาโปรแกรม ผู้ประสานงาน นักประเมินผล เป็นต้น

8.4 พิจารณาและตัดสินใจว่าโปรแกรมที่จัดขึ้น เจ้าหน้าที่ขององค์กรไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหรืออาสาสมัครสามารถที่จะวางแผนและปฏิบัติงานเกี่ยวกับโปรแกรมได้หรือไม่หรือสมควรที่

จะจ้างที่ปรึกษาจากองค์กรภายนอกมาเป็นผู้ดำเนินการแทน หรือ อาจจะใช้ทั้งเจ้าหน้าที่ภายในและองค์กรภายนอกทำงานร่วมกัน

9. การเตรียมงบประมาณและการวางแผนเรื่องการตลาด (Preparing budgets and marketing plans)

9.1 ประมาณการค่าใช้จ่ายของโปรแกรม รวมทั้งค่าพัฒนาโปรแกรม ค่าปฏิบัติงานและค่าประเมินผล เช่น เป็นเดือนเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้เข้ามาใช้บริการ ค่าเช่าสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

9.2 กำหนดแหล่งที่มาของงบประมาณว่าจะได้มาจากที่ได้บ้าง เช่น ค่าลงทะเบียนผู้รับบริการ เงินสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ งบประมาณจากรัฐบาล เป็นต้น

9.3 วิเคราะห์ภูมิหลังของประชากรที่จะมารับบริการในการวางแผนด้านการตลาด

9.4 เตรียมการประชาสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ที่จะมารับบริการและใช้เอกสารที่เหมาะสมภายใต้เงื่อนไขเรื่องเวลาและงบประมาณที่กำหนดไว้

10. ประสานงานในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินโปรแกรม (Coordinating, Facilitating and On-site events)

10.1 จัดอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และดูแลเอาใจใส่อุปกรณ์สื่อต่างๆ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

10.2 ดูแลความเรียบร้อยของสถานที่ที่จัดโปรแกรม เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกผู้สอน เจ้าหน้าที่กำหนดการ อุปกรณ์สื่อ เป็นต้น

10.3 สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตั้งแต่การต้อนรับผู้มารับบริการ เช่น แสดงความเป็นกันเองกับผู้เรียนในการลงทะเบียน เป็นต้น

10.4 จัดระบบควบคุมติดตามการปฏิบัติงานที่สามารถเอื้อให้มีการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วในกรณีที่โปรแกรมจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง

10.5 รวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลและดูแลกิจกรรมการประเมินผลให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

10.6 ให้เกียรติผู้เข้าร่วมโปรแกรม เช่น การให้ของที่ระลึก ประกาศนียบัตร เป็นต้น

10.7 ปิดโปรแกรมด้วยการดูแลรายละเอียดต่างๆ เช่น การเก็บอุปกรณ์สื่อสาร เป็นต้น

11. การประเมินผลโปรแกรม (Formulating evaluation plans)

11.1 ระบุระเบียบวิธีการที่จะประเมินผลไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม

11.2 กำหนดวิธีการที่จะรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อการประเมินผล เช่น การสังเกตการใช้แบบสอบถาม การทบทวนเอกสารต่างๆ เป็นต้น

11.3 วางแผนล่วงหน้าว่าจะใช้วิธีการใดในการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการใดที่จะนำมาใช้ในการเสนอผลงานการประเมินข้อมูลดังกล่าว

11.4 อธิบายเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าและประโยชน์ของโปรแกรม

11.5 นำผลจากการประเมินโปรแกรมและข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงโปรแกรมต่อไปในอนาคต

12. การประชาสัมพันธ์คุณค่าของโปรแกรม (Communication the value of the program)

12.1 เตรียมเสนอรายงานเกี่ยวกับโปรแกรม เช่น เอกสารสำหรับแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชน ไปสเตอร์ที่แสดงผลผลิตหรือผลิตผลจากฝีมือผู้เข้าร่วมโปรแกรม เป็นต้น

12.2 ดูแลว่าการเสนอรายงานใช้รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบุคคล กลุ่มองค์กรหรือประชาชนทั่วไปที่สนใจ

12.3 เสนอรายงานในระยะเวลาที่เหมาะสม

12.4 ถ้ามีคำถามหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับโปรแกรม ติดตามประเด็นโดยการไปศึกษาข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้ที่จะช่วยให้ความกระจ่างและคำตอบที่ดีที่สุด

นอกจากนี้ Caffarella (2002) ได้กล่าวถึง เป้าหมายของการจัดโปรแกรมการศึกษาและฝึกอบรมมีเป้าหมายที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคในชีวิตของผู้ใหญ่ได้ 3) เพื่อเตรียมความพร้อมให้บุคคลในการสร้างโอกาสทางการทำงานจากสภาวะปัจจุบันไปสู่อนาคต 4) เพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ต้องการในการปรับตัวไปสู่การเปลี่ยนแปลง และ 5) เพื่อให้โอกาสชุมชนและสังคมได้มีส่วนร่วมในการรวมตัวกันสร้างสิ่งดีๆ ให้เกิดกับสังคม โดยผลลัพธ์เบื้องต้นของการจัดโปรแกรมการศึกษาและฝึกอบรมก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใน 3 ประการ ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการที่บุคคลนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ 2) การเปลี่ยนแปลงระดับองค์กร คือ ความรู้ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการพัฒนา ปรับเปลี่ยนนโยบายและการทำงานภายในองค์กร และ 3) การเปลี่ยนแปลงระดับชุมชนและสังคม เกิดความรู้ใหม่ๆ ให้กับคนในชุมชนสังคม ซึ่ง

สามารถนำความรู้ไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมได้ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมโอกาสและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอีกด้วย

Boone (2002) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ (Program's Objective) ซึ่งแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ (Learning Objective) ที่น่าสนใจ และอาจนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวางแผนได้ คือ

1. วัตถุประสงค์ในการสร้างกรอบความคิดเชิงเหตุและผล (Rational Conceptual Framework) เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการศึกษาของผู้เรียน
2. วัตถุประสงค์ในการประสานงานกับฝ่ายประชาชนเพื่อร่วมมือในการวิเคราะห์ และกำหนดความต้องการและปัญหาในการพัฒนาโปรแกรม
3. วัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของนักการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเป็นผู้นำ และผู้มีวิสัยทัศน์การพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
4. วัตถุประสงค์ในการให้โอกาสองค์กรทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แสดงบทบาทในการใช้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการพัฒนาปัจจัยภายในแต่ละชุมชนให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง แผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้รับการออกแบบและวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ หรือเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การสอน การประเมินและติดตามผล โดยมุ่งบริการให้คนกลุ่มต่างๆ ของประชากรทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ ซึ่งมีความยืดหยุ่นกว่าการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไขความขัดแย้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา ร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย

สำหรับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง ชุดของการดำเนินการสร้างโปรแกรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยคำนึงถึงหลักการพื้นฐานในการสร้างโปรแกรม คือลักษณะการวางแผนโปรแกรมแบบดั้งเดิมและแบบปัจจุบัน หลักการและการปฏิบัติของการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และประสบการณ์ในทางปฏิบัติ โดยกำหนดวิธีการใช้ ความคิด และ ผลสะท้อนกลับจากประสบการณ์จริงโดยผู้ปฏิบัติ โดยโปรแกรมการศึกษานอกระบบนั้นมีขึ้นเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ในหลายๆ ด้านที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับบุคคลให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนกระทั่งพัฒนาสูงขึ้นไปสู่ระดับองค์กรและชุมชน

1.6 การประยุกต์ใช้โปรแกรมการศึกษาอกระบบ

ในการจัดประเภทของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาอกระบบ เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนจะนำมาใช้มากที่สุดในการพัฒนาโปรแกรมเชิงพัฒนา ซึ่งจะเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากรูปแบบโปรแกรม Caffarella (2002) การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาโปรแกรมเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ถ้าหากองค์กรต่างๆ มีเจตนาที่มุ่งพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนต่อเนื่อง และในขณะที่มีการพัฒนาทางวัตถุ กระบวนการพัฒนาโปรแกรมที่อาศัยแนวความคิดที่มุ่งพัฒนาคน จะช่วยพัฒนาและสร้างที่มีคุณภาพและมีประสบการณ์ที่จะทำหน้าที่การพัฒนาต่อไป ถึงแม้ว่าการนำความคิดเรื่องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องอาศัยเวลา และอาศัยเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะอย่างมากก็ตาม แต่ประสบการณ์จากหลายประเทศยืนยันว่าแนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ ถ้าหากได้มีการพิจารณาถึงเงื่อนไขบางอย่าง โดยเฉพาะอุดมการณ์ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดความต้องการและปัญหา การลงมือปฏิบัติ การร่วมกันระหว่างองค์กรและประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกและตัดสินใจต่างๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การวางแผนสำหรับการจัดทำโปรแกรมผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ Caffarella (2002) ให้มีความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วมของผู้เรียน” รวมถึงกลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับชุมชนนั้น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตามหลักประชาธิปไตย ตั้งแต่ กระบวนการวิเคราะห์ชุมชน การหาปัญหาของชุมชน การประเมินผล จนถึงการนำเสนอรายงาน นักการศึกษาผู้ใหญ่จึงจำเป็นต้องเข้าใจสภาพของชุมชนและสามารถใช้แนวคิดหรือเทคนิคในการจำแนกกลุ่มสังคม ไปใช้ในกระบวนการวางแผนการจัดโปรแกรมได้ ซึ่งนำไปสู่ความถูกต้องแม่นยำในการกำหนดขั้นตอนของแต่ละแผนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม ตลอดจนสอดคล้องกับกิจกรรมที่มีอยู่เดิมในสังคมนั้นๆ ด้วย เพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนและชุมชนตามสภาพจริง และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริงของผู้เรียน และผู้ที่ได้ประโยชน์จากโปรแกรมนี้ คือ นักวางแผนโปรแกรมที่ไม่มีประสบการณ์ (Novice Planners) และ นักวางแผนโปรแกรมที่มีประสบการณ์ (Experienced Planners)

ตอนที่ 2: แนวคิดการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมาย รูปแบบ และกระบวนการของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่ามีความสำคัญ และได้เข้ามามีบทบาทอย่างสูงต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม แนวคิดการมีส่วนร่วมจึงเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมทั้งในยุคปัจจุบันและอนาคต นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมยังเป็นคำที่มีความหมายกว้างใช้ในบริบทที่แตกต่าง

กัน นักการศึกษาใช้คำนี้ในการอ้างอิงถึงการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรมหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา นักรัฐศาสตร์ใช้ในความหมายของการเข้าร่วมกับสถาบันทางการเมืองของชุมชน เช่น การออกไปเลือกตั้ง นักสังคมวิทยาใช้ในความหมายของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กลุ่มอื่น ส่วนกลุ่มอื่นๆ ใช้คำนี้ในความหมายของการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ (Douglah, 1970) ทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจึงมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกรอบแนวคิดของการมีส่วนร่วมเป้าหมาย และกระบวนการของการพัฒนาแต่ละงานหรือโครงการ โดยนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

Cotton (1997) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของความร่วมมือเพื่อที่จะนำความสามารถที่บุคคลมีอยู่มาใช้ ซึ่งจะทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ การมีส่วนร่วมอาจเกิดจากการที่บุคคลได้มีการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพร่วมกัน การเป็นตัวแทนในรูปคณะกรรมการของหน่วยงานและคณะกรรมการบริหารหรืออื่นๆ

United Nation Organization (1981) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึงการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economics and Social Council States) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องการการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องตามแบบประชาธิปไตยจากประชาชนอย่างสมัครใจใน 3 ประการคือ 1) เป็นการสนับสนุนส่งเสริมต่อการพัฒนา 2) มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นผลจากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาคกัน 3) มีความเชื่อถือในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและแผน รวมทั้งการนำของการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมไปสู่การปฏิบัติ (Midgley, James, & others, 1986)

Cohen and Uphoff (1977) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในทัศนะของการพัฒนา ชนบทว่า การมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วยการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของประชาชน 4 ประการได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการ ตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา และ 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

Arnstein Sherry R. (1969) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมต้องเข้าไปมีอำนาจและการควบคุมอย่างแท้จริง ในอันที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้บังเกิดผลขึ้นมา มิใช่เพียงเข้าไปมีส่วนร่วมเฉยๆ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องหรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วม อาจเป็นเรื่องกระบวนการการตัดสินใจหรือในกระบวนการบริหาร

อรทัย ก๊กผล (2552) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึงกระบวนการซึ่งประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

อมรวิรัช นาครทรรพ (2551) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วม คือ การมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกันเป็นกระบวนการที่ประชาชนสามารถกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนได้ และประชาชนเท่านั้นที่พัฒนาและเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิด หาทางเลือกหาทางแก้ปัญหา และการลงมือกระทำด้วยตนเอง

ธานินทร์ หงษา (2550) ที่ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระตุนกิจกรรมในด้านของการกำหนดแนวทางที่ควรปฏิบัติงานหรือเข้าไปมีส่วนในกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งขององค์กร

วารสารสื่อพลัง (2548) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วม” คือการที่องค์ประกอบต่างๆ เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้นำชุมชน หรือ สมาชิกในชุมชนเข้ามาร่วมดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีขั้นตอนกระบวนการ มีจุดมุ่งหมาย เรียนรู้ และมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2548) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญ เช่น การศึกษาบริบทชุมชน การวางแผนการดำเนินงานและการติดตามประเมินผล เป็นต้น โดยการมีส่วนร่วมอาจพิจารณาได้สามมิติ ดังนี้ มิติแห่งการให้เพื่อการช่วยเหลือ เกื้อกูล เช่น การให้ทรัพย์สิน ที่ดิน ภูมิปัญญา ความคิดเห็น แรงกาย เป็นต้น มิติที่สอง คือ การรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน โดยกลุ่มอาจมีรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการโดยมีมุมมองการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มิติที่สาม คือ การที่ประชาชนมีความตระหนักรู้ว่าตน คือ ผู้ที่สามารถควบคุมสถานการณ์ที่มีผลกระทบทั้งทางด้านบวก และด้านลบต่อชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอด การเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรม โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และความเป็นประชาธิปไตย

เสรี พงศ์พิศ (2548) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการ ส่งเสริมชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาส ทั้งในรูปบุคคลและกลุ่มคน การมีส่วนร่วมในการดำเนิน

กิจกรรมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชน

ศิริกาญจน์ โสสุมภ์ (2542) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ทุกฝ่ายในชุมชน เข้ามาร่วมปฏิบัติกิจกรรมการศึกษาที่สนใจร่วมกัน ตั้งแต่กระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติร่วมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นกระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการดำเนินกิจกรรม การศึกษาร่วมกัน

จากความหมายของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการ ความร่วมมือที่ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาท หน้าที่ ภารกิจ และความรับผิดชอบโดยการเข้าเป็น คณะกรรมการและร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาใน ภาพรวมที่ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์สูงสุดจากกิจกรรมนั้นๆ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของ ชุมชน คือ หัวใจของการพัฒนา เนื่องจากประชาชนเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์จะเป็นผู้ที่ทราบข้อมูล และ เผชิญกับปัญหาด้วยตนเอง เมื่อชุมชนวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาของชุมชนเอง จะเป็นการสร้าง การรับรู้ร่วมกัน เกิดการระดมความคิดร่วมกันเพื่อเลือกวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการแก้ไขปัญหาของ ชุมชน การมีส่วนร่วมช่วยสร้างการยอมรับในคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชน สร้างประสบการณ์การ เรียนรู้ร่วมกันและเพื่อให้ชุมชนนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติใช้ ช่วยสนับสนุนการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยที่มีการกระจายอำนาจพร้อมทั้งบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นให้ ได้มากที่สุด การมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดการศึกษาจึงเป็นการกระจายอำนาจทาง การศึกษาให้ชุมชนท้องถิ่นร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยทำงานบนฐานความต้องการ ของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้านการจัดการศึกษาเพื่อเด็ก เยาวชนและคนในชุมชนร่วมกัน

รูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วมได้มีนักวิชาการจำแนกไว้หลายแง่มุม และมีทัศนะที่หลากหลาย จึง ขอนำเสนอรูปแบบที่น่าสนใจดังนี้

Cohen and Uphoff (1977) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) พิจารณาจากองค์การว่าเป็นองค์การรัฐป็นหรือองค์การออปันย และ 2) พิจารณาว่าเป็นการมีส่วนร่วม โดยตรงหรือโดยอ้อม (Direct Participation or Indirect Participation) ในทำนองเดียวกัน Dusseldorp (1981) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยจำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม คือ 1) การมี ส่วนร่วมทางตรง เป็นการมีส่วนร่วมที่บุคคลเข้าไปมีกิจกรรมในกระบวนการพัฒนาด้วยตนเอง เช่น

การเข้าประชุมร่วมอภิปราย การใช้แรงงาน และการลงคะแนนเสียง เป็นต้น และ 2) การมีส่วนร่วมทางอ้อม ซึ่งประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางตรงแต่อาจมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทน

American Public Health Association (1983) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ระดับ คือ

1) ระดับการตัดสินใจ (Decision Making) ที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในการวางแผนและจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเอง จึงถือว่าการมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นระดับความรับผิดชอบด้วยตนเอง (Level of Responsibility by Themselves)

2) ระดับความร่วมมือ (Cooperation) ที่ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอกซึ่งอาจต้องการความเสียสละจากประชาชนในด้านเวลา ทรัพย์สิน และแรงงานเพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable Level of Participation)

3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ที่ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากการบริการที่วางไว้ให้ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น

นอกจากนั้น Oakley and Marsden (1987) ได้แจกแจงรูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมแบบเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แบบชักนำ และแบบบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติ (United Nation Organization, 1981) ที่ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้คือการที่อาสาสมัครหรือกลุ่มคนในชุมชน มีการรวมตัวกันขึ้นเองเพื่อแก้ปัญหาของตนเองโดยเน้นการกระทำที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอก

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้มีส่วนร่วมจะมีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาล การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้รับผลระยะยาว และจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือการร่วมมือจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ในกระบวนการพัฒนาจำเป็นต้องมีการรวมพลังในลักษณะเบญจภาคี ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และประชาชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่กำหนดปัญหาและความต้องการช่วยตนเองโดยเฉพาะในขั้นตอนการวางแผนแก้ไขปัญหา ซึ่ง Shadid and others (1982) ให้ความเห็นว่า แนวคิดที่ได้รับการ

พัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด คือ แนวคิดของ Cohen and Uphoff (1977) ซึ่งได้จำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้แนวคิด การสร้างและประเด็นทางเลือกต่างๆ การคัดเลือก การตัดสินใจเป็นศูนย์กลางของการเกิดความคิดที่หลากหลาย รวมถึงการวางแผนเพื่อให้สิ่งที่ตัดสินใจเลือกบังเกิดผลในกระบวนการนี้ประกอบด้วย

1.1 การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น (Initial Decisions) เป็นการเริ่มค้นหาความต้องการจากคนในท้องถิ่นและวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการสำคัญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะเลือกเอาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนและมีความเป็นรูปธรรม โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ในระยะนี้สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญของท้องถิ่น เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นและเสนอกลยุทธ์เพื่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งคนในท้องถิ่นสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องกับตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นโครงการทั้งในเรื่องการเงิน การจัดสรรบุคลากร ตลอดจนวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการที่จะนำเข้ามา

1.2 การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ (Ongoing Decisions) คนในท้องถิ่นอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้น แต่ถูกขอร้องให้เข้ามาดำเนินการเมื่อโครงการเข้ามาความสำเร็จในช่วงนี้เกิดขึ้นได้มากกว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วงเริ่มต้น ซึ่งโครงการจะต้องค้นหาความต้องการของบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมภายหลังนี้ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการ วิธีการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

1.3 การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ (Operational Decisions) เป็นความเกี่ยวข้องในโครงการเมื่อเข้ามาหรือมีการเชื่อมโยงโครงการเข้ามาสู่คนในท้องถิ่น มีการรวมตัวกันขององค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเกณฑ์สำหรับปฏิบัติการกิจกรรมในโครงการเข้ามาสู่คนในท้องถิ่นกรอบที่สมาชิกยึดถือ ประกอบด้วยการจัดประชุมเพื่อจัดทำนโยบาย การคัดเลือกผู้นำที่จะมามีอิทธิพลต่อองค์กร

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) เป็นองค์ประกอบการดำเนินงานโครงการที่ได้จากคำถามที่ว่าใครทำประโยชน์ให้โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีการใด การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้มีดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือให้ทรัพยากร (Resource Contribution) สามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรหลักสำคัญที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาใช้เพื่อพัฒนา หน้าโครงการ การส่งเสริมโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี การบริจาคเงินและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ แสดงให้เห็นที่ทิศทางที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมนี้ คือ การรู้ว่าใครเป็นผู้สนับสนุนและทำอย่างไร โดยวิธี

สมัครใจ การได้รับค่าตอบแทนหรือโดยการบีบบังคับ การสนับสนุนเรื่องทรัพยากรบ่อยครั้งที่พบว่ามีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) คนในท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันในการปฏิบัติงาน โดยการเป็นลูกจ้างหรือสมาชิกทีมที่ปรึกษาหรือเป็นผู้บริหารโครงการ เป็นสมาชิกอาสา ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมของโครงการ มีการฝึกอบรมให้รู้เทคนิคการปฏิบัติงาน ในโครงการสำหรับผู้มาบริหารหรือประสานงานวิธีนี้นอกจากจะเพิ่มความไว้วางใจให้กับคนในท้องถิ่นแล้วยังช่วยให้สมาชิกเกิดความตระหนักถึงปัญหาของตนเองอีกด้วย ทั้งยังทำให้เกิดการสื่อสารข้อมูลภายในและได้รับคำแนะนำซึ่งเป็นปัญหาของคนในท้องถิ่น ตลอดจนผลกระทบที่ได้รับเมื่อโครงการเข้ามา

2.3 การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ (Enlistment in Programs) การขอความร่วมมือไม่จำเป็นต้องมีผลประโยชน์เสมอไป แต่พิจารณาจากข้อเท็จจริงว่า ผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมา ภายหลังจากการนำโครงการมาใช้และผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ (Benefits) สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญการได้รับประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ต้องพิจารณาถึงการกระจายประโยชน์ในกลุ่ม ประกอบด้วย

3.1 การได้รับประโยชน์ด้านวัตถุ (Material Benefits) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล สรุปได้ว่า มีการเพิ่มของสินค้าในการบริโภค มีรายได้ซึ่งเป็นผลกำไรที่เหลือจากการขายผลิตภัณฑ์และมีทรัพย์สินที่ถือครองเป็นกรรมสิทธิ์เพิ่มขึ้น ผลประโยชน์ด้านนี้เป็นผลกำไร (Consumption or Income) ที่เหลือจากการขายผลิตภัณฑ์และมีทรัพย์สิน (Assets) ที่ถือครองเป็นกรรมสิทธิ์เพิ่มขึ้น ผลประโยชน์ด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญที่อาจทำให้การสนับสนุนข้อมูลล้มเหลวได้ จึงควรวิเคราะห์ให้ได้ว่าใครคือผู้มีส่วนร่วม รวมทั้งกระบวนการที่เกิดขึ้น

3.2 การได้รับประโยชน์ด้านสังคม (Social Benefits) เป็นความต้องการพื้นฐานด้านสาธารณะ มักอยู่ในรูปของการบริการหรือความพึงพอใจที่ได้รับจากสาธารณูปโภคที่ดีขึ้นกว่าเดิม การเพิ่มโครงการพัฒนาชนบทเข้ามาเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับคนยากจน จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องกำหนดการเข้ามามีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทั้งในเรื่องของปริมาณการแบ่งปันผลประโยชน์และคุณภาพบริการ ความพึงพอใจ ผลประโยชน์ด้านนี้แบ่งเป็นการได้รับการศึกษา (อ่านออกเขียนได้) และบริการอื่นๆ

3.3 การได้รับประโยชน์ด้านบุคคล (Personal Benefits) มักเป็นสิ่งที่ต้องการอย่างมาก บ่อยครั้งที่ไม่ได้มาโดยลำพัง แต่มักมาจากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาตามความต้องการของสังคมและอำนาจทางการเมืองโดยผ่านทางทำให้ความร่วมมือในโครงการ

ผลประโยชน์ด้านบุคคลมี 3 ชนิด คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Self- Esteem) มีพลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) และความรู้สึกว่าตนมีประสิทธิภาพ (Sense of Efficacy) นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ยังรวมถึงผลที่เกิดขึ้นในเชิงลบซึ่งเป็นผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาภายหลังด้วย เพราะถ้าอัตราการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีความแตกต่างกันจะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ใครมีส่วนร่วม หากผลที่ออกมาตรงกันข้ามกับโครงการ เมื่อทราบแล้วว่าทำไม จะได้หาแนวทางแก้ไขที่มีความเป็นไปได้ในการวางรูปแบบใหม่

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่ต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ มีการรายงานเกี่ยวกับความสำเร็จในการประเมินผลไว้น้อย เนื่องจากเป็นสิ่งที่เข้าใจยากกว่าจะมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างไรจึงจะดีที่สุด จะทำการวิเคราะห์หรือวัดผลได้ต่อเมื่อทำกิจกรรมได้ 3 อย่างมาแล้ว การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมี 2 ลักษณะคือ การมีส่วนร่วมทางตรง (Direct Participation) และการมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation)

สำหรับ WHO & UNICEF (1978) ได้เสนอรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการสำคัญ คือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง
2. การดำเนินกิจกรรม ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรและควบคุมทางการเงิน
3. การใช้ประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
4. การได้รับประโยชน์ โดยประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในขั้นฐานที่เท่าเทียมกัน

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2548) ได้สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาว่ามีกระบวนการดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงานและร่วมกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่จะต้องใช้

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาที่กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งตามบทบาท และหน้าที่ของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาโดย Lee J Cary (1970) มีดังนี้ (1) เป็นสมาชิก : Membership (2) เป็นผู้เข้าประชุม : Attendance at Meeting (3) เป็นผู้บริจาคเงิน : Financial Contribution (4) เป็นกรรมการ : Membership on Committees (5) เป็นประธาน : Leader เช่นเดียวกับ ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2548) ที่กล่าวว่าลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนามีดังนี้

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงานหรือการช่วยทำกิจกรรม คือ การเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการติดตามและประเมินผล

2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้ผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมนี้แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม จึงมีการโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชนเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วน เพราะในหลายกรณีประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจ ทางออกที่ควรเป็นคือการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) แก่ประชาชน

อุ๋นตา นพคุณ (2546) ได้เสนอวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ในฐานะเป็นกลุ่มที่มารวมตัวกันประชุมระดับความคิดในภาคเอกชนหรือในภาครัฐ วิธีการให้สมาชิกขององค์กรได้มารวมกลุ่มและระดมความคิดในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult learning) และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamic)

2. การประชาพิจารณ์ (Public Learning) เป็นการรับฟังความคิดเห็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาและปัญหาชุมชน หรือแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

3. คณะกรรมการหรือกลุ่มทำงาน ในประเทศไทยองค์กรและหน่วยงานต่างๆ จะใช้รูปแบบคณะกรรมการหรือกลุ่มทำงานในการให้เจ้าหน้าที่ พนักงานหรือข้าราชการได้มีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาโปรแกรม วิธีการนี้จะมีผู้เข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก แต่สามารถปฏิบัติงานได้รวดเร็ว

4. วิธีการพัฒนาโปรแกรม คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาโปรแกรมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนงาน การสร้างแผนการเรียนการสอน การนำแผนการเรียนการสอนไปปฏิบัติและการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีความหมายครอบคลุมถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลกลุ่มบุคคลได้เข้ามาร่วมกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ ที่มีผลกระทบทั้งต่อตนเองและชุมชน และที่สำคัญการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมอาจมีหลายแบบ เช่น การมีส่วนร่วมเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น การให้ทรัพย์สิน ที่ดิน ภูมิปัญญา ความคิดเห็น แรงกาย เป็นต้น การมีส่วนร่วมเพื่อรวมกลุ่มกันทำประโยชน์ส่วนรวม หรือการมีส่วนร่วมที่เกิดจากชุมชนสามารถควบคุมสถานการณ์ที่มีผลกระทบทั้งทางด้านบวก และด้านลบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนได้เอง โดยชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากกระบวนการกลุ่ม และความเป็นประชาธิปไตย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า รูปแบบและกระบวนการของการมีส่วนร่วมเป็นการมีบทบาทหน้าที่และภารกิจในกิจกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยนำแนวคิดการมีส่วนร่วมมาบูรณาการ ประกอบด้วย

1. การกำหนดความสำคัญ หมายถึง การศึกษาสภาพทั่วไปที่เป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวทาง เป้าหมายการพัฒนา การร่วมกันค้นหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา และจัดลำดับความสำคัญ

2. การวางแผน หมายถึง กระบวนการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและร่วมกันกำหนดแผนการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางการใช้ทรัพยากรเพื่อดำเนินการในแต่ละขั้นตอน

3. การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการระบุปัญหา ข้อจำกัด รวบรวมข้อมูลประเมินทางเลือกต่างๆ การเลือก และนำผลการตัดสินใจเลือกไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

4. การดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมตามแผนการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการเตรียมการและการสนับสนุนทรัพยากร การประสานงาน การขอความร่วมมือและความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมจากผู้เกี่ยวข้อง

5. การได้รับประโยชน์ หมายถึง ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งในด้านวัตถุ สิ่งของ ด้านสังคมและด้านบุคคล โดยพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ที่อยู่พื้นฐานของความเท่าเทียมกัน

6. การติดตามและประเมินผล หมายถึง การประสานความเข้าใจในการติดตามและประเมินผล การตรวจสอบผลสำเร็จตามความคาดหวัง การรายงานความก้าวหน้าของกิจกรรมที่ดำเนินการ การสรุปและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนา

2.2 ประเภทและระดับของการมีส่วนร่วม

Arnstein Sherry (1969) ได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วม โดยแยกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนเฉพาะชนิด (Kinds) และปริมาณของกิจกรรมที่กระทำเท่านั้น แต่ยังมีความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้ม (Degree) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการริเริ่มและวางแผนกิจกรรม ดังนั้นพิสัยของการมีส่วนร่วม อาจจะมีตั้งแต่ระดับการยอมรับบริการที่จัดไว้ให้แล้วไปจนถึงการรวมกลุ่มเพื่อตัดสินใจและริเริ่มโครงการพัฒนาเอง ซึ่งระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม อาจจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1) ระดับการตัดสินใจ (Decision making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง (Level of responsibility by themselves)

2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่ม โดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียสละจากประชาชน ในด้านเวลา ทรัพยากร และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable level of participation)

3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่ได้วางโครงการไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น

แนวคิดการมีส่วนร่วมของ Arnstein Sherry (1969) นี้ มองความเข้มของการมีส่วนร่วมในแง่ของการมีอำนาจในการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งมีพิสัยของความเข้มตั้งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเลยไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543) กล่าวว่า ความเข้มของการมีส่วนร่วมที่สำคัญอีกแนวหนึ่ง คือการมีส่วนร่วมที่แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ตามลักษณะของการปฏิบัติการ ลักษณะทั้ง 4 ประเภทนี้ไม่ได้เป็นอิสระจากกัน ยังมีความคาบเกี่ยวและต่อเนื่องกัน การจำแนกลักษณะนี้ทั้ง 4 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) ทั้งนี้เป็นขั้นเริ่มแรก ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการยอมรับ (Accepting) หรือการเพิ่ม (Gaining) การเข้าถึงผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมหรือการช่วยเหลือปัจจัยการดำรงชีวิตเฉพาะหน้าบางประการ สำหรับผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาซึ่งอาจจะหมายถึงบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะซึ่งไม่เคยมีมาก่อนหรือหมายถึงการปรับปรุงหรือการแนะนำรูปแบบการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจใหม่

ประเภทที่ 2 การมีส่วนร่วมแบบสะท้อนการถูกกระทำ (Passive/Reflective participation) การมีส่วนร่วมประเภทนี้เป็นส่วนต่อเนื่องจากประเภทที่หนึ่ง โดยถือว่าการมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมทางการศึกษาบางประการที่สามารถช่วยให้ประชาชนเข้าใจสาเหตุของสภาพการณ์ต่างๆ เช่น การด้อยพัฒนา และเข้าใจปัญหา ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยการจัดทำโครงการพัฒนา เป็นต้น

ประเภทที่ 3 การมีส่วนร่วมแบบกระตือรือร้น (Active Participation) การมีส่วนร่วมในขั้นที่ 3 นี้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับองค์กรหรือบุคคลระดับพื้นฐาน (Grass Roots) ซึ่งเป็นผู้รับผลประโยชน์ จากโครงการ หรือทำการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับกว้างๆ จากกลุ่มอื่นๆ ทั่วๆ ไปที่มีอยู่ในส่วนต่างๆ ของสังคม นอกเหนือไปจากกลุ่มผลประโยชน์เอง โดยปกติแล้วการมีส่วนร่วมในมิตินี้รวมไปถึงองค์กรในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วและมีขอบข่ายที่ขยายความครอบคลุมไปถึงกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบด้วย

บัญชา แก้วสอง et al. (2539) ได้กำหนดกรอบระดับการมีส่วนร่วมกว้างๆ เป็น 3 ระดับ เพื่อให้เห็นผลในทางปฏิบัติดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo Participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใดๆ ในการตัดสินใจแต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ผู้เข้าร่วมมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับการรับฟัง และยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจ การตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตนเอง/ครอบครัว/ชุมชนของตนเอง
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร

3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนเองมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมที่ตนเองอยู่ในขั้นตอนใด ต่อไปนี้

3.1 ตนเองมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

3.2 ตนเองมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

3.3 ตนเองมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด

5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่นๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา

2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร

2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง

2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่องๆ

2.3 ร่วมระดมความคิด ค้นหาทางเลือกต่างๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหา

2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้

2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นๆ

2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน

2.7 ร่วมรับผลประโยชน์หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

สรุปว่าการมีส่วนร่วมนี้ต้องมองความเข้มของการมีส่วนร่วมว่ามีพิสัยตั้งแต่การมีส่วนร่วมแบบเป็นฝ่ายถูกกระทำไปจนถึงการเป็นผู้กระทำโดยตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมที่เสนอมานี้ทั้งหมดนี้จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งหรือสองกลุ่มขึ้นไปมีอิทธิพลต่อกันและกันในการจัดทำแผน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจ โดยในการวัดระดับการมีส่วนร่วม สามารถวัดได้จากปริมาณของอิทธิพลของกลุ่มบุคคลผู้เข้าไปร่วมกิจกรรมที่มีต่อบุคคลอื่น และแนวคิดที่มองการมีส่วนร่วมในลักษณะปริมาณอิทธิพลที่บุคคลมีต่อการตัดสินใจนั้นเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพ ในการวัดการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมหรือปริมาณอิทธิพลที่บุคคลมีต่อบุคคลอื่น เพื่อให้ทราบถึงระดับของการมีส่วนร่วม

2.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามาร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา สำหรับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมนั้นได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนาว่าประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

โกวิทย์ พวงงาม (2545) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยทำให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความยากลำบาก

สรุปได้ว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการ ขั้นตอน หรือวิธีการที่จะให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมนั้นได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545) ได้ กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการคือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1.1 จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ

1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

1.3 จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ

1.4 ลงมือปฏิบัติจริง

1.5 ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความสามารถที่มีจะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 แลกเปลี่ยน เรียนระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

ชิต นิลพานิช และ กุลธนา ธนาพงศธร (2532) ได้กล่าวถึง หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้

1. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดยยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล

2. หลักการขจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิดจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว

3. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ร่วมสนับสนุนนโยบาย และเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

4. การให้การศึกษอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิดของตนเองช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษอบรมโดยให้ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

5. หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้ดี

6. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการทำงาน และทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถกระทำโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดอบรม การลงมือปฏิบัติ การถ่ายทอดประสบการณ์ และการพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อนำไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์กับผู้อื่น

2.5 รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดการศึกษา

จิณณวัตร ประโคทัง (2549) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนมี ดังนี้

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
3. รูปแบบการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายผู้ปกครอง
4. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทุน
5. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2547: ออนไลน์) ได้นำเสนอความคิดเห็นผ่านบทความ “แลหน้าเศรษฐกิจสังคมไทย” โดยสรุปรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมจากบนลงล่าง (Top down) มุมมองจากบนลงล่าง โดยรัฐเป็นผู้นำการมีส่วนร่วม หรือ การมีส่วนร่วมเกิดจากภาครัฐ โดยประชาชนเป็นเพียงผู้คอยรับนโยบายและปฏิบัติตาม

2. การมีส่วนร่วมจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) มุมมองจากล่างขึ้นบน โดยการมีส่วนร่วมเกิดจากความต้องการของประชาชนด้วยความสมัครใจ โดยรัฐแสดงบทบาทคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือคอยอำนวยความสะดวกเท่านั้น

อุ้นดา นพคุณ (2546) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. ในฐานะเป็นกลุ่มที่มารวมตัวกันประชุมระดมความคิดในภาคเอกชน หรือ ภาครัฐ วิธีการให้สมาชิกได้มารวมกลุ่มและระดมความคิดในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (adult learning) และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (group dynamic)

2. การประชาพิจารณ์ (Public learning) เป็นการรับฟังความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาและปัญหาชุมชน หรือแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

3. คณะกรรมการหรือกลุ่มทำงาน ในประเทศไทยองค์กรและหน่วยงานต่างๆ จะใช้รูปแบบคณะกรรมการหรือกลุ่มทำงาน ในการให้เจ้าหน้าที่ พนักงาน หรือข้าราชการได้มีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาโปรแกรม แต่วิธีการนี้จะมีผู้เข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก แต่สามารถปฏิบัติงานได้รวดเร็ว

4. วิธีการพัฒนาโปรแกรม คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การสร้างแผนการเรียนการสอน การนำแผนการเรียน การสอนไปปฏิบัติ และการประเมิน

วิชิต นันทสุวรรณ และจ่านิง แรกพินิจ (2541) ได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดการศึกษาในลักษณะนี้เกิดจากความสามารถและความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและ

ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยไม่มีขีดจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ เป็นการเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยที่แท้จริงชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวทางนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากร โดยมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

- 1.1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาชุมชน
- 1.2 หาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต
- 1.3 ดำเนินการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหามีอยู่
- 1.4 ประเมินผลกิจกรรม

โดยการกำหนดเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ จะเริ่มจากจุดเล็กๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันแล้วขยายออกไปสู่เนื้อหาหรือกิจกรรมที่ซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทั้งหมด

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมกับการโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน สนองความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่น เช่น ประชาชนชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผล เป็นต้น

3. รูปแบบการเชื่อมประสานการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะกับชุมชนที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง มีองค์กรชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานั้น นอกจากชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้บุคคลในท้องถิ่น เช่น ประชาชนชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้นำชุมชน เป็นต้น มาร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและถ่ายทอดความรู้ร่วมกับโรงเรียนแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนยังเป็นไปในลักษณะของการให้ชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทหลักในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนนั้นๆ โดยการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัย ที่เริ่มจากจุดเล็กๆ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันแล้วขยายออกไปสู่เนื้อหาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบเชื่อมประสานการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นในชุมชนเข้มแข็ง โดยมีองค์กรชุมชนเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน รูปแบบการมีส่วนร่วมจากที่กล่าวมาแล้วมีทั้งการมีส่วนร่วมที่เริ่มต้นจากภาครัฐ โดยประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติตาม และการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความต้องการของประชาชน โดยภาครัฐแสดงบทบาทคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือคอยอำนวยความสะดวก

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดการศึกษา

Shaeffer (1994) ได้ระบุกระบวนการที่เป็นขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมที่สามารถนำไปประยุกต์ในบริบทการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การรวบรวม และตรวจสอบ การวิเคราะห์ และพิจารณาข้อมูลสภาพปัญหา
2. กำหนดนิยาม จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและกำหนดเป้าหมาย
3. การประเมินความเป็นไปได้ของข้อมูล
4. การตัดสินใจและการวางแผนการดำเนินงาน
5. การออกแบบยุทธศาสตร์เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผล และจัดสรรงานและความรับผิดชอบ

ให้กับทีม

6. การปฏิบัติตามแผนงาน
7. การตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงาน
8. การประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น

Cohen and Uphoff (1980) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้น ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการ โดยมีการอภิปรายถึงปัญหาและความต้องการ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การ กำหนดทางเลือกกว่าควรจะทำโครงการหรือกิจกรรมใดบ้าง และการตัดสินใจว่าจะทำโครงการหรือกิจกรรม ไต และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจในระหว่าง การดำเนินงาน โครงการ ประกอบด้วย

- 1.1 การริเริ่มตัดสินใจ (Initial Decisions)
- 1.2 การดำเนินการตัดสินใจ (Ongoing Decisions)
- 1.3 การตัดสินใจปฏิบัติการ (Operational Decisions)

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (implementation) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทรัพยากรต่างๆ ให้กับ โครงการทั้งในด้านเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหาร และประสานงาน โครงการต่าง ๆ ประกอบด้วย

- 2.1 การสนับสนุนด้านทรัพยากร (Resource Contribution)
- 2.2 การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ (Administration and Co-ordination)
- 2.3 การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน (Enlistment)

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) การมีส่วนร่วมประเภทนี้มีสองนัย คือ เป็นทั้ง การร่วมรับ ประโยชน์และร่วมรับผลสืบเนื่องในทางลบจากโครงการพัฒนา ผลประโยชน์ที่ได้รับได้แก่

(1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุ คือ การมีรายได้และทรัพย์สินเพิ่มขึ้นและมั่นคงมากขึ้นหรือการมีสาธารณูปโภคที่เพียงพอมีประสิทธิภาพ หรือคุณภาพดี (2) ผลประโยชน์ด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการศึกษาหรือมีการรู้หนังสือมากขึ้น รวมทั้งการให้บริการสังคมอื่นๆ มากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น (3) ผลประโยชน์ส่วนบุคคล ได้แก่ การมีความนับถือตนเองมากขึ้น มีพลังอำนาจทางการเมืองมากขึ้น และมีความรู้สึกถึงควมมีประสิทธิภาพของตนเอง ประกอบด้วย

3.1 ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ (Material)

3.2 ผลประโยชน์ทางสังคม (Social)

3.3 หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) เป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน โครงการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รูปแบบการมีส่วนร่วมประเมินอย่างเป็นทางการเช่น การประชุมเพื่อทบทวนและประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมา การร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการในการประเมินผล หรือการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการวิจัยประเมินผล สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมกลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการ หรือการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ เป็นต้น

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2541) ได้แบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหา ปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางในการดำเนินงานและกำหนดทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำประโยชน์แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือโดยการบริหารและประสานงานตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมขั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่ทำเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งสรุปรวมยอดโครงการทั้งหมด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.6 แนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม

การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเครือข่ายการเรียนรู้ และบริการการศึกษาเพื่อปวงชน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการศึกษา การแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และการรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการอื่นๆ ให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของตน ตามมาตรา 7(2) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 มุ่งหมายให้เกิดภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนด้วยการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนปัจจัยในการสร้างความพร้อมในการมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมของภาคีเครือข่าย

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543) กล่าวถึงการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1. การถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และกระจายความรู้ เพื่อปรับและสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน
2. การกระตุ้นความคิด ความใฝ่รู้ จิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับชุมชนตนเอง
3. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันภายในเครือข่าย เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวของกันและกันในการพัฒนาชุมชน
4. การระดมและการประสานการใช้ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณเพื่อให้ใช้ทรัพยากรร่วมกันในการพัฒนาชุมชน ลดความซ้ำซ้อนและการสูญเปล่า

วิมลลักษณ์ ชูชาติ (2540) ได้เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว เป็นวิธีการถ่ายทอดโดยการบอกกล่าวกับบุคคลที่เป็นญาติสนิทกัน เพื่อนสนิท หรือเป็นลูกหลานอยู่ในครอบครัวเดียวกัน จะไม่ยอมถ่ายทอดให้กับคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติ หรือเพื่อนที่สนิทกัน

2. การถ่ายทอดโดยการรวมกลุ่มกัน เป็นวิธีการขยายผลได้ดีและแพร่หลายทั่วไป เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม เช่น ชุมชนหนองบัวหลวง ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะมีผู้นำที่ดี ชาวบ้านสามัคคีกัน กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงประสบผลสำเร็จ

3. การทดลองปฏิบัติโดยซักถามคนอื่น เป็นการถ่ายทอดความรู้และมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากผู้ทดลองต้องมีลองผิดลองถูก และทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จ

4. การทดลองปฏิบัติโดยการพูดคุยแลกเปลี่ยน ค้นคว้าจากเอกสาร ซึ่งพบว่าประสบความสำเร็จดีกว่าการทดลองทำตามคนอื่น โดยขาดความรู้และประสบการณ์

นอกจากนี้ยังพบว่า การเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนชนบทนั้นมีอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้บางอย่างก็รับจากภายนอกเข้ามาเกือบทั้งหมดแต่บางอย่างก็มีการปรับและประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน

สรุปได้ว่าการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม คือ การส่งเสริมให้มีเวทีแลกเปลี่ยนการถ่ายทอดความรู้ การแสวงหาความรู้ และกระบวนการคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ จากการศึกษาแนวคิด การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาประมวลลักษณะกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญได้ ดังนี้

1. เป็นกระบวนการกลุ่ม มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เน้นปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้แบบร่วมกัน

2. มีการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก ทั้งร่วมกันคิด ร่วมดำเนินการ โดยอาศัยองค์กรชุมชนเป็นแกนในการดำเนินงาน

3. การพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของความต้องการของชุมชน โดยอาศัยความรู้ความสามารถของชุมชนเป็นฐานในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของชุมชน

4. มีการผสมผสานความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และสามารถนำไปประยุกต์ได้

5. เป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และนำเอาประสบการณ์จริงมาแลกเปลี่ยนกัน แล้วนำกลับไปปฏิบัติใหม่ เมื่อได้ผลอย่างไรก็นำกลับมาแลกเปลี่ยนใหม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสติปัญญาของสมาชิก แก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้ความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้นๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้นๆ ในการนี้ก็จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปอาจจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคง ยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่ม ซึ่งก่อนหน้านี้ อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเขาก็ยอมรับความต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีร้ายแรงที่สุด” เมื่อความขัดแย้งได้นำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์จะยากยิ่งขึ้นในการที่จะแก้ปัญหาประเด็นนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มและความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษ ซึ่งอาจจะไม่ลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุกๆ กรณีได้

6. การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม วิธีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้งก็คือ

จะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน และให้สาธารณะชนมีส่วนร่วม โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้นๆ

7. การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชนในขณะที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นกับสาธารณชน โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะค่อยๆ เพิ่มความรู้สึที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชน และต่อที่สาธารณชนมองการปฏิบัติงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นอย่างไร บ่อยครั้งที่ทัศนคติเหล่านี้ได้นำมาพูดกันภายในเพื่อที่เจ้าหน้าที่จะเกิดความตระหนักถึงการตอบสนองของสาธารณะชนที่เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่างๆ ถึงแม้ว่าประเด็นนี้อาจจะไม่ใหญ่โตมากนักที่จะต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการ

8. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ประโยชน์สำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้การศึกษาต่อสาธารณชนที่ดีขึ้นกว่าผู้มีส่วนร่วม ไม่เพียงแต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา แต่เขายังให้เรียนรู้ว่ากระบวนการตัดสินใจโดยองค์กรส่วนท้องถิ่นควรจะเป็นอย่างไร และทำไมจึงต้องตัดสินใจดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่นในอนาคต

สรุปได้ว่าประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนจะก่อให้เกิดการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เกิดฉันทามติ เพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชนซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานและโครงการพัฒนาบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้

ในการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทีสติคเข้าสู่อาชีพ ผู้วิจัยใช้แนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1977) เนื่องจากเป็นแนวคิดในการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้แนวคิด การสร้างและประเด็นทางเลือกต่างๆ การคัดเลือก การตัดสินใจ รวมถึงการวางแผนเพื่อให้สิ่งที่ตัดสินใจเลือกบังเกิดผลในกระบวนการนี้ประกอบด้วย 1) การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น (Initial Decisions) 2) การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ (Ongoing Decisions) และ 3) การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ (Operational Decisions)

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนดังนี้
 1) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือให้ทรัพยากร (Resource Contribution) 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) และ 3) การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ (Enlistment in Programs)

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ (Benefits) สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญการได้รับประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ต้องพิจารณาถึงการกระจายประโยชน์ในกลุ่ม ประกอบด้วย 1) การได้รับประโยชน์ด้านวัตถุ (Material Benefits) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล 2) การได้รับประโยชน์ด้านสังคม (Social Benefits) ความพึงพอใจ ผลประโยชน์ด้านนี้แบ่งเป็นการได้รับการศึกษาและบริการอื่นๆ และ 3) การได้รับประโยชน์ด้านบุคคล (Personal Benefits) ผลประโยชน์ด้านบุคคลมี 3 ชนิด คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีพลังอำนาจทางการเมือง และความรู้สึกว่าตนมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมี 2 ลักษณะคือ การมีส่วนร่วมทางตรง (Direct Participation) และการมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) และผู้วิจัยใช้ระดับการมีส่วนร่วมของบักซอร์ แก้วสอง (2539) โดยแบ่งได้ 3 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo Participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใดๆ ในการตัดสินใจ แต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับการรับฟัง และยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

ตอนที่ 3: บุคคลออทิสติก

3.1 ความหมายของบุคคลออทิสติก

บุคคลออทิสติกเป็นบุคคลที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งที่พบมากในการจัดการเรียนร่วม เป็นบุคคลที่ต้องได้รับการช่วยเหลือและการเตรียมพร้อมในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านสังคม นักการศึกษาแพทย์ และผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติกได้ให้คำจำกัดความและความหมายของบุคคลออทิสติก ดังต่อไปนี้

Mesibov and others (2004) ให้ความหมายของบุคคลออทิสติก คือ บุคคลที่มีภาวะบกพร่องเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การสื่อความหมาย การจินตนาการ และมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งสอดคล้องกับที่ American Psychiatric Association (1994) ที่ได้กล่าวว่า บุคคลออทิสติก คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา การจินตนาการและกระบวนการคิด ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องของสมองส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวกับระบบประสาทสัมผัส และการรับรู้ หรือจากสารเคมีที่ควบคุมการสั่งการของสมอง วินิจฉัยตามคู่มือการจำแนกโรคทางจิตเวชของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2553) ให้ความหมายบุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการอย่างหลากหลายรอบด้าน ในด้านสังคมภาษาและการสื่อสาร อารมณ์ พฤติกรรมความสนใจในกิจกรรมและการกระทำซ้ำๆ การเล่น และการจินตนาการซึ่งเป็นผลมาจากความผิดปกติทางโครงสร้างหน้าที่การทำงานของระบบประสาทหรือระบบสมองส่วนกลางบางส่วน

กิ่งแก้ว ปาจารย์ (2553) กล่าวว่า ออทิสซึม (Autism) มีรากศัพท์มาจากคำว่า “Autos” ในภาษากรีก หมายถึง “ตนเอง” คือ บุคคลที่มีภาวะบกพร่องนี้จะอยู่แต่ในโลกของตนเอง และขาดความสนใจด้านสังคม ด้านภาษาและการสื่อความหมาย ด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ด้านการรับรู้ด้านการเล่นและการจินตนาการ

สมพร หวานเสร็จ (2552) ได้ให้คำนิยามว่า บุคคลออทิสติก คือ บุคคลที่มีความผิดปกติในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการใช้ภาษา แสดงพฤติกรรมซ้ำๆ หรือหมกมุ่นกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาการผิดปกติเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนอายุ 3 ปี และเริ่มแสดงออกให้เห็นชัดเจนเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

ผดุง อารยะวิญญู (2551) ให้ความหมายบุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการบกพร่องในด้านภาษา การสื่อสาร ความสัมพันธ์ทางสังคม จินตนาการ มีพฤติกรรมความเข้าใจและกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างจำกัดและซ้ำๆ ซึ่งมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับความผิดปกติทางด้านกายภาพเนื่องจากสมองบางส่วนทำหน้าที่ผิดปกติไป

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2546) ให้ความหมายบุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการอย่างรุนแรงในด้านสังคม ด้านภาษาและการสื่อความหมายด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ด้านการรับรู้ การเรียนรู้ ด้านการเล่นและจินตนาการ

ศรียา นิยมธรรม (2546) ให้ความหมายของบุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความล่าช้าหรือความผิดปกติทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา การสื่อสาร มีพฤติกรรมที่แสดงออกแปลกๆ เช่น ไม่สบตา ชอบทำอะไรซ้ำๆ กระตุ่นตนเองโดยไม่สนใจสิ่งแวดล้อม เช่น สะบัดมือ หมุนตัว เป็นต้น ความผิดปกตินี้พบได้ในวัยก่อน 30 เดือน

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2545) ให้ความหมายบุคคลออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติและความล่าช้าทางพัฒนาการด้านสังคม ด้านการสื่อความหมาย ภาษา และการจินตนาการ ความบกพร่องดังกล่าวจะพบได้ก่อนวัย 30 เดือน ซึ่งระดับอาการของเด็กออทิสติกมีทั้งหมด 3 ระดับ คือ

1. ระดับกลุ่มที่มีศักยภาพสูง (High-Functioning Autism) ระดับสติปัญญาที่ปกติ หรือสูงกว่าปกติ มีการพัฒนาการทางด้านภาษา แต่บกพร่องทางทักษะทางสังคมและการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น

2. กลุ่มระดับความบกพร่องปานกลาง (Moderate Autism) จะพัฒนาการด้านภาษาการสื่อสาร ทักษะสังคม การเรียนรู้ที่ล่าช้ากว่ากลุ่มที่มีศักยภาพสูง รวมทั้งด้านการช่วยเหลือตนเอง และมีปัญหาพฤติกรรมกระตุ้นตนเองพอสมควร

3. กลุ่มระดับความบกพร่องรุนแรง (Severe Autism) กลุ่มนี้จะพัฒนาการเกือบทุกด้านล่าช้า และอาจเกิดร่วมกับภาวะอื่น เช่น ปัญญาอ่อนรวมทั้งมีปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรง เป็นต้น

กระทรวงสาธารณสุข (2544) กล่าวว่า บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการล่าช้าทางสังคม การสื่อความหมายและจินตนาการแสดงให้เห็น โดยการมีพฤติกรรมที่ผิดไปจากเด็กในวัยเดียวกัน

ชูศักดิ์ จันทยานนท์ (2542) กล่าวว่า บุคคลออทิสติก คือ บุคคลที่มีความผิดปกติด้านพัฒนาการทางสังคม อารมณ์และการสื่อภาษา อาจจะมีหรือไม่มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วยก็ได้ อาการแรกมักพบในช่วงอายุ 30-36 เดือน หรือ 3 ขวบแรกของชีวิต สำหรับพัฒนาการทางร่างกายจะปกติดี ยกเว้นในกรณีที่มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วยก็จะมีพัฒนาการทางการร่างกายล่าช้า อาการของบุคคลออทิสติกที่กล่าวข้างต้นคืออาการที่เป็นปัญหาทางจิตเวชเด็กอย่างรุนแรงที่เรียกว่า ออทิสซึม ซึ่งเป็นอาการที่เกิดจากความผิดปกติทางระบบประสาทแต่ยังไม่มี การสรุปสาเหตุที่แน่ชัดว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุจากการเลี้ยงดู จากความเครียดจากสภาวะแวดล้อม หรือจากปัจจัยทางชีวภาพ เช่น พันธุกรรม เป็นต้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสังคม อันได้แก่ การสื่อสารกับผู้อื่น ภาษา การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีปัญหาทางด้านการพัฒนาการ ระบบสมองมีการทำงานผิดปกติบางส่วน ประสบปัญหาทางด้านการเรียนรู้ซึ่งเป็นความผิดปกติที่เกิดในสมอง ซึ่งบุคคลออทิสติกแต่ละคนจะมีอาการที่แตกต่างกันออกไป

3.2 ลักษณะอาการและพฤติกรรมของบุคคลออทิสติก

บุคคลออทิสติกแต่ละคนนั้น มีลักษณะอาการที่หลากหลาย และแตกต่างกันออกไป แต่อาการโดยภาพรวมแล้วบุคคลออทิสติกมักมีลักษณะเหมือนกัน ความแตกต่างกันนั้นอาจมีสาเหตุมา

จากการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน พัฒนาการของแต่ละคนนั้นจึงย่อมไม่เหมือนกัน โดยมีผู้ที่กล่าวถึงลักษณะของบุคคลออทิสติก ดังนี้

สมพร หวานเสร็จ (2552) กล่าวว่า บุคคลออทิสติกมีปัญหาทางด้านการสื่อสาร ซึ่งทำให้เกิดความยุ่งยากกับบุคคลออทิสติก ปัญหาเหล่านั้นได้แก่ การฟังและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ปัญหาการรับรู้ ซึ่งบุคคลออทิสติกนั้นมักไม่แสดงออกทางสีหน้า ภาษาท่าทางหรือสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึก บุคคลออทิสติกมีปัญหาเรื่องของการตีความ และบอกให้อีกฝ่ายเข้าใจในบางอย่าง ไม่เข้าใจคำสั่ง ไม่สามารถเข้าใจสถานการณ์ได้ ไม่เข้าใจว่าเรื่องใดจริงเรื่องใดโกหก ไม่สามารถคิดได้อย่างยืดหยุ่นและยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ยาก

ผดุง อารยะวิญญู (2546) ได้จำแนกลักษณะอาการเป็น 4 ลักษณะใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์กับคนหรือสิ่งที่อยู่รอบตัว หรือปัญหาในสังคม เช่น ภาพไม่มีเพื่อนสนิท ไม่มีคนใกล้ชิดทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ถูกมองว่าเป็นคนแปลก ขาดความสนใจต่อสิ่งที่อยู่รอบกาย หรือไม่มีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ไม่สบตาคน ปลีกตัวออกจากสังคม ชอบอยู่คนเดียว และหลีกเลี่ยงการเข้าสังคม

2. ปัญหาในด้านการพูดและภาษา บุคคลออทิสติกมีปัญหาทางด้านการพูดและภาษาเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ส่งผลให้มีปัญหาพัฒนาการทางภาษาล่าช้า เสียงพูดไม่ปกติ การไม่เข้าใจภาษาไม่เข้าใจในความหมายที่เป็นนามธรรม ซึ่งปัญหาการสื่อสารนี้เป็นอุปสรรคมากต่อการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก

3. ปัญหาในด้านพัฒนาการ บุคคลออทิสติกนั้นมีปัญหาทางด้านพัฒนาการล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านดังต่อไปนี้ คือ ด้านสติปัญญาซึ่งบุคคลออทิสติกมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ต่ำกว่าเด็กปกติ บางรายมีลักษณะคล้ายบุคคลปัญญาอ่อน บางรายก็มีความจำดีเป็นเลิศ ด้านอารมณ์และสังคม เนื่องจากเด็กประเภทนี้มีปัญหาสำคัญทางการเข้ากับเพื่อน และการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นส่งผลให้เกิดปัญหาพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม ส่วนด้านการเคลื่อนไหวนั้นบุคคลออทิสติกบางรายมีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว มีผลมาจากความบกพร่องทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก

4. ปัญหาในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวอย่าง เช่น การกระตุ้นตนเอง (Self-Stimulation) และการเคลื่อนไหวที่ซ้ำๆ เหมือนเดิม การสนใจจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นพิเศษ และการมีลักษณะการตอบโต้หรือพฤติกรรมที่แปลกกว่าคนปกติ เป็นต้น

เยาวชล ขุนแก้ว (2546) กล่าวถึง อาการที่พบร่วมในบุคคลออทิสติกว่า นอกจากบุคคลออทิสติกจะมีอาการที่บ่งเฉพาะให้เห็น ยังพบว่ามีอาการอื่นๆ ร่วมอีก ซึ่งอาการที่มักพบร่วมในบุคคลออทิสติก ได้แก่

1. ปัญญาอ่อน บุคคลออทิสติกประมาณร้อยละ 70 มีสติปัญญาค่อนข้างต่ำ

2. สติปัญญาสูง บุคคลออทิสติกประมาณร้อยละ 10-15 จะมีความสามารถสูงบางด้าน เช่น การวาดภาพ การจำที่ดีเลิศจนดูว่าผิดปกติ มีทักษะในการจำระยะยาวโดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลข เป็นต้น

3. อาการชัก บุคคลออทิสติก ร้อยละ 30 จะชักในช่วงวัยรุ่น ถ้าเกิดอาการชักจะมีพฤติกรรมที่ถดถอยตามมา

4. โรคลมชัก โรคซึมเศร้า อารมณ์แปรปรวน จะเกิดขึ้นในช่วงเข้าสู่วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ มีพฤติกรรมแยกตัว

5. ปัญหาการกิน เลือกรับประทาน ปฏิเสธไม่ยอมกินอาหารบางชนิด กินสิ่งที่ไม่ใช่อาหาร การนอน บุคคลออทิสติก ร้อยละ 11-30 มีปัญหาในการนอน นอนน้อย นอนไม่เป็นเวลา

6. ย้ำคิดย้ำทำ ร้อยละ 40-50 มีอาการย้ำคิดย้ำทำ

7. การตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น บางรายไม่สามารถทนเสียงดังได้ บางรายไวต่อการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ

8. พฤติกรรมก้าวร้าว ทำร้ายตัวเองพบได้บ่อยในบุคคลออทิสติกทุกกลุ่มอายุ

9. กล้ามเนื้อ บุคคลออทิสติกบางรายพบความผิดปกติของพัฒนาการทางกล้ามเนื้อร่วมด้วย เช่น การทรงตัวไม่ดีหกล้มง่าย เป็นต้น

อุมาพร ตรีงศสมบัติ (2545) กล่าวว่า บุคคลออทิสติกมีการรับรู้ทางสัมผัสที่ผิดปกติ บางครั้งก็มีความไวมาก (Hypersensitive) บางครั้งก็มีความไวน้อย (Hyposensitive) การกระตุ้นช่วยให้ประสาทสัมผัสทำงานได้ดีขึ้น ด้านความผิดปกติทางด้านอารมณ์ บุคคลออทิสติก มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่น้อยเกินไป เช่น สีหน้าเรียบเฉย หรือบางครั้งก็มีการแสดงอารมณ์ที่รุนแรงเกินไป เป็นต้น

บุคคลออทิสติกมีลักษณะที่แตกต่างจากเด็กปกติอย่างมาก ความผิดปกติมีความแตกต่างกันไปตามระดับความรุนแรงของแต่ละบุคคล ซึ่ง (ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2552); เพ็ญแข ลิมศิลา (2545)) และ ดารารัตน์ สัตตวัชราเวช (2546) ได้กล่าวถึง ลักษณะอาการของบุคคลออทิสติก ไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. การสูญเสียด้านสังคม เช่น

1.1 พฤติกรรมเฉยเมย ไม่สนใจใคร

1.2 ไม่สบตา ไม่ค่อยมีการยิ้ม หรือส่งเสียงทักทาย

1.3 กระทบต่อบุคคล หรือ สิ่งมีชีวิตอื่นคล้ายสิ่งของ

1.4 ไม่สามารถมีปฏิกริยาตอบสนองกับสภาพของบุคคล เช่น บุคคลออทิสติกจะกอดตอไม่เป็น

1.5 ไม่รู้ร้อน รู้หนาว ไม่รู้จักช่วยตนเองจากอันตรายต่างๆ เช่น ถ้าถูกมดกัดเต็มเท้าแต่

บุคคล ออทิสติกจะแสดงออกเหมือนไม่รู้สึกละเลย เป็นต้น

1.6 ไม่สามารถลอกเลียนแบบการกระทำของคนอื่นได้

1.7 เล่นกับใครไม่เป็น

1.8 พอใจกับการอยู่เงียบๆ คนเดียว

2. การสูญเสียด้านการสื่อความหมาย (ทั้งคำพูดและไม่ใช้คำพูด)

2.1 ไม่สนใจที่จะมีเพื่อน ไม่สามารถผูกมิตรกับใครได้ ไม่สนใจใครเหมือนอยู่ในโลกของตนเอง ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมสื่อความหมาย เช่น ไม่แสดงสีหน้าว่า โกรธ ยิ้ม หัวเราะ ไม่สบตา เป็นต้น

2.2 เล่นแบบจินตนาการไม่เป็น เช่น เล่นขายของ เล่นตุ๊กตา เป็นต้น

2.3 มีความผิดปกติชัดเจนในการเปล่งเสียงพูด เช่น พูดเสียงระดับเดียวกันตลอด (Monotone) หรือทำเสียงสูงต่ำคล้ายดนตรี เป็นต้น

2.4 มักพูดกับใครไม่ได้นาน จะพูดในเรื่องที่ตนสนใจ บางคนอาจท่องหนังสือที่เรียนมาให้ฟังทั้งเล่มได้โดยไม่สนใจว่าใครจะฟังหรือไม่ จนอาจคิดว่าเป็นเด็กอัจฉริยะ

2.5 บุคคลออทิสติกจะพูดทวนคำถามแทนที่จะตอบคำถาม เช่น เมื่อมีคนถามว่าจะเอาขนมไหม บุคคลออทิสติกจะพูดว่า “เอาไหม” แทนที่จะตอบว่า “เอา” หรือ “ไม่เอา”

3. มีการกระทำและความสนใจซ้ำซาก

3.1 ชอบเคลื่อนไหวร่างกายซ้ำๆ

3.2 หมกมุ่นหรือสนใจส่วนหนึ่งส่วนใดของสิ่งของ

3.3 แสดงความคับข้องใจอย่างมากถ้ามีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว เช่น จะชอบกินอาหารซ้ำซาก ชอบจัดของให้วางอย่างเดิมๆ เป็นต้น

3.4 ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เคยทำประจำ โดยต้องมีรายละเอียดเหมือนเดิม เช่น เดินซ็องของในห้างต้องเดินซ้ำทางเก่าเสมอและอาการเหล่านี้ต้องปรากฏก่อนอายุ 30 - 36 เดือน

American Psychiatric Association (1994) ได้อธิบายลักษณะอาการของบุคคลออทิสติกจากการตรวจโดยใช้เครื่องมือ The Diagnosis and Statistical Manual ให้สาระสำคัญ ดังนี้

1. ความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์สังคมเด็กมีความบกพร่องในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่มองสบตา ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้ากิริยาท่าทาง จึงไม่มีความสามารถที่จะผูกสัมพันธ์กับใคร เล่นกับเพื่อนไม่เป็นไม่สนใจที่ทำงานร่วมกับใคร มักจะอยู่ในโลกของตัวเอง เป็นต้น

2. ความบกพร่องทางการสื่อสาร เป็นความบกพร่องทั้งด้านการใช้ภาษาความเข้าใจภาษา การสื่อสาร และสื่อความหมายด้านการใช้ภาษา บุคคลออทิสติกจะมีความล่าช้าทางภาษาและการพูดในหลายระดับ ตั้งแต่ไม่สามารถพูดสื่อความหมายได้เลย หรือบางคนพูดได้แต่ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ และเหมาะสมบางคนจะมีลักษณะการพูดแบบเสียงสะท้อนหรือ การพูดเขียนแบบ ทวนคำพูด หรือบางคนพูดซ้ำแต่ในเรื่องที่ตนเองสนใจการใช้ภาษาพูดมักจะสลับสรรพนามระดับเสียงที่พูด อาจจะมีคามผิดปกติ บางคนพูดเสียงในระดับเดียว

3. ลักษณะทางพฤติกรรมและอารมณ์ที่บ่งพร่อง บุคคลออทิสติกจะมีพฤติกรรมซ้ำๆ ผิดปกติ เช่น เล่นมือ โบกมือไปมาหรือหมุนตัวไปรอบๆ ยึดติดไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน มีความสนใจแคบ มีความหมกมุ่นติดสิ่งของบางอย่าง เด็กบางคนแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสมกับวัย บางครั้งร้องไห้ หรือหัวเราะโดยไม่มีเหตุผล บางคนมีปัญหาด้านการปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยจะอาละวาดหรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ร้องไห้ ดิ้น กรีดร้อง เป็นต้น

4. ความบกพร่องด้านการเลียนแบบและจินตนาการ บางคนต้องมีกระนั้นอย่างมากจึงจะเล่นเลียนแบบได้ เช่น เลียนแบบการเคลื่อนไหว การพูด บางคนไม่สามารถเลียนแบบได้เลยแม้แต่การกระทำง่ายๆ จากการขาดทักษะการเลียนแบบซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเล่น ทำให้บุคคลออทิสติกขาดทักษะการเล่นในด้านจินตนาการ ไม่สามารถแยกเรื่องจริงและเรื่องสมมติ ประยุกต์วิธีการจากเหตุการณ์หนึ่งไปอีกเหตุการณ์หนึ่งไม่ได้ ไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม เล่นสมมติไม่เป็น จัดระบบความคิด ลำดับความสำคัญก่อนหลัง การวางแผน การคิดจินตนาการจากภาษาได้ยากซึ่งส่งผลต่อการเรียน

5. ความบกพร่องด้านการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การรับรู้ทางสายตา การตอบสนองต่อการฟัง การสัมผัส การรับกลิ่นและรส มีความแตกต่างกัน ในแต่ละบุคคล บางคนชอบมองวัตถุหรือแสงมากกว่ามองเพื่อน ไม่มองจ้องตาคนอื่น บางคนเอาของมาส่องดูใกล้ๆ ตา บางคนตอบสนองต่อเสียงผิดปกติ เช่น ไม่หันตามเสียงเรียกทั้งที่ได้ยินบางคนรับเสียงบางเสียงไม่ได้จะปิดหู ด้านการสัมผัส กลิ่นรส บางคนมีการตอบสนองที่ไวหรือซ้ากว่าหรือแปลกกว่าปกติ เช่น ดมของเล่นหรือเล่นแบบแปลกๆ เป็นต้น

6. ความบกพร่องด้านการใช้อวัยวะต่างๆ อย่างประสานสัมพันธ์ การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกลไก กล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็กมีความบกพร่องบางคนมีการเคลื่อนไหวที่งุ่มง่าม ผิดปกติไม่คล่องแคล่ว ท่าทางการเดิน หรือการวิ่งดูแปลกๆ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การหยิบจับ เช่น ซ้อนส้อม ไม่ประสานกัน

7. ลักษณะอื่นๆ บุคคลออทิสติกบางคนจะมีลักษณะพฤติกรรมอยู่ไม่สุขตลอดเวลา ในขณะที่บางมีลักษณะเชื่องช้า งุ่มง่าม บางคนแทบไม่มีความรู้สึกตอบสนองความเจ็บปวด เช่น ดึงผมหรือหักเล็บตนเองโดยไม่แสดงอาการเจ็บปวด เป็นต้น

นิรมล พัจจนสุนทร (2556) กล่าวว่า โรคออทิสติกมีอาการตั้งแต่มากจนไปหาน้อย และแตกต่างกันไป นอกจากนี้เด็กออทิสติกยังสามารถมีพัฒนาการดีขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นอาการจึงเปลี่ยนไปตามวัยของเด็ก ทำให้การวินิจฉัยของแพทย์จึงแตกต่างกันไปได้ ขึ้นกับว่าพบเห็นเด็กเมื่อวัยใด สมาคมจิตแพทย์ชาวอเมริกันจึงจัดกลุ่มว่า เป็นออทิสติกสเปกตรัม (Autistic Spectrum) ซึ่งสเปกตรัมหมายถึง เฉดสี ในทางศัพท์แพทย์จัดให้กลุ่ม PDDs (Pervasive Developmental Disorders) และ

แบ่งเป็นชนิดย่อยๆ ของ PDDs ตามอาการหรือเกณฑ์ที่เป็น เช่น ออทิสติก แอสเพอร์เกอร์ซินโดรม PDD NOS. (ในกรณีที่มีอาการคล้ายออทิสติกแต่มีอาการน้อย) ในออทิสติกเองก็ยังมีอาการที่แบ่งเป็นระดับ เช่น High function autism คือ ออทิสซึมที่มีความสามารถดี อาการไม่รุนแรง เฉลียวฉลาด บางรายมีระดับความสามารถต่ำ มีเขาวนปัญญาบกพร่องร่วมด้วย ชาญวิทย์ พรนภดล (2557) ได้กล่าวถึงประเภทและอธิบายความหมายของกลุ่มอาการออทิสซึมตามการจำแนกของ DSM IV ดังนี้

1. Autistic Disorder แบ่งผู้ป่วยออทิสซึมออกเป็น 3 กลุ่ม ตามพฤติกรรมและความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ดังนี้

1.1 กลุ่มแยกตัว (aloof) คือ กลุ่มผู้ป่วยที่ชอบอยู่คนเดียวไม่เข้าหาบุคคลอื่นด้วยตัวเองก่อนไม่ต้องการเข้ากลุ่มหรือติดต่อกับผู้อื่น

1.2 กลุ่มอยู่เฉย (passive) คือ กลุ่มผู้ป่วยที่มักจะเข้าหาบุคคลอื่นด้วยตัวเองก่อนแต่ไม่ปฏิเสธที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเวลาผู้นั้นเข้ามาหาหรือชักชวน

1.3 กลุ่มเข้าหาคนแต่ประหลาด (active but odd) คือ ผู้ป่วยที่ดูตลกและน่าสงสารในเวลาเดียวกัน ผู้ป่วยกลุ่มนี้อาจมีเพื่อน และมักพยายามเข้าหาบุคคลอื่น แต่เนื่องจากทักษะความเข้าใจทางสังคม และความสามารถในการใช้ภาษาที่มีจำกัดทำให้วิธีการที่ผู้ป่วยกลุ่มนี้ใช้เวลาเข้าหาผู้อื่นดูแปลกประหลาดในสายตาผู้อื่นถูกผู้อื่นล้อเลียนอยู่เสมอๆ เวลาคุยกับเพื่อนผู้ป่วยก็มักจะพูดถึงแต่สิ่งที่ตนเองสนใจ PDD NOS และ Asperger ' s disorder มักจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 2 และ 3 มากกว่ากลุ่มที่ 1

2. Rett's disorder การเจริญเติบโตของศีรษะเริ่มหยุดชะงักที่อายุ 5 เดือนถึง 4 ปี ทำให้ศีรษะเติบโตช้าและเริ่มสูญเสียความสามารถในการใช้มือ ทักษะทางสังคมและการพูดเริ่มถดถอย

3. Childhood Disintegrative Disorder (CDD) จะสูญเสียความสามารถทางภาษาทั้งการรับรู้ และการพูด ทักษะทางสังคม ความสามารถในการปรับตัว การเล่น ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ ความสามารถในการควบคุมระบบขับถ่าย

4. Asperger's Syndrome มีอาการออทิสซึมทุกอย่างยกเว้นว่ามีระดับเขาวนปัญญา พัฒนาการทางภาษาอยู่ในเกณฑ์ปกติ ในวัยเด็กจะมีอาการซนหันพันเล่น และขาดสมาธิเมื่ออายุมากขึ้นจะมีความสนใจอยากมีเพื่อน แต่มักจะไม่เข้าใจสถานการณ์สังคมไม่รู้ว่าจะปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างไรและไม่สามารถรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นไว้ได้

5. PDDs NOS จะมีอาการรุนแรงน้อยกว่าออทิสซึม เริ่มเกิดอาการหลังอายุ 30 เดือน จะมีระดับเขาวนปัญญาสูงกว่า มีความสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นดีกว่า และมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดการชักต่ำกว่าผู้ป่วยออทิสซึม

สรุปได้ว่า ลักษณะอาการและพฤติกรรมของบุคคลออทิสติก คือ บุคคลออทิสติกมีความบกพร่องด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ไม่แสดงสีหน้าและท่าทางในการตอบรับและการสื่อสารกับผู้อื่นและไม่มีอารมณ์ร่วมกับผู้อื่น มีความบกพร่องด้านการสื่อสาร เช่น จะสื่อสารโดยใช้ภาษาแปลกๆ ที่ยากแก่การเข้าใจ พุคคนละประเด็นกับคู่สนทนา บางคนชอบพูดตามหรือพูดจาวกวนอยู่ประโยคเดิมๆ หรือไม่สามารถเรียบเรียงประโยคให้ถูกต้อง ไม่ส่งเสียงตอบรับ ไม่แสดงออกทางสีหน้า เช่น ดีใจ โกรธ เสียใจ หัวเราะ และมีการกระทำและมีความสนใจซ้ำซากอย่างชัดเจน เช่น การยึดติดกับขั้นตอนของกิจวัตรบางอย่างหรือขาดความยืดหยุ่น เป็นต้น

3.3 ลักษณะ อาการ ของแอสเพอร์เกอร์ (Asperger's Syndrome)

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) ได้กล่าวว่า นักเรียนแอสเพอร์เกอร์เป็นนักเรียนประเภทหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มของนักเรียนออทิสติก และปัจจุบันนี้เราพบนักเรียนแอสเพอร์เกอร์มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในโรงเรียนปกติเพราะนักเรียนแอสเพอร์เกอร์นั้นจัดอยู่ในกลุ่มนักเรียนออทิสติกที่มีความสามารถสูง (High-function Autism) นักเรียนเหล่านี้จึงดูเหมือนนักเรียนปกติที่ฉลาด แต่มีปัญหาพฤติกรรมหรือพฤติกรรมแปลกๆ อยู่บ้าง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่านักเรียนแอสเพอร์เกอร์จะเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งแต่ก็อยู่ในกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถสูง โดยมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การเคลื่อนไหว นักเรียนแอสเพอร์เกอร์ส่วนใหญ่เคลื่อนไหวหรือใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้ไม่ดีนัก นักเรียนจึงมักดูงุ่มง่ามซุ่มซำม อวัยวะส่วนต่างๆ ประสานสัมพันธ์ไม่ดีเท่าไร และมีปัญหาด้านการทรงตัว นักเรียนแอสเพอร์เกอร์ส่วนใหญ่จึงมีปัญหาเวลาเล่นเกม หรือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหว ปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อชีวิตของนักเรียนแอสเพอร์เกอร์ในด้านการเขียน กีฬา ศิลปะ ทักษะทางสังคม และอื่นๆ

2. ระดับสติปัญญาสำหรับนักเรียนแอสเพอร์เกอร์ส่วนใหญ่ นั้น เป็นนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาตั้งแต่ระดับปานกลางถึงฉลาดมากก็ได้ นักเรียนเหล่านี้หลายคนมักไม่มีปัญหาทางการเรียน โดยเฉพาะวิชาที่ต้องอาศัยการจดจำ แต่ปัญหาที่พบบ่อยมักเป็นปัญหาทางสังคมและพฤติกรรมเสียมากกว่า

3. ภาษาและการสื่อสาร นักเรียนแอสเพอร์เกอร์เริ่มพูดได้ในวัยที่ใกล้เคียงกับนักเรียนปกติพ่อแม่จึงไม่เห็นความผิดปกติทางการพูดเด่นชัดนัก เมื่อโตขึ้นนักเรียนแอสเพอร์เกอร์จะมีลักษณะการพูดที่เหมือนผู้ใหญ่หรือนักเรียนที่โตกว่า พัฒนาด้านภาษาพูดจะสูงกว่าวัยเขา ดังนั้นเมื่อพิจารณาการพูดแล้ว ผู้ปกครองหรือครูมักคิดว่าเป็นนักเรียนฉลาด แต่อย่างไรก็ตามการพูดของนักเรียนเหล่านี้จะมีลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

3.1 น้ำเสียงและระดับเสียงของนักเรียนแอสเพอร์เกอร์จะราบเรียบมักไม่มีเสียงสูงต่ำเช่นคนทั่วไป แต่จะเป็นเสียงที่มีระดับเดียว (Monotone) ทั้งประโยค

3.2 นักเรียนแอสเพอร์เกอร์มักขาดความต่อเนื่องในเรื่องที่สนทนา ทำให้กลายเป็นคนที่พูดแต่เรื่องที่ตนเองสนใจเท่านั้น โดยไม่สนใจว่าผู้ฟังว่าจะสนใจหรือไม่ แม้ว่าคู่สนทนาจะพยายามเปลี่ยนหัวข้อหรือประเด็นในการสนทนาไปแล้ว นักเรียนแอสเพอร์เกอร์ก็มักจะกลับมาพูดเรื่องเดิมที่ตนเองสนใจ

3.3 นักเรียนเหล่านี้ขาดทักษะในการผลิตเปลี่ยนการสนทนาระหว่างคู่สนทนาด้วยกัน ดังนั้นบุคคลแอสเพอร์เกอร์จะพูดประโยคยาวๆ และมักพูดอยู่ฝ่ายเดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้คู่สนทนาได้พูดบ้าง

3.4 นักเรียนแอสเพอร์เกอร์บางคนใช้ไวยากรณ์ในการพูดได้ดี แต่มักมีปัญหาด้านการใช้สรรพนาม โดยการใช้สรรพนามบุรุษที่สองหรือที่สามแทนบุรุษที่หนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนอาจเรียกแทนตัวเองว่าเธอเพราะเคยได้ยินครูเรียกว่าเธอบ่อยๆ เช่น “เธอช่วยลบกระดานให้ครูหน่อยนะ” เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนแอสเพอร์เกอร์อาจมีปัญหาในเรื่องความคิดรวบยอด การสรุปใจความสำคัญ การสังเคราะห์เนื้อหาจากเรื่องที่อ่านซึ่งนักเรียนอาจจะมีจุดอ่อนในด้านนี้

4. พฤติกรรมซ้ำๆ และความสนใจแปลกๆ นักเรียนแอสเพอร์เกอร์มักสนใจเรื่องใด เรื่องหนึ่งเป็นพิเศษและความสนใจจะจำกัดอยู่เรื่องนั้น โดยไม่สนใจเรื่องอื่นเลย ผู้ปกครองสามารถสังเกตได้จากบทสนทนาของเขา คือ นักเรียนจะพูดแต่เรื่องที่ตนเองสนใจลักษณะเหล่านี้อาจจะเห็นได้ไม่ชัดเจนในวัยนักเรียน ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนแอสเพอร์เกอร์หลายคนอาจจะสนใจไดโนเสาร์หรือตัวการ์ตูนบางอย่าง เช่น เบนเท็น มากๆ แต่เนื่องจากไดโนเสาร์หรือการ์ตูนต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจอยู่แล้วทำให้สังเกตได้ไม่ชัด แต่เราจะสังเกตนักเรียนแอสเพอร์เกอร์ได้เด่นชัดขึ้นเมื่อโตขึ้น และมักพูดเรื่องที่เขาสนใจอยู่บ่อยๆ โดยไม่สนใจปฏิริยาของผู้ฟัง เช่น นักเรียนสนใจเรื่องงู ก็จะพูดแต่เรื่องงูบ่อยๆ โดยไม่สนใจว่าผู้สนทนาจะเห็นด้วยหรือไม่ เป็นต้น

5. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นักเรียนแอสเพอร์เกอร์จะมีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคมอย่างเด่นชัด แต่ปัญหาไม่ใช่เพราะเขาไม่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแต่เกิดจากความไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม เนื่องจากกฎเหล่านี้เป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามสถานการณ์ของสังคม ตัวอย่างเช่น การวิ่งเล่นในสนามนักเรียนเล่นถือว่าเหมาะสม แต่เมื่ออยู่ในห้องเรียนการวิ่งเล่นนั้นไม่ควรทำเพราะถือว่าไม่เหมาะสมเสียแล้ว หรือการยกมือไหว้เป็นการทักทายหรือการลากิจจริง แต่เราใช้กับผู้ที่อายุมากกว่าหรืออายุเท่ากัน ไม่จำเป็นต้องทำกับนักเรียนที่อายุน้อยกว่า เป็นต้น ไม่มีใครเขียนสิ่งเหล่านี้ไว้เป็นกฎชัดเจน ทักษะเหล่านี้เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมของคนอื่นๆ ในสังคม แต่นักเรียนแอสเพอร์เกอร์ไม่สามารถเรียนรู้ตามธรรมชาติ

ได้เช่นนักเรียนทั่วไป นอกจากนี้ ทักษะสังคมยังเกี่ยวข้องกับการใช้ท่าทาง และการแปลความหมายของท่าทาง สีหน้าแววตา การเคลื่อนไหวอีกด้วยความบกพร่องด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและทักษะทางสังคมยังเกิดจากการขาดทักษะในการริเริ่ม เช่น ไม่สามารถเริ่มต้นชวนคนอื่นพูดด้วยนอกจากเป็นการพูดแบบลอยๆ เท่านั้น รวมถึงการสามารถคาดเดาความรู้สึกหรือเดาใจผู้อื่นได้ จากการสังเกตการกระทำ หรือเนื้อหาที่พูดถึง เมื่อมีการสนทนาด้วย ตัวอย่างเช่น ขณะที่พูดออกไปผู้ฟังสนใจหรือพอใจเรื่องที่เขาพูดหรือไม่ปัญหาเหล่านี้อาจดูเหมือนเรื่องเล็กน้อยเมื่อเขายังเด็ก ผู้ปกครองหลายคนจึงมองข้ามไปเมื่อโตขึ้นก็จะดีเอง เมื่อนักเรียนเข้าสู่วัยเรียนนักเรียนมักพบปัญหาในการเล่น การเข้ากลุ่มและการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียนมากขึ้น เพราะนักเรียนจะคิดเหมือนกับคนที่เอาแต่ใจตนเอง ไม่คำนึงถึงจิตใจผู้อื่นโดยทั่วไป นักเรียนแอสเพอร์เกอร์คิดแบบตรงไปตรงมา คิดอย่างไรต้องเป็นอย่างนั้น ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและไม่ยืดหยุ่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและขาดทักษะในการเข้าใจสีหน้าหรือท่าทีของคนอื่นเช่น เมื่อผู้ใหญ่แสดงสีหน้าไม่พอใจ นักเรียนอาจจะมอง ไม่ออกหรือไม่เข้าใจ พ่อแม่อาจสังเกตเห็นได้ว่า เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อหน้าผู้อื่น แล้วผู้ใหญ่แสดงสีหน้าหรือสายตาไม่พอใจ เป็นการเตือนแบบไม่ใช้คำพูด แต่นักเรียนกลับทำไม่รู้ไม่ชี้และแสดงพฤติกรรมนั้นต่อไปอีก นั่นเป็นเพราะเขาไม่เข้าใจสีหน้าหรือสายตาที่แสดงออกนั้นว่าผู้ใหญ่หมายความว่าอย่างไร นักเรียนแอสเพอร์เกอร์หลายคนมักเป็นนักเรียนที่สนใจใฝ่เรียน โดยเฉพาะวิชาที่ตนเองสนใจอย่างมาก นักเรียนมักถูกเพื่อนล้อเลียนหรือถูกรังแกเพราะนักเรียนมักมีพฤติกรรมหรือความคิดที่แปลกๆ พฤติกรรมเหล่านี้เกิดจากความไม่รู้จักยืดหยุ่นต่อบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ นักเรียนแอสเพอร์เกอร์ส่วนใหญ่รู้ว่าเขาแตกต่างจากนักเรียนทั่วไปยิ่งฉลาดมาก ยิ่งไวต่อความรู้สึก ดังนั้นเมื่อถูกเพื่อนๆ ล้อเลียนมากๆ นักเรียนมักรู้สึกว่าตัวเองไม่มีคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ตอนต้นนักเรียนทั่วไปมักเรียนรู้ด้านทักษะทางสังคมได้ดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น แต่ปัญหาด้านทักษะทางสังคมกลับทำให้นักเรียนแอสเพอร์เกอร์เจอปัญหาขัดแย้งมากขึ้น นักเรียนจึงมักมีความกังวล ไม่สบายใจ เก็บกด และความเครียดเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การที่นักเรียนไม่สามารถสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ทำให้นักเรียนแอสเพอร์เกอร์หลายคนมีภาวะซึมเศร้า ซึ่งบางครั้งจำเป็นต้องได้รับการบำบัดทางยาด้วยลักษณะทางวิชาการนักเรียนแอสเพอร์เกอร์ส่วนใหญ่ได้เข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งเป็นการเรียนร่วมหรือเรียนรวมกับนักเรียนทั่วไป การเรียนแบบนี้ถือว่าเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับนักเรียนแอสเพอร์เกอร์มากกว่าการเรียนในชั้นเรียนพิเศษ เพราะนักเรียนเหล่านี้จะมีระดับสติปัญญาปกติถึงฉลาด มีความจำเป็นเลิศ และมีลักษณะประกอบอื่นที่ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาคือเมื่อนักเรียนเหล่านี้ใช้คำศัพท์ที่ยากๆ เป็นคำศัพท์ที่สูงกว่าวัยได้อย่างคล่องแคล่ว ครูจึงคิดว่าเขาเข้าใจสิ่งที่ครูพูดได้เป็นอย่างดี และคาดหวังในความสามารถของนักเรียนเหล่านี้มากกว่าความสามารถที่แท้จริงของเขา มีบ่อยครั้งที่เมื่อครูอธิบายอะไรด้วยประโยคยาวๆ หรือหลายๆ คำสั่ง

พร้อมๆ กัน นักเรียนจะทำเหมือนหุทวนลมเหมือนไม่ฟังหรือไม่ทำตามคำสั่ง ทำให้ดูเหมือนเป็นนักเรียนดี ทั้งที่ความจริงแล้วนักเรียนอาจจะไม่เข้าใจก็เป็นได้ อันที่จริงนักเรียนแอสเพอร์เกอร์มักประสบปัญหาในการเรียนเสมอ เพราะครูผู้สอนมักไม่เข้าใจความต้องการพิเศษของนักเรียนเหล่านี้ นักเรียนแอสเพอร์เกอร์ไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น คำอุปมาอุปไมย คำพังเพย สุภาษิต นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านทักษะทางสังคม ความสนใจซ้ำๆ ความไม่ยืดหยุ่น ทักษะในการแก้ปัญหาไม่ดี ไม่มีทักษะในการจัดระเบียบงาน ไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงออกจากสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง และไม่สามารถนำความรู้หรือทักษะที่เรียนมาไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมนักเรียนเหล่านี้จะประสบความสำเร็จในชั้นเรียนได้ และมีจำนวนไม่น้อยที่เข้ารับการการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้

3.4 ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก

จากการศึกษาความหมายและพฤติกรรมของบุคคลออทิสติก พบว่า บุคคลออทิสติกมีความบกพร่องด้านการปฏิสัมพันธ์ด้านสังคม ด้านการสื่อสาร และพฤติกรรมที่ชอบทำอะไรซ้ำๆ ซึ่งลักษณะอาการและพฤติกรรมเหล่านี้จะส่งผลทำให้บุคคลออทิสติกไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้เหมือนกับบุคคลทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาลักษณะการแสดงการปฏิสัมพันธ์ด้านสังคม เป็นปัญหาที่บุคคลออทิสติกมักจะแสดงออกทางพฤติกรรมออกมาอย่างชัดเจน เช่น การไม่สบตา การแสดงออกทางสีหน้าท่าทาง การไม่ให้ความสนใจกับสิ่งของหรือบุคคลที่อยู่รอบข้าง หรือถ้าสนใจก็จะสนใจในระดับเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตามบุคคลออทิสติกที่มีศักยภาพสูงจะสามารถพูด อ่าน หรือเขียนได้เหมือนกับบุคคลทั่วไป แต่ไม่เข้าใจความหมายของสิ่งที่พูด อ่าน หรือเขียน ปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือ การที่บุคคลออทิสติกจะไม่สามารถตั้งคำถาม หรือรู้จักที่ถามคนอื่นก่อน (Matt and others, 2009) หรือบุคคลออทิสติกบางคนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายบางคนควบคุมตนเองไม่ได้ เมื่อโกรธหรือเกิดความคับข้องใจ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมไม่คุ้นเคยและมีสิ่งทีกระตุ้นมากเกินไป บางครั้งทำลายข้าวของ ทำร้ายคนอื่นหรือทำร้ายตนเอง (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2552)

2. ปัญหาด้านการสื่อสารของบุคคลออทิสติก บุคคลออทิสติกจะมีภาวะบกพร่องทางภาษาทางการสื่อสารซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก เนื่องจากบุคคลออทิสติกที่พูดได้มักใช้ภาษาในลักษณะที่ไม่เหมือนกับบุคคลทั่วไป เช่น การเรียงลำดับประโยคไม่ถูกต้อง หรือสลับที่ตำแหน่งจากกรรมการเป็นประธาน หรือจากประธานเป็นกรรมการ (ผดุง อารยะวิญญู, 2546) บุคคลออทิสติกจำนวนร้อยละ 50 ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นโดยการใช้ภาษาปกติ (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2541) และ (โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์, 2545) กล่าวว่า การสื่อสารของ

บุคคลออทิสติกจะทวนคำพูด (Echolalia) ของผู้อื่นที่เพิ่งพูดจบ ใช้คำสรรพนามแบบผิดๆ เช่น การเรียกคำสรรพนามสลับกัน ระหว่างสรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 ไม่เข้าใจสำนวนหรือความหมายแฝง และมักชอบใช้คำแปลกๆ อักษรย่อ หรือวลีในการสื่อสารกับผู้อื่น

3. ปัญหาการแสดงพฤติกรรมซ้ำๆ เป็นอีกปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก ซึ่งเป็นการกระทำที่สังเกตเห็นได้ง่าย และมักจะแสดงให้เห็นถึงการกระทำซ้ำๆ ได้อย่างชัดเจน โดยบุคคลออทิสติกจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เคยทำประจำ โดยต้องมีรายละเอียดเหมือนเดิม (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2541)

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก คือ ลักษณะการแสดงการปฏิสัมพันธ์ด้านสังคม มักจะไม่สบตาคู่สนทนาหรือไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกหรือไม่สนใจคนรอบข้าง บุคคลออทิสติกมีปัญหาด้านการสื่อสาร บุคคลออทิสติกไม่สามารถเรียบเรียงประโยคให้ถูกต้องได้หรือการใช้คำสรรพนามมักจะเรียกสลับกันระหว่างสรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 และปัญหาสุดท้าย คือ ปัญหาการแสดงพฤติกรรมซ้ำๆ ของบุคคลออทิสติก กินอาหารซ้ำๆ ไปในสถานที่ซ้ำๆ ไม่รู้จักการยืดหยุ่น ไม่เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกทั้งสิ้น

3.5 แนวทางการรักษาและช่วยเหลือบุคคลออทิสติก

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติก พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก ทำให้บุคคลออทิสติกไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมแบบบุคคลทั่วไปได้ ดังนั้น จึงมีแนวทางการรักษาและให้ความช่วยเหลือบุคคลออทิสติก ดังนี้

1. การทำเป็นทีม ปัจจุบันการช่วยเหลือบุคคลออทิสติกได้ทำกันเป็นทีม เพราะเด็กต้องได้รับการดูแลจากบุคคลหลายความถนัด เพื่อแก้ไขพฤติกรรมหลายด้านและที่ขาดไม่ได้ก็คือบุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองต้องรู้จักเข้าใจและให้การช่วยเหลือ หรือเป็นการจับกลุ่มเพื่อนให้ช่วยแก้ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ด้านสังคมและการสื่อสารของบุคคลออทิสติก หรือให้โอกาสในการร่วมกิจกรรมต่างๆ กับคนทั่วไป เนื่องจากมีข้อจำกัดทางสังคมและพฤติกรรม ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดให้เด็กออทิสติกได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (ศรียา นิยมธรรม, 2546) และ (อรัญญา บุทธิจักร์, 2552) ได้นำเสนอวิธีการช่วยเหลือบุคคลออทิสติก เช่น โปรแกรม Son Rise ถูกสร้างขึ้นโดย Neil Kaufman และ Samahria Lyte Kaufeman เป็นโปรแกรมที่สร้างมาเพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาของบุคคลออทิสติก ที่มุ่งเน้นให้ครอบครัวหรือผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมนี้ วิธีการใช้โปรแกรมนี้ คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทุกครั้ง ไม่ว่าจะบุคคลออทิสติกจะแสดงพฤติกรรมอะไร พ่อแม่ต้องทำตามเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย

2. การทำจิตบำบัดและการรักษาทางยา วิธีนี้เหมาะสำหรับภาวะออทิซึมที่เกิดจากสาเหตุทางจิตวิทยาและความสัมพันธ์ทางลบในครอบครัว ซึ่งวิธีการการทำจิตบำบัด คือ การเอาวิธีการทางจิตบำบัดและจิตวิเคราะห์มาใช้ในการช่วยเหลือบุคคลออทิสติก (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2546)

จันทิตา พุกษานานนท์ (2544) ได้กล่าวว่า แนวทางในการทำจิตบำบัดมี 2 วิธี วิธีแรก คือ พฤติกรรมบำบัด ทั้งเป็นการบำบัดที่เน้นให้บุคคลออทิสติกลดพฤติกรรมซ้ำๆ และช่วยขจัดปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลออทิสติก โดยใช้หลักพฤติกรรมบำบัด และวิธีที่สอง คือ จิตบำบัด แบบประคับประคองต่อครอบครัว ซึ่งจะเน้นให้ครอบครัวทราบถึงธรรมชาติของโรค และแนะนำการฝึกหัดบุคคลออทิสติกลดความเครียด ความวิตกกังวล ความรู้สึกผิดของครอบครัว กระตุ้นให้รับผิดชอบร่วมกันในการช่วยเหลือบุคคลออทิสติก

นอกจากการทำจิตบำบัด ยังมีการรักษาทางยา ซึ่งเป็นวิธีการเพื่อควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ (โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์, 2545) ในปัจจุบันพบว่าไม่มียาตัวใดรักษาภาวะออทิซึมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล อย่างไรก็ตามบุคคลออทิสติกที่ได้รับการรักษาอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องจะสามารถพัฒนาดีขึ้นจนสามารถเรียนร่วมกับบุคคลทั่วไปและอยู่ในสังคมได้ (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2545)

3. การนำบุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม บุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองเป็นบทบาทที่สำคัญในการจะช่วยเหลือปัญหาบุคคลที่มีภาวะออทิซึม โดยการเข้าไปรับบริการช่วยเหลือด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลออทิสติกและครอบครัวของบุคคลออทิสติกจากแพทย์ เช่น บริการแก้ไขคำพูด กิจกรรมบำบัด ดนตรีบำบัด กายภาพบำบัด บริการทางจิตวิทยา การให้คำปรึกษา และแนะนำผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและการปรับพฤติกรรม

สรุปได้ว่า แนวทางการรักษาและช่วยเหลือบุคคลออทิสติก คือ การช่วยเหลือต้องมีการทำเป็นทีม โดยเริ่มจากครอบครัวเป็นหลักในการช่วยเหลือ และต้องได้รับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญ การทำจิตบำบัดและการรักษาทางยาจะเหมาะสำหรับบุคคลออทิสติกที่มีภาวะจิตใจที่แย่งซึ่งการบำบัดจะมีอยู่ 2 ประเภท คือ พฤติกรรมบำบัด และจิตบำบัด สุดท้ายคือ ชุมชนและบุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญยิ่งในการรักษา ซึ่งบุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองเป็นบทบาทที่สำคัญที่จะช่วยเหลือภาวะออทิซึมได้ โดยการเข้าไปรับบริการฟื้นฟูพร้อมกับบุคคลออทิสติก เช่น ดนตรีบำบัด กายภาพบำบัด ให้รอการเข้ารับบริการทางจิตวิทยา ซึ่งแนวทางการรักษาและช่วยเหลือดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 4: แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพสำหรับบุคคลออทิสติก

4.1 กระทบทัศน์ในการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2552) ได้รวบรวมกระทบทัศน์ในการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติกไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลออทิสติกในการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก โดยองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ และการจ้างงานคนพิการ เปิดโอกาสให้ผู้แทนคนพิการแต่ละประเภทมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผนงานและมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ และคณะทำงานทุกระดับ

2. การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติกขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ควรตระหนักถึงศักยภาพของบุคคลออทิสติก โดยสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพอาชีพ ได้แก่ การแนะแนวอาชีพ ประเมินสมรรถภาพ การฝึกทักษะอาชีพ การปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เพื่อสามารถได้รับการจ้างงานในสถานประกอบการรวมถึงการประกอบอาชีพอิสระ

3. รูปแบบการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานสำหรับบุคคลออทิสติก มีการจัดให้บุคคลออทิสติกได้รับการฝึกอาชีพในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และเปิดโอกาสให้บุคคลออทิสติกได้พัฒนารูปแบบของอาชีพและการจ้างงาน โดยให้บุคคลออทิสติกฝึกอาชีพกับคนทั่วไปในสถาบันต่างๆ รวมทั้งการจัดฝึกอาชีพในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้แก่บุคคลออทิสติก

4. ในปี พ.ศ.2545 คือ ปีแห่งการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ได้มีประกาศนโยบายให้เป็นปีของการส่งเสริมอาชีพคนพิการ โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพคนพิการ เป็นแนวทางการเสริมสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ ส่งเสริมให้สังคมเกิดความรู้ ความเข้าใจในมิติใหม่เกี่ยวกับศักยภาพของคนพิการซึ่งมีผลต่อการเสริมสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการในเรื่องของความสามารถและการพึ่งพาตนเองได้

5. การพัฒนาอาชีพและกาสร้างงานคนพิการ ส่งเสริมให้คนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการ โดยกำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไปต้องจ้างงานคนพิการเข้าทำงานจำนวน 1 คน หรือการส่งเงินสมทบเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และมีการสนับสนุนให้คนพิการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพอิสระ รวมถึงมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อคนพิการ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมายของอาชีพหรืออาชีพะ หมายถึง กิจกรรมการทำมาหากิน การเลี้ยงชีวิต หรือมีงานทำได้เงินเพื่อดำรงชีวิต โดยก่อนที่มนุษย์จะประกอบอาชีพนั้นจะต้องมีการเลือกอาชีพทำกินเข้ามาเกี่ยวข้องก่อนเสมอ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2546) ได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพจากนักวิชาการด้านอาชีพหลายท่าน ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎี Hoppock s Composite Theory กล่าวว่า การเลือกอาชีพนั้นเป็นการสนองความต้องการของบุคคล ทั้งความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ ความต้องการที่หลากหลายของมนุษย์จะเป็นสิ่งที่กำหนดในการเลือกอาชีพ แม้ว่าบางคนมีความคลุมเครือในการเลือกอาชีพเนื่องจากยังขาดความชัดเจนว่าตนเองต้องการอะไร ซึ่งการรู้จักตนเองและการรู้จักอาชีพจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการพิจารณาเลือกอาชีพ บุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงอาชีพของตนเองได้เสมอเพื่อสนองสนองความต้องการที่ดีกว่าเดิม

2. ทฤษฎีการเลือกอาชีพ Holland's Theory of Vocational choice กล่าวว่า อาชีพนั้นเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลพอใจกับอาชีพโดยการที่จะเลือกอาชีพให้ตรงกับบุคลิกภาพของตนเอง โดยฮอลแลนด์แบ่งประเภทลักษณะของบุคคลไว้ดังนี้

- 2.1 บุคลิกที่สนใจต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ มีรูปร่าง สัมผัสได้
- 2.2 บุคลิกของคนช่างสังเกต ชอบวิเคราะห์และมีเหตุมีผล
- 2.3 บุคลิกของผู้ที่ชอบกิจกรรมที่เป็นนามธรรม มีความเป็นอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์
- 2.4 บุคลิกชอบจัดการและติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
- 2.5 บุคลิกที่ชอบวางแผนและผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ
- 2.6 บุคลิกที่ชอบกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม มีความเป็นระเบียบแบบแผน อนุรักษ์นิยม

3. ทฤษฎีการพัฒนาการของอาชีพ Super's Theory of Vocational Development กล่าวว่า มนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ มีผลส่งผลให้อาชีพต่างมีความเหมาะสมที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามนั้นความพึงพอใจ ความสามารถ ความคิดเกี่ยวกับตนเอง และสถานการณ์ของชีวิตที่เป็นอยู่ จะเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาและสถานการณ์ที่ส่งผลให้การเลือกอาชีพมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามพัฒนาการของบุคคลประกอบไปด้วย 5 ระยะ ดังนี้

- 3.1 มีความเด่นชัดในการเลือกอาชีพเริ่มศึกษาในสิ่งที่เหมาะสม
- 3.2 การเฉพาะเจาะจงในอาชีพมีความชัดเจนในการเลือกอาชีพมากขึ้น
- 3.3 ดำเนินการตามแผนในการประกอบอาชีพที่กำหนดไว้
- 3.4 สร้างความมั่นคงถาวรของแผนที่กำหนด โดยการสร้างความมั่นคงในอาชีพที่ได้เลือกแล้วพร้อมทั้งใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่
- 3.5 ความก้าวหน้าและความแข็งแกร่งในอาชีพ อันเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

ดังนั้นสรุปได้ว่า คนพิการก็มีสิทธิในการเลือกอาชีพเพื่อการเลี้ยงชีพและดำรงชีวิต ตามความต้องการของตนเอง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนพิการนั้นการเลือกอาชีพนั้นต้องได้รับโอกาสและความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นครอบครัว หน่วยงานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสังคมส่วนใหญ่ยังปิดกั้นต่อโอกาสในการทำงานของคนพิการเนื่องจากเจตคติที่มีต่อคนพิการนั้นคือ เป็นบุคคลที่ไร้ความสามารถต้องรับการดูแลช่วยเหลือจากผู้อื่นตลอดเวลา

สรุปได้ว่ากระบวนการทัศนในการพัฒนาอาชีพและจ้างงานบุคคลออทิสติก ประกอบด้วย การส่งเสริมบุคคลออทิสติกในการพัฒนาอาชีพและการจ้างงาน เปิดโอกาสให้บุคคลออทิสติกได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในการพัฒนาอาชีพและการจ้างงาน เตรียมความพร้อมและรูปแบบการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานให้กับบุคคลออทิสติกสามารถทำงานร่วมกับคนปกติ รวมทั้งการจัดฝึกอาชีพในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับบุคคลออทิสติก

4.2 บทบาทขององค์กรที่ให้บริการด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2552) กล่าวว่า งานบริการด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติกมักดำเนินในลักษณะของการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ โดยการให้ความรู้ด้านอาชีพรวมถึงการจัดหางาน สนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระ ส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของบุคคลออทิสติก รวมทั้งการจ้างงานบุคคลออทิสติก โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่ง ได้แก่

1. กระทรวงศึกษาธิการ ได้เปิดโอกาสให้บุคคลออทิสติกได้เรียนร่วมกับคนปกติทั่วไปในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในสังกัด โดยมีหลักสูตรการเรียนพื้นฐานอาชีพเพื่อสร้างทักษะในการประกอบอาชีพ โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนความรู้พื้นฐานการประกอบอาชีพ ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับบุคคลออทิสติกโดยการจัดการฝึกอบรมการประกอบอาชีพและประสานงานต่อให้บุคคลออทิสติกเข้าทำงาน หรือจัดกิจกรรมประกอบอาชีพอิสระ ผ่านหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัย เป็นต้น

2. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เปิดโอกาสให้คนพิการได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษารวมถึงการรับคนพิการเข้าทำงานในมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้กับบุคคลออทิสติกโดยเฉพาะ

3. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีหน่วยงานภายในรับผิดชอบด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพอาชีพสำหรับบุคคลออทิสติกในลักษณะของการฝึกอาชีพ และการส่งเสริมการประกอบอาชีพทั้งการประกอบอาชีพอิสระ การทำงานในองค์กรภาคธุรกิจ การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การทำงานจริง และการส่งเสริมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทั้งภาครัฐ

เอกชน และ องค์กรคนพิการ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการศูนย์ฟื้นฟู อาชีพคนพิการในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ โดยมีหลักสูตรการฝึกอาชีพที่หลากหลายตามความต้องการของบุคคลออทิสติก

4. กระทรวงแรงงาน มีการมอบหมายให้หน่วยงานภายในรับผิดชอบการให้บริการฝึกและพัฒนาอาชีพรวมถึงการจัดหางานให้แก่บุคคลออทิสติก ได้แก่

4.1 กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้เปิดการฝึกพัฒนาอาชีพและยกระดับฝีมือแรงงานให้กับบุคคลออทิสติก มีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความพิการและความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น หลักสูตรคอมพิวเตอร์กราฟฟิกสำหรับคนพิการ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร งานฝีมือ เป็นต้น รวมถึงการอำนวยความสะดวกสำหรับบุคคลออทิสติกในการเข้าฝึกอาชีพ ผ่านสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

4.2 กรมการจัดหางาน มีการส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนในวัยแรงงานได้มีงานทำรวมถึงการจัดหางานให้แก่บุคคลออทิสติกโดยบริการแก่บุคคลออทิสติกที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และมีความต้องการที่จะทำงาน ให้ได้งานทำที่ตรงกับความรู้ ความสามารถ และสภาพที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ และการฝึกอาชีพทั่วประเทศ

5. กระทรวงสาธารณสุข ได้มอบหมายให้หน่วยงานภายในสังกัดดูแลด้านการบริการด้านอาชีพ และจัดหางานบุคคลออทิสติกดังต่อไปนี้

5.1 สถาบันราชานุกูล โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูบุคคลปัญญาอ่อนและบุคคลออทิสติก ทำการฝึกอาชีพให้บุคคลออทิสติกในวิชาชีพต่างๆ เช่น การทำเซรามิก งานศิลปะ งานประดิษฐ์ งานเกษตรกรรม รวมถึงสนับสนุนให้บุคคลออทิสติกทางสมองได้เป็นผู้ประกอบการเอง ส่งเสริมการฝึกงานให้แก่คนพิการทางสมอง เป็นต้น

5.2 กรมสุขภาพจิต ส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกได้มีอาชีพและเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ ทั้งการประกอบอาชีพอิสระ และการรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน

6. หน่วยงานอื่นๆ นอกจากภาครัฐแล้ว หน่วยงานเฉพาะ ภาคเอกชน หรือองค์กรคนพิการเองก็มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก เช่น

6.1 กรุงเทพมหานคร เปิดโอกาสให้บุคคลออทิสติกได้เข้ารับการฝึกอาชีพในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มีหลักสูตรต่างๆที่ตรงตามความเหมาะสมกับสภาพความพิการ

6.2 ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้มีการฝึกวิชาชีพให้กับบุคคลทั่วไป รวมถึงบุคคลออทิสติก ในสาขาช่างเกี่ยวกับงานฝีมือในด้านต่างๆ

6.3 มุลินิธิพัฒนามคณพิการไทย จดัโครงการฝึกอบรมอาชีพให้แก่บุคคลออทิสติก เช่น ช่างศิลปะไทยโบราณ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกประกอบอาชีพอิสระ การจัดหางานให้กับบุคคลออทิสติก เป็นต้น

6.4 มุลินิธิส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ จังหวัดนนทบุรี มีการสอนวิชาชีพให้แก่บุคคลออทิสติกในสาขาต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ บัญชี ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์กราฟฟิก เป็นต้น

6.5 มุลินิธิออทิสติกไทย โดยสอนวิชาชีพให้แก่บุคคลออทิสติกโดยเฉพาะในหลักสูตรต่างๆ ได้แก่ หลักสูตรชงกาแฟ หลักสูตรร้อยพวงกุญแจลูกปัด หลักสูตรสกรีนงานศิลปะ และหลักสูตรสมุดโน้ตทำมือ

จากการศึกษาพบว่าเมืองครต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน หรือองค์กรด้านคนพิการที่มีการบริการด้านอาชีพและการจัดจ้างคนพิการให้มีงานทำ โดยมีหลากหลายหลักสูตรให้คนพิการได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพ หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้โดยที่ไม่เป็นภาระของสังคม ทั้งการประกอบอาชีพอิสระ หรือการฝึกอาชีพเพื่อเป็นแรงงานในองค์กรภาครัฐกิจต่อไป

4.3 บทบาท และการเตรียมความพร้อมของครอบครัว ชุมชน และองค์กร ที่มีต่อการจ้างงานบุคคลออทิสติก

แนวทางการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

Meyer (2006) กล่าวว่า การเตรียมบุคคลออทิสติกสำหรับการจ้างงานในอนาคตเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนโปรแกรมที่เน้นพัฒนาการทางด้านวิชาการมาเน้นทักษะชีวิตการทำงานมากขึ้น มีเป้าหมายสำคัญในการเตรียมพวกเขาสำหรับการจ้างงาน การมีอาชีพ และชีวิตในวัยผู้ใหญ่ ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพนั้นควรมีผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) ร่วมวางแผนออกแบบโปรแกรมวิชาชีพของบุคคลออทิสติก โดยเริ่มต้นจากการสร้างสถานการณ์จำลอง สถานประกอบการเสมือนจริงในโรงเรียนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้การทำงานเบื้องต้น และนำชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน ให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนออทิสติก และให้โอกาสบุคคลออทิสติกฝึกอาชีพที่หลากหลายในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลออทิสติกได้เรียนรู้ว่าทักษะด้านใดเหมาะสมกับพวกเขามากที่สุด นอกจากนี้ยังมีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกในการทำงานที่แตกต่างจากทักษะวิชาชีพซึ่งเป็นการฝึกเฉพาะทักษะการทำงาน แต่ต้องรวมถึงการเรียนรู้เรื่องเวลาพัก การนัดหมายเวลาการทำงาน ทักษะมารยาทในชุมชน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้อุปกรณ์การทำงาน เป็นต้น

ทักษะที่จำเป็นสู่เส้นทางอาชีพของบุคคลออทิสติก

1. ทักษะด้านการสื่อสาร
 - 1.1 บอกข้อความได้
 - 1.2 ให้ข้อมูลได้
 - 1.3 โต้ตอบได้
2. ทักษะด้านการเรียนรู้
 - 2.1 มีทักษะพออ่านออก เขียนได้
 - 2.2 รู้จักตัวเลข (ดูนาฬิกาเป็น ดูตราชั่งเป็น และรู้จักการใช้เงิน)
 - 2.3 มีความจำพอสมควร
3. ทักษะด้านการตรงต่อเวลา
 - 3.1 การรู้จักเวลา คือ บอกเวลาได้
 - 3.2 รู้จักมาตามเวลานัดหมาย
 - 3.3 มีความยืดหยุ่นเวลากับงานที่รับผิดชอบ
4. ทักษะด้านการปรับตัว สามารถมีพฤติกรรมที่ยืดหยุ่นได้
 - 4.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 - 4.2 รู้จักการรอคอย และการเข้าคิว
 - 4.3 รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง
5. ทักษะด้านสัมพันธภาพ
 - 5.1 รู้จักกาลเทศะ และมารยาททางสังคม เช่น การสวัสดี ขอโทษ ขอขอบคุณ เป็นต้น
 - 5.2 รู้จักการทักทาย และพูดคุยกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม
 - 5.3 รู้จักการปฏิเสธ
6. ทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติก

สถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง ต้องมีกลุ่มเพื่อน มีกลุ่มสังคมที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมเล็กๆ ในครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคมในห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศ และโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญทั้งด้านส่วนบุคคล และด้านสังคม ดังนี้

ทางด้านส่วนบุคคล: ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าใด ทักษะทางสังคมยิ่งมีความจำ

เป็นมากขึ้นเท่านั้น บุคคลต้องมีความสามารถในการสื่อความหมาย ความเข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกัน สามารถแก้ปัญหาได้โดยสันติวิธีเมื่อเกิดความขัดแย้ง รู้จักคิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเอง และสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ในทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่จะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคง

ทางด้านสังคม: สังคมใดที่สมาชิกเป็นผู้มีทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี สมาชิกรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่นั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข

บุคคลออทิสติกถือเป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งในสังคมเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป ที่จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม แต่ทั้งนี้บุคคลออทิสติกมีปัญหาการปรับตัวหลายด้านทำให้มีทักษะทางสังคมไม่เหมาะสม จึงต้องได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับทักษะทางสังคม และการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อที่จะสามารถพัฒนาตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

บทบาทหน้าที่ของครอบครัว

สำหรับบทบาทหน้าที่ของครอบครัว สถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งบุคคลออทิสติกควรจะได้รับจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการปรับตัวทางสังคม มีดังนี้

1. การให้ความเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจ ความเจริญทางด้านร่างกายเป็นความจำเป็นอันดับแรกของชีวิต ในขณะที่บุคคลออทิสติกยังหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องมีความรับผิดชอบที่จะดูแลในเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ดูแลยามเจ็บป่วย ความเจริญเติบโตทางจิตใจ มีความสำคัญและจำเป็นไม่แพ้ความเจริญเติบโตทางร่างกาย สิ่งแรกที่ต้องการ คือ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย โดยพ่อแม่มีความห่วงใยเอื้ออาทร ทำให้ลูกเติบโตขึ้นมาในบรรยากาศที่เป็นมิตร มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ความต้องการความรู้สึกเป็นเจ้าของที่ลูกต้องการจากพ่อแม่ ทำให้ผู้บุคคลออทิสติกสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ และสามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการปรับตัวเมื่อบุคคลออทิสติกเผชิญกับภาวะวิกฤติ หรือปัญหาต่างๆ การปรับตัวและการเรียนรู้ทางด้านอาชีพที่เหมาะสมกับระดับความสามารถและเขาวนปัญญา โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้ให้ความรู้ คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างใกล้ชิด

2. การอบรมสั่งสอน การอบรมสั่งสอนที่สำคัญ คือ การปลูกฝังความสามารถในการควบคุมตนเองและความสามารถในการปรับตัวให้แก่บุคคลออทิสติก ฉะนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรได้เรียนรู้ถึงวิธีการฝึกอบรมดูแลบุคคลออทิสติกด้วยตนเอง เพื่อทำบทบาทหน้าที่เป็นผู้สอน (Job

Coach) ทั้งนี้จะได้เรียนรู้พฤติกรรมบุคคลออทิสติกและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความผูกพัน ความรัก และความเข้าใจต่อกันในครอบครัวเพิ่มมากขึ้นด้วย

การฝึกบุคคลออทิสติกนั้นไม่ใช่เรื่องยากที่จะทำให้บุคคลออทิสติกนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ แต่การฝึกขึ้นอยู่กับความร่วมมือของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นสำคัญในการดูแลฝึกอบรมบุคคลเหล่านี้ โดยอาศัยเทคนิคต่างๆ เข้ามาช่วย เพราะถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองลงมือปฏิบัติการฝึกอบรมบุคคลออทิสติกเองจะเหมือนได้ค้นพบบุตรของตนเอง ได้เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของเขา และรู้เทคนิคการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ อีกทั้งรู้วิธีการฝึกที่ทำให้บุคคลออทิสติกสามารถดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดไป อุปสรรคสำคัญในการฝึก คือ การปรับตัวให้ยอมรับความจริงหลังจากการได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าบุตรหลานของท่านมีภาวะออทิสซึม พ่อแม่หรือผู้ปกครองหลายคนมักจะนำบุคคลออทิสติกเข้ารับการรักษาหลายแห่ง อีกทั้งฝากเลี้ยงในรูปแบบอยู่ประจำหรือไปกลับยังสถานฝึกอบรมต่างๆ แต่ขาดการลงมือปฏิบัติโดยตัวพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ทำให้บุคคลออทิสติกกับครอบครัวขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ครอบครัว องค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชน ควรมีการเตรียมความพร้อมในส่วนที่รับผิดชอบดูแล เพื่อความสำเร็จของการจ้างงานบุคคลออทิสติกเข้าสู่ตลาดแรงงานจริง มีดังนี้

1. ครอบครัว องค์กร และชุมชนต้องยอมรับบุคคลออทิสติกว่าเขาคือมนุษย์ที่ปกติคนหนึ่ง
2. ผู้ปกครองประเมินความสามารถของบุคคลออทิสติกด้านเขาวรรณปัญญา (โดยนักวิชาชีพ) และฝึกทักษะการดำรงชีวิตประจำวันให้ปกติมากที่สุด ให้ช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่นในครอบครัวโดยเน้นการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว
3. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว เช่น งานบ้าน งานครัว งานอาชีพ การไปเที่ยวหรือไปทำกิจกรรมนอกบ้าน เป็นต้น “การที่บุคคลออทิสติกรู้สึกว่าคุณค่า” คือ การยอมรับชื่นชม และเป็นหนึ่งในสมาชิกของครอบครัว
4. ผู้ปกครองรู้จักเทคนิคการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม เช่น การดื้อ ต่อต้าน การโกรธ ก้าวร้าว หรือเศร้า หรือการรู้สึกผิด ให้รู้จักการให้อภัย ขอโทษ และขอบคุณ เป็นต้น
5. ผู้ปกครองวางแผนในอนาคต ประเมินความสามารถและการดำรงชีวิตของบุคคลออทิสติกอย่างมีคุณค่าสู่การฝึกทักษะทางอาชีพที่เหมาะสม ฝึกทักษะทางสังคม (ควรฝึกมาตั้งแต่วัยเด็ก) พิจารณางานอาชีพสู่การจ้างงาน เช่น งานบริการ งานทำความสะอาด ดูแลสวน งานในโรงงาน งานในฟาร์ม งานอาชีพในครอบครัว หรือการรับผิดชอบงานบ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของครอบครัวและศักยภาพของบุคคลออทิสติก
6. ชุมชน เรียนรู้ ยอมรับและเปิดรับบุคคลออทิสติกเพื่อเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

7. ครอบครัว องค์กร และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ดูแลบุคคลออทิสติกในชุมชนของตนเอง

8. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญในการประสานความร่วมมือเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคคลออทิสติก

สำหรับแนวทางแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน วัชรา ริ้วไพบูลย์, ปัทมา ศิริเวช, พรรณพิมล วิบุลากร, ชาติชาย มุกสง, และ แพรว เยี่ยมน้อย (2553) กล่าวว่า ในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนมีแนวทางดังนี้ คือ

1. วิเคราะห์ชุมชน เริ่มที่การวิเคราะห์ว่าในชุมชนนั้นๆ ใครเข้มแข็งและเป็นผู้นำที่แท้จริง อาจเป็นภาคการเมืองท้องถิ่น (อบต. อบจ.) ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ภาคสุขภาพ (รพ.สต./รพช.) ครูใหญ่ โรงเรียน พระหรือผู้นำโดยธรรมชาติเช่นเดียวกับในครอบครัวที่ควรทำความเข้าใจว่าใครมีเงื่อนไขเหมาะสมที่สุด ที่จะร่วมให้การช่วยเหลือดูแลบุคคลออทิสติกในครอบครัว

2. ดึงศักยภาพคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รักษา ส่งเสริมและฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลออทิสติก เช่น ชวนให้เป็นอาสาสมัคร ให้ความรู้และฝึกทักษะที่จะช่วยเหลือดูแลบุคคลออทิสติก โดยการนำความรู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาในครอบครัวและชุมชนมาใช้ในการดูแลคนพิการ ร่วมกับความรู้ทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

3. สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการดูแลคนบุคคลออทิสติกในชุมชน เช่น สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพสมาคม/ชมรม/กลุ่มคนพิการ เครือข่ายครอบครัว จิตอาสา โดยให้ รพช. และ รพ. สต. เป็นพี่เลี้ยง และมีโครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อน ที่อาจประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (พยาบาล จิตเวช พยาบาลเวชปฏิบัติ นักกายภาพบำบัด เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน) คนพิการ ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายก อบต. และอาสาสมัคร (อสม./อพมก./จิตอาสา) รวมทั้งพระภิกษุ ลงร่วมทีมเยี่ยมด้วย

บทบาทหน้าที่ของชุมชน

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2552) กล่าวว่า การดูแลบุคคลออทิสติกในชุมชน ทุกคนล้วนมีบทบาทสำคัญในการทำให้คนในชุมชนรับรู้ถึงคุณค่าของบุคคลออทิสติก มองเห็นศักยภาพที่หลงเหลืออยู่จากข้อจำกัดในการสื่อสาร การเคลื่อนไหว จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคคลออทิสติกทั้งนี้ ทุกฝ่ายต้องมีการประสานและทำงานร่วมกัน รวมทั้ง เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกที่จะเข้ามาสนับสนุนด้านวิชาการ และงบประมาณ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บทบาทหน้าที่หลักในการดูแลบุคคลออทิสติกของสมาชิกในชุมชน

ภาคีหุ้นส่วน	บทบาทหน้าที่ในการดูแลคนพิการ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ฯลฯ	ส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ช่วยในด้านการสร้างกฎกติกา สิ่งอำนวยความสะดวกแก่บุคคลออทิสติกในชุมชน
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)/ อาสาสมัคร/ อาสาสมัครพัฒนาสังคมช่วยเหลือ คนพิการ (อพมก.) / จิตอาสา	ดูแลบุคคลออทิสติกในชุมชน เช่น ค้นหาผู้ป่วยบุคคลออทิสติกรายใหม่ เยี่ยมบ้าน ดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลออทิสติกที่บ้าน และให้บริการร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
เจ้าหน้าที่และผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/อบต.)	ส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลบุคคลออทิสติก โดยใช้กลไกนโยบาย และงบประมาณ เช่น นโยบายสวัสดิการสังคม การช่วยเหลือทางการเงิน การสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของบุคคลออทิสติก และ สนับสนุนงบประมาณสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลบุคคลออทิสติกให้มีคุณภาพ เช่น สนับสนุนการจ่ายเบี้ยยังชีพคนพิการ สนับสนุนกิจกรรมชมรมบุคคลออทิสติก ส่งเสริม กิจกรรมด้านอาชีพ และการดูแลสวัสดิการต่างๆ
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/ สาธารณสุขอำเภอ/ โรงพยาบาลชุมชน)	สร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพของบุคคลออทิสติกให้กับครอบครัวและคนในชุมชน ให้ความช่วยเหลือดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลออทิสติกและใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการดูแลและการตัดสินใจ เช่น การตรวจคัดกรองบุคคลออทิสติก การประเมินความสามารถ ในการทำกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน การฟื้นฟูสภาพจิตใจ การคัดกรอง ภาวะแทรกซ้อน ความเสี่ยง เพื่อให้การรักษา ป้องกัน สร้างเสริมสุขภาพ และฟื้นฟู เยี่ยมดูแลและส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิต การฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้าน
กองทุนหลักประกันสุขภาพ อปท. (สปสช.)	สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาระบบการดูแลบุคคลออทิสติก กลไก นโยบายและงบประมาณ เช่น

ภาคีหุ้นส่วน	บทบาทหน้าที่ในการดูแลคนพิการ
	<p>-บริการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมโรค การป้องกันโรค การตรวจ บทบาทหน้าที่ในการดูแลบุคคลออทิสติกการวินิจฉัยและการรักษาพยาบาล</p> <p>-บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้แก่ การฟื้นฟูการเห็น</p> <p>-การได้รับอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ</p> <p>-การพัฒนาศักยภาพในรูปแบบอื่นๆ เช่น การฝึกอบรม เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพการสื่อสาร การอบรมญาติหรือผู้ดูแล หรือ จิตอาสา หรือ อสม. ในการดูแลบุคคลออทิสติก เป็นต้น</p>
พัฒนาชุมชน (พช.)	ฝึกอาชีพ และการจัดหาตลาด
สิทธิและสวัสดิการชุมชน (พม.)	ฟื้นฟูสมรรถภาพและฝึกอาชีพ ช่วยเหลือสงเคราะห์ตามสภาพ ความจำเป็น และการจัดให้มีสวัสดิการ
พัฒนาสังคมจังหวัด (พมจ.)	ปรับสภาพแวดล้อมบ้าน/บริเวณที่อยู่อาศัย สนับสนุนการ จัดบริการ อุปกรณ์ เพื่อการฟื้นฟูสภาพ และการพัฒนาศักยภาพ
การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และ การศึกษาพิเศษ	จัดการศึกษานอกระบบ สำหรับคนพิการลักษณะต่างๆ และการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็ก

สรุปได้ว่าบุคคลหรือหน่วยงานที่มีบทบาทในการดูแลคนพิการ ประกอบด้วย กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ฯลฯ อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.)/ อาสาสมัคร/ อาสาสมัครพัฒนาสังคมช่วยเหลือ คนพิการ (อพมก.) / จิตอาสา เจ้าหน้าที่และผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/อบต.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/ สาธารณสุขอำเภอ/ โรงพยาบาลชุมชน) กองทุนหลักประกันสุขภาพ อปท. (สปสช.) พัฒนาชุมชน (พช.) สิทธิและสวัสดิการชุมชน (พม.) พัฒนาสังคมจังหวัด (พมจ.) และการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และ การศึกษาพิเศษ

4.4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ในการจ้างงานของบุคคลออทิสติก

4.4.1 การจ้างงานและการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ตามนโยบายของรัฐบาลด้านความมั่นคงของชีวิตและสังคม โดยการเสริมสร้างให้ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะต่างๆ การให้การ สงเคราะห์ การจัดการศึกษา การจัดสวัสดิการ รวมถึงบริการด้านอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ หรือคนทุพพลภาพ ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้มี บทบัญญัติเพื่อสร้างโอกาสและคุ้มครองการมีงานทำของคนพิการอย่างทั่วถึง ได้แก่ การจ้างงานคน พิการทั้งในหน่วยงานของรัฐและสถานประกอบการภาคเอกชน ดังจะเห็นได้จากหน่วยงานต่างๆ เช่น ห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส ได้มีการเปิดร้านค้าชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพคนพิการขึ้น ณ จังหวัด ปทุมธานี โดยร้านค้าดังกล่าวมีบริการและสินค้าที่ประกอบไปด้วยการนวดแผนไทย โหราศาสตร์ จัด ดอกไม้สด และดอกไม้ประดิษฐ์ สินค้าหัตถกรรม เสื้อผ้าและผ้าไทย ซึ่งผลิตจากผู้ประกอบการบุคคลออทิ สติก เด็กออทิสติก รวมกว่า 50 ครอบครัว ด้านบริษัททรู คอปเปอร์เรชั่น จำกัด (มหาชน) ก็ได้มีการต่อ ยอดโครงการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลออทิสติกด้วยการเปิดอบรมการทำธุรกิจ กาแพทรูคอฟฟ์ครั้งแรก ณ มูลนิธิออทิสติกไทย เพื่อเป็นการมุ่งเน้นการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ด้วย ตนเอง และยังมีโครงการส่งเสริมศักยภาพด้านงานพิมพ์ และงานสำนักงานสำหรับบุคคลออทิสติกซึ่ง เป็นโครงการต้นแบบระดับประเทศโครงการแรกในประเทศไทย โดยมีผู้ร่วมสนับสนุนจากกลุ่มทรู กรมการจัดหางาน สมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก และมูลนิธิออทิสติกไทย โดยโครงการจะมีการ ฝึกอบรมวิชาชีพด้านคอมพิวเตอร์ การพิมพ์ การทำงานสำนักงานแก่บุคคลออทิสติกเพื่อส่งต่อเข้า ทำงานในฐานะพนักงานของบริษัทที่ประสงค์จะจ้างงานบุคคลออทิสติก นอกจากนี้ยังมีหลาย หน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนไม่น้อยกว่า 10 องค์กรที่ได้ให้โอกาสบุคคลออทิสติกได้พิสูจน์ ศักยภาพรับเข้าทำงาน เช่น บริษัท เอ็มเค เรสโตรองด์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัท ซีโน-ไทย เอ็นจิ เนียร์ริง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท เอส แอนด์ พี ซินดิเคท จำกัด (มหาชน) โรงพยาบาลบางนา 2 และ 5 โรงพยาบาลมหารมย์ บริษัท เอส เค ซีวิล แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน) สำนักงานจัดหางาน เขตพื้นที่ 1 บริษัท ที กรุงไทย อุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน) บริษัท ปิดติห้องเย็น และบริษัท โมเดอร์นฟอรัม กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) สำหรับบริษัท โมเดอร์นฟอรัม กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ได้มีความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าของผู้พิการและผู้ป่วยออทิสติกที่มีสิทธิเท่าเทียม ในการประกอบอาชีพและได้รับการยอมรับจากสังคม ได้รับจ้างงานเป็นพนักงานของบริษัททั้งสิ้น 6 ราย ปฏิบัติงานตามแผนกต่างๆ ตามความถนัดและความเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคน ทั้งนี้ บริษัทได้มีการประสานกับโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ผ่านทางหัวหน้าโครงการทดลองจ้าง งานของโรงพยาบาล เพื่อคัดเลือกบุคคลออทิสติกที่มีความพร้อมและมีความสามารถที่จะทำงานได้ส่ง

มาให้บริษัททำการคัดเลือกเข้าทำงานตามความถนัดของแต่ละคนต่อไป ฉะนั้นแล้วเราจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเปิดโอกาสให้แก่บุคคลออทิสติกได้มีที่ยืนในสังคมต่อไปได้

4.4.2 การเตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกสู่การทำงาน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลออทิสติกในปัจจุบัน ได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพ ความเข้มแข็ง ความสามารถในการปรับตัว และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในครอบครัวและสังคม อย่างเหมาะสมและมีความสุข สำหรับบุคคลออทิสติกวัยทำงานนั้น การเตรียมความพร้อมสู่การทำงานหรือการประกอบอาชีพนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากการจัดหางานให้แก่บุคคลออทิสติกในระยะยาวที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะกระทำได้ยาก และมักได้รับการปฏิเสธจากเจ้าของสถานประกอบการเสมอ เพราะไม่แน่ใจว่าบุคคล ออทิสติกสามารถทำงานได้หรือไม่ เนื่องจากบุคคลออทิสติกมีขีดความสามารถจำกัดในทักษะการปรับตัวทางสังคม การเรียนรู้ถึงกระบวนการทำงานที่แท้จริง ขาดประสบการณ์และระเบียบวินัยในการทำงาน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานสถานประกอบการ ซึ่งทำให้บุคคลออทิสติกไม่ได้รับการพิจารณาเข้าทำงานเท่าเทียมกับคนพิการประเภทอื่นๆ ฉะนั้นการเตรียมความพร้อมผู้บุคคลออทิสติกสู่การทำงานนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมทักษะทางสังคมและเตรียมทักษะการทำงานแก่บุคคลออทิสติก ผู้ฝึกสอนงานและผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดูแลและฝึกสอน เพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติกให้มีความสามารถในการทำงานได้อย่างคนปกติ (สถาบันราชานุกูล, 2551)

4.4.3 บุคคลออทิสติกและการทำงาน

สถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่า บุคคลออทิสติกส่วนใหญ่ร้อยละ 80-90 มีสติปัญญาอยู่ในระดับที่สามารถทำงานได้เมื่อได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม จากการประชุม International Labor Office ซึ่งจัดขึ้นที่ Kingston, Jamaica ในปี ค.ศ. 1978 มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า “บุคคลออทิสติกทุกคน แม้ว่าจะเป็นออทิสติกระดับรุนแรง ก็ สามารถทำงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ หรือกึ่งใช้ฝีมือได้ถ้ามีการเตรียมการและโปรแกรมการฝึกอย่างเหมาะสม” โดยสามารถแยกความสามารถด้านการศึกษา สังคม และอาชีพของบุคคลออทิสติกในวัยเรียนถึงวัยผู้ใหญ่ ได้ดังต่อไปนี้

ระดับรุนแรงมาก (Profound) ในวัยเรียนจะมีทักษะในการช่วยเหลือตนเองและการสื่อความหมายดีขึ้นถ้าได้รับการฝึกอบรมและสอนด้วยวิธีการที่เหมาะสม ในวัยผู้ใหญ่ส่วนมากยังช่วยเหลือตนเองได้น้อย ยังต้องการพี่เลี้ยงคอยดูแล เพราะมักมีความพิการทางร่างกายร่วมด้วย สามารถทำงานต่างๆ ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดในโรงงานในอารักขาได้

ระดับรุนแรง (Severe) ในวัยเรียนสามารถพูดคุยหรือเรียนรู้การสื่อความหมายได้ สามารถฝึกสุขนิสัยและอนามัยเบื้องต้นได้ ฝึกให้มีระเบียบวินัย เรียนรู้ค่าและการนับอย่างง่ายๆ ในระดับอนุบาลได้ สามารถฝึกการทำงานง่ายๆ ได้ถ้ามีโปรแกรมการฝึกที่เหมาะสม ส่วนวัยผู้ใหญ่สามารถทำงานง่ายๆ เลี้ยงดูตนเองได้บ้างภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด พัฒนาทักษะการป้องกันตนเองได้เพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ภายในชุมชนกับครอบครัวได้

ระดับปานกลาง (Moderate) ในวัยเรียนสามารถเรียนรู้วิชาสามัญได้ ฝึกทักษะทางสังคมและอาชีพได้ เรียนรู้การเดินทางตามลำพังได้ในสถานการณ์ที่คุ้นเคย สำหรับวัยผู้ใหญ่สามารถทำงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ หรือกึ่งใช้ฝีมือเป็นอาชีพได้ แต่ต้องการการดูแลและคำแนะนำเมื่อประสบกับความเครียดทางสังคมหรือเศรษฐกิจแม้เพียงเล็กน้อย สามารถปรับตัวดำรงชีวิตในชุมชนได้ดี

ระดับน้อย (Mild) ในวัยเรียน สามารถเรียนรู้วิชาสามัญได้ดี เมื่ออายุอยู่ในวัยรุ่นตอนปลาย สามารถแนะนำให้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ วัยผู้ใหญ่มีทักษะทางสังคมและอาชีพเพียงพอที่จะทำงานเลี้ยงดูตนเองได้ อาจต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือเมื่อประสบกับความเครียดทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถดำรงชีวิตแบบพึ่งพาตนเองในชุมชนได้

บุคคลออทิสติกแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่ากัน การเตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกสู่อาชีพการทำงาน จึงต้องวางแผนให้เหมาะสมกับความสามารถ ศักยภาพ และข้อบกพร่องของแต่ละคน สำหรับบุคคลออทิสติกระดับปานกลางและระดับน้อยนั้น สามารถที่จะฝึกให้ทำงานง่ายๆ ที่ไม่ต้องใช้ความละเอียดลออ สามารถออกไปทำงานในชุมชนได้ ถ้าได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสมกับระดับความสามารถ อย่างไรก็ตามบุคคลออทิสติกก็ยังคงมีความจำเป็นต้องมีคนควบคุมดูแลและคอยชี้แนะช่วยเหลือในการทำงานอยู่เสมอ

4.4.4 ลักษณะงานที่บุคคลออทิสติกสามารถทำได้ (Soft Skills)

เมื่อเข้าสู่วัยทำงานบุคคลออทิสติกควรได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือให้มีอาชีพอย่างเหมาะสม เพื่อให้เขาสามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว และสามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุข (Normalization) เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปได้ ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของการฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับบุคคลออทิสติก สำหรับงานที่บุคคลออทิสติกสามารถทำได้ ควรเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ/ความละเอียดลออมากนัก โดยสามารถแบ่งกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้ดังนี้

1. งานค้าขาย เช่น งานบรรจุของใส่ถุงหรือกล่อง จัดเรียงของ ชนของ ส่งของ เป็นต้น
2. งานในสำนักงาน เช่น เดินเอกสาร จัดเก็บแฟ้ม ประทับตรา จัดเรียงเอกสาร เย็บเอกสาร ถ่ายเอกสาร ทำความสะอาดสำนักงาน เป็นต้น

3. งานบริการ เช่น พนักงานเสิร์ฟร้านอาหาร พนักงานต้อนรับ ส่งหนังสือพิมพ์ พนักงานร้านกาแฟ พนักงานปูเตียงในโรงแรม บริการตามคำสั่ง เช่น เปิดปิดประตู เป็นต้น
4. งานเกษตรกรรม เช่น รดน้ำต้นไม้ ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา เป็นต้น
5. งานช่างฝีมือ เช่น ช่วยงานช่างไม้ ชัดกระดากทราย ทาสี ช่วยงานช่างปูน เป็นต้น
6. งานหัตถกรรมและประดิษฐ์ เช่น ประดิษฐ์ดอกไม้ ตักตา งานเย็บง่าย ๆ เป็นต้น
7. งานบ้าน เช่น งานทำความสะอาด ซักรีดเสื้อผ้า ช่วยงานครัว/ประกอบอาหาร เป็นต้น

สถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่า การวิเคราะห์เป็นการประเมินความสามารถ ศักยภาพ และข้อจำกัดของบุคคลออทิสติกแต่ละรายว่ามีความสามารถเหมาะสมกับงานอะไร ทั้งนี้ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) หรือผู้ปกครองจะต้องประเมินความสามารถของบุคคลออทิสติกและการสังเกตพฤติกรรม เพื่อจัดหางานที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกมากที่สุด โดยพิจารณาถึง

1. ความเหมาะสมของงาน เช่น ถ้าบุคคลออทิสติกมีปัญหาการพูด ต้องจัดการเดินเอกสารหรือเวียนหนังสือให้ทำ เป็นต้น
2. ศักยภาพของบุคคลออทิสติก เช่น ถ้าบุคคลออทิสติกมีความสามารถในการคิด คำนวณ บวก ลบเลขได้ ต้องจัดหางานเกี่ยวกับร้านค้าที่คิดทอนเงินได้ เป็นต้น
3. ลักษณะงานตรงกับครอบครัวและเป็นงานที่บุคคลออทิสติกทำได้ เช่น งานในโรงงาน งานค้าขาย งานบริการ หรือการใช้แรงงานทั่วไป เป็นต้น
4. บุคคลออทิสติกสามารถไปกลับได้เองหรือไม่
5. สิ่งแวดล้อมในการทำงาน เช่น ฝุ่น แสง เสียงอันตรายหรือไม่ เป็นต้น
6. บุคคลออทิสติกทำงานแล้วจะเกิดโรคจากอาชีพอันเนื่องมาจากความพิการหรือไม่ เช่น งานหนักเกินไป ชั่วโมงการทำงานมากเกินไป ความพิการ เป็นต้น

4.4.5 ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ (สถาบันราชานุกูล, 2551) มีดังต่อไปนี้

1. ความสามารถด้านเชาวน์ปัญญา
2. อายุ ควรเป็นอายุตามกฎหมายแรงงานไม่ต่ำกว่า 18 ปี
3. เพศ ไม่จำกัดขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและความเหมาะสม
4. การศึกษา พออ่านออกเขียนได้ เช่น เขียนชื่อตนเองได้

5. ภาพลักษณ์ของตนเอง เช่น สุขภาพดี เนื้อตัวสะอาด หน้าตาสะอาด โทนหนวดเคราเรียบร้อย เล็บมือสะอาด แต่งตัวสะอาด เป็นต้น

6. การสื่อสาร สามารถพูดฟังคำสั่งพอรู้อเรื่อง และทำตามคำสั่งได้

7. สามารถช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันได้

สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจ้างงานของบุคคลออทิสติก สถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจ้างงานของบุคคลออทิสติก มีดังต่อไปนี้ คือ

1. มีปัญหาในการสร้างสัมพันธภาพ บุคคลออทิสติกจะไม่มีใครร่วมกิจกรรม และจะทำพฤติกรรมตามที่ตนเองพอใจ โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

2. ทำงานผิดพลาดบ่อย นายจ้างไม่พอใจ บางครั้งจะจัดสรรงานให้ใหม่ก็ทำไม่ได้

3. ทำงานช้าในงานที่ทำประจำ

4. ความยากของงาน หรืองานไม่เหมาะสมกับความสามารถ เช่น มอบหมายงานเกินความสามารถของบุคคลออทิสติก เป็นต้น

5. นายจ้างปฏิเสธไม่รับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน กลัวเป็นภาระในการดูแล

6. มีปัญหาครอบครัว เช่น ผู้ปกครองมีความคาดหวังเกินความสามารถของบุคคล ออทิสติก เป็นต้น

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่พบในการจ้างงานบุคคลออทิสติก สถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่า แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจ้างงานของบุคคลออทิสติกที่ได้รวบรวมไว้มีดังต่อไปนี้ คือ

1. ฝึกอบรมนายจ้างผู้ฝึกสอนงานให้เข้าใจภาวะของบุคคลออทิสติกเมื่อทำงานร่วมกัน

2. ประชุมร่วมกับนายจ้างเพื่อทราบแนวทางการปฏิบัติต่อบุคคลออทิสติก

3. ให้แนวทางการดูแลและหลักการดูแลบุคคลออทิสติกโดยมีผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) ในที่ทำงานซึ่งรับผิดชอบดูแลฝึกสอนงานเฉพาะราย

4. คำนึงถึงปัญหาด้านอารมณ์ จิตใจ ของบุคคลออทิสติกเป็นหลักเพื่อช่วยเสริมศักยภาพ

สรุปได้ว่าการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพนั้นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติก ทั้งครอบครัว องค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชน ในการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคคลออทิสติกสู่การจ้างงาน มีอาชีพ และมีรายได้เลี้ยงชีพตนเอง โดยร่วมมือกัน

เรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับบุคคลออทิสติก และมีทักษะการเป็นผู้ฝึกสอนงานให้แก่บุคคลออทิสติกตามแนวคิดผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) โดยมีบทบาทเป็นผู้ประเมินบุคคลออทิสติก ประเมินสถานประกอบการ เป็นผู้วิเคราะห์งาน (Task Analysis) โดยวิเคราะห์การปฏิบัติตัวในที่ทำงาน (Work Habbits) วิเคราะห์กิจกรรมในการปฏิบัติงาน และการสอนงานอย่างเป็นระบบ เป็นผู้ให้แรงเสริม (Reinforcement) ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (Modeling) เป็นผู้นำบุคคลออทิสติกให้มีส่วนร่วมในการเรียน (Active Learning) เป็นผู้สอนทำซ้ำๆ (Repetition) เป็นการสอนทีละอย่าง (Teaching one thing) และการนำทักษะที่เรียนรู้แล้วไปปฏิบัติจริง (Generalization) และติดตามผลการทำงานตามสถานการณ์เป็นช่วงเวลา ไปเยี่ยมหรือโทรศัพท์ไปติดตามการทำงานเป็นครั้งคราว มีการติดต่อโทรศัพท์ถึงผู้ฝึกสอนงานเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น และพบปะ สัมพันธ์กับบุคคลออทิสติกในสถานที่ทำงาน มีความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงานในแต่ละอาชีพของบุคคลออทิสติก อีกทั้งมีความรู้ในเรื่องทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการเรียนรู้ ทักษะด้านการตรงต่อเวลา ทักษะด้านการปรับตัว สามารถมีพฤติกรรมที่ยืดหยุ่น ทักษะด้านสัมพันธภาพ และทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติก เพื่อให้สามารถถ่ายทอด ฝึกสอน สนับสนุนช่วยเหลือบุคคลออทิสติกให้มีความต่อเนื่อง สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข และสิ่งที่สำคัญคือการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพและการสื่อสารเชื่อมโยงกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพการทำงานเพื่อส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกได้มีอาชีพเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป

4.4.6 การจัดช่วงเชื่อมต่อในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลออทิสติก

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่นใด ที่มีหลักการสำคัญ คือ การสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม สร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการเชื่อมต่อที่ประสิทธิภาพจะช่วยให้คนพิการในแต่ละช่วงอายุสามารถข้ามผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้อย่างราบรื่น สามารถช่วยตนเองได้ มีโอกาสทำงานหรือดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างอิสระ

4.4.7 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดช่วงเชื่อมต่อในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลออทิสติก

4.4.7.1 ความหมายของการจัดช่วงเชื่อมต่อ (Transition)

การจัดช่วงเชื่อมต่อ(Transition) ในความหมายทั่วไป คือ การเปลี่ยนจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง เช่นการเปลี่ยนแปลงจากสถานที่ สภาพแวดล้อม ระยะเวลา จากที่หนึ่งไปที่หนึ่ง โดยมีเป้าหมายอยู่ข้างหน้าที่มีสภาพดีกว่าปัจจุบัน ดังนั้น การจัดช่วงเชื่อมต่อสำหรับผู้เรียนพิการจึงอาจหมายถึงกระบวนการเลื่อนระดับการดำเนินชีวิตจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง เช่น จากบ้านสู่ศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนจากชั้นเรียนสู่ชั้นเรียน และจากโรงเรียนสู่ชุมชน เป็นต้น โดยการดำเนินการจัดช่วงเชื่อมต่อต้องมีการวางแผนและจัดทำแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้เรียนพิการจะได้รับการเตรียมความพร้อมในการจัดช่วงเชื่อมต่อ เช่นเดียวกับการมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ส่วนแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อ (Transition Plan) เป็นแผนที่มีเนื้อหาสาระสะท้อนถึงการพัฒนาผู้เรียนพิการ ระบุจุดแข็งหรือความต้องการจำเป็นที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงของชีวิต โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนฯ การวางแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ เน้นหลักการการวางแผนโดยมีคนพิการเป็นศูนย์กลาง มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อสร้างเป้าหมายชีวิตหลังสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยระบุแผนช่วงเชื่อมต่อที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและประสานกับหน่วยงานท้องถิ่นหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือให้คนพิการประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตหลังจบการศึกษาโดยตระหนักถึงความต้องการจำเป็นของคนพิการ 3 ประการ คือ 1) เพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตส่วนบุคคล 2) เพื่อให้ครอบครัวของคนพิการได้วางแผนอนาคตในเชิงบวกแก่ผู้เรียนพิการหรือครอบครัวและ 3) เพื่อเป็นการเน้นย้ำจุดแข็งของคนพิการมากกว่าความบกพร่อง (Mazzotti et all, 2009)

สรุปได้ว่า การจัดช่วงเชื่อมต่อคือ การช่วยให้คนพิการและครอบครัวได้วางแผนอนาคตเกี่ยวกับชีวิตของคนพิการโดยมีการวางแผนเป้าหมายระยะยาว ออกแบบประสบการณ์ในการจัดการศึกษาแต่ละระดับเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนพิการได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็น เชื่อมโยงไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งการวางแผนการเชื่อมโยงจากโรงเรียนสู่ชุมชน กระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อ มีเป้าหมายเพื่อให้คนพิการและครอบครัวมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่เชื่อมต่อไปสู่วัยผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จได้(Roger& George,2004) การวางแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อจึงเป็นบริการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนพิการประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคต เป็นการเตรียมผู้เรียนพิการให้สามารถเข้าสู่สังคม และพึ่งพาตนเองได้ เปรียบเสมือนการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างชีวิตในวัยเรียนไปสู่การดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ สอดคล้องกับ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งให้ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตว่า คือการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมกับสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น การวางแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อจึงมีประโยชน์และสอดคล้องกับหลักการดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนพิการสามารถผ่านระยะต่างๆ ของชีวิต และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเต็มตามศักยภาพสูงสุด

4.4.7.2 กระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อ

การจัดช่วงเชื่อมต่อสำหรับผู้เรียนพิการ มีอยู่ 4 ลักษณะได้แก่ (Rous and Hallam, 2006; State Board of Education North Carolina, 2013)

1) การจัดช่วงเชื่อมต่อเพื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียน (Transition into the school system) เมื่อครอบครัวของผู้เรียนพิการ รับทราบว่าบุตรหลานต้องเข้าเรียน จำเป็นต้องแสวงหาสถานที่เรียนสำหรับบุตรหลานเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือระบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลแรกที่แสวงหาบริการแก่บุตรหลาน โดยการไปพบปะผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักวิชาชีพ หรือแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อเข้ารับการศึกษา

การจัดช่วงเชื่อมต่อจากระดับก่อนวัยเรียนสู่ระดับอนุบาลเป็นช่วงเวลาที่ต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง ครูอนุบาลสามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง บุคลากรในโรงเรียนพ่อแม่มีความต้องการที่จะรับทราบพัฒนาการที่เหมาะสมของเด็กระหว่างอยู่ในชั้นเรียน โดยสังเกตพฤติกรรมและพูดคุยกับครูประจำชั้น ถ้าครูระดับก่อนประถมศึกษาจะมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ (Learning styles) และช่วงความสนใจของเด็กแต่ละคน จะช่วยให้ช่วงเชื่อมต่อในระดับก่อนวัยเรียนสู่ระดับอนุบาลมีความราบรื่น ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสนับสนุนการเตรียมความพร้อมของเด็ก ดังนี้

- (1) เยี่ยมชมโรงเรียนที่เด็กจะเข้าไปเรียนร่วมโดยน่านักเรียนเข้าพบกับครูอนุบาล และดูกิจกรรมการเรียนการสอนจริง เช่น การจัดที่นั่ง ห้องน้ำ ตารางเรียน การเล่นอิสระ เป็นต้น
- (2) ศึกษารายการอาหารกลางวัน ความสดใหม่ คุณค่าทางโภชนาการและการสร้างโอกาสให้การรับประทานอาหารด้วยตนเอง
- (3) ศึกษาเอกสารความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาล
- (4) ตอบคำถามของเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียนแก่เด็ก เช่น เด็กจะได้ฟังนิทาน ทำกิจกรรมการนับ เล่นกับกลุ่มเพื่อน ทั้งในห้องเรียนและที่สนามเด็กเล่น เป็นต้น

(5) ศึกษากิจกรรมระหว่างวันของโรงเรียนว่าเหมือนหรือแตกต่างกับกิจกรรมของศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียน

(6) ถ้าโรงเรียนที่เด็กเข้าไปเรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมากกว่าเน้นการจัดการเรียนการสอนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น เชื้อชาติ วัฒนธรรม หรือ ความพิการ ผู้ปกครองควรรหาโอกาสชี้แจงคณะกรรมการโรงเรียน เป็นต้น

(7) อธิบายเด็กเกี่ยวกับการเดินทางไป-กลับโรงเรียน ว่ามีความปลอดภัยสะดวก

(8) สร้างความมั่นใจแก่เด็กกว่าที่โรงเรียนมีกิจกรรมน่าสนใจและสนุกทุกวัน

(9) ตรวจสอบความสามารถและทักษะพื้นฐานการดำเนินชีวิตในโรงเรียน อนุบาลของเด็กหลังจากการดูสถานการณ์จริง สัมภาษณ์ครูอนุบาลและสอบถามผู้ปกครอง

1.1) การจัดช่วงเชื่อมต่อจากระดับอนุบาลสู่ระดับประถมศึกษา

เด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี เป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างของชีวิตเด็ก ทั้ง พัฒนาการทางกายภาพ สังคมอารมณ์ ความสามารถในการคิด แม้ว่านักเรียนจะรู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้นแต่ก็มีความวิตกกังวลกับการเข้าสู่สังคมที่มีขนาดใหญ่ขึ้น มีเพื่อน มีนักเรียนมากขึ้น และมีความแตกต่างกับสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย เด็กวัยนี้จะมีความรู้สึกไวต่อการถูกวิจารณ์จากคนอื่นทั้งการทำงานที่สำเร็จและไม่สำเร็จ ในวัยนี้เด็กจะเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม เรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เรียนรู้ที่จะเข้าใจพฤติกรรมของคนอื่นๆ ในช่วงเริ่มต้นชั้นเรียนเด็กจะพยายามปรับปรุงทักษะการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเล็ก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ อาจมีปัญหาการมอง แต่ก็จะมีความกระตือรือร้น ในการทำกิจกรรมทางกายภาพ ในช่วงวัยนี้เด็กจะมีความเข้าใจภาษาเชื่อมโยงกับกระบวนการคิดที่ชัดเจน เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาจากการลงมือปฏิบัติแต่การเข้าใจถึงสาเหตุและผลกระทบยังต้องพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น

ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การช่วยการเจรจาต่อรองและพูดคุยถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่นและการควบคุมตนเองในให้ทำงานบรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้ที่ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองโดยครูจะเพิ่มปริมาณและความยากของการบ้านให้นักเรียนตามความสามารถและประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละคน

การจัดช่วงเชื่อมต่อการศึกษาในระดับอนุบาลไปสู่ประถมศึกษาของเด็กในวัยนี้ เป็นความท้าทายสำหรับเด็กที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมที่สำคัญ คือ

(1) การอ่านโดยเป็นการอ่านเพื่อการเรียนรู้สิ่งรอบตัว

(2) การเริ่มต้นการเขียนในรูปแบบที่เป็นทางการ

(3) การพัฒนากลยุทธ์การแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในหลายขั้นตอนและ

(4) การเปลี่ยนแปลงจากการประเมินที่ไม่ได้มาตรฐานมาสู่การทดสอบมาตรฐาน

การจัดช่วงเชื่อมต่อทางการศึกษาระดับอนุบาลไปประถมศึกษาที่ราบรื่นเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความสำเร็จของเด็กทุกคน เด็กต้องการการสนับสนุนกับการพัฒนาอารมณ์และสังคมที่ต้องปรับตัว การสร้างมิตรภาพใหม่และเรียนรู้ที่จะประสบความสำเร็จภายในสภาพแวดล้อมของการทดสอบ การจัดการความเครียดซึ่งเป็นการทำลายความสามารถสูงขึ้น เป้าหมายการจัดช่วงเชื่อมต่อในระดับนี้เป็นการออกแบบเพื่อสร้างระบบสนับสนุนสำหรับนักเรียนแต่ละคน การพัฒนาสภาพแวดล้อมของห้องเรียนสำหรับนักเรียน ในลักษณะการวิจัยปฏิบัติการ

1.2) การจัดช่วงเชื่อมต่อระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา

นักเรียนวัยนี้กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่นหนุ่มสาวซึ่งมีความแตกต่างกันในตัวนักเรียนแต่ละคนทั้งในทักษะ ทักษะคิด พฤติกรรมและคุณสมบัติ นักเรียนมีความต้องการทางสังคม ความรู้ความเข้าใจอารมณ์และทางกายภาพที่ไม่ซ้ำกันบนพื้นฐานของจิตใจของแต่ละคน เช่น

- (1) การมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างเช่น ครูและเพื่อนนักเรียนเก่ามากขึ้น
- (2) มีความรับผิดชอบและความคาดหวังมากขึ้น
- (3) สามารถร่วมกิจกรรมได้ยาวนานขึ้น
- (4) เลือกกีฬาและกิจกรรมนอกหลักสูตร
- (5) สามารถเลือกวิชาการและอาชีพได้

ดังนั้นการเตรียมการจัดช่วงเชื่อมต่อทางการศึกษาที่สำคัญ คือ การกำหนดโปรแกรมให้เหมาะสมตรงกับความต้องการจำเป็นและความสนใจของนักเรียนทุกคนตามหลักสูตรทั้งด้านวิชาการและระบบการสนับสนุนเพื่อให้ นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ผู้ที่รับผิดชอบและมีส่วนสนับสนุนการจัดช่วงเชื่อมต่อระดับนี้ คือ นักเรียนครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

1.3) การจัดช่วงเชื่อมต่อมัธยมต้นสู่ระดับมัธยมปลายหรืออาชีวศึกษา

นักเรียนพิกการวัยรุ่นหลายคนเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมปลาย โดยหวังว่าจะมีทางเลือกในการดำเนินชีวิตมากขึ้นและต้องการมีเพื่อนมากขึ้น แต่นักเรียนจะมีความกังวลเกี่ยวกับการที่จะล้อเลียนโดยนักเรียนรุ่นพี่ที่เก่งกว่า กลัวผลการเรียนลดลงเนื่องจากอยู่ในสังคมที่มีขนาดใหญ่ขึ้นครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันเพื่อสร้างความคิดเชิงบวก การจัดการกับความเครียดการตอบสนองที่เหมาะสมในสังคม ทั้งอารมณ์ ร่างกายและสร้างความต้องการทางวิชาการ ในช่วงปีนี้นักเรียนต้องมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม สร้างมิตรภาพจากกิจกรรมและเหตุการณ์ ที่รู้สึกปลอดภัย การสร้างมาตรฐานการศึกษาที่สูงขึ้นและลดปัญหาทางสังคมและอารมณ์ ครูควรให้ความสำคัญกับการเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางวิชาการเพิ่มขึ้น ลดอัตราการออกกลางคัน

กลยุทธ์สำคัญ คือ การสื่อสารที่เน้นการทำงานให้ประสบความสำเร็จ การสร้างความรู้สึกรักและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การวางแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อก่อนเข้าสู่ระดับมัธยมปลายหรืออาชีวศึกษา ดังนี้

(1) ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมทางการเรียนอาชีวศึกษาการศึกษาผู้ใหญ่ การจ้างงานแบบบูรณาการ รวมถึงการจ้างงานที่สนับสนุนการศึกษา และการเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นสมาชิกของชุมชน

(2) การเตรียมความพร้อมตามจุดแข็ง ความสนใจ ของคนพิการ เช่น การเรียน การสอน บริการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสบการณ์ในชุมชน การมีส่วนร่วมในระบบการจ้างงานของชุมชน การส่งเสริมการสร้างงานที่เหมาะสมกับคนพิการ รวมทั้งการประเมินทักษะการทำงานของคนพิการก่อนเข้าสู่ระบบการจ้างงานหรือการประเมินความสามารถทางการเรียนก่อนการเลือกเรียนสาขาวิชาที่เหมาะสม

2) การจัดช่วงเชื่อมต่อยุ่หว่างชั้นเรียนและการเลื่อนชั้น (Transitions between grade levels and class transfers) เมื่อผู้เรียนพิการจบการศึกษาในแต่ละระดับชั้นและต้องเข้าสู่การศึกษาในชั้นที่สูงขึ้น จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมผู้เรียนพิการและครูผู้รับการเชื่อมต่อในชั้นถัดไป ให้ครูรับทราบข้อมูลและความต้องการจำเป็นของผู้เรียนพิการเพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างต่อเนื่อง ครูผู้รับการเชื่อมต่อผู้เรียนพิการจึงควรมาเยี่ยมชั้นเรียนของผู้เรียนพิการสังเกตพฤติกรรม สภาพแวดล้อมของผู้เรียนพิการ และนำข้อมูลมาเตรียมความพร้อมในการจัดชั้นเรียนให้ผู้เรียนพิการได้อย่างเหมาะสม

3) การจัดช่วงเชื่อมต่อยุ่หว่างโรงเรียน (Transitions between schools) เมื่อผู้เรียนพิการจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาหนึ่งแล้ว หรือมีการย้ายสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการเชื่อมต่อข้อมูลจากสถานศึกษาเดิมให้สถานศึกษาใหม่ที่รับส่งต่อ โดยสถานศึกษาใหม่อาจแต่งตั้งผู้ประสานงานที่ให้ผู้เรียนพิการสามารถติดต่อสอบถามได้ รวมถึงการให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครองและผู้เรียนพิการอื่นในโรงเรียนใหม่ รับสมัครเพื่อนอาสาเป็นพี่เลี้ยงแก่ผู้เรียนพิการ และเตรียมพร้อมความรู้ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในโรงเรียนใหม่แก่ผู้เรียนพิการ

4) การจัดช่วงเชื่อมต่อยุ่จากระดับมัธยมศึกษาสู่วัยผู้ใหญ่ (Transition from secondary school to adult life) เป็นการสร้างเป้าหมายชีวิตหลังออกจากโรงเรียน หรือเมื่อผู้เรียนพิการสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แล้วต้องการเข้าสู่การศึกษาเฉพาะทางหรือระดับอาชีวศึกษา จำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การจัดช่วงเชื่อมต่อยุ่ในขณะนี้ เป็นระยะสำคัญที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองในการดำเนินชีวิต จึงต้องมีการเตรียมแผนการบริการและแหล่งสนับสนุนต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลการเปลี่ยนผ่านที่ดำเนินการมาทั้งหมดมาพิจารณาจุดแข็งและเป้าหมายของผู้เรียนพิการที่ควรส่งเสริม เพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อยุ่สำหรับดำเนิน

ชีวิตในวัยผู้ใหญ่ โดยการจัดช่วงเชื่อมต่อต้องมีระบบความร่วมมือระหว่างองค์กรท้องถิ่น สถานประกอบการ ในขณะที่ต้องมั่นใจว่ามีนโยบายในระดับความร่วมมือระหว่างองค์กรและกระบวนการสร้างความสำเร็จในการพัฒนาเด็กและครอบครัวระหว่างองค์กรต่างๆ

หลักการของระบบการจัดช่วงเชื่อมต่อในชุมชนดังต่อไปนี้ (Bassett & Hutcherson, 2009; Mazzotti 2009)

(1) ชุมชนต้องพัฒนาวิสัยทัศน์ในการจัดช่วงเชื่อมต่อที่ต่อเนื่อง ซึ่งสามารถทำให้เกิดการตัดสินใจขับเคลื่อนในด้านการปฏิบัติและกิจกรรมการจัดช่วงเชื่อมต่อ วิสัยทัศน์ดังกล่าวต้องพัฒนามาจากความคิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน

(2) ระบบการจัดช่วงเชื่อมต่อ ต้องบูรณาการเข้ากับโครงสร้างและระบบที่มีอยู่ในชุมชน

(3) ทำให้กระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อเป็นเรื่องง่ายๆ ครอบคลุมและไม่ซับซ้อน ควรเป็นแนวทางที่ง่ายที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จได้มากที่สุด

(4) การวิเคราะห์ประเด็นและปัญหาเดิมที่มีอยู่อาจจะช่วยสร้างสิ่งใหม่ได้

Beth & Rena (2006) กล่าวไว้ในหนังสือ *Tools for Transition in Early Childhood* ว่า ประเด็นหลักที่ชุมชนต้องให้ความสำคัญเมื่อชุมชนจะเริ่มจัดดำเนินการพัฒนาการจัดช่วงเชื่อมต่ออย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในการพัฒนาระบบให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งรวมถึงครอบครัวของเด็ก และเจ้าหน้าที่ขององค์กร หรือโครงการต่างๆ จากฝ่ายบริหาร จนถึงครู ผู้ให้บริการต่างๆ เช่น นักบำบัด นักจิตวิทยา ฯลฯ 2) ความร่วมมือระหว่างองค์กรในการพัฒนากระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อให้ประสบความสำเร็จ 3) ความมุ่งมั่นจริงจัง และการทุ่มเทเวลาขององค์กร บุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้อง และ 4) ทีมงานต้องเข้าใจว่ามีหลากหลายแนวทางในการทำให้กระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อประสบความสำเร็จ เป้าหมายสำคัญคือ ผู้รับผิดชอบหลัก ต้องพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้อง

Robert & Marcia Kraft-Sayre (2003) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Successful Kindergarten Transition* ว่า ในการพัฒนา ออกแบบและปฏิบัติตามแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อในระดับชุมชน มีหลักการชี้แนะอยู่ 5 ประการในการทำให้การจัดช่วงเชื่อมต่อในระดับโรงเรียนอนุบาลประสบความสำเร็จซึ่งได้แก่

1) ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันเป็นทรัพยากร ความสัมพันธ์ที่สนับสนุนกันและกันในระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนพิการ และระหว่างบุคคลที่ทำงานและอาศัยอยู่กับเด็กผู้เรียนพิการเป็นเหมือนทรัพยากรหลักที่จะช่วยพัฒนาเด็ก เมื่อเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนกันและกันจะช่วยทำให้การจัดช่วงเชื่อมต่อสู่โรงเรียนระดับอนุบาลเป็นไปได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ที่ต้อง

ส่งลูกเข้าสู่กระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อไปเป็นครั้งแรกความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันระหว่างพ่อแม่กับครูจะช่วยให้พ่อแม่และเด็กผู้เรียนพิจารณาปัญหาการจัดช่วงเชื่อมต่อไปสู่ระดับอนุบาลได้เป็นอย่างดี

2) ส่งเสริมความต่อเนื่องจากโรงเรียนเตรียมความพร้อมไปสู่โรงเรียนอนุบาล ความสัมพันธ์ซึ่งมั่นคงและยั่งยืนจะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างครอบครัวและโรงเรียนและต่อเนื่องจากโรงเรียนเตรียมความพร้อมสู่โรงเรียนอนุบาล ความสัมพันธ์เหล่านี้จะพบได้ในพ่อแม่ ครู เจ้าหน้าที่ที่ทำงานกับครอบครัว เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน เพื่อนของเด็กผู้เรียนพิจารณา เช่น ถ้าโรงเรียนเตรียมความพร้อมและโรงเรียนอนุบาลทำงานร่วมกันด้วยดี ก็อาจจะมีการพัฒนาโครงการที่ช่วยพัฒนาเด็กผู้เรียนพิจารณาอย่างต่อเนื่อง

3) เน้นให้ความสำคัญกับจุดแข็งของครอบครัว ครอบครัวของเด็กผู้เรียนพิจารณาจะรู้สึกมีกำลังใจอย่างดี หากปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวอยู่บนฐานของความสามารถของครอบครัว มากกว่าบนฐานของความล้มเหลว เราสามารถที่จะค้นพบจุดแข็งของครอบครัวได้โดยความสัมพันธ์ที่เป็นบวกเกื้อกูลกันและริเริ่มโดยโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กและครอบครัวที่ด้อยโอกาสได้เป็นอย่างดี

4) ออกแบบกระบวนการที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล การปฏิบัติการเรื่องการจัดช่วงเชื่อมต่อไปต้องอยู่บนฐานของความต้องการและจุดแข็งของเด็กผู้เรียนพิจารณา ครอบครัว ครู โรงเรียน และชุมชน แนวทางนี้เน้นที่เสนอทางเลือกหลากหลายบนหลักการชี้แนะ โดยออกแบบแผนให้ยืดหยุ่นด้วยฐานของความต้องการและจุดแข็งที่มีอยู่

5) สร้างความสัมพันธ์ที่เน้นความร่วมมือร่วมใจกันทำงาน ความร่วมมือร่วมใจระหว่างบุคคลหลักในกระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อไปไม่ว่าจะเป็นครู ครูใหญ่ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานกับครอบครัว ครอบครัวเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาและดำเนินการให้การจัดช่วงเชื่อมต่อไปประสบความสำเร็จ ในการทำงานอาจมีข้อขัดแย้งหรือความคิดที่ตกลงกันไม่ได้ แต่ในฐานะของเพื่อนร่วมงานที่แท้จริงต้องสามารถทำงานหาข้อตกลงร่วมกันและประนีประนอมกันได้ และสุดท้ายแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อไปที่สมบูรณ์ก็เป็นผลงาน สรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนา (Development Model) ของการจัดช่วงเชื่อมต่อไปของเด็กอนุบาลจะพิจารณาที่องค์ประกอบของเด็กผู้เรียนพิจารณา ที่เครือข่ายทางสังคมของเด็กผู้เรียนพิจารณาซึ่งเกี่ยวกับครอบครัว โรงเรียน เพื่อนผู้เรียนพิจารณาและชุมชน และปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านี้เชื่อมกับการเปลี่ยนแปลงของมิติเวลา รูปแบบนี้เน้นเรื่องการประสานระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายเพื่อมาช่วยพัฒนากระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อไป ในส่วนของแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อไปควรประกอบด้วยหลักการพื้นฐานได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การส่งเสริมความต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนเตรียมความพร้อมกับโรงเรียนอนุบาล การให้ความสำคัญกับจุดแข็งของครอบครัว การพัฒนากระบวนการแนวการทำงานที่ยืดหยุ่นสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล

และการพัฒนาการทำงานเป็นทีมการจัดช่วงเชื่อมต่อสำหรับผู้เรียนพิการวัยหนุ่มสาวหรือเด็กโต Michael & Kristine (2012) กล่าวไว้ในบทความ An Introduction to Adolescent Transition Educaiton หนังสือนี้อธิบาย Handbook of Adolescent Transition Education for Youth with Disabilities ว่า การมีหลักการที่ชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญมากซึ่งจะทำให้กระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อสำหรับผู้เรียนพิการประสบความสำเร็จ ในรายการต่อไปนี้เป็นหลักการทำงานสำหรับกระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อในโรงเรียน และใช้เป็นแนวในการทำแผนและจัดบริการการจัดช่วงเชื่อมต่อสำหรับผู้เรียนพิการในวัยผู้ใหญ่ ได้แก่

- 1) การทำเรื่องการจัดช่วงเชื่อมต่อควรทำแต่เนิ่น
- 2) แผนการจัดช่วงเชื่อมต่อต้องครบวงจร
- 3) กระบวนการทำแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อต้องคำนึงถึงความชอบและความสนใจของผู้เรียนพิการ
- 4) กระบวนการทำแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อต้องพิจารณาจากฐานกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนพิการ เริ่มจากจุดแข็งของผู้เรียนพิการ
- 5) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนพิการทุกขั้นตอนมีความสำคัญและจำเป็นมาก
- 6) การมีส่วนร่วมของครอบครัวเป็นสิ่งจำเป็น และขาดไม่ได้อย่างเด็ดขาด
- 7) กระบวนการทำแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อต้องตอบสนองและอ่อนไหวต่อความหลากหลาย
- 8) การสนับสนุนและบริการเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นซึ่งทุกคนต้องได้รับการสนับสนุนและใช้บริการ
- 9) กิจกรรมที่ใช้ฐานของชุมชนจะทำให้เกิดประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์อย่างมาก
- 10) ความมุ่งมั่นและการประสานงานขององค์กรต่างๆเป็นสิ่งสำคัญมาก
- 11) จังหวะและเวลาที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญมากในการจัดช่วงเชื่อมต่อให้ช่วงจบจากโรงเรียนออกมาสู่สังคมได้อย่างประสบความสำเร็จ
- 12) ระดับของความจำเป็นในการจัดช่วงเชื่อมต่อจะเกิดขึ้นสำหรับผู้เรียนพิการที่มีข้อจำกัดอย่างหลากหลาย

2.2 องค์ประกอบ ในการพิจารณาองค์ประกอบรวมของแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อ Stan & Margo (2009) กล่าวถึงในหนังสือ Universal Design for Transition ว่า หลักการของการออกแบบเพื่อทุกคนด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อ เป็นแนวคิดที่ขยายความมาจากแนวคิดหลักที่เรียกว่า การออกแบบเพื่อทุกคนหรือ อารยะสถาปัตยกรรม (Universal Design) ที่เน้นการออกแบบ สื่อ อุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมที่สามารถใช้ได้ทุกคน ซึ่งไม่ได้มีการปรับแต่งหรือออกแบบให้บุคคลใดเป็นพิเศษ โดยแนวคิดนี้เชื่อมโยงกับการออกแบบด้านสถาปัตยกรรมที่เรียกว่า การออกแบบโดยปราศจากอุปสรรค (Barrier-free Design) ซึ่งเป็นการออกแบบสถานที่ สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ไม่เลือกปฏิบัติ ทุกคน

สามารถใช้งานและเข้าถึงได้ การออกแบบเพื่อทุกคนนำมาใช้กับด้านการศึกษาเน้นให้เป็นประโยชน์กับทุกคน โดยเกิดหลักการการออกแบบการสอนเพื่อทุกคน (Universal Design for Instruction: UDI) และการออกแบบการเรียนรู้เพื่อทุกคน (Universal Design for Learning: UDL) จนถึงการออกแบบการจัดช่วงเชื่อมต่อเพื่อทุกคน(Universal Design for Transition: UDT) องค์ประกอบหลักของแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อต้องครอบคลุมองค์ประกอบต่อไปนี้คือ 1) การจ้างงาน 2) นันทนาการ และพักผ่อนหย่อนใจ 3) การเดินทาง 4) การศึกษาต่อหลังจบมัธยมศึกษา 5) การอยู่ในชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน และการมีชีวิตที่เป็นอิสระ

Roger & George (2004) กล่าวใน Transition Services in Special Education : A Practical Approach ถึงองค์ประกอบที่ควรปรากฏในแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อ ดังต่อไปนี้ คือ 1) การศึกษาด้านการฝึกอาชีพ 2) การศึกษาหลังขั้นมัธยมและการศึกษาต่อเนื่อง 3) การพิทักษ์สิทธิ์และกฎหมาย 4) การเดินทาง 5) รายได้และการเงิน 6) ความเป็นอิสระส่วนบุคคล 7) สุขภาพ และการแพทย์ 8) การจ้างงาน 9) นันทนาการและการพักผ่อน 10) การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น กลุ่มพึ่งตนเอง การบริการด้านจิตวิทยา การปรึกษาด้านการใช้เครื่องช่วยต่างๆ เป็นต้น

2.3 กระบวนการและขั้นตอน ในการจัดทำแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อมีขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

1) ขั้นตอนที่ 1 การศึกษานโยบาย และหลักการ เป็นการศึกษากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ กฎหมายและพระราชบัญญัติทางการศึกษาของประเทศไทย การศึกษา มีหลักเกณฑ์กำหนดให้ผู้เรียนพิการต้องมีแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระบุถึงแนวทางจัดการศึกษาที่นำมาเชื่อมต่อสู่การวางแผนการเปลี่ยนผ่านได้ ดังนั้น การวางแผนการเปลี่ยนผ่านจึงสามารถทำควบคู่ไปกับการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

2) ขั้นตอนที่ 2 การร่วมกันให้คำปรึกษา การวางแผนการเปลี่ยนผ่านจำเป็นต้องให้ผู้เกี่ยวข้องมาประชุมให้คำปรึกษาร่วมกัน เพื่อวางเป้าหมายในอนาคตตามความต้องการของผู้เรียนพิการ และจัดหาทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3) ขั้นตอนที่ 3 กระบวนการวางแผนการเปลี่ยนผ่าน ในขั้นตอนนี้ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลไปสู่การวางแผน การนำไปใช้ และการติดตามผล

4) ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล เป็นแผนที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นเดียวกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยผ่านกระบวนการขั้นตอนที่ 1-3

Robert & Marcia Kraft-Sayre (2003) ได้กล่าวว่า ในส่วนของขั้นตอนการจัดช่วงเชื่อมต่อซึ่งเกี่ยวกับเด็กเล็กได้เสนอขั้นตอนทั้ง 9 ขั้นดังนี้ 1) การจัดตั้งทีมงานร่วมกันทำงาน ซึ่งทีมงานควรประกอบด้วยครูโรงเรียนเรียนร่วม ครูโรงเรียนอนุบาล เจ้าหน้าที่ทำงานด้านครอบครัว ครูใหญ่ พ่อ

แม่ และผู้แทนในระดับชุมชนและโรงเรียน ซึ่งทุกคนต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการวางแผน ปฏิบัติการ ประเมินผล แผนการจัดช่วงเชื่อมต่อของชุมชน ซึ่งคณะทำงานควรประกอบด้วย 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับชุมชน และระดับโรงเรียน และ 2) แต่งตั้งผู้ประสานงานการจัดช่วงเชื่อมต่อ

Robert & Marcia Kraft-Sayre (2003) กล่าวว่า ผู้ประสานงานการจัดช่วงเชื่อมต่อ อาจเป็นผู้นำองค์กรที่ปรึกษาด้านการแนะแนว ครูใหญ่ ผู้ประสานงานโครงการ หรือผู้บริหารของ โรงเรียนซึ่งสามารถนำเอาบทบาทนี้เข้ากับงานประจำของตนเองได้ ซึ่งบทบาทของผู้ประสานงานการจัดช่วงเชื่อมต่อ คือ

1) การประสานงาน เอื้ออำนวยความสะดวก ผู้ประสานงานควรคุ้นเคยกับความต้องการของครอบครัวและโรงเรียนสามารถระบุถึงทรัพยากรที่จะมาใช้ได้ มีทักษะในการสื่อสารที่ดีกับครอบครัวที่หลากหลาย

2) มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนเตรียมความพร้อม โรงเรียนอนุบาล และการบริการของชุมชน ความเป็นผู้นำและทักษะการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประสานงานควรมี

3) ประสานจัดการประชุมประจำ และจัดประเมินความต้องการ การประชุมทีมงานใน ทั้ง 2 ระดับเป็นสิ่งจำเป็น การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องส่งเสริมความร่วมมือในการทำแผนเชื่อมต่อที่เป็นจริงซึ่งสามารถพัฒนาและปฏิบัติได้ ผู้เข้าร่วมประชุมควรเข้าใจในจุดประสงค์ เป้าหมาย และแผนเพื่อการจัดช่วงเชื่อมต่อ กระบวนการนี้จะสร้างความร่วมมือแบบเพื่อนร่วมงาน (Partnership) และทำความเข้าใจในคำศัพท์ที่ใช้ในการจัดช่วงเชื่อมต่อซึ่งมีความคิดเห็นที่หลากหลายระหว่างทีมงานด้วยกัน

4) ระดมความคิดเพื่อดำเนินการจัดช่วงเชื่อมต่อ เมื่อความต้องการของโรงเรียนและชุมชนได้ถูกระบุออกมาและเป้าหมายของการจัดช่วงเชื่อมต่อได้ถูกกำหนด ทีมที่ทำงานด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อควรระดมความคิดเพื่อหาแนวทางโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดช่วงเชื่อมต่อ ซึ่งเน้นไปที่การตอบสนองความต้องการในกระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อ

5) สร้างแผนกำหนดการจัดช่วงเชื่อมต่อ แผนกำหนดการจะช่วยสร้างผังยุทธศาสตร์ในการจัดช่วงเชื่อมต่อในการทำกำหนดการจัดช่วงเชื่อมต่อทีมงานควรทำกิจกรรมข้อ 4 ให้เสร็จ และปรับเรียงลำดับความสำคัญของการทำกิจกรรมเชื่อมต่อใส่ในแผนกำหนดการ

6) เตรียมการสำหรับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ก่อนดำเนินการแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อ เราควรพิจารณาองค์ประกอบที่จะบั่นทอนกำลังใจ หรือทำให้ทีมงานไม่มีส่วนร่วม ไม่กระตือรือร้น ทีมงานควรประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของทรัพยากรในโรงเรียน ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร และเวลา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาให้อยู่ในแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อด้วย เช่น ปัญหาบางอย่าง

ที่เกี่ยวกับอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการจัดช่วงเชื่อมต่อ ได้แก่ กิจกรรมการจัดช่วงเชื่อมต่อบกวนเวลาทำงาน ไม่มีรถรับส่งเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม ไม่รู้จักใครในโรงเรียน มีปัญหาสุขภาพ ฯลฯ

7) ทบทวนความคิดและแผนกำหนดการ เมื่อประเด็นอุปสรรคได้ถูกระบุขึ้นมา ทีมงานทั้งในระดับชุมชนและในระดับโรงเรียนต้องทบทวนความคิดและแผนกำหนดการเพื่อจะแก้ปัญหาหรือจัดการปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นซึ่งขั้นตอนที่ 4 ถึง 7 เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันและคิดทบทวนกลับไปมาได้ โดยนำเอาอุปสรรคมาพิจารณาแล้วย้อนกลับไปปรับแผน

8) ดำเนินการจัดช่วงเชื่อมต่อ โดยจัดทำแผนกิจกรรมที่ผ่านการระดมความคิด และทบทวนเป็นอย่างดีเพื่อให้การจัดช่วงเชื่อมต่อสามารถเริ่มต้นดำเนินการได้

9) วัด ประเมินผล และทบทวนการปฏิบัติงาน เมื่อกระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อดำเนินการเสร็จ ทีมงานด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อต้องประเมินกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมา ระบุถึงความต้องการที่ยังไม่สามารถทำให้บรรลุ ค้นหาหรือเน้นยุทธศาสตร์ที่ทำให้งานเป็นไปได้ดี ทบทวนแผนสำหรับการจัดช่วงเชื่อมต่อในอนาคต ทีมงานควรประเมินผลงานที่ออกมาจากแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อทั้งในระดับชุมชนและระดับโรงเรียน และหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในอนาคต กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ทำต่อเนื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินได้แก่ การสัมภาษณ์ แบบรายการตรวจสอบ แบบสอบถาม ฯลฯ

Nova Scotia Department of Education (2005) เสนอกระบวนการวางแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อทางการศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบายและหลักการที่เกี่ยวข้อง 2) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) กระบวนการวางแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อ และ 4) แผนการจัดช่วงเชื่อมต่อเฉพาะบุคคล

2.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการให้การจัดช่วงเชื่อมต่อราบรื่นและประสบความสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคล หรือทีมงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็ง ซึ่ง Carol Kochhar-Bryant with Stan Shawand Margo Izzo (2009) กล่าวไว้ในหนังสือ Transition and IDEA 2004 ว่า ในโรงเรียนที่มีการบริการการศึกษาพิเศษจะต้องมีแผนการศึกษารายบุคคล (Individual Education Program : IEP) แผน IEP จะถูกออกแบบให้เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายกับแผนในโรงเรียน และมักจะเชื่อมระหว่างโรงเรียนกับองค์กรให้บริการในชุมชน ซึ่งทีมงานที่ทำแผน IEP จะประกอบด้วย 1) ผู้เรียนพิการและพ่อแม่ของพวกเขา 2) ครูที่สอนเด็กทั่วไปอย่างน้อย 1 คน (ถ้าเด็กผู้เรียนพิการเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไป) 3) ครูการศึกษาพิเศษอย่างน้อย 1 คน 4) ผู้แทนของหน่วยงานการศึกษาในระดับท้องถิ่นซึ่งจัดการศึกษาให้เด็กผู้นั้น 5) ผู้รู้ที่สามารถแปลความหมายผลการประเมินผลที่เกี่ยวกับการสอน 6) บุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญพิเศษเกี่ยวกับเด็กคนนั้น รวมถึงการให้บริการส่วนตัวโดยพ่อแม่เชิญให้เข้าร่วมเป็นรายบุคคล

Stan & Margo (2009) กล่าวถึงบทบาทของบุคคลต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแผนช่วงเชื่อมต่อ ดังนี้

1) บทบาทของเด็กผู้เรียนพิการ เด็กผู้เรียนพิการเองควรมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาแผนการศึกษารายบุคคล และแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อ ได้รับการเตรียมพร้อมให้เข้าร่วมประชุม ตัวเด็กผู้เรียนพิการคือศูนย์กลางของการวางแผนด้านการเชื่อมต่อ บทบาทของเด็กผู้เรียนพิการมีโดยย่อ ดังนี้ (1) เตรียมการประชุม และระบุบุคคลที่จะเข้าประชุม (2) มีบทบาทเป็นผู้นำ และตัดสินใจในที่ประชุม โดยการสนับสนุนช่วยเหลือและเตรียมความพร้อมล่วงหน้า (3) ระบุจุดแข็ง ความชอบ ความสนใจ และความต้องการ โดยผ่านสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ แฟ้มเอกสาร วีดีโอ รูปภาพ ฯลฯ (4) ระบุและอภิปรายในเรื่อง การบริการสนับสนุนต่างๆ ในชุมชน

2) บทบาทของพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว พ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวมีส่วนสำคัญมากในการเน้นให้แผนการศึกษารายบุคคลให้ความสำคัญกับความต้องการและเป้าหมายของเด็กผู้เรียนพิการ บทบาทที่สำคัญได้แก่ 1) เตรียมเด็กผู้เรียนพิการให้เข้าร่วมประชุมอย่างมีความหมาย 2) เตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษา ความสนใจด้านอาชีพ จุดแข็ง ความต้องการสนับสนุน ทักษะการใช้ชีวิตอย่างอิสระ 3) เข้าร่วมการประชุมวางแผนการศึกษารายบุคคล แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ 4) ระบุและเสนอชื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนครอบครัว สมาชิกขององค์กร ที่ให้บริการในชุมชนที่ควรเข้าประชุมการวางแผนการศึกษารายบุคคล 5) ร่วมกับเด็กผู้เรียนพิการในการมีส่วนร่วมด้านการเชื่อมต่อ และการติดตามผลด้านการบริการต่างๆ ที่ดำเนินการโดยองค์กรที่ให้บริการ และองค์กรในชุมชน

3) บทบาทของหน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น โรงเรียนในชุมชนจะเป็นจุดประสานงานและให้บริการการจัดช่วงเชื่อมต่อแก่เด็กผู้เรียนพิการ บทบาทของหน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น ได้แก่ (1) เตรียมเด็กผู้เรียนพิการ และครอบครัวให้มีบทบาทในกระบวนการทำแผนการศึกษารายบุคคล (2) เตรียมผู้เรียนพิการทุกคนให้กระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อประสบความสำเร็จ ในการเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบ มีคุณภาพและอยู่ในชุมชน (3) ช่วยให้ผู้เรียนพิการตัดสินใจในด้านความชอบ จุดแข็ง ความต้องการของตนเองในด้านเป้าหมายของชีวิต (4) จัดให้มีการสนับสนุนครูผู้สอนในด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรม วิชาการ สื่อ อุปกรณ์ และเวลาในการจัดการเรียนการสอน (5) ช่วยเด็กผู้เรียนพิการและพ่อแม่และทีมทำแผนการศึกษารายบุคคลในการพิจารณาการให้บริการต่างๆ ด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อ เพื่อให้เป้าหมายของเด็กประสบความสำเร็จ (6) ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ องค์กร หน่วยงาน ให้บริการต่างๆ เพื่อการจัดช่วงเชื่อมต่อดำเนินการได้สำเร็จ

4) บทบาทของผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย การสื่อสารและความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับครอบครัวเป็นสิ่งจำเป็นมากในกระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อ ดังนี้

(1) ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ และผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญได้แก่ การมีบทบาทนำให้แนวทางการทำงาน สนับสนุนแก่ครู ผู้เรียนพิการ และพ่อแม่ รวมถึงประสานความร่วมมือให้เด็กและครอบครัวมีส่วนร่วม การรวบรวมข้อมูล และการสร้างกลไกความร่วมมือ

(2) ครูทั่วไป ครูฝึกอาชีพ และครูการศึกษาพิเศษ มีบทบาทในด้านต่างๆดังนี้ การเตรียมความรู้ด้านวิชาการ ทักษะสังคมให้เชื่อมต่อกับประสบการณ์ของชุมชน การสอนในด้านต่างๆดังกล่าว รวมถึง ทักษะการตัดสินใจด้วยตนเอง และทักษะการพิทักษ์สิทธิของตนเอง

(3) ผู้ประสานงานด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อ หรือผู้ประสานการบริการ (The Transition Coordinator หรือ Service Coordinator) บทบาทของผู้ประสานงานด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อคือช่วยผู้เรียนพิการด้านการวางแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อ และเชื่อมโยงผู้เรียนพิการและครอบครัวกับทรัพยากรในโรงเรียนและชุมชน ช่วยผู้เรียนพิการในการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงการติดตามผล และสนับสนุนอย่างต่อเนื่องหลังจากเด็กผู้เรียนพิการเรียนจบ

(4) ครูแนะแนว ครูแนะแนวมีบทบาทสนับสนุนกระบวนการจัดช่วงเชื่อมต่อได้มาก ในด้านการพัฒนาทักษะวิชาการ การจัดการตนเอง การเรียน และการสอบ การสร้างสัมพันธ์กับเพื่อน ทักษะสังคม ทักษะการสื่อสารช่วยผู้เรียนพิการในด้านการวางแผนและกระบวนการสมัครเรียนต่อ รวมถึงช่วยในการวางแผนต่างๆและแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อ

(5) นักจิตวิทยาในโรงเรียนมีบทบาทในด้านจัดทำแบบประเมินผลด้านจิตวิทยาการศึกษาต่างๆ รวมถึงการให้คำปรึกษาด้านการศึกษา ให้คำแนะนำด้านการเรียนการสอน ให้คำแนะนำแก่ครูและพ่อแม่

(6) ทีมสหวิชาชีพ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักอรรถบำบัด และพยาบาล บุคลากรผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย จะมีส่วนช่วยผู้เรียนพิการด้านร่างกายในการดูแลด้านสุขภาพ และให้คำปรึกษาแก่ครูผู้ประสานงานด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อ ผู้ประสานงานด้านอาชีพ การจ้างงาน และนายจ้าง ฯลฯ

(7) ผู้ช่วยครูแนะแนว เจ้าหน้าที่ด้านห้องทรัพยากรและวิชาการ (Resource Officer) และผู้แนะแนวด้านการฟื้นฟูทางอาชีพ ซึ่งมีบทบาทในการสนับสนุนตามบทบาทหน้าที่ของตน

Robert & Marcia Kraft-Sayre (2003) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Successful Kindergarten Transition ว่าคณะทำงานที่เกี่ยวกับการจัดช่วงเชื่อมต่อควรมี 2 ระดับ ได้แก่ ระดับชุมชน และระดับโรงเรียนในชุมชน โดย

1) คณะกรรมการจัดช่วงเชื่อมต่อระดับชุมชน มีบทบาทหน้าที่

1.1) ระบุความต้องการของพ่อแม่ เด็กผู้เรียนพิการ โรงเรียน และโรงเรียนเตรียมความพร้อม

- 1.2) ระบุสถานการณ์และทรัพยากรด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อในชุมชน
- 1.3) จัดหาทรัพยากรและเสนอนโยบายด้านการพัฒนาการที่การจัดช่วงเชื่อมต่อระดับท้องถิ่นในแต่ละโรงเรียน
- 1.4) จัดการสนับสนุนเพื่อพัฒนานโยบายและการปฏิบัติการด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อ
- 1.5) จัดเตรียมการประสานงานและการเชื่อมระหว่างองค์กรและกลุ่มคนในชุมชน
- 1.6) พัฒนาแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อให้เป็นวาระหลักในระดับชุมชน
- 1.7) แต่งตั้งผู้นำชุมชน หรือโฆษกที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดช่วงเชื่อมต่อ
- 2) ทีมงานเชื่อมต่อระดับโรงเรียน มีบทบาทดังต่อไปนี้
 - 2.1) แต่งตั้งบุคคลที่จะทำงานด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อในระดับโรงเรียน
 - 2.2) จัดประชุมเป็นประจำ
 - 2.3) ระบุความต้องการของพ่อแม่ เด็กผู้เรียน พิการ โรงเรียน และโรงเรียนเตรียมความพร้อมที่สนับสนุนโรงเรียนนั้น
 - 2.4) ระบุสถานการณ์และทรัพยากรด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อในระดับโรงเรียน
 - 2.5) พัฒนาแผนการจัดช่วงเชื่อมต่อและนำมาบูรณาการใช้ในโรงเรียน
 - 2.6) แต่งตั้งผู้ประสานงานด้านการจัดช่วงเชื่อมต่อของโรงเรียน
 - 2.7) ดำเนินการ ประเมินผล และทบทวนการจัดช่วงเชื่อมต่อในฐานะการทำงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง โดยคณะทำงานทั้งสองระดับจะทำงานประสานกันอย่างใกล้ชิด

ตอนที่ 5: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม

ณัชภัส ธีระเรืองไชยศรี (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพขององค์กรชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพขององค์กรชุมชน 2) ทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพขององค์กรชุมชน 3) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพขององค์กรชุมชนที่ได้พัฒนาไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพขององค์กรชุมชนมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบ

เครือข่าย ประกอบด้วย (1) การศึกษาบริบทขององค์กรชุมชน (2) การศึกษาเป้าหมายองค์กรชุมชน (3) การออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ (4) การเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ (5) การเตรียมผู้เรียน (6) การกำหนดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (7) การเรียนรู้ส่วนบุคคลตามสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (8) การเรียนรู้ร่วมกัน (9) การทบทวนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (10) การประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และ (11) การประเมินผลโปรแกรมการเรียนรู้และการสื่อสาร

มีเนื้อหาการเรียนรู้จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย (1) การวางแผน (2) การเท่าทันสารสนเทศ (3) จิตวิทยาการสื่อสาร (4) กระบวนการเครือข่ายในการทำงานชุมชน (5) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพและ (6) การบูรณาการความรู้เพื่อปฏิบัติจริงและเขียนโครงการ

2) ผลการทดลองใช้โปรแกรมพบว่า (1) ค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ ทักษะ และความสามารถในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพหลังการเรียนรู้มีค่ามากกว่าก่อนการเรียนรู้ โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้เรียนสามารถระบุกิจกรรมที่จะดำเนินงานได้ถูกต้องและหลากหลาย (2) ผลจากการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ของผู้เรียนพบว่า ประชาชนผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (3) การประเมินโปรแกรมด้วยการสนทนากลุ่มกับผู้เรียนและวิทยากร พบว่า ขั้นตอนการดำเนินโปรแกรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายการฝึกอบรม สำหรับการประเมินความมีประโยชน์ของการมีเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพในชุมชนโดยประชาชน พบว่า มีค่าเฉลี่ยความมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพขององค์กรชุมชนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้แก่ ผู้นำที่เข้มแข็ง ความแตกต่างด้านภูมิหลังของผู้เรียน การปฏิบัติงานจริงร่วมกันในกลุ่ม การเข้าถึงสื่อสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต การเข้าถึงสื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ การดำเนินการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ และเนื้อหาการเรียนรู้ที่เน้นเรื่องจิตวิทยาการสื่อสาร

สุดา เชิดเกียรติกุล (2555) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมโปรแกรมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ศึกษาความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ทดลองใช้และประเมินผลโปรแกรมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 4) ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องของโปรแกรมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอด

ชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการวิจัย พบว่า 1) โปรแกรมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามแนวคิดกระบวนการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบันของ Boyle (1981) 5 ขั้นตอน เนื้อหาของโปรแกรมมี 12 ส่วน โดยมีเนื้อหาสาระของการเรียนรู้ประกอบด้วยแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนีโอฮิวแมนนิส จิตวิทยาเด็ก และการพัฒนาเด็กปฐมวัย การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ความคิดสร้างสรรค์ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม 2) ผลการศึกษาระดับความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตของผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า อยู่ในระดับดี 3) ผลการทดลองใช้โปรแกรมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ผู้ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพิ่มขึ้นหลังจากการได้รับการฝึกอบรมโปรแกรมดังกล่าว และพบว่าระดับความสามารถในการจัดการกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันโดยกลุ่มทดลองมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 และ 4) การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องของโปรแกรมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำโปรแกรมดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารขององค์กร

คมสัน สุขมาก (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์จิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ 2) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อสนับสนุนของการนำโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจไปใช้ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการที่ใช้เสริมสร้างมโนทัศน์จิตสำนึกสาธารณะมีดังนี้ การสนทนา การฝึกสมาธิ การทำความกระจำนิยม การเรียนรู้ผ่านละคร การอ่านชีวประวัติบุคคลสำคัญ และการทำงานช่วยเหลือสังคม ซึ่งได้ผลการทดลองการใช้โปรแกรม พบว่า ระดับมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองมีระดับมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลเชิงสนับสนุนในการนำโปรแกรมไปใช้ ได้แก่ คุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้เรียน

ผู้สอนมีประสบการณ์ตรง เนื้อหาสาระมีความหลากหลายและนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และระยะเวลาที่เหมาะสม

5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

กัญญา สัตถาสาธุนะ (2555) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้กระบวนการสนับสนุนซึ่งกันและกันที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและทดลองใช้โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้กระบวนการสนับสนุนซึ่งกันและกันที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า 1) หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการอบรมเลี้ยงดูตามลำดับ และ 4) ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ผลผลิตของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คู่มือโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้กระบวนการกลุ่มสนับสนุนซึ่งกันและกัน สื่อต้นแบบ ประกอบด้วย คู่มือพัฒนาการลูกรัก ใบความรู้พัฒนาการเด็ก และแผ่นพับส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

พัชรินทร์ จันทร์ส่องแสง (2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการและชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการและชุมชน ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการและชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่ปรากฏการมีส่วนร่วมในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน และการติดต่อสื่อสาร ส่วนการเป็นอาสาสมัครและการตัดสินใจมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมผู้ปกครองในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการและชุมชน ที่พบมากที่สุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน และด้านการเป็นอาสาสมัคร โดยปัญหาด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน และด้านการเป็นอาสาสมัคร ผู้ปกครองระบุว่าไม่มีเวลาเข้าร่วม ในขณะที่ปัญหาด้านการตัดสินใจ ผู้ปกครองระบุว่าทางศูนย์เลี้ยงเด็กไม่เปิดโอกาส

ให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์เลี้ยงเด็กจัด ข้อเสนอแนะที่ผู้ปกครองเรียกร้องมากที่สุด คือ การจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก รองลงมา คือ การจัดสรรเวลาพักเที่ยงในการร่วมกิจกรรมกับเด็ก และ 3) จากข้อมูลการสัมภาษณ์ศูนย์เลี้ยงเด็กกรณีตัวอย่างจำนวน 6 ศูนย์ พบว่า ศูนย์เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีนโยบายไม่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยการใช้การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้ดูแลเด็กกับผู้ปกครอง

สิริวรา หงษ์วิทยากร (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว และ 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ผลการวิจัย พบว่า 1) พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการศึกษาโดยครอบครัวอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.17 โดยมีลำดับการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน ดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านการสำรวจและเสนอแนะแก้ปัญหา ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.58 การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน และการมีส่วนร่วมด้านการประเมิน อยู่ในระดับน้อย 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรมและลักษณะของกิจกรรม ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ แรงจูงใจทางสังคมด้านการยอมรับของสังคม และ 3) ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ ลักษณะของกิจกรรม ซึ่งสามารถทำนายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ร้อยละ 34.9

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับบุคคลออทิสติก

Carter (2012) ได้ศึกษาผลการพยากรณ์ของผลการจ้างงานหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วของคนที่พิการรุนแรงวัยหนุ่มสาว เนื่องจากว่าการมีงานทำเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหลังได้รับการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่สำหรับคนที่พิการรุนแรงแล้วมักพบว่า คนพิการรุนแรงที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดทักษะ ประสบการณ์ และขาดการสนับสนุนการจ้างงาน ซึ่งปัจจัยด้านตัวผู้เรียนที่เป็นคนพิการรุนแรง ครอบครัว และโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการได้รับการจ้างงานของคนพิการรุนแรง ซึ่งแนวทางในการให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการจ้างงานหลังจากที่สำเร็จการศึกษาแล้วก็คือ ควรให้คนพิการได้ฝึกงานโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในระหว่างที่เข้ารับการศึกษายู่

นอกจากนี้แล้วผลการวิจัยยังพบว่า คนพิการรุนแรงเพศชายมีความสามารถในการดูแลตนเอง มีทักษะทางสังคม การรับผิดชอบต่อครอบครัว และได้รับความคาดหวังว่าจะได้รับการจ้างงานในอนาคตจากพ่อแม่มากกว่าคนพิการรุนแรงที่เป็นหญิง ดังนั้น ควรที่จะมีการปรับปรุงนโยบายและพัฒนาแนวทางปฏิบัติเพื่อช่วยให้คนพิการรุนแรงได้รับการจ้างงานภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

Boeltzig and others (2010) ได้ศึกษาเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ชำนาญการด้านคนพิเศษภายใต้ศูนย์อาชีพคนพิการเบ็ดเสร็จของประเทศสหรัฐ (Us One-Stop Career Centers) และสำนักงาน (British Job Centre Plus Offices) ของประเทศอังกฤษ พบว่า ระบบการบริหารจัดการในด้านการจัดหางานให้แก่คนพิการควรปรับระบบการให้บริการของภาครัฐให้เกิดความเป็นธรรมและสากลแก่คนพิการทุกคนที่เข้าใช้บริการของศูนย์ ผลการวิจัย พบว่า คนพิการที่มีความต้องการในการพัฒนารูปแบบของการบริการจัดหางานให้แก่คนพิการที่เป็นธรรมและสากล (Universal Models) แนวทางหนึ่งในการตอบสนองความต้องการของคนพิการในการบริการช่วยเหลือให้คนพิการได้มีงานทำนั้นเจ้าหน้าที่ชำนาญการด้านคนพิการภายในศูนย์นั้นควรพิจารณา บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบและประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงระบบการให้บริการแก่คนพิการให้ได้รับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วยหลักความเป็นธรรมและสากลต่อคนพิการ

Barnes and Mercer (2005) ได้ทำการศึกษา นโยบายและการกีดกันคนพิการในการเข้าสู่ตลาดแรงงานของประเทศอังกฤษ การรวบรวมข้อมูลใช้การวิเคราะห์เอกสาร การสร้างแนวทางในการพัฒนาจากบริบทการเคลื่อนไหวของคนพิการเพื่อการดำรงชีวิตที่เป็นอิสระ รูปแบบทางสังคมของคนพิการและประเมินปัจจัยทางสังคมวิทยาที่มีผลต่องาน การว่างงาน และสภาพภายใต้การถูกจ้างงานที่ส่งผลให้คนพิการถูกกีดกันจากสถานที่ทำงาน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันการวิเคราะห์ในเรื่องของงานและความพิการยังไม่มีควมลึกซึ้งและกว้างพอไปถึงอุปสรรคทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่คนพิการนั้นต้องเผชิญอยู่ การกำหนดความหมายของการทำงานสำหรับคนพิการ แนวทางที่ชัดเจนสำหรับคนพิการในการดำรงชีวิตที่เป็นอิสระ และการวิเคราะห์รูปแบบทางสังคมกีดกันคนพิการในการเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นคือสิ่งที่จำเป็นและถูกละเลยมาเป็นเวลานาน

Griffin and Bartholomew (1996) ได้ทำการศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองและความพึงพอใจในการทำงานของคนพิการทางปัญญาที่ทำงานในโรงงานอาร์กซ์ และคนพิการที่ทำงานในโครงการสนับสนุนการจ้างงาน ผลการวิจัย พบว่า คนพิการที่ทำงานในโครงการสนับสนุนการจ้างงานมีความพึงพอใจในงานสูงกว่าคนพิการที่ทำงานในโรงงานอาร์กซ์ และมีความสัมพันธ์กันระหว่างความพึงพอใจในงานกับความภาคภูมิใจในตนเองของคนพิการทั้งสองกลุ่ม

วุฒิชัย ไจนะภา (2555) ได้ศึกษาการฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกโดยใช้บัตรพลังร่วมกับสถานการณ์จำลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการฝึกโดยใช้บัตรพลัง (Power Card) ร่วมกับสถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนออทิสติก อายุระหว่าง 12 - 16 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนมหารณพาราม ในโครงการเรียนร่วม จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บัตรพลัง (Power Card) ร่วมกับสถานการณ์จำลอง แผนการจัดกิจกรรม แบบบันทึกพฤติกรรมแบบช่วงเวลา และแบบประเมินทักษะทางสังคม ผลการวิจัย พบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการสอนโดยใช้บัตรพลัง (Power Card) ร่วมกับสถานการณ์จำลองสูงขึ้น

พรศิริ บรรจงประเสริฐ (2552) ทำการศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนที่จัดการเรียนรวม: พหุกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก 2) ศึกษาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3) ศึกษาผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ผลการวิจัย พบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา มี 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมี 4 วงจร คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (plan) 2) การปฏิบัติ (act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (reflect) เมื่อดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามขั้นตอนทั้ง 4 วงจร เรียบร้อยแล้ว พบว่า หลังจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้านดีขึ้น อีกทั้งนักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ใช้ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม

สุทิดา ลิ้มสกุล (2550) ดำเนินการศึกษาศึกษาการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมที่ได้ดำเนินการส่งเสริม และหลังจากดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักเรียนมีสมาธิ มี

ความรับผิดชอบและอดทนต่อสิ่งที่ท่านมีความมั่นใจในตนเอง กล่าวพูด กล่าวแสดงออก และเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น

อังคณา บุญเฉลิมศักดิ์ (2543) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวในศูนย์สงเคราะห์คนพิการ เขตภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์สงเคราะห์คนพิการ เขตภาคกลาง ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้เรียนในศูนย์สงเคราะห์คนพิการมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้านหลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก แต่ด้านครูผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอนในด้านหลักสูตร ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับดีมาก ส่วนความต้องการการเรียนการสอน ผู้เรียนต้องการให้ศูนย์สงเคราะห์คนพิการจัดการเรียนการสอนให้ทุกด้าน 2) จากการเปรียบเทียบความต้องการของผู้เรียนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้เรียนเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านหลักสูตร ส่วนผู้เรียนที่มีอายุ 17-20 ปี และอายุ 21 ปีขึ้นไป มีความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่า และผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านครูผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม และการวัดและประเมินผล 3) แนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน พบว่า ด้านหลักสูตรผู้จัดการศึกษาทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรและสำรวจความต้องการทั้งของผู้เรียนและตลาดแรงงาน ด้านครูผู้สอน ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนา ฝึกอบรม นิเทศการสอนและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทใหม่ และมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในบางวิชา ด้านสื่อการเรียนการสอนควรจัดงบประมาณเพื่อจัดซื้อผลิตให้เพียงพอ และขอรับบริจาคแลกเปลี่ยนสื่อ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรทางด้านนี้เพื่อผลิตสื่อใช้เอง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม ควรมีการวางแผนจัดการร่วมกัน เพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนอย่างเพียงพอและเหมาะสม และด้านการวัดและประเมินผล ควรจัดทำคู่มือ จัดประชุมทำความเข้าใจและชี้แจงแก่ผู้สอนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยในต่างประเทศล้วนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคนพิการให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโดยใช้การศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อน โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาของคนพิการที่เผชิญอยู่เพื่อจะได้หาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะและอาชีพให้แก่คนพิการเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับงานวิจัยในประเทศ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตนอกระบบโรงเรียนทั้งในกลุ่มคนพิการ โดยพยายามให้เกิดความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน องค์กร ในรูปแบบต่างๆเพื่อให้ได้มาซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อให้บุคคลออทิสติกสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

ตอนที่ 6: กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกโปรแกรมของ Caffarella (2002) ประกอบด้วย 12 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน 2) การแสวงหาความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรม 4) การจัดลำดับความสำคัญ ความคิดเกี่ยวกับโปรแกรม 5) การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 6) การออกแบบแผนการเรียนการสอน 7) เตรียมการถ่ายโอนการเรียนรู้ 8) กำหนดรูปแบบ ปฏิทิน และความต้องการของผู้เข้าร่วม 9) การเตรียมงบประมาณ 10) ประสานงานจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ 11) การประเมินผลโปรแกรม และ 12) การประชาสัมพันธ์คุณค่าของโปรแกรม มาใช้เป็นหลักในการดำเนินการเนื่องจากโปรแกรมการศึกษาของ Caffarella (2002) เป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทุกขั้นตอน (Interactive) เน้นความคิดที่จะนำไปปฏิบัติและตัดสินใจได้ และเน้นที่ตัวผู้เรียนและการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน องค์กร บริบทสังคม และค่านิยม เป็นกระบวนการที่ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับให้เกิดความยุ่งยาก และให้ความสำคัญกับบริบทและการเจรจาต่อรองกัน ซึ่งโมเดลนี้จะเริ่มจากตรงไหนก็ได้ และข้อดีของโปรแกรมนี้อาจเป็นโมเดลที่มีลักษณะการวางแผนการจัดโครงการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นพิเศษที่เป็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน และแสดงรายละเอียดที่จะนำไปปฏิบัติและตัดสินใจได้ และมีความยืดหยุ่น การพัฒนาโปรแกรมไม่จำเป็นต้องทำทุกขั้นตอน เลือกใช้องค์ประกอบได้เท่าที่จำเป็นและเพียงพอ และไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับขั้นจะเริ่มที่ขั้นตอนใดก่อนก็ได้ตามความเหมาะสม เน้นที่การเพิ่มทักษะของพนักงานให้มีทักษะที่สูงขึ้นต่อการปฏิบัติงาน และเน้นความสอดคล้องกับบริบทขององค์กร วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยม

จากลักษณะของโปรแกรมมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการวิจัยและบริบทของศูนย์ อาชีพ ออทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย ดังนี้ คือ 1) โปรแกรมเกิดจากประสบการณ์จริงของผู้เข้าร่วมและนำมาปฏิสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน 2) ด้านความต้องการในการมีส่วนร่วม จากการศึกษา ลักษณะผู้เรียนในครั้งนี้อาจพบว่าผู้เรียนมีศักยภาพที่จะเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การออกแบบการเรียนรู้และการประเมินผลเนื่องจากเป็นผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการช่วยเหลือบุคคลออทิสติกให้มีอาชีพอย่างแท้จริง อีกทั้งเข้าใจและรู้ระดับความสามารถและข้อจำกัดในการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกเป็นอย่างดี จึงทำให้ทราบสภาพและปัญหาที่ต้องการแก้ไขและรู้เป้าหมายของการพัฒนาตนเอง 3) โปรแกรมมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย 4) เป้าหมายของโปรแกรมมีไว้เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของเครือข่าย และ 5) เป็นการพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับผู้ออกแบบโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน (For Program Planner) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มเรียนรู้นั้นเป็นศูนย์อาชีพออทิสติกไทย มูลนิธิ ออทิสติกไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นและส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยขอบเขตของการพัฒนา คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยนำเข้าที่สนใจศึกษา ได้แก่

1. แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ Caffarella (2002) ประกอบด้วย 12 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การสร้างพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน
2. การแสวงหาความรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรม
4. การจัดลำดับความสำคัญ ความคิดเกี่ยวกับโปรแกรม
5. การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม
6. การออกแบบแผนการเรียนการสอน
7. เตรียมการถ่ายโอนการเรียนรู้
8. กำหนดรูปแบบ ปฏิทิน และความต้องการของทีมงาน
9. การเตรียมงบประมาณ
10. ประสานงานจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในภาคสนาม
11. การประเมินผลโปรแกรม
12. การประชาสัมพันธ์คุณค่าของโปรแกรม

2. กระบวนการมีส่วนร่วม ของ Cohen and Uphoff (1977) ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้แนวคิด การสร้างและประเด็นทางเลือกต่างๆ การคัดเลือก การตัดสินใจ รวมถึงการวางแผนเพื่อให้สิ่งที่ตัดสินใจเลือกบังเกิดผล ซึ่งในกระบวนการในขั้นนี้ประกอบด้วย

2.1.1 การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น (Initial Decisions)

2.1.2 การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ (Ongoing Decisions)

2.1.3 การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ (Operational Decisions)

2.2 การมีส่วนในการดำเนินการ (Implementation) ซึ่งการมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

2.2.1 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือให้ทรัพยากร (Resource Contribution)

2.2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination)

2.2.3 การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ (Enlistment in Programs)

2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผล (Benefit)

2.3.1 ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ (Material)

2.3.2 ผลประโยชน์ทางสังคม (Social)

2.3.3 หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal)

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

3. การเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

คือ การส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกมีทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ที่เหมาะสมกับการทำงานหารายได้เพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง โดยเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ของสถาบันราชานุกูล มูลนิธิยุวประสาท มูลนิธิแสงสว่าง และมูลนิธิออทิสติกไทย ซึ่งมีสาระในการส่งเสริม ได้แก่

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลออทิสติก
2. การทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach)
3. การประเมินบุคคลออทิสติก
4. การประเมินสถานประกอบการ
5. การวิเคราะห์งาน (Task Analysis)

6. การวิเคราะห์การปฏิบัติตัวในที่ทำงาน (Work Habits)

7. การสอนทักษะการทำงาน การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงาน (Work Skills)

8. การติดตามและประเมินผลการทำงาน

9. การสื่อสารระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคคล ออทิสติก

4. กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน

กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนา โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ Caffarella (2002) และแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม ของ Cohen and Uphoff (1977) มาบูรณาการเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นขั้นตอนของการพัฒนา โปรแกรม โดยมีเนื้อหาความรู้ที่จะใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นเนื้อหาในการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะสอดแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาโปรแกรม เพื่อเน้นการส่งเสริมให้ครอบครัว องค์กร และชุมชนร่วมมือกันพัฒนาทักษะและ คุณลักษณะรายบุคคลที่จำเป็นของบุคคลออทิสติกในการเตรียมตัวเข้าสู่การทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยง ชีพ

ผลลัพธ์ที่สนใจศึกษา ได้แก่

ผลลัพธ์ที่ได้จากการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วย โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพในครั้งนี้ ได้แก่

3.1 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

3.2 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วย โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

จากเนื้อหาตั้งที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อการส่งเสริมการ มีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการ เตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้ตั้งแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ” ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนในการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมก่อนดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาโปรแกรม ซึ่งการศึกษาในระยะนี้เป็นการศึกษาภาคสนามโดยผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1977)

ระยะที่ 3 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมก่อนดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

การวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ที่จะเข้าร่วมพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ จากหนังสือวารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

2) ผู้วิจัยสำรวจหน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ซึ่งผลจากการค้นหาค้นพบว่า มีมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ดำเนินงานด้านนี้อยู่ในปัจจุบัน

3) ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานไปยังมูลนิธิออทิสติกไทย เพื่อขออนุญาตหมายวัน และเวลาที่สะดวกในการอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปศึกษา สังเกต และพูดคุยกับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ตลอดจนบุคคลออทิสติก เพื่อให้ทราบความเป็นมา การดำเนินงานในปัจจุบัน ตลอดจนความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในการเข้ามาร่วมเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

4) ผู้วิจัยลงพื้นที่ไปยังมูลนิธิออทิสติกไทย ศึกษา สังเกต และพูดคุยกับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ตลอดจนบุคคลออทิสติก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุป สำหรับการดำเนินวิจัย ในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

การวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสู่การทำ ความเข้าใจสภาพการณ์ขององค์กร ชุมชน และครอบครัวในการมีส่วนร่วม อันจะเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่าง ครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ตัวแทนจากครอบครัว องค์กร และชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 50 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. ผู้แทนครอบครัว
 - 1.1 มีบุตรหรือเป็นผู้ดูแลบุคคลออทิสติก
 - 1.2 ทำงานหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับมูลนิธิออทิสติกไทย
2. ผู้แทนองค์กร
 - 2.1 มีบุคคลออทิสติกทำงานหรืออาศัยอยู่ในองค์กร
 - 2.2 ทำงานหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับมูลนิธิออทิสติกไทย
 - 2.3 เคยสนับสนุนหรือให้บุคคลออทิสติกได้เข้ามาร่วมฝึกประกอบอาชีพ
3. ผู้แทนชุมชน
 - 3.1 มีบุคคลออทิสติกทำงานหรืออาศัยอยู่ในชุมชน
 - 3.2 ทำงานหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับมูลนิธิออทิสติกไทย
 - 3.3 เคยสนับสนุนหรือให้บุคคลออทิสติกได้เข้ามาร่วมฝึกประกอบอาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือดังต่อไปนี้

แบบสัมภาษณ์ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของครอบครัว องค์กร และชุมชน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ชื่อ-สกุล หน่วยงานที่สังกัด ตำแหน่ง ระยะเวลาการทำงาน การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ ส่วนที่ 2 ข้อมูลแนวทางการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย รูปแบบ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอเพื่อการพัฒนาการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยแต่ละหัวข้อได้กำหนดคำถามหลักไว้แบบกว้าง ๆ เพื่อเป็นกรอบแนวทางการสัมภาษณ์ แต่สามารถเพิ่มเติมคำถามได้ระหว่างการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ออทิสติก และการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1.2) กำหนดรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลพิเศษ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตรและการสอนสำหรับบุคคลพิเศษ เพื่อช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Item Objectives Congruence: IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง

1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

1.3) ผลการตรวจสอบค่า IOC ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า มีค่า IOC 0.80-1.00 จำนวน 33 ข้อ และค่า IOC น้อยกว่า 0.80 จำนวน 1 ข้อ ดังนั้นผู้วิจัยจะคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ไว้ทั้งหมด รวมทั้งสิ้นจำนวน 33 ข้อ และนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนจากครอบครัว องค์กร และชุมชน ตามจำนวนที่กำหนดต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานติดต่อไปยังผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นตัวแทนจากครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ และขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาวะการณบุคคลออทิสติกและการดำเนินการขององค์กร ชุมชน และครอบครัว

2. ดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้รวมถึงประเด็นที่อาจมีเพิ่มเติมระหว่างการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวคิดของ สุธงศ์ จันทวานิช (2549) โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. จำแนกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครอบครัว องค์กร และชุมชน ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 2) รูปแบบการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ 4) ความต้องการในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2. ตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครอบครัว องค์กร และชุมชน ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 2) รูปแบบการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ 4) ความต้องการในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

3. สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครอบครัว องค์กร และชุมชน ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 2) รูปแบบการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ 4) ความต้องการในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

4. สร้างข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครอบครัว องค์กร และชุมชนใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 2) รูปแบบการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 3)

ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ 4) ความต้องการในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

5. นำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครอบครัว องค์กร และชุมชนใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 2) รูปแบบการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ 4) ความต้องการในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ มีดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1) ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาเชิงปรากฏการณ์ทางสังคมของศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยตามเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ โดยผู้วิจัยเข้าไปในพื้นที่ในลักษณะเปิดเผยสถานภาพ ทำความรู้จักสร้างความคุ้นเคยและสานสัมพันธ์กับระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน โดยช่วงเวลาก่อนที่ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ปฏิบัติการในระยะพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจพื้นที่ก่อนลงพื้นที่จริงต่อไป

1.2) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย ก่อนเดินทางไปเก็บข้อมูล และโทรศัพท์ประสานกับศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย และศึกษาข้อมูลการเดินทาง เริ่มต้นผู้วิจัยศึกษาข้อมูลสภาพเบื้องต้นจากการพูดคุยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในช่วงที่ลงพื้นที่ศึกษา พร้อมกับเข้าไปพบปะกับ ผู้บริหารศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย ผู้ปกครอง คณะคุณครู และชุมชน โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามโอกาสอันควร ซึ่งการเข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นการสร้างความคุ้นเคยและสร้างการเป็นส่วนหนึ่งของทีม จะทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างราบรื่นและได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รับเชิญจากศูนย์อาชีพออกทิสติกไทย มูลนิธิออทิสติกไทย เพื่อเข้าร่วมการประชุม และได้นำเสนอโครงการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยครอบครัวกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนอาสาเข้าร่วมโครงการวิจัย และได้เชิญชวนเพื่อหาอาสาสมัครเพิ่มเติม

1.3) ผู้วิจัยเตรียมประสานนัดหมายครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อเข้าร่วมการวิจัย โดยผู้บริหารจากศูนย์อาชีวศึกษาไทย มูลนิธิอโศกไทย ได้เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ตัวแทนครอบครัว องค์กร และชุมชนที่เป็นสมาชิกของศูนย์อาชีวศึกษาไทย มูลนิธิอโศกไทย และสมาชิกมีบุคคลอโศกที่อยู่ในแวดวงที่มีความพร้อมในการเตรียมเข้าสู่อาชีพ ที่มาจากตัวแทนของครอบครัว จำนวน 20 คน ตัวแทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และตัวแทนที่มาจากชุมชน จำนวน 5 คน โดยใช้การสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน เมื่อผู้วิจัยได้จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการจึงได้ทำหนังสือเชิญ และประสานเป็นรายบุคคลอีกครั้ง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประสานและเชิญชุมชนเข้าร่วมประชุม สำหรับสถานที่จัดการประชุมผู้บริหารศูนย์อาชีวศึกษาไทย มูลนิธิอโศกไทย ครอบครัว และผู้นำชุมชนได้ร่วมปรึกษาและได้ข้อสรุปพร้อมกันว่า ควรจัดประชุมที่ห้องประชุม ศูนย์อาชีวศึกษาไทย มูลนิธิอโศกไทย

1.4) การเตรียมการก่อนการจัดประชุม ผู้วิจัยได้เตรียมนัดหมายเพื่อเข้าพบกับผู้อำนวยการศูนย์อาชีวศึกษาไทย มูลนิธิอโศกไทย ในพื้นที่ปฏิบัติการวิจัยเพื่อประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการวิจัย และประสานขอความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในครั้งนี้

1.5) การเตรียมการด้านพื้นที่ ก่อนการจัดประชุมผู้วิจัยได้เข้าไปดูสถานที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ศูนย์อาชีวศึกษาไทย มูลนิธิอโศกไทย ผู้วิจัยประสาน ขอใช้สื่อ อุปกรณ์ และผู้วิจัยเตรียมเอกสารประกอบการประชุมครบตามจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งความร่วมมือจากศูนย์อาชีวศึกษาไทย มูลนิธิอโศกไทย ครอบครัว และชุมชนโดยมีผู้ที่อาสาช่วยเตรียมการจัดประชุมตามความถนัดและความสนใจ ผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุม ครั้งที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.5.1 เพื่อสร้างความเข้าใจถึงโครงการวิจัยพร้อมทั้งอธิบายถึงบทบาทของผู้วิจัย และ ผู้ร่วมวิจัย โดยผู้วิจัยนำเสนอชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยแจ้งให้ทราบถึงธรรมชาติของกระบวนการวิจัยแต่เริ่มแรกรวมทั้งข้อเสนอแนะตลอดจนการรับประโยชน์ด้านการพัฒนาร่วมกัน

1.5.2 เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ของการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน สำหรับพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลอโศกเข้าสู่อาชีพ โดยเน้นกระบวนการสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการประชุมร่วมกัน เน้นการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม เน้นการสื่อสารสองทาง โดยใช้รูปแบบการสื่อสารทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยนพูดคุยอย่างเป็นกันเองทั้งในเรื่องส่วนตัว เรื่องการทำมาหากิน เรื่องเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้เข้าร่วมประชุมรู้สึกเป็นเจ้าของการจัดการศึกษาร่วมกัน การสร้างข้อตกลงในการรับฟัง

ความคิดเห็นของผู้อื่น และเน้นความสำคัญในหลักการให้บทบาทของชุมชนและรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน

1.5.3 เพื่อให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน พิจารณาการพัฒนาโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการ เตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองก่อนที่จะนำไปสู่การพัฒนาโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยประเด็นการสนทนา มีดังต่อไปนี้

การเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ	โปรแกรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดของ Cafferalla (2002)
<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลออกทิสติกในการทำงาน - การทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) - การประเมินบุคคลออกทิสติก - การประเมินสถานประกอบการ การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) - การวิเคราะห์การปฏิบัติตัวในที่ทำงาน (Work Habits) - การสอนทักษะการทำงาน การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงาน (Work Skills) - การติดตามและประเมินผลการทำงาน - การสื่อสารระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคคลออกทิสติก 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษานอกระบบโรงเรียน - การสร้างพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน - การแสวงหาความรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรม - การจัดลำดับความสำคัญ ความคิดเกี่ยวกับโปรแกรม - การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม - การออกแบบแผนการเรียนการสอน เตรียมการถ่ายโอนการเรียนรู้ กำหนดรูปแบบ ปฏิทิน และความต้องการของทีมงาน - การเตรียมงบประมาณ ประสานงานจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในภาคสนาม - การประเมินผลโปรแกรม - การประชาสัมพันธ์คุณค่าของโปรแกรม

ผู้วิจัยแจกเอกสารประกอบ และอธิบายรายละเอียดของแต่ละประเด็น ในขณะที่มีการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายภาพการประชุมและเชิญชวนให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

2. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ
โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยให้ร่วมกันเสนอและพิจารณาว่าบุคคลออทิสติกในแต่ละระดับควรที่จะประกอบอาชีพใด จากนั้นให้ที่ประชุมร่วมกันประเมินว่าควรจะให้บุคคลออทิสติกระดับใดบ้างที่จะสามารถประกอบอาชีพได้ และส่วนถ้าในกรณีที่มีความผิดปกติมากควรที่จะให้ประกอบอาชีพหรือไม่

3. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยและทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยให้ที่ประชุมร่วมกันสำรวจรายชื่อสถานประกอบการที่เปิดให้บุคคลออทิสติกเข้าทำงานได้ เรียงตามความถี่ของสถานประกอบการที่ตรงกันจากมากไปน้อย หลังจากนั้นนำเสนอสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงานได้ 5 อันดับแรกเพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณา กำหนดสถานประกอบการที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกต่อไป

4. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสรุปและกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันสรุปและกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก โดยทำการรวบรวมและสรุปอาชีพที่บุคคลออทิสติกสามารถทำได้เรียงตามความถี่ของอาชีพที่ตรงกันจากมากไปน้อย หลังจากนั้นนำเสนออาชีพที่บุคคลออทิสติกสามารถทำได้ 5 อันดับแรกเพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณากำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกต่อไป

5. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคล องค์กร ภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคล องค์กร ภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน โดยให้ที่ประชุมร่วมกันสำรวจรายชื่อของหน่วยงานหรือองค์กรในการที่จะประสานความร่วมมือเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพเรียงตามความถี่หน่วยงานหรือองค์กรที่ตรงกันจากมากไปน้อย หลังจากนั้นนำเสนอหน่วยงานหรือองค์กรที่จะประสานความร่วมมือเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ 5 อันดับแรกเพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณากำหนดหน่วยงานหรือองค์กรที่จะประสานความร่วมมือต่อไป

6. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและ กิจกรรมปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายและกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและ สิ้นสุดโปรแกรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและ กิจกรรมปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายและกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและ สิ้นสุดโปรแกรม โดยให้ที่ประชุมร่วมกันสำรวจและกำหนดเป้าหมายพฤติกรรม กิจกรรมปฏิบัติเพื่อ เตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด โดยเรียงตามความถี่ที่ตรงกัน จากมากไปน้อย หลังจากนั้นนำเสนอเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและกิจกรรมปฏิบัติเพื่อ เตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายและกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดเพื่อให้ที่ประชุม ร่วมกันพิจารณาเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและกิจกรรมปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายและกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโปรแกรมต่อไป

7. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันวางแผนการร่วมมือกันเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันวางแผนการร่วมมือกันเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้ที่ประชุมนำข้อมูลที่สรุปได้ทั้งหมดมาวางแผนเพื่อแบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบของแต่ละคนตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ

8. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้า สู่อาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่ อาชีพ โดยให้ที่ประชุมร่วมกันสำรวจ และเสนอวิธีการประเมินผลการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เรียงตามความถี่หน่วยงานหรือองค์กรที่ตรงกันจากมากไปน้อย หลังจากนั้นนำเสนอวิธีการประเมินผล การเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ 5 อันดับแรกเพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณากำหนดวิธีการ ประเมินผลการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพต่อไป

9. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันประมาณการค่าใช้จ่ายหากยังไม่เพียงพอก็แสวงหาเพิ่มเติม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยประมาณการค่าใช้จ่าย โดยให้ที่ประชุมร่วมกันสำรวจค่าใช้จ่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่จะต้องใช้จ่ายจริง และเมื่อพิจารณาประมาณการค่าใช้จ่ายแล้ว หากพบว่าไม่เพียงพอก็ให้ร่วมกันเสนอว่าจะไปหางบประมาณเพิ่มเติมได้จากที่ไหนบ้างและใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อขอรับงบประมาณเพิ่มเติมต่อไป

10. ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนและบทเรียนที่ได้รับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยสังเกตผู้ที่เข้าร่วมการวิจัย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต เพื่อการประเมินผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยเครื่องมือดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายของรูปแบบและมีวิธีการประเมินผลที่ชัดเจน โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการแบบสังเกตทั้งประเภท วิธีการสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับแบบสังเกต

1.2) (ร่าง) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ที่มีลักษณะเป็นแบบ (Check list) ประกอบด้วย 10 ประเด็น โดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1 หมายถึง มีการปฏิบัติ 1-2 ครั้ง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติ 3-5 ครั้ง

3 หมายถึง มีการปฏิบัติมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป

1.3) นำ (ร่าง) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลพิเศษ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตรและการสอนสำหรับบุคคลพิเศษ เพื่อช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า

ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Item Objectives Congruence: IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง

1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

1.4) ผลการตรวจสอบค่า IOC ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่ามีค่า IOC 0.80-1.00 จำนวน จำนวน 10 ข้อ ดังนั้นผู้วิจัยจะคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ไว้ทั้งหมด รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 ข้อ และนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5) นำแบบสังเกตที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนจากครอบครัว องค์กร และชุมชนต่อไป

11. ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้จากการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้จากการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยวางแผนที่จะนำผลที่ได้จากการดำเนินงานไปเผยแพร่ในการจัดประชุมประจำปีของมูลนิธิออทิสติกไทย ณ จังหวัดชลบุรี

12. ผู้วิจัยศึกษาการมีส่วนร่วมหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยศึกษาการมีส่วนร่วมหลังเสร็จสิ้นกระบวนการเพื่อประเมินผลการใช้โปรแกรมเพื่อส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกในการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ เพื่อปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบของโปรแกรมเพื่อส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกในการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ โดยองค์กร ชุมชน ครอบครัว ต่อคณะกรรมการชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการนำผลการสังเกตและการประเมินการใช้โปรแกรมมาทบทวนร่วมกันเพื่อให้โปรแกรมเพื่อส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกในการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ มีประสิทธิภาพ เหมาะสมมากที่สุด

13. ผู้วิจัยสรุปและนำเสนอผลการจัดกระบวนการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสรุปและนำเสนอผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

จากขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปวิธีการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ต้องการ
1. ศึกษาการมีส่วนร่วมก่อนดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ	คณ ะ ทํ า ง า น องค์กร/ชุมชน/ ครอบครัว	- แบบ บั น ที ก ข้อมูล - แบบ สัมภาษณ์		- สภาวะการมีส่วนร่วมของ ครอบครัว องค์กร และ ชุมชน - ปัญห า อุปสรรค และ ความต้องการใน การมีส่วนร่วมใน การเตรียมบุคคล ออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพ
2. ร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ	คณ ะ ทํ า ง า น องค์กร/ชุมชน/ ครอบครัว และ ผู้ที่เกี่ยวข้อง	แบบสังเกต	การวิเคราะห์ เนื้อหา(content analysis)	บทบาทของ ครอบครัว องค์กร และ ชุมชนในการ เตรียมบุคคล ออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพ

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ต้องการ
3. เรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	ระดับอาการ/ความสามารถของบุคคลออทิสติก
4. ร่วมกันเรียนรู้และประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	สถานที่ประกอบกิจการที่เปิดรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน
5. ร่วมกันสรุปและกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	อาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก
6. ร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคลองค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	- บุคคล / หน่วยงานที่ยินดีให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ
7. ร่วมกันกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและกิจกรรมปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	เป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและกิจกรรมปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ต้องการ
อาสาสมัครตามเป้าหมายและกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโปรแกรม				อาสาสมัครและระยะเวลาเริ่มต้น/สิ้นสุดโปรแกรม
8. ร่วมกันวางแผนการร่วมมือกันเตรียมบุคคลออกทัศนศึกษาเข้าสู่อาสาสมัครตามเป้าหมายที่กำหนด	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	แผนการร่วมมือในการเตรียมบุคคลออกทัศนศึกษาเข้าสู่อาสาสมัคร
9. ร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลการเตรียมบุคคลออกทัศนศึกษาเข้าสู่อาสาสมัคร	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	วิธีการประเมินผลการเตรียมบุคคลออกทัศนศึกษาเข้าสู่อาสาสมัคร
10. ร่วมกันประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินโปรแกรมหากยังไม่เพียงพอก็แสวงหาเพิ่มเติม	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	ค่าใช้จ่ายในการเตรียมบุคคลออกทัศนศึกษาเข้าสู่อาสาสมัคร
11. ร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนและบทเรียนที่ได้รับ	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	ข้อมูลย้อนกลับในการเตรียมบุคคลออกทัศนศึกษาเข้าสู่อาสาสมัครและบทเรียนที่ได้รับ

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ต้องการ
12. ร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้จากการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	รูปแบบ/วิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้จากการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
13. ศึกษาการมีส่วนร่วมหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	ผลการประเมินโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนฯ
14. สรุปและนำเสนอผลการจัดกระบวนการ	คณะทำงานองค์กร/ชุมชน/ครอบครัว	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)	ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนฯ

ระยะที่ 3 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

การศึกษาในระยะที่ 3 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ เป็นขั้นตอนของการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนด้านการศึกษาพิเศษ ผู้แทนจากสำนักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตตลิ่งชัน ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย นายกสภาคผู้ปกครองบุคคลออทิสติก ผู้แทนจากโรงพยาบาลศรีธัญญา และโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ผู้แทนจากสำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานคร ผู้แทนผู้ปกครอง เจ้าของสถานประกอบการ ผู้แทนจากโรงแรมสี่พระยาทาวเวอร์อินน์ ตลอดจนตัวแทนครูและเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิออทิสติกไทย เพื่อร่วมกันจัดทำแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กรและชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมแนวทางการประชุม โดยการจัดทำเอกสารประกอบการประชุม ประกอบด้วย

1.1) วัตถุประสงค์ของการประชุม

1.2) การนำเสนอโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อสร้างส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1.3) ร่างแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กรและชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

2. จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนด้านการศึกษาพิเศษ ผู้แทนจากสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตตลิ่งชัน ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย นายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก ผู้แทนจากโรงพยาบาลศรีธัญญา และโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโย ปถัมภ์ ผู้แทนจากสำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานคร ผู้แทนผู้ปกครอง เจ้าของสถานประกอบการ ผู้แทนจากโรงแรมสี่พระยาทาวเวอร์อินน์ ตลอดจนตัวแทนครูและเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิออทิสติกไทย รวมทั้งสิ้นจำนวน 16 คน โดยในขั้นตอนของการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1) จัดทำรายชื่อของผู้ที่จะเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) จากนั้นนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อร่วมกันพิจารณารายชื่อผู้ที่จะเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group)

2.2) โทรศัพท์เพื่อทาบถามและประสานขอวันเวลาที่สะดวกของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกในการเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group)

2.3) จัดทำจดหมายเพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) ถึงผู้ได้รับการคัดเลือกในการเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) ในวันอังคารที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00 น. ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กรและชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ จากนั้นเมื่อนำเสนอเสร็จเรียบร้อยแล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้แสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันวิพากษ์ ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อร่างแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่าง

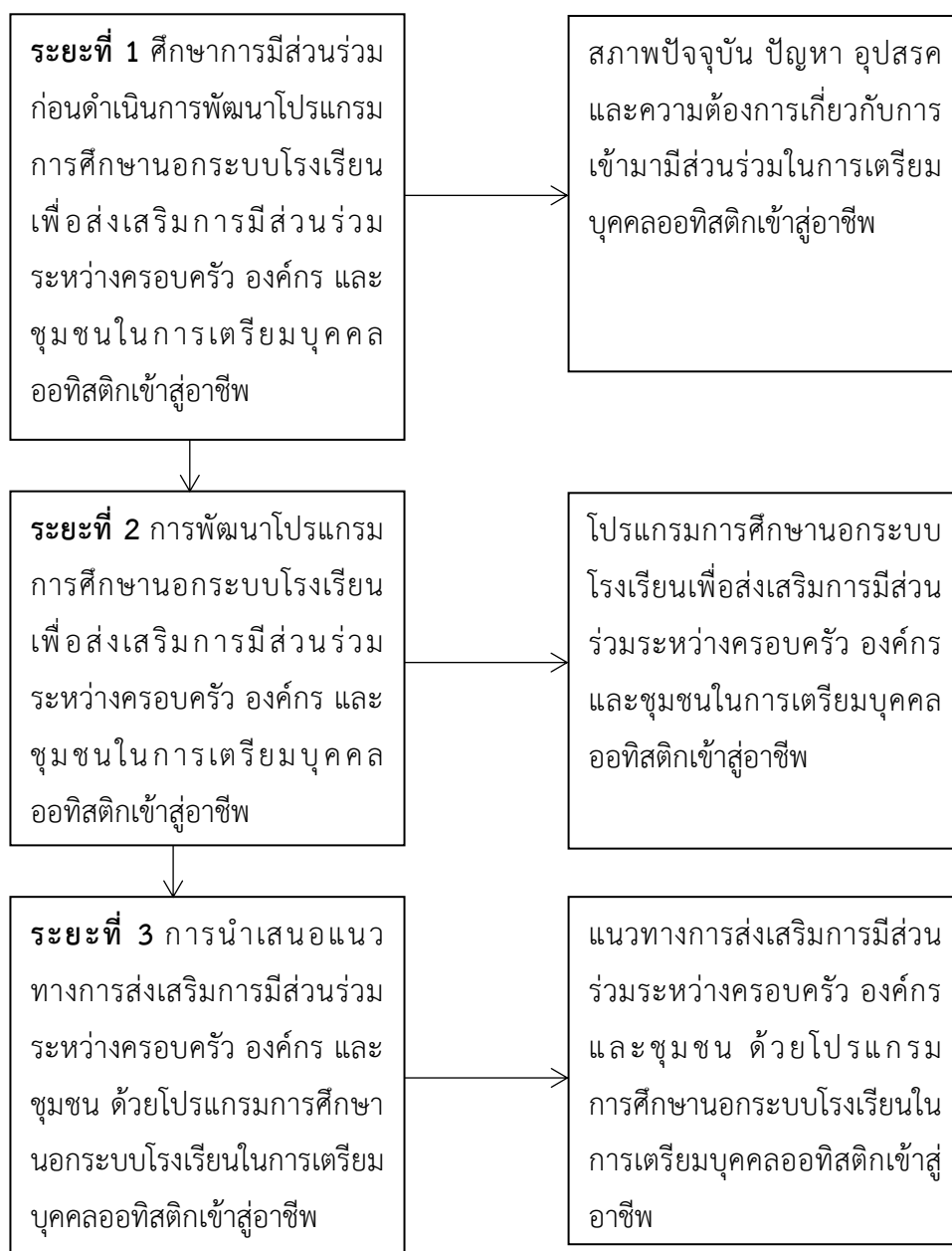
ครอบครัว องค์กรและชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

4. นำข้อสรุปจากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) มาสังเคราะห์และเรียบเรียงเพื่อสรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กรและชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

5. จัดทำแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กรและชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพฉบับสมบูรณ์

6. จัดทำคู่มือการใช้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กรและชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ (ภาคผนวก) เพื่อให้ผู้สนใจและเครือข่ายๆ อื่น ได้นำแนวทางดังกล่าวไปใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

โดยภาพรวมของขั้นตอนการวิจัยทั้งหมด สามารถสรุปความสัมพันธ์ของแต่ละระยะเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แผนภาพรวมการดำเนินการวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์แต่ละขั้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการ เตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ตอนที่ 2 ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และ ชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่าง ครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ผลการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการมีส่วนร่วมก่อนดำเนินการพัฒนาโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการ เตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติก เข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน 2) รูปแบบการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของ ครอบครัว องค์กร และชุมชน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติก เข้าสู่อาชีพ 4) ความต้องการในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อ การเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และ ชุมชน

1.1 จุดมุ่งหมายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และ ชุมชน ของท่านมีเรื่องใดบ้าง/อย่างไร

จุดมุ่งหมายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว คือ “เพื่อเตรียม ความพร้อมในสถานการณ์จริง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “เพื่อปรับพฤติกรรมบุคคลออกทิสติกให้

เหมาะสมกับอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ครอบครัวเราทำการค้าเกี่ยวกับการค้าขายงานช่างบริการไม่รู้จะเตรียมตัวอย่างไร” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “จุดมุ่งหมายเพื่อให้เขามีอาชีพและรายได้ของตนเอง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

จุดมุ่งหมายในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพขององค์กร คือ “การเตรียมความพร้อมให้บุคคลออทิสติกประกอบอาชีพได้ในชีวิตจริง” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “มีการฝึกงานเด็กอย่างเป็นระบบและมีความเข้าใจในตัวเด็ก” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “จุดมุ่งหมายหลักคือเงินเดือน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

จุดมุ่งหมายในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของชุมชน คือ “เพื่อให้บุคคลออทิสติกสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ความสามารถในการดูแลตัวเองขั้นพื้นฐาน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 “เพื่อให้บุคคลออทิสติกสามารถอยู่ร่วมและปรับตัวเข้ากับสถานประกอบการได้” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3 และ “ครอบครัวควรได้รับการส่งเสริม” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 4

1.2 การเข้าถึงการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน เป็นอย่างไร

การเข้าถึงการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว คือ “ไม่มีโอกาสในการเข้าถึง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ไม่มีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ไม่ทราบข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “ยังไม่ได้มีการเตรียมเลยคาดว่าจะเตรียมตัวอย่างไร” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

การเข้าถึงการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพขององค์กร คือ “เป็นผู้ให้บริการในการเข้าถึงการรับบริการทุกอย่างเพียงฝ่ายเดียว” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “การเรียนรู้งาน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “ไม่มีการเข้าถึงและไม่เคยรู้” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

การเข้าถึงการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของชุมชน คือ “ไม่ทราบข้อมูลเลย” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “มีโอกาเข้าถึงได้น้อย เนื่องจากยังไม่เคยรับบุคคลออทิสติกเข้าสู่สถานประกอบการ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ไม่เคยได้รับทราบข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

1.3 ที่ผ่านมาในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ท่านพึงพอใจมากน้อยแค่ไหน เพราะเหตุใด

ความพึงพอใจที่ผ่านมาในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว คือ “ไม่มีความพึงพอใจ เนื่องจากไม่มีใครให้การยอมรับบุคคลออทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “รู้สึกอึดอัดเมื่อบุคคลออทิสติกถูกล้อเลียนหรือรังแก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ไม่มีความพึงพอใจ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 “พอใจมากค่ะที่มีอาชีพให้กับคนพิการและบุคคลออทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4 และ “พึงพอใจระดับปานกลางเพราะเด็กพิเศษให้ความร่วมมือแต่ก็ทำได้ตามศักยภาพของเขา” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5

ความพึงพอใจที่ผ่านมาในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพขององค์กร คือ “มีความพึงพอใจในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลออทิสติกในระดับมากเพราะว่ามีการฝึกอาชีพเฉพาะทาง โดยเน้นเป็นรายบุคคลแต่ไม่มีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ยังไม่พึงพอใจเท่าไรเพราะเด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถทำงานได้” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “พอใจในระดับหนึ่งค่ะ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “ไม่พึงพอใจเท่าที่ควร” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

ความพึงพอใจที่ผ่านมาในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของชุมชน คือ “ไม่ทราบข้อมูลเลย” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ค่อนข้างพึงพอใจในการฝึกอาชีพของมูลนิธิ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “พึงพอใจในระดับปานกลางเนื่องจากความร่วมมือของแต่ละฝ่ายยังไม่มากพอ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

2. รูปแบบการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน

2.1 การดำเนินงานของครอบครัว องค์กร ชุมชนเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

การดำเนินงานของครอบครัวเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมา คือ “ไม่ทราบข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ยังไม่เคยได้รับโอกาส” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ยังไม่เคยได้รับอาชีพจึงยังไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

การดำเนินงานขององค์กรเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมา คือ “ไม่มีค่ะ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 และ “ยังไม่ดีเท่าที่ควร” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2

การดำเนินงานของชุมชนเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมา คือ “ไม่ได้เข้าร่วม” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “ไม่ทราบข้อมูลค่ะ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

2.2 ปัจจุบันครอบครัว องค์กร และชุมชนของท่านมีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในรูปแบบใดบ้าง

ปัจจุบันครอบครัวมีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในรูปแบบ “ไม่มีเลย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “มีเข้าร่วมกับองค์กรบางครั้ง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ฝึกงานด้านอาชีพ เช่น กาแฟ สกรีน เบเกอร์ และถ่ายภาพ เป็นต้น” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 “ฝึกงานด้านการส่งเอกสารและทำความสะอาด” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4 และ “สอนฝึกงานที่ง่าย ๆ และไม่ซับซ้อนมาก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5

ปัจจุบันองค์กรมีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในรูปแบบ “ไม่มีการเตรียม แต่มีการฝึกอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ครอบครัวมีการฝึกอาชีพให้เด็กได้เข้มข้นบางครอบครัว แต่บางครอบครัวละเลยไม่ให้ความร่วมมือในทุกรูปแบบ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “การเข้าสังคมกับบุคคลปกติ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “ฝึกให้มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

ปัจจุบันชุมชนมีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในรูปแบบ “ไม่มีเลยครับ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “สนับสนุนการฝึกอาชีพกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ในชุมชนอาจจะมีแต่ไม่ทราบรายละเอียด” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

2.3 มีจำนวนบุคคลออกทิสติกที่เข้ามาใช้บริการ/ได้รับบริการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของท่านเป็นจำนวนประมาณเท่าใด

จำนวนบุคคลออกทิสติกในการดูแลของครอบครัว คือ “ทุกครอบครัวมีบุคคลออกทิสติก 1 คน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1

จำนวนบุคคลออกทิสติกที่เข้ามาใช้บริการ/ได้รับบริการความช่วยเหลือจากองค์กร เป็นจำนวนประมาณ “75-150 คน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “95 คน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “มีมากพอสมควร” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

จำนวนบุคคลออกทิสติกที่เข้ามาใช้บริการ/ได้รับบริการความช่วยเหลือจากชุมชนเป็นจำนวนประมาณ “25 คน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “ไม่ทราบจำนวนเลยค่ะ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

2.4 มีการศึกษาภูมิหลังของบุคคลออกทิสติกเหล่านั้นหรือไม่ ถ้ามี ส่วนใหญ่ภูมิหลังของบุคคลออกทิสติกที่เข้ามาใช้บริการ/รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไรบ้าง เช่น พื้นที่อยู่อาศัย ลักษณะครอบครัว สาเหตุที่เข้ามาใช้บริการ เป็นต้น

การศึกษาภูมิหลังของบุคคลออทิสติกครอบครัวดำเนินการ คือ “มีการศึกษาภูมิหลังของบุคคลออทิสติกเพื่อจะได้ส่งเสริมและช่วยเหลือด้านพัฒนาการให้เหมาะสมต่อไป” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 และ “ยังไม่มีเลยและยังไม่เคยได้รับบริการ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2

การศึกษาภูมิหลังของบุคคลออทิสติก องค์กรดำเนินการ คือ “มีการศึกษาภูมิหลังของบุคคลออทิสติกเพื่อจัดการศึกษาแบบเน้นพัฒนาการเป็นรายบุคคล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ส่วนใหญ่บุคคลออทิสติกถูกกีดกันให้ออกจากการศึกษาในระบบ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “ไม่ทราบ แต่ปรึกษาจิตแพทย์ติดตามอาการป่วยและประวัติฟื้นฟูแล้วจัดการบริการให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

การศึกษาภูมิหลังของบุคคลออทิสติก ชุมชนดำเนินการ คือ “ไม่มีเลยครับ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “ไม่ทราบมาก่อนเลยคะ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

2.5 ในเครือข่าย ตัวท่านเองมีบทบาทอะไรบ้างในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และเข้าไปมีบทบาทนั้นได้อย่างไร

ในเครือข่าย ครอบครัวมีบทบาทในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ดูแลลูกในการใช้ชีวิตประจำวันและฝึกทักษะการใช้ชีวิตในการดำรงชีวิตประจำวัน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ดูแลในเรื่องการศึกษาและกระตุ้นพัฒนาการ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “เตรียมความพร้อมด้านการศึกษา” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 “มีการจัดฝึกรวมอาชีพให้กับบุคคลออทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4 และ “คอยส่งเสริมและให้ข้อมูลบุคคลออทิสติกแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5

ในเครือข่าย องค์กรมีบทบาทในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “มีบทบาทในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลออทิสติกเฉพาะทางโดยเน้นเป็นรายบุคคลแต่ไม่มีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ไม่มีคะ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “ช่วยฟื้นฟูบุคคลออทิสติกบางคนให้สามารถดูแลตนเองได้และผลักดันให้มีความสนใจด้านอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

ในเครือข่าย ชุมชนมีบทบาทในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “การสนับสนุนงบประมาณคะ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “การให้การสนับสนุนงบประมาณครับ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

2.6 ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลออทิสติกเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะใดเป็นหลักสูตรที่ใช้กับบุคคลทั่วไป/ หลักสูตรเฉพาะ/การศึกษาทางเลือก/ฯลฯ เป็นการพัฒนาศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพ

ในกรณีที่ครอบครัวมีการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลออทิสติกเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะ “ไม่เคยเข้ารับการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลออทิสติกในหลักสูตรใดๆ เลย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “สายอาชีพและหลักสูตรเฉพาะ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “หลักสูตรการศึกษาด้านอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 “สายอาชีพและสายสามัญควบคู่กันไป” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4 และ “ควรเป็นหลักสูตรเฉพาะที่บุคคลพิเศษจะต้องใช้ประโยชน์ได้จริงไม่เหมาะสมกับความรู้อื่นๆ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5

ในกรณีที่องค์กรมีการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลออทิสติกเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะ “มีหลักสูตรการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “การจัดการศึกษาทางเลือก (เน้นพัฒนาการ)” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “หลักสูตรทั่วไปเป็นการพัฒนาทั้งด้านอาชีพและสายสามัญ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “สายอาชีพ การเรียนซ่อม และห้องเรียนคู่ขนาน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

ในกรณีที่ชุมชนมีการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลออทิสติกเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะ “ไม่มีการจัดการศึกษา” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “การจัดการศึกษาเฉพาะกลุ่ม” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

2.7 กรณีมีเครือข่ายดังกล่าวมีลักษณะการทำงานร่วมกันอย่างไร (บทบาทและหน้าที่/ความรับผิดชอบ)

ครอบครัวและเครือข่ายมีลักษณะการทำงานร่วมกัน คือ “ไม่มีการทำงานร่วมกัน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-5

องค์กรและเครือข่ายมีลักษณะการทำงานร่วมกัน คือ “องค์กรเป็นหลักในการดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “ประสานกันโดยมีนักสังคมสงเคราะห์แนะนำแนวทางในการประสานงานกับภาครัฐ/ภาคเอกชน หรือองค์กรอื่นๆ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

ชุมชนและเครือข่ายมีลักษณะการทำงานร่วมกัน คือ “การสนับสนุนด้านงบประมาณเพียงอย่างเดียว” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1-4

2.8 มีการสนับสนุนด้านการศึกษาและการส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพอย่างไร

ครอบครัวมีการสนับสนุนด้านการศึกษาและการส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐแต่น้อยมาก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 และ “ได้รับแต่น้อยมาก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2-5

องค์กรมีการสนับสนุนด้านการศึกษาและการส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “สนับสนุนด้านวิชาการเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “การศึกษานอกระบบ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนเยอะ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “สนับสนุนด้านอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “ไม่มีการสนับสนุน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ชุมชนมีการสนับสนุนด้านการศึกษาและการส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “การสนับสนุนงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1-3

2.9 เมืองค์กร/หน่วยงาน/บุคคลใดบ้างที่ร่วมเป็นเครือข่ายทำงานให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพร่วมกับท่าน

เมืองค์กร หน่วยงาน บุคคลใดบ้างที่ร่วมเป็นเครือข่ายทำงานให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพร่วมกับครอบครัว คือ “มูลนิธิออทิสติกไทย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-4 “จากหน่วยงานภาครัฐ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5 และ “พม. สสส. องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 6

เมืองค์กร หน่วยงาน บุคคลใดบ้างที่ร่วมเป็นเครือข่ายทำงานให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพร่วมกับองค์กร คือ “หน่วยงานภาครัฐ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 และคนที่ 5 “หน่วยงานภาคเอกชน เช่น บริษัท ห้างร้าน โรงพยาบาล เป็นต้น” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “องค์กรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “องค์กรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น สสส. เป็นต้น” และ ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

เมืองค์กร หน่วยงาน บุคคลใดบ้างที่ร่วมเป็นเครือข่ายทำงานให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพร่วมกับชุมชน คือ “มูลนิธิที่ไม่แสวงหากำไร” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “พ่อแม่ผู้ปกครองบุคคลออทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 “มูลนิธิออทิสติกไทย” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3 และ “องค์กรเอกชนอื่นที่เป็นพันธมิตร” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 4

2.10 ที่ผ่านมาสมาชิกของเครือข่ายมีบทบาทอย่างไรต่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
ที่ผ่านมาสมาชิกของเครือข่ายและครอบครัวมีบทบาทต่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ช่วยเหลือและสนับสนุนในการฝึกอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “องค์กรมีบทบาทหลัก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ฝึกอบรบอาชีพต่างๆ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 “ช่วยดูแลและสอนงาน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

ที่ผ่านมาสมาชิกของเครือข่ายและองค์กรมีบทบาทต่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “มีบทบาทหลักในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลออกทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ คนที่ 4 “องค์กรมีการฝึกอาชีพให้กับบุคคลพิเศษ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “สามารถฟื้นฟูไปด้วยและฝึกการทำงานไปด้วยในสำนักงาน สมาคม และเครือข่าย” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ที่ผ่านมาสมาชิกของเครือข่ายและชุมชนมีบทบาทต่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “มีบทบาทหลักในเรื่องงบประมาณและการประชาสัมพันธ์” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “การสนับสนุนงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

2.11 มีการจัดประชุม/จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพบ้างหรือไม่ ถ้าทำๆ อย่างไร ประเด็นสำคัญอะไรบ้าง

ครอบครัวมีการจัดประชุม จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-4 และ “ทำเป็นระยะๆ ปรึกษาในเรื่องทั่วไปและที่มีปัญหาเฉพาะเรื่อง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5

องค์กรมีการจัดประชุม จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1-3 และ “การจ้างงาน และการเข้าสู่อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “ไม่ได้เข้าร่วมสัมมนา” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ชุมชนมีการจัดประชุม จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1-2

3. ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

3.1 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชนมีหรือไม่ อย่างไร

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว คือ “มีปัญหาตรงที่ผู้ปกครองและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของบทบาทการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่

อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “มีด้านพฤติกรรม” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 “มี เช่น การอบรมการเลี้ยงปลา การปลูกผัก เป็นต้น” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4 และ “บุคคลภายนอกยังไม่เข้าใจในการปฏิบัติต่อบุคคลออทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพขององค์กร คือ “มีมาก” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 และคนที่ 5 “มี การปรับตัวของบุคคลออทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญที่จะนำบุคคลออทิสติกออกสู่อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปอาจมีสิ่งยั่วยุในการกระตุ้นให้บุคคลออทิสติกได้ และขอความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนให้เข้าใจบุคคลออทิสติกได้ดีขึ้น” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของชุมชน คือ “ไม่เข้าใจตัวบุคคลออทิสติกและขาดความรู้ในการทำงานร่วมกับบุคคลออทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “ไม่เคยมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ นอกจากการสนับสนุนงบประมาณเพียงอย่างเดียว” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

3.2 ในการดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ท่านประสบปัญหาอุปสรรคใดในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง

ในการดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ครอบครัวประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ “ไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ไม่ได้รับโอกาสจากองค์กร” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ไม่มีการเข้ามาลงมือทำจริง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “ส่วนมากจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

ในการดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ องค์กรประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ “องค์กรรับบทบาทหลักเพียงฝ่ายเดียว ขาดความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นๆ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ขาดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “ไม่มีประสบการณ์” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “การปรับสภาพแวดล้อมในการทำงานล้มเหลว” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ในการดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ชุมชนประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ “ไม่เคยได้รับความร่วมมือ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

3.3 ในเครือข่ายของท่านเคยมีการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ อย่างไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร

ในเครือข่ายครอบครัวเคยมีการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “*ไม่มีการดำเนินการร่วมกัน*” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “*ไม่เคยมีการเตรียม*” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 และ “*ไม่มีการเตรียมความพร้อม*” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3-6

ในเครือข่ายองค์กรเคยมีการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “*ไม่มีการดำเนินการร่วมกัน*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “*ไม่มีข้อมูล*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “*ไม่มีการเตรียมอาชีพ*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “*การฟื้นฟูด้านอาชีพโดยการเป็นวิทยากรทำไข่เค็ม สบู่ กระเป๋าผ้าคันมือ*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “*ไม่มีสำหรับบุคคลออกทิสติกหรือน้อยมาก*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ในเครือข่ายชุมชนเคยมีการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “*ไม่มีการดำเนินการร่วมกัน*” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “*ไม่มีข้อมูล*” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

3.4 ในเครือข่ายของท่านมีปัญหอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากอะไร

ในเครือข่ายครอบครัวมีปัญหาที่มีผลกระทบต่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “*ความไม่พร้อมของทุกฝ่าย เช่น บุคคลออกทิสติกไม่มีความพร้อม ส่วนชุมชนก็ไม่เข้าใจในตัวบุคคลออกทิสติกและครอบครัวก็ไม่ว่าจะต้องทำอย่างไร เป็นต้น*” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “*ไม่ทราบ*” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “*ไม่มีและยังไม่เคยทำ*” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “*การสอนงานเพราะบุคคลออกทิสติกจะเข้าใจอะไรได้ช้ามาก ต้องย้ำคิดย้ำทำ*” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

ในเครือข่ายองค์กรมีปัญหาที่มีผลกระทบต่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “*ไม่รู้บทบาทของตนเอง*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “*ไม่เห็นความสำคัญ*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “*ไม่มีประสบการณ์*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “*ความร่วมมือทุกๆ ด้าน*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “*ไม่เห็นความสำคัญว่าจะไปต่ออย่างไร*” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ในเครือข่ายชุมชนมีปัญหาที่มีผลกระทบต่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “*ไม่ทราบ*” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “*ไม่มีข้อมูล*” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

3.5 ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของท่าน และท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว คือ “ไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังนั้นทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและเข้ามาร่วมกัน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “การเข้าไม่ถึง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “ต้องการให้ผู้ฝึกสอนที่เข้าใจสภาพปัญหาของบุคคลออกทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพขององค์กร คือ “ไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังนั้นทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและเข้ามาร่วมกัน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ไม่มีความร่วมมือและการแก้ไขปัญหา” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “สวัสดิการ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “การเดินทาง การวางตัวในที่ทำงานและความเหมาะสมกับงาน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “การเข้ามาร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของชุมชน คือ “ไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังนั้นทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและเข้ามาร่วมกัน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ทุกฝ่ายต้องเข้ามาร่วมมือกัน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

3.6 ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมามีปัญหาในการดำเนินการอย่างไรบ้าง และใช้แนวทางใดในการแก้ไขปัญหาให้ประสบความสำเร็จ (เช่น มีการให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายในเครือข่ายหรือไม่ มีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องหรือไม่ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมแก่สมาชิกและชุมชน)

ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมา ครอบครัวมีปัญหาในการดำเนินการ และใช้แนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ประสบความสำเร็จ คือ “ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการเตรียมบุคคลออกทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ทุกฝ่ายควรให้ความร่วมมือ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อม” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “ประชุมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมา องค์กรมีปัญหาในการดำเนินการ และใช้แนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ประสบความสำเร็จ คือ “ปัญหาการขาดความร่วมมือจากส่วนอื่นๆในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพซึ่งควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง” ผู้ให้

ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ทุกฝ่ายควรมีความร่วมมือ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “ขาดความร่วมมือในการเตรียมเข้าสู่อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “ขาดความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมา ชุมชนมีปัญหาในการดำเนินการและใช้แนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ประสบความสำเร็จ คือ “ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการเตรียมบุคคลออกทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ไม่ทราบข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

3.7 ในการดำเนินงานมีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในเครือข่ายหรือไม่ จัดการอย่างไร (บทบาทของผู้นำเป็นอย่างไร)

ในการดำเนินงานเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ครอบครัวมีการจัดการ คือ “ส่วนใหญ่ไม่มีความขัดแย้งเนื่องจากผู้นำแสดงบทบาทได้อย่างชัดเจน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 และ “ยังไม่เคยมีความขัดแย้ง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3

ในการดำเนินงานเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในเครือข่าย องค์กรมีการจัดการ คือ “ร่วมกันตัดสินใจปัญหานั้นอย่างมีเหตุผล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ร่วมกันตัดสินใจอย่างมีเหตุผล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “ไม่มีประสบการณ์” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “มี แต่สุดท้ายก็ปรับความเข้าใจกันได้” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ในการดำเนินงานเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ชุมชนมีการจัดการ คือ “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “ไม่ทราบข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

4. ความต้องการในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

4.1 ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้รับความร่วมมือจากคนในเครือข่ายมากน้อยเพียงใด และเป็นความร่วมมือในลักษณะใด

ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ครอบครัวได้รับความร่วมมือจากคนในเครือข่ายในลักษณะ คือ “ได้รับความร่วมมือแต่ยังไม่มากเท่าที่ควร” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ยังไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 และ “ได้รับความร่วมมือแต่ยังไม่มากเท่าที่ควร” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3-4

ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ *องค์กร*ได้รับความร่วมมือจากคนในเครือข่ายในลักษณะ คือ “ได้รับความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชนในระดับน้อย” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “น้อยมาก” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ไม่มีประสบการณ์” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “ได้รับอย่างมาก เป็นการร่วมมือโดยอาศัยอาสาสมัครช่วยในการทำงานและสนับสนุนการของงบประมาณในด้านอาชีพให้มากขึ้น” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ *ชุมชน*ได้รับความร่วมมือจากคนในเครือข่ายในลักษณะ คือ “ไม่มีข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “ได้รับความร่วมมือจากมูลนิธิออทิสติกเป็นอย่างดี” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2

4.2 ท่านคิดว่าในการดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพจำเป็นต้องมีปัจจัยอะไรบ้างในการสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จได้

ในการดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ *ครอบครัว*จำเป็นต้องมีปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ คือ “ต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายในระดับชาติ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-2 “ต้องมี Buddy คอยดูแลและผู้ปกครองช่วยนำพา” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “ความเข้าใจสภาพของบุคคลพิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่เกี่ยวข้อง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

ในการดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ *องค์กร*จำเป็นต้องมีปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ คือ “ต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายในระดับชาติ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ต้องการได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “งบประมาณ และการเตรียมถ่ายทอดความรู้” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 “ต้องสร้างทัศนคติให้ทุกฝ่ายเข้าใจให้ตรงกันก่อน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4 และ “แนะแนวในการทำงาน สร้างความมั่นใจและฝึกอบรมด้านอาชีพบ่อยๆ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 5

ในการดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ *ชุมชน*จำเป็นต้องมีปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ คือ “ต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายในระดับชาติ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “การสร้าง ความเข้าใจและความร่วมมือกับหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ความรู้ ความสามารถต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

4.3 ท่านคิดว่าองค์กรท่านมีความพร้อม หรือศักยภาพเพียงพอหรือไม่ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และในด้านใดบ้าง

ครอบครัว มีความพร้อม หรือศักยภาพเพียงพอหรือไม่ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ยังไม่มีความพร้อม” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-6

องค์กร มีความพร้อม หรือศักยภาพเพียงพอหรือไม่ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “มีความพร้อมและศักยภาพในระดับปานกลาง” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ไม่มีความพร้อม” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “มีความพร้อม” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “มีมาก การฟื้นฟูด้านการประกอบอาชีพที่เป็นบุคคลออกทิสติกเป็นรายบุคคล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

ชุมชน มีความพร้อม หรือศักยภาพเพียงพอหรือไม่ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “มีศักยภาพในการสนับสนุนงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “มีความพร้อมหรือศักยภาพปานกลาง” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “การสนับสนุนงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

4.4 ท่านคิดว่าในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องดำเนินการอย่างไรและต้องมีปัจจัยใดบ้างมาสนับสนุนทั้งจากภายในและนอกเครือข่าย

ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ประสบความสำเร็จนั้น *ครอบครัว* ต้องดำเนินการและมีปัจจัยสนับสนุนทั้งจากภายในและนอกเครือข่าย คือ “การได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งจากภายในและภายนอกเครือข่าย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ยังไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “การได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งจากภายในและภายนอกเครือข่าย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “ต้องผ่านการอบรมเรียนรู้อาชีพนั้นๆ ให้ได้อย่างแม่นยำ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ประสบความสำเร็จนั้น *องค์กร* ต้องดำเนินการและมีปัจจัยสนับสนุนทั้งจากภายในและนอกเครือข่าย คือ “การได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งจากภายในและภายนอกเครือข่าย” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ควรต้องได้รับการพัฒนาและสนับสนุน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ต้องบูรณาการให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันไปในแนวทางเดียวกัน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “สร้างความมั่นใจโดยมี jobcoach ด้วยในการทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ประสบความสำเร็จนั้น *ชุมชน* ต้องดำเนินการและมีปัจจัยสนับสนุนทั้งจากภายในและนอกเครือข่าย คือ “การได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งจากภายในและภายนอกเครือข่าย” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ควรได้รับความร่วมมือทั้งจากทั้งเครือข่ายภายในและภายนอก” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

4.5 ท่านต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพหรือไม่ ในรูปแบบใด

ครอบครัวต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในรูปแบบ คือ “ต้องการเข้าร่วมในรูปแบบที่เป็นวิชาการและการฝึกปฏิบัติจริง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “อย่างไม่เป็นทางการมากนัก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ยังไม่ได้เรียนรู้” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “เข้าร่วมอย่างไม่เป็นทางการมากนัก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

องค์กรต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในรูปแบบ คือ “เข้าร่วมในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop)” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “มีการประชุมเพื่อการพัฒนา” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “ต้องการยกระดับชีวิตเด็กและผู้สอน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3 และ “ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาบุคคลออกทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 4

ชุมชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในรูปแบบ คือ “เข้าร่วมแต่ไม่เป็นทางการ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ต้องการมีส่วนร่วมแต่ยังมีความเข้าใจในส่วนนี้น้อยมาก” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ต้องการด้านวิชาการและการฝึกปฏิบัติ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

4.6 ท่านต้องการได้รับการสนับสนุนด้านใดบ้าง ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ครอบครัวต้องการได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ด้านวิชาการ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ด้านงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ด้านการอำนวยความสะดวก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “สนับสนุนด้านอาชีพและอ่านออกเขียนได้ไปพร้อมๆ กัน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

องค์กรต้องการได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ด้านงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ด้านวิชาการและการอำนวยความสะดวก” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “สนับสนุนด้านรายละเอียดของรายชื่อบุคคลออกทิสติกที่สามารถทำงานได้ให้กับโปรแกรม กคน.ให้เหมาะสมกับบุคคลออกทิสติกรายบุคคล” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

ชุมชนต้องการได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ด้านวิชาการ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ด้านงบประมาณ

และการอำนวยความสะดวก” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ความถนัดทางวิชาชีพเฉพาะ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

4.7 ท่านต้องการให้บุคคลหรือองค์กรใดเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโปรแกรมเพิ่มเติมจากสมาชิกที่มีอยู่

ครอบครัวต้องการให้บุคคลหรือองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโปรแกรมเพิ่มเติมจากสมาชิกที่มีอยู่ คือ “เจ้าของสถานประกอบการที่ยินดีรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ผู้นำด้านนโยบายระดับชาติในการส่งเสริมการมีอาชีพของบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 และ “นโยบายระดับชาติ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3-4

องค์กรต้องการให้บุคคลหรือองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโปรแกรมเพิ่มเติมจากสมาชิกที่มีอยู่ คือ “หน่วยงานภาคเอกชนที่มีความพร้อมสนับสนุนงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ผู้นำด้านนโยบายระดับชาติในการส่งเสริมการมีอาชีพของบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “ต้องการองค์กรที่มีการสนับสนุนงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

ชุมชนต้องการให้บุคคลหรือองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโปรแกรมเพิ่มเติมจากสมาชิกที่มีอยู่ คือ “ต้องการบุคคลหรือองค์กรที่มีความประสงค์จะช่วยเหลือและสนับสนุนบุคคลออทิสติกอย่างจริงจัง” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “หน่วยงานจากภาคเอกชน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “มีทักษะและสามารถปรับตัวได้” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

4.8 ท่านต้องการให้มีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพไปจนถึงระดับใด

ครอบครัวต้องการให้มีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพไปจนถึงระดับ คือ “ระดับที่พร้อมในการทำงานและประกอบอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “ต้องการให้ประกอบอาชีพได้จริงเลย” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “ระดับสูงเท่าที่จะทำได้” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “ให้ได้เยอะที่สุดและมีความมั่นคง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

องค์กรต้องการให้มีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพไปจนถึงระดับ คือ “ระดับที่พร้อมในการทำงานและประกอบอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ต้องให้มีความพร้อม” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “พูดคุยรู้เรื่องก็พอ และช่างจดจำได้” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

ชุมชนต้องการให้มีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพไปจนถึงระดับ คือ “ระดับที่พร้อมในการทำงานและประกอบอาชีพ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “สามารถทำงานร่วมกับคนปกติได้” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ระดับปฏิบัติการสามารถปฏิบัติงานหัวหน้าได้” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

4.9 ที่ผ่านมามีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพกับหน่วยงานใดบ้างหรือไม่ ถ้ามีที่ใดบ้าง และเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเกี่ยวกับอะไร

ที่ผ่านมารอบครัวได้มีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพกับหน่วยงาน และเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ไม่มีและไม่เคยเตรียม” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-4 และ “หน่วยงาน true ฝึกอบรมอาชีพกอล์ฟและทอผ้า” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5

ที่ผ่านมาองค์กรได้มีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพกับหน่วยงาน และเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ไม่มีและไม่เคยเตรียม” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ไม่มีเลย” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “ไม่มีการเตรียมแต่มีการฝึก” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

ที่ผ่านมาชุมชนได้มีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพกับหน่วยงาน และเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ คือ “ไม่มีและไม่เคยเตรียม” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 และ “ไม่มี” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2-4

4.10 ปัจจุบันบุคคลออกทิสติกได้ทำงานอะไรบ้างหรือไม่ และในอนาคตคิดว่าจะประกอบอาชีพอะไร และอยากให้มีการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพต่อไปหรือไม่ อย่างไร

ปัจจุบันบุคคลออกทิสติกในครอบครัวได้ประกอบอาชีพ คือ “ไม่ได้ทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-4 และ “คาร์แคร์ทำความสะอาดรถอยากให้มีประกอบอาชีพต่อไป” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5

ปัจจุบันบุคคลออกทิสติกในองค์กรได้ประกอบอาชีพ คือ “ฝึกทักษะอาชีพให้กับบุคคลออกทิสติกแต่ไม่ได้ทำงานในสถานประกอบการจริง” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “งานเอกสารสำนักงานทั่วไป” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “มีงานสำนักงาน การเกษตร ค่าขาย งานหัตถกรรม และงานบริการต่างๆ ในภาคเอกชน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

ปัจจุบันบุคคลออกทิสติกในชุมชนได้ประกอบอาชีพ คือ “ไม่เคยรับบุคคลออกทิสติกเข้าทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ไม่ได้ทำงานในสถานประกอบการจริง” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “อนาคตอยากให้มีพื้นที่ทำงานเหมือนกับคนปกติทั่วไป” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

5. ข้อเสนอแนะเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

5.1 ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในด้านต่อไปนี้หรือไม่ (ด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร และด้านอื่นๆ)

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว คือ “มีการเตรียมที่ถูกต้องตรงตามตำแหน่ง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-4 และ “สนับสนุนด้านงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 5-6

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพขององค์กร คือ “ควรจัดทำนโยบายในการรับบุคคลออกทิสติกเข้ามาทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ด้านนโยบาย คือผลักดันให้นโยบายการจ้างบุคคลออกทิสติกในงานด้านบริการและงานสำนักงานให้มากขึ้นเพราะอยากให้เขาได้มีงานทำและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารงานจนสามารถบริหารบริหารชมรมหรือองค์กรของคนพิการเองได้มากขึ้น” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “มีด้านงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของชุมชน คือ “มีในทุกๆ ด้าน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “มีด้านงบประมาณทางสถานประกอบการ ภาครัฐ ควรรณรงค์หรือมอบสิทธิบางส่วนเพิ่มเติมเพื่อจูงใจให้สถานประกอบการตระหนักถึงเรื่องนี้ให้มากขึ้น” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “ต้องถูกต้องกับคนและถูกกับงาน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

5.2 (ถ้ามี) ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านเหล่านี้ควรเป็นไปในทิศทางใด/อย่างไร (ด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร และด้านอื่นๆ)

ข้อเสนอแนะของครอบครัวในแต่ละด้านเหล่านี้ควรเป็นไปในทิศทาง คือ “ไม่มีข้อเสนอแนะ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1-2 “ด้านงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “อยากให้ สพร.รองรับหาอาชีพการเรียนรู้ของกลุ่มนี้” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

ข้อเสนอแนะขององค์กรในแต่ละด้านเหล่านี้ควรเป็นไปในทิศทาง คือ “ไม่มีข้อเสนอแนะ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “มี ด้านงบประมาณ” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “ด้านงบประมาณ คือ เพราะการพัฒนาคนพิการโดยการส่งเสริมให้บุคคลออกทิสติกมีศักยภาพในการดำรงชีพด้วยการทำงานที่เหมาะสมกับบุคคลออกทิสติกและทุนในการประกอบอาชีพอิสระในกรณีผู้ดูแลทำงานร่วมด้วย” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

ข้อเสนอแนะของชุมชนในแต่ละด้านเหล่านี้ควรเป็นไปในทิศทาง คือ “ไม่มีข้อเสนอแนะ” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1-3

5.3 หัวข้อความรู้ที่ท่านสนใจและต้องการได้รับเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน

หัวข้อความรู้ที่ครอบครัวสนใจและต้องการได้รับเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน คือ “ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลออกทิสติกในการทำงานการทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนงาน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “การวิเคราะห์การปฏิบัติตัวในที่ทำงานการติดตามและประเมินผลการทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “การสอนทักษะการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3 และ “การสื่อสารระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคคลออกทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 4

หัวข้อความรู้ที่องค์กรสนใจและต้องการได้รับเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน คือ “การวิเคราะห์การปฏิบัติตัวในที่ทำงาน การติดตามและประเมินผลการทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “การสอนทักษะการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 และ “การประเมินบุคคลออกทิสติกในการทำงาน การติดตามและประเมินผลการทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 3

หัวข้อความรู้ที่ชุมชนสนใจและต้องการได้รับเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน คือ “การสื่อสารระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคคลออกทิสติก” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลออกทิสติกในการทำงานการทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนงาน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 และ “การสอนทักษะการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการทำงาน” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 3

จากข้อมูลผลการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน จำนวน 5 ประเด็น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์และสรุป มีรายละเอียดดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน

- 1.1 เพื่อเตรียมความพร้อมให้บุคคลออกทิสติกประกอบอาชีพได้จริง
- 1.2 เพื่อให้บุคคลออกทิสติกสามารถดูแลตัวเองในขั้นพื้นฐานได้
- 1.3 เพื่อให้บุคคลออกทิสติกสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมและปรับตัวเข้ากับสถานประกอบการได้

2. รูปแบบการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน

2.1 ครอบครัว องค์กร ชุมชนมีความพึงพอใจในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลออทิสติกในระดับมากเพราะว่ามีการฝึกอาชีพเฉพาะทางโดยเน้นเป็นรายบุคคลแต่ไม่มีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

2.2 ปัจจุบันครอบครัว องค์กร และชุมชนของท่านมีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยการสนับสนุนการฝึกอาชีพกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง การฝึกเข้าสังคมกับบุคคลปกติ มีการสอนฝึกงานที่ง่ายๆ ไม่ซับซ้อน

2.3 มีจำนวนบุคคลออทิสติกที่เข้ามาใช้บริการ/ได้รับบริการความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ให้บริการการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพเป็นจำนวนประมาณ 75-100 คน

2.4 ศึกษาภูมิหลังของบุคคลออทิสติกแต่ละคนว่ามีพื้นฐานความชอบ/ความสนใจ/ความถนัดด้านไหนเพื่อจะได้ส่งเสริมและช่วยเหลือด้านพัฒนาการให้เหมาะสมต่อไป

2.5 ในเครือข่าย ผู้ปกครองมีบทบาทดูแลลูกในการใช้ชีวิตประจำวัน และฝึกทักษะการใช้ชีวิตในการดำรงชีวิตประจำวัน ดูแลในเรื่องการศึกษา และกระตุ้นพัฒนาการ เตรียมความพร้อมด้านการศึกษา มีการไปฝึกการกระตุ้นพัฒนาการ มีการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับกลุ่มออทิสติก องค์กรมีบทบาทในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลออทิสติกเฉพาะทางโดยเน้นเป็นรายบุคคลแต่ไม่มีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ช่วยฟื้นฟูบุคคลออทิสติกบางคนให้สามารถดูแลตนเองได้และผลักดันให้มีความสนใจด้านอาชีพ ส่วนชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณ

2.7 มีการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลออทิสติกเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะสายอาชีพและหลักสูตรเฉพาะ หรือสายอาชีพและสายสามัญควบคู่กันไป

2.8 มีลักษณะการทำงานร่วมกัน คือ องค์กรเป็นหลักในการดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว มีการประสานงานโดยมีนักสังคมสงเคราะห์แนะนำแนวทางในการประสานงานกับภาครัฐ/เอกชน หรือองค์กรอื่นๆ

2.9 มีการสนับสนุนด้านการศึกษา/การส่งเสริมการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพจากภาครัฐ (ซึ่งน้อยมาก) สนับสนุนด้านวิชาการเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ และงบประมาณ

2.10 องค์กรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ เช่น มูลนิธิออทิสติกไทย หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน เช่น บริษัท ห้างร้าน โรงพยาบาล หน่วยงานด้านสุขภาพ เป็นต้น

2.11 ที่ผ่านมาสมาชิกของเครือข่ายมีบทบาทในการช่วยเหลือและสนับสนุนในการฝึกอาชีพในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

2.13 มีการจัดประชุม/จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

3.1 ผู้ปกครองและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการเตรียมบุคคลออทิสติกเพื่อเข้าสู่อาชีพ และบุคคลภายนอกยังไม่มีความเข้าใจหรือปฏิบัติต่อบุคคลออทิสติกยังไม่ถูกต้อง

3.2 ไม่ได้รับโอกาสจากองค์กร ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่มีการรับเข้าทำจริง องค์กรรับบทบาทหลักเพียงฝ่ายเดียวและขาดความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นๆ

3.3 ความไม่พร้อมของทุกฝ่าย เช่น บุคคลออทิสติกไม่มีความพร้อม ส่วนชุมชนก็ไม่เข้าใจในตัวบุคคลออทิสติก และครอบครัวก็ไม่ทราบว่าต้องทำอะไรซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เป็นต้น

3.4 การไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังนั้นทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและเข้ามาร่วมกัน ควรเข้ามาร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. ความต้องการในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

4.1 ต้องการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งจากภายในและภายนอกเครือข่าย

4.2 ต้องการให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบที่เป็นวิชาการและการฝึกปฏิบัติจริง

4.3 ต้องการได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านวิชาการ ทุนสนับสนุน และสิ่งอำนวยความสะดวก

4.4 ต้องการให้เจ้าของสถานประกอบการที่ยินดีรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน หน่วยงานภาคเอกชนที่มีความพร้อมสนับสนุนงบประมาณ ผู้นำด้านนโยบายระดับชาติในการส่งเสริมการมีอาชีพของบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโปรแกรมเพิ่มเติมจากสมาชิกที่มีอยู่

5. ข้อเสนอแนะเพื่อการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

5.1 ควรมีการจัดทำเป็นนโยบายในการรับบุคคลออทิสติกเข้ามาทำงานในสถานประกอบการ

5.2 การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

5.3 เนื้อหาหรือความรู้ที่จำเป็นสำหรับการเตรียมบุคคลออทิสติกที่สำคัญๆ ประกอบด้วย 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลออทิสติกในการทำงาน 2) การทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) 3) การประเมินบุคคลออทิสติกในการทำงาน 4) การประเมินสถานประกอบการ 5) การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) 6) การวิเคราะห์การปฏิบัติตัวในที่ทำงาน (Work Habits) 7) การ

สอนทักษะการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงาน (Work Skills) 8) การติดตามและประเมินผลการทำงาน และ9) การสื่อสารระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคคลออทิสติก

จากข้อมูลที่สังเคราะห์จากผลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สรุปเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ 2) ปัญหาเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 3) ความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1.1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่ ความไม่พร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีเพียงองค์กรเท่านั้นที่มีความพร้อม ส่วนครอบครัวและชุมชนยังไม่มีความพร้อม นอกจากนี้ทุกฝ่ายได้แก่ ครอบครัว องค์กร และชุมชนก็ยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ไม่มีโอกาสในการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการเท่าที่ควร ดังตัวอย่างต่อไปนี้ได้แก่

1) การเข้าถึงการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพของครอบครัว องค์กร และชุมชน อาทิ ความไม่พร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มีเพียงองค์กรเท่านั้นที่มีความพร้อม ส่วนครอบครัวและชุมชนยังไม่มีความพร้อม เป็นต้น ดังคำพูดต่อไปนี้ *“ตอนนี้คิดว่าทุกฝ่ายก็ยังไม่มีความพร้อมในการที่จะดำเนินการร่วมกันเท่าที่ควรยังไม่มีใครที่จะมารับหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมความร่วมมือระหว่างกัน ครอบครัวเองก็รอให้องค์กรเป็นผู้นำในการเข้ามาเป็นผู้นำในการสร้างความร่วมมือเพราะลำพังครอบครัวเองก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานเท่าที่ควร”* (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) นอกจากนี้ทุกฝ่ายได้แก่ ครอบครัว องค์กร และชุมชนก็ยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองว่าจะต้องทำอะไร และอย่างไรบ้าง ดังคำพูดต่อไปนี้ *“บทบาทของครอบครัวก็คือการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่องค์กรจัด เมื่อเสร็จงานก็ต่างกลับบ้านใครบ้านมัน ไม่ได้มานั่งสรุปหรือพูดคุยร่วมกัน ถ้ามีกิจกรรมอีกก็มาเข้าร่วมอีกก็เป็นอย่างนี้อยู่ตลอด ส่วนบทบาทของชุมชนเองก็เป็นเพียงผู้สนับสนุนงบประมาณประมาณเป็นหลัก เนื่องจากชุมชนเองยังไม่ค่อยมีความรู้ด้านนี้เท่าไรและไม่*

ค่อยได้ไปเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากต้องทำงานหาเลี้ยงชีพไม่ค่อยมีเวลาว่างสักเท่าไร จะเข้าร่วมกิจกรรมได้ก็ต่อเมื่อเป็นวันหยุดหรือหลังเลิกงานเท่านั้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

2) ความพึงพอใจที่ผ่านมาในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ อาทิตี ไม่มีโอกาสในการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ต้อง ถ้าอยากได้ความรู้อะไรต้องไปหาจากองค์กรหรือให้องค์กรเข้ามาให้ความรู้ แต่ถ้ามีการรวมกลุ่มกันก็น่าจะทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว ไม่ต้องคอยไปสอบถามข้อมูลหรือรอการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานหรือองค์กร ดังคำพูดต่อไปนี้ “ครอบครัวเองมีโอกาสในการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารค่อนข้างน้อย เพราะส่วนหนึ่งต้องดูแลบุคคลออกทิสติกและต้องทำงานไปด้วย เวลาที่จะเข้าไปที่องค์กรหรือหน่วยงานค่อนข้างน้อยหรือบางทีก็ต้องรอให้หน่วยงานหรือองค์กรเข้ามาให้ข้อมูลความรู้ตามบ้านเอา” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และคำพูดต่อไปนี้ “ไม่เคยได้รับทราบมาก่อน เคยได้แต่เป็นผู้เข้าร่วมเท่านั้น แต่ถ้าหากว่ามีการรวมกลุ่มกันก็น่าจะทำให้การสื่อสารและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสะดวกรวดเร็วขึ้น เพราะสามารถสอบถามกันได้ตลอดเวลา ไม่ต้องรอให้องค์กรเปิดทำการแล้วถึงค่อยไปสอบถามข้อมูลข่าวสารซึ่งบางทีอาจจะไม่ทันกับความต้องการของเรา” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และคำพูดต่อไปนี้ “ที่ผ่านมามีความพึงพอใจในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเท่าที่ควร เพราะยังเป็นการทำงานที่ต่างฝ่ายต่างทำ ไม่มีการมารวมมือกันทำงาน และเวลาขอความช่วยเหลืออะไรก็มักจะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

3) การดำเนินงานที่ผ่านมาของครอบครัว องค์กร และชุมชนเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ อาทิตี ไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการเท่าที่ควร เป็นการรวมกลุ่มแบบชั่วคราวเท่านั้น เมื่อเสร็จงานก็แยกย้ายกันกลับ ไม่ได้เป็นการรวมกลุ่มที่เป็นแบบถาวร จึงทำให้ขาดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดังคำพูดต่อไปนี้ “เป็นการรวมกลุ่มเฉพาะกิจเท่านั้น ยังไม่มีการรวมกลุ่มที่เป็นทางการ อยากให้มีการรวมกลุ่มที่เป็นทางการและเป็นแบบถาวร เพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือที่เหนียวแน่นกว่าการรวมกลุ่มเฉพาะกิจที่เสร็จงานต่างก็แยกย้ายกันกลับ แบบนี้ไม่ค่อยได้ประโยชน์สักเท่าไร ถ้าทำให้เกิดความรวมกลุ่มที่เป็นทางการได้จะเป็นการดีมากๆเลย จะช่วยทำให้เราสามารถช่วยกันแก้ปัญหาาร่วมกันได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) นอกจากนี้ยังไม่รู้ว่าจะไปขอรับการปรึกษาจากหน่วยงานหรือองค์กรใดที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพได้ “ตอนนี้ยังไม่รู้ว่าจะไปขอรับการปรึกษาหรือคำแนะนำได้จากหน่วยงานหรือองค์กรใดที่ทำงานด้านนี้เพราะครอบครัวเองก็ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับด้านนี้เลย ถ้าหากว่าพอรู้ว่า มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่ทำงานด้านนี้เฉพาะจะได้

ติดต่อประสานงานเพื่อเข้าไปรับคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

1.2) ปัญหาเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ปัญหาเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่ การไม่ได้รับความร่วมมือจากครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ขาดการประสานและแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ขาดความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชนในการเข้าร่วม และครอบครัวและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของบทบาทตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ได้แก่

1) สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ อาทิ การไม่ได้รับความร่วมมือจากครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ต่างฝ่ายต่างทำกันเอง ไม่ได้มีการประสานความร่วมมือกันหรือการเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วม ดังคำพูดต่อไปนี้ “ปัจจุบันยังไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างเต็มที่ ต่างคนก็ต่างทำหน้าที่ของตัวเองไป เราก็ไม่รู้ว่ต่างฝ่ายต่างต้องการอะไรบ้างเพราะไม่ได้มีการมาพูดคุยหรือปรึกษากันนานๆ ที่ถึงจะมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นคิดว่าทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและเข้ามาช่วยกันให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และขาดการประสานและแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้มากขึ้น เพราะลำพังแค่ครอบครัว องค์กร และชุมชนอาจจะทำได้สำเร็จในระดับหนึ่งแต่หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ มากขึ้นก็จะช่วยทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นไปอีกดังคำพูดต่อไปนี้ “อยากให้มีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นดูบ้าง เพื่อจะได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรหรือความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม เพราะบางทีคิดว่าแค่ครอบครัว องค์กร และชุมชนเองก็อาจจะยังไม่เพียงพอ เราก็ต้องอาศัยหน่วยงานภายนอกให้มาเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อจะได้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกัน ไม่ใช่แต่เพียงเป็นผู้เข้าร่วมหรือสนับสนุนทรัพยากรเท่านั้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

2) ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกไม่ประสบความสำเร็จ อาทิ ขาดความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชนในการเข้าร่วม ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่องค์กรยังไม่ได้ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม ครอบครัวและชุมชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมตามที่องค์กรจัดขึ้นเท่านั้น ไม่ได้มาเข้าร่วมกันตั้งแต่ต้นจนจบ

กิจกรรม ดังคำพูดต่อไปนี้ “คิดว่าองค์กรควรให้ความสำคัญกับครอบครัวและชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ใช่เพียงแค่ให้มาร่วมทำกิจกรรมแล้วก็กลับไป ควรจะให้ครอบครัวและชุมชนได้มีบทบาท ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การสรุปและสะท้อนผล เพื่อส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้มีบทบาทอย่างเต็มที่ พอเขาได้เข้ามาร่วมทุกขั้นตอนเข้าก็จะมีใจและจะรู้สึกถึงการได้เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จและเขาก็จะพยายามเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไปอีกด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

นอกจากนี้ยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานหรือองค์กรจากภาคส่วนอื่นๆ ที่จะเข้ามาร่วมมือกันในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ เนื่องจากยังไม่รู้ว่ามีองค์กรหรือหน่วยงานใดบ้างที่ทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ และยังไม่รู้ว่าเมื่อหน่วยงานหรือองค์กรเข้ามาแล้วจะมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างไรบ้าง ดังคำพูดต่อไปนี้ “องค์กรรับบทบาทหลักเพียงฝ่ายเดียวไม่เปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ครอบครัวและชุมชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามที่องค์กรจัดเท่านั้น หากองค์กรสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามาร่วมด้วยก็จะทำให้องค์กรไม่ต้องรับบทบาทเพียงฝ่ายเดียว นอกจากครอบครัวและชุมชนแล้วองค์กรควรจะมีการแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายให้เข้ามาร่วมด้วยเพื่อให้เขาได้มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

3) ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินการเตรียมบุคคลออกทิสติกไม่ประสบความสำเร็จ อาทิ ครอบครัวและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของบทบาทตนเอง เพราะไม่รู้ว่าจะต้องเริ่มต้นทำอะไรแล้วใครจะมาเป็นผู้สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือเมื่อเวลาที่ประสบปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ แต่ถ้าเราสามารถทำให้ครอบครัวและชุมชนได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับก็จะทำให้ทั้งครอบครัวและชุมชนเห็นความสำคัญในบทบาทของตนเองและเต็มที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ดังคำพูดต่อไปนี้ “มีปัญหาตรงที่ผู้ปกครองและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของบทบาทการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพราะไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดเข้ามาสนับสนุนให้ความช่วยเหลือทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ที่ทำๆ กันมา คือ ครอบครัวจะไปขอรับความช่วยเหลือจากชุมชนก่อนเป็นเบื้องต้นแต่ก็ยังเข้าไม่ถึงองค์กรที่มีความชำนาญในด้านนี้โดยเฉพาะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

นอกจากนี้ยังไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร เนื่องจากยังไม่ประสบการณ์เกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ เพราะยังไม่เคยในสิ่งที่จะต้องนำบุคคลออกทิสติกที่ดูแลมาฝึกอาชีพมาก่อน จึงยังค่อนข้างกังวลในเรื่องนี้พอสมควร ดังคำพูดต่อไปนี้ “ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญที่จะนำบุคคลออกทิสติกออกสู่อาชีพ เพราะคิดว่าเขาไม่น่าจะทำอาชีพอะไรที่มันยุ่งยากซับซ้อนได้ ลำพังการดูแลและช่วยเหลือตัวเองก็ว่ายากลำบากแล้ว นี่จะต้องเตรียมตัวฝึกอาชีพอีก ซึ่งก็รู้ว่าเขาจะสามารถทำได้ดีเพียงใด แต่ถ้าเขาทำแล้วชอบ สนุก ก็คิดว่าจะ

ส่งเสริมให้เขาเอาดีด้านอาชีพไปด้วยเลย จะได้เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และได้ฝึกอะไรต่างๆ ไปด้วยเลย เขาก็จะได้ไม่ต้องอยู่เฉยๆ อีกต่อไป” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

3. ความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ความต้องการการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่ การได้รับความมือจากเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และการได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากร/บุคคลในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ได้แก่

1) ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และการได้รับความมือจากเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ อาทิ ต้องการเปิดโอกาสให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ไม่ใช่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรับผิดชอบเพียงลำพัง เนื่องจากการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพนั้นถ้าจะให้ครอบครัวทำแต่เพียงฝ่ายเดียวก็คงจะรับไม่ไหว หรือจะให้องค์กรรับหน้าที่หลักเพียงฝ่ายเดียวก็คงจะไม่ไหวอีกเช่นกัน ดังนั้นจึงอยากให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน ดังคำพูดต่อไปนี้ “พวกเราต้องการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการเข้ามาร่วมดำเนินการ การที่จะทำงานได้สำเร็จนั้นไม่ใช่ขึ้นอยู่กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเท่านั้น ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายจึงจะทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จไปได้ การเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพก็เช่นกันเราต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมดำเนินการ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) นอกจากนี้ความร่วมมือในเครือข่ายแล้วก็อาจจะต้องไปแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ด้วย เพราะบางทีในเครือข่ายอาจจะไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอ ดังนั้นเราก็ต้องออกไปแสวงหาทรัพยากรจากหน่วยงานภายนอกที่เรามีความพร้อมด้วย เพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนทำให้การทำงานบรรลุความสำเร็จไปได้ และดังคำพูดต่อไปนี้ “การได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งจากภายในและภายนอกเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะบางอย่างลำพังภายในเครือข่ายเองอาจจะยังทำได้ไม่ดีเท่าเครือข่ายภายนอกซึ่งเขาเองมีความพร้อมมากกว่าเรา ดังนั้นเราจะต้องต้องบูรณาการให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันไปในทิศทางเดียวกันเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการทำงานเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

2) การได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากร/บุคคลในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ อาทิ ต้องการให้ผู้ที่มีความรู้เข้ามาให้ความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ถูกต้องให้กับครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อให้มีความรู้เบื้องต้นในการที่จะไปประยุกต์ใช้กับบุคคลออกทิสติกที่อยู่ในความดูแลได้ ดังคำพูดต่อไปนี้ “ต้องการได้รับความรู้ ทักษะ ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ถูกต้อง เพราะทุกวันที่ทำก็อยู่ที่อาศัยประสบการณ์โดยตรง ซึ่ง

ก็ไม่รู้ว่าถูกหรือผิดอย่างไร และก็ได้ไปปรึกษากับใคร ถ้ามีผู้รู้เข้ามาให้ความรู้ และทักษะแก่เรา ก็คิดว่าต่อไปการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพก็จะไม่ใช่เรื่องที่ยุ่งยากอีกต่อไป” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และตั้งคำถามต่อไปว่า “การเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพจำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลออกทิสติก เพราะจะทำให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ทราบว่าบุคคลออกทิสติกจะสามารถทำงานอะไรได้ ไม่สามารถทำงานอะไรได้บ้าง ก็จะทำให้สามารถที่จะส่งเสริมอาชีพให้กับบุคคลออกทิสติกได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผลมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

1.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครอบครัว องค์กร และชุมชนเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1977) ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนและแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ Caffarella (2002) ที่ประกอบด้วย 12 ขั้นตอน เมื่อนำแนวคิดทั้งสองมาบูรณาการทำให้ได้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ประกอบด้วย 14 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมก่อนการดำเนินกระบวนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ขั้นที่ 2 ร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ขั้นที่ 3 ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ขั้นที่ 4 ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ขั้นที่ 5 ร่วมกันสรุปและกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออกทิสติก

ขั้นที่ 6 ร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคล องค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน

ขั้นที่ 7 ร่วมกันกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและกิจกรรมปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายและกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโปรแกรม

ขั้นที่ 8 ร่วมกันวางแผนการร่วมมือกันเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายที่กำหนด

ขั้นที่ 9 ร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ขั้นที่ 10 ร่วมกันประมาณการค่าใช้จ่ายหากยังไม่เพียงพอก็แสวงหาเพิ่มเติม

ขั้นที่ 11 ร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนและบทเรียนที่ได้รับ

ขั้นที่ 12 ร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้จากการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 13 ศึกษาการมีส่วนร่วมหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ

ขั้นที่ 14 สรุปและนำเสนอผลการจัดกระบวนการ

โดยมีรายละเอียดในการการพัฒนาโปรแกรมทั้ง 14 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาการมีส่วนร่วมก่อนดำเนินกระบวนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยวางแผนดำเนินการโดยประสานกับมูลนิธิออทิสติกไทย เพื่อประสานวันเวลา และสถานที่ที่สะดวก เพื่อจะได้เข้าไปแนะนำตัว วัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินการวิจัย และเพื่อเป็นสร้างความคุ้นเคยกับผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ในขั้นการวางแผนนี้ผู้วิจัยกำหนดไว้จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งแรกจะเป็นการเข้าไปเพื่อแนะนำตัว และให้รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ตลอดจนเพื่อเป็นการทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนครั้งที่ 2 เป็นการแนะนำรายละเอียดของการเข้าร่วมกิจกรรม ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ครั้งที่ 1 จัดกิจกรรมเมื่อวันศุกร์ที่ 13 กรกฎาคม 2561 ณ ห้องประชุมโรงแรมปิยอนด์สวีท บางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการนำเสนอข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยมีผู้เข้าร่วมประกอบด้วยนายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก (ไทย) นายกสมาคมผู้ปกครองคนพิการทางสติปัญญาแห่งประเทศไทย นายกสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิตแห่งประเทศไทย นายกสมาคมส่งเสริมศักยภาพบุคคลบกพร่องทางการเรียนรู้แห่งประเทศไทย ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนชุมชน จำนวน 50 คน

โดยในเวทีเสวนาผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ *ด้านสภาพปัจจุบัน* พบว่า มาจากความไม่พร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การไม่มีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม และการไม่มีการรวมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมกันอย่างเป็นทางการ *ด้านปัญหา* เกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ พบว่า มาจากการไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องการที่องค์กรเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการดำเนินการกิจกรรมแต่เพียงฝ่ายเดียว และการขาดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของบทบาทตนเอง และ*ด้านความต้องการ* เกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ พบว่า ควรการเปิดโอกาสให้ทุกส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การสร้างกิจกรรมที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ผลจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ สรุปได้ว่า ผู้เข้าร่วมสนทนามีความสนใจและต้องการเข้าร่วมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ไปยังครอบครัวที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันนี้เพื่อจะทำให้ได้ผู้เข้าร่วมที่หลากหลายและมีจำนวนมากขึ้น ดังคำพูดต่อไปนี้ “อยากให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อที่ทางครอบครัวจะได้เข้ามามีส่วนร่วมบ้าง เพราะคนที่มาเข้าร่วมวันนี้อาจจะมีส่วนที่ไม่สามารถมาเข้าร่วมประชุมในวันนี้ได้ ยังไงถ้ากลับไปก็จะไปสอบถามและชักชวนผู้ที่รู้จักให้ลองมาเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ดู” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) แต่ก็มีผู้เข้าร่วมประชุมอีกบางส่วนที่ขอกลับไปคิดดูก่อนเนื่องจากยังมีความกังวลในหลายๆ ด้าน และเกรงว่าอาจจะไม่มีเวลาในการร่วมดำเนินกิจกรรมได้เต็มที่เนื่องจากมีภาระที่ต้องทำอีกมากมาย และจะขอติดต่อผู้วิจัยเพื่อให้คำตอบอีกครั้งภายหลัง ดังคำพูดต่อไปนี้ “ใจจริงก็อยากเข้าร่วมเพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์เพราะยังไม่เห็นว่าจะไม่มีใครที่จะทำกิจกรรมแบบนี้ แต่ก็กังวลว่าถ้าเข้าร่วมกิจกรรมแล้วต้องเข้าร่วมกิจกรรมตลอดเวลาซึ่งบางครั้งอาจจะไม่สะดวกเนื่องจากภาระทางบ้าน ดังนั้นจึงขอกลับไปคิดดูอีกทีและไปขอคำปรึกษากับครอบครัวหากปรึกษาแล้วครอบครัวเห็นด้วยก็ยินดีจะเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

ขั้นที่ 2 ร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ครั้งที่ 2 จัดกิจกรรมเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 23 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

ร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ผลจากการระดมความคิดเห็นมีรายละเอียดดังนี้ **บทบาทของครอบครัว** ได้แก่ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนำกลับไปดูแลบุคคลออทิสติกในเรื่องการดูแลและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถที่จะดูแลตนเองในเบื้องต้นได้ ซึ่งจะเป็นการลดภาระให้กับครอบครัวและยังเป็นการเพิ่มบทบาทและปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับบุคคลออทิสติกด้วย ถ้าหากเข้าสามารถทำได้เองก็จะเกิดความภาคภูมิใจ และการเข้าร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับองค์กร และชุมชน อย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ จากผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อนำมาปรับใช้ในการเตรียมบุคคลออทิสติกที่อยู่ในความดูแลให้มีความพร้อมในการที่จะออกไปประกอบอาชีพพร้อมกับคนปกติได้ ดังคำพูดต่อไปนี้ “บทบาทของครอบครัวคือการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลออทิสติกอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นครอบครัวจึงถือว่ามีความสำคัญที่สุด” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และ “หลังจากที่เข้าร่วมแล้วต้องนำสิ่งที่ได้รับกลับไปทดลองใช้ว่าได้ผลเป็นอย่างไรบ้างและจะได้นำกลับมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อจะได้ช่วยกันวางแผนหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) **บทบาทขององค์กร** ได้แก่ การเป็นหน่วยงานหลักหรือผู้นำในการส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัว ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากมีความพร้อมในเรื่องสถานที่และบุคลากร และองค์กรยังเป็นแหล่งที่ใช้ในการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและชุมชนอีกด้วยนอกจากรับบทบาทขององค์กรคือการส่งต่อบุคคลออทิสติกที่มีความสามารถทำงานได้แล้วให้กับสถานประกอบการที่จะรับเข้าทำงานเพราะองค์กรจะมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลออทิสติกแต่ละคนอยู่แล้ว ดังคำพูดต่อไปนี้ “อยากให้ครอบครัวและชุมชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันบ้าง ไม่ใช่ให้องค์กรทำหน้าที่เพียงลำพัง เพราะในการดำเนินกิจกรรมจะให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมย่อมจะไม่ก่อให้เกิดความร่วมมือเท่าที่ควร ดังนั้นควรต้องส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนให้มีเพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่เป็นแต่เพียงผู้เข้าร่วมเท่านั้น ต้องเป็นผู้เข้าร่วมตั้งแต่วางแผนจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และ “องค์กรมีความพร้อมในเรื่องสถานที่และบุคลากรเหมาะที่จะเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม แต่ผู้ที่จะนำความรู้กลับไปใช้คือครอบครัวและชุมชน ดังนั้นครอบครัวและชุมชนก็ต้องให้ความร่วมมือกับองค์กร เพราะมีเพียงองค์กรแต่ไม่มีครอบครัวและชุมชน การดำเนินงานก็จะไม่สามารถขับเคลื่อนได้ ถ้าจะให้องค์กรเป็นหลัก ครอบครัวและชุมชนก็ต้องมีส่วนร่วมด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) **บทบาทของชุมชน** ได้แก่ การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนำกลับไปดูแลบุคคลออทิสติกที่อยู่ในชุมชน เพื่อที่จะสามารถดูแลบุคคลออทิสติกในชุมชนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับแต่ละคน และการสนับสนุนทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ทรัพยากรชุมชนให้กับครอบครัวหรือองค์กรในการนำไปใช้ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ตลอดจนการเข้าร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับผู้ปกครอง และองค์กร อย่าง

ต่อเนื่อง ทั้งนี้การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนจะช่วยทำให้ชุมชนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ แล้ว ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับครอบครัวและองค์กรที่ดีอีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ดังคำพูดต่อไปนี้ “ชุมชนต้องเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่เป็นเพียงผู้คอยสนับสนุนเท่านั้น บทบาทชุมชนต้องเป็นผู้ช่วยทั้งความรู้ ทรัพยากร การอำนวยความสะดวกต่างๆ ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และ “การเข้าร่วมกิจกรรมจะทำให้ชุมชนได้รับประสบการณ์และสามารถนำไปขยายผลในการดูแลครอบครัวที่อยู่ในชุมชนของตนเองได้ ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่จำเป็นต้องไปถึงองค์กรก็ได้ ครอบครัวก็สามารถมาขอรับความช่วยเหลือจากชุมชนได้เลย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

ขั้นที่ 3 ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 23 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) ตัวแทนผู้ปกครองออกมาพูดเล่าเกี่ยวกับบุคคลออทิสติกในการปกครองดูแลทีละคน โดยให้บอกชื่อ อายุ ลักษณะนิสัย ลักษณะพิเศษ ข้อจำกัด เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมดว่าบุคคลออทิสติกที่ผู้ปกครองดูแลแล้วส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอย่างไรจะช่วยให้สามารถเตรียมการส่งเสริมอาชีพได้อย่างถูกต้องและตรงกับความรู้ ความสามารถมากที่สุด

2) องค์กร และชุมชนร่วมรับฟังและเรียนรู้ลักษณะนิสัย ลักษณะพิเศษ ข้อจำกัด ลักษณะด้านการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกจากตัวแทนผู้ปกครองที่ออกมาพูด เพื่อพิจารณาว่าเหมาะสมกับตำแหน่งงานที่สถานประกอบการในชุมชนต้องการรับสมัครตำแหน่งใด หากชุมชนไม่มีสถานประกอบการที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกแล้วจะมีระบบการส่งต่อไปยังสถานประกอบการอื่นๆ ที่อยู่นอกชุมชนอย่างไรบ้าง และใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลเกี่ยวกับการเข้าทำงานในสถานประกอบการของบุคคลออทิสติก

3) ตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ออกมาสรุปและนำเสนอเกี่ยวกับการประเมินบุคคลออทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพร่วมกัน พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุม ผลสรุปจากที่ประชุม คือ หากครอบครัวใดมีบุคคลออทิสติกที่ยังอยู่ในขอบข่ายที่สามารถจะดูแลตัวเองได้ก็จะจัดหาอาชีพที่เหมาะสมให้ ส่วนถ้าไม่สามารถดูแลตัวเองได้ก็อาจจะให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันดูแลไปพร้อมๆ กัน โดยครอบครัวจะเป็นหลักในการ

ดูแล องค์กรจะเข้าไปสนับสนุนในเรื่องการให้ความรู้ ทักษะในการดูแลการใช้ชีวิตประจำวัน ส่วนชุมชนเข้าไปร่วมช่วยเหลือในการสนับสนุนทรัพยากรและการให้กำลังใจแก่ครอบครัวในการดูแลบุคคลออทิสติกต่อไป นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้นำเสนอเกี่ยวกับ (Soft skill) ซึ่งก็คือ ทักษะวิชาชีพง่ายๆ ที่บุคคลออทิสติกสามารถทำได้ เช่น งานศิลปหัตถกรรม การเสิร์ฟอาหารการทำเบเกอรี่ ซ่อมคอมพิวเตอร์ ตัดต่อวิดีโอ การชงกาแฟ เป็นบาร์ISTA เป็นต้น ดังคำพูดต่อไปนี้ “อยากให้องค์กรและชุมชนให้โอกาสในการรับบุคคลออทิสติกในการเข้าทำงานให้มากขึ้น เนื่องจากพวกเขาเหล่านี้มีข้อจำกัดในหลายๆ ด้านที่ไม่เหมือนกับคนปกติทั่วไป ถ้าเราเปิดโอกาสให้เขาเหล่านี้ได้มีโอกาสทำงานก็จะส่งเสริมให้เขารู้จักที่จะสามารถดูแลตนเองได้ ทำให้มีทักษะ และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนปกติได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) “หากบุคคลออทิสติกมีความพร้อมองค์กรก็พร้อมที่จะให้การช่วยเหลือและสนับสนุน เพียงแต่ว่าก็ต้องขอความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชนให้เข้ามาช่วยกันอย่างใกล้ชิด ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นที่ขององค์กรเพียงลำพังฝ่ายเดียว” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และ “หากมีงานที่ตรงกับความสามารถของบุคคลออทิสติกชุมชนยินดีที่จะเข้ารับทำงาน แต่ก็ต้องดูเป็นรายกรณีไปอีกที เพราะถ้างานไหนที่ซับซ้อนอาจจะต้องมีพี่เลี้ยงคอยดูแลและสอนงานให้ก่อน ถ้าทำจนชำนาญก็ค่อยปล่อยให้ทำเพียงลำพัง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 4 ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน

เมื่อวันศุกร์ที่ 24 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) ตัวแทนสถานประกอบการในชุมชนออกมาพูดเล่าเกี่ยวกับประเภท ตำแหน่งงานที่รับบุคคลออทิสติก ลักษณะงาน สภาพทั่วไปและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน กฎระเบียบในการทำงาน วิธีติดตามประเมินผลการทำงาน ค่าตอบแทน/รายได้ สวัสดิการ สิทธิที่บุคคลออทิสติกได้รับ

2) ผู้ปกครองและองค์กรร่วมรับฟังและเรียนรู้เกี่ยวกับประเภท ตำแหน่งงานที่รับบุคคลออทิสติก ลักษณะงาน สภาพทั่วไปและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน กฎระเบียบในการทำงาน วิธีติดตามประเมินผลการทำงาน ค่าตอบแทน/รายได้ สวัสดิการ สิทธิที่บุคคลออทิสติกได้รับจากตัวแทนสถานประกอบการที่ออกมาพูด

3) ตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ออกมาสรุปและนำเสนอเกี่ยวกับการประเมินสถานประกอบการที่จะรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุม ผลสรุปจากที่ประชุม คือ หากมีสถานประกอบใดในชุมชน หรือองค์กร ที่มีความพร้อมและยินดีที่ต้องการรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงานทางครอบครัวก็ยินดีที่จะส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน ดังคำพูดต่อไปนี้ “ครอบครัวมีความยินดีให้ความร่วมมือในการส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงานหากมีสถานประกอบการเต็มใจรับทำงาน เพราะจะได้ให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองและยังสามารถมีอาชีพติดตัวได้ด้วย”(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) “องค์กรจะเป็นแหล่งในการแลกเปลี่ยนข้อมูลให้กับครอบครัวและชุมชนในการเลือกสถานประกอบการเนื่องจากองค์กรจะมีข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการและลักษณะของงานที่บุคคลออทิสติกสามารถทำได้ เพราะบางที่สถานประกอบการจะเป็นผู้มาติดต่อกับองค์กรในการที่จะรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงานเนื่องจากมีความสะดวกและง่ายในการติดต่อประสานงาน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และ “ส่งเสริมและสนับสนุนการเป็นแหล่งทำงานให้กับบุคคลออทิสติกซึ่งอาจจะแหล่งทำงานที่อยู่ในชุมชนหรือภายในบริเวณที่อยู่อาศัย ถ้าต้องไปทำงานไกลๆ ก็จะต้องลำบากในการเดินทางไปรับและส่งทำงาน การทำงานใกล้บ้านยังทำให้สามารถไปติดตามดูแลได้อยู่เสมอ”(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 5 ร่วมกันสรุปข้อมูล และกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 30 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขต ดลิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันสรุปข้อมูล และกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) ผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน ร่วมกันสรุปข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และนำเสนออาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกโดยอาศัยข้อมูลที่ได้เรียนรู้ร่วมกันมา

2) ตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ออกมาสรุปและนำเสนอเกี่ยวกับการอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุม ผลสรุปจากที่ประชุม คือ ได้คัดเลือกอาชีพแบ่งเป็น 4 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ อาชีพสกรีนรูปภาพ อาชีพเบเกอรี่ อาชีพบริการ และอาชีพสำนักงาน โดยกำหนดว่าในแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีสมาชิกจากทั้ง 3 กลุ่ม คือ ครอบครัว องค์กร และชุมชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อจะได้ทำงานร่วมกัน ดังคำพูดต่อไปนี้ “การเลือกอาชีพที่เหมาะสมควรเป็นงานที่ท่าง่ายๆ และไม่ซับซ้อนเพราะถ้าซับซ้อนเกินไปพวกเขาก็จะไม่สามารถทำได้และอาจจะไม่ยอมฝึกอาชีพไปเลยก็ได้ ดังนั้นเราก็ต้องหาอาชีพที่ทำได้ง่ายๆ ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นให้มากนัก และเขาสามารถทำด้วยตนเองได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) “องค์กร

จะทำหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้และการฝึกอาชีพที่เหมาะสมให้กับบุคคลออทิสติก และให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพราะเขาจะทำได้ดีถ้ามีผู้ปกครองหรือคนที่รู้จักอยู่ด้วย เวลาที่อยากจะถามอะไรเขาก็สามารถที่จะถามจากผู้ปกครองหรือให้ผู้ปกครองเป็นคนกลางในการสื่อสาร ก็จะทำให้การอบรมสามารถดำเนินไปด้วยดี” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และ “อาชีพที่บุคคลออทิสติกสามารถทำได้คืองานบริการและงานในสำนักงานซึ่งเป็นงานที่ไม่ซับซ้อน หากเป็นงานที่ซับซ้อนเขาก็อาจจะเบื่อได้ ซึ่งงานบริการและงานสำนักงานที่สามารถทำได้ก็เช่นการชงกาแฟ การถ่ายเอกสาร การทำความสะอาด การเก็บกวาดขยะ การล้างจาน เป็นต้น ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 6 ร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคล องค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 30 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคล และองค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

- 1) ครอบครัว องค์กร และชุมชน ได้เชิญนักวิชาการจากโรงพยาบาลศรีธัญญา มาบรรยายในหัวข้อ “Job Coach” (การทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนงาน) เพื่อที่จะได้เรียนรู้และเข้าใจในการทำหน้าที่เป็น ผู้ฝึกสอนงานให้กับบุคคลออทิสติกได้อย่างถูกต้อง
- 2) ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกที่จะประสานความร่วมมือไปยังบุคคล องค์กรภายนอก หรือสถานประกอบใดในการที่จะรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงานตามอาชีพ และแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน
- 3) ตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ออกมาสรุปและนำเสนอเกี่ยวกับการกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคล และองค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุม ผลสรุปจากที่ประชุม คือ ให้มูลนิธิออทิสติกไทยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างครอบครัวและชุมชนในการคัดเลือกสถานประกอบการในการทำงานให้กับบุคคลออทิสติก และสถานประกอบการในชุมชนเขตตลิ่งชันจะเป็นสถานประกอบหลักในการรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน หากไม่มีงานที่ตรงกับความสามารถของบุคคลออทิสติกก็จะส่งไปทำงานในเขตที่ใกล้ๆ กันต่อไป ดังคำพูดต่อไปนี้ “ครอบครัวจะทำหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการฝึกสอนงานเบื้องต้นเพื่อให้สามารถดูแลตนเองในเบื้องต้น จะได้ไม่ต้องเป็นภาระของผู้อื่น โดยจะฝึกสอนในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจและสามารถใช้ได้อย่าง

คล่องแคล่วจะได้ไม่เกิดอันตรายเมื่อไปทำงานจริงๆ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) “องค์กรจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักในการรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน โดยจะทำหน้าที่ในการประสานงานกับสถานประกอบการในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลออทิสติกและลักษณะงานที่สามารถทำได้ เพื่อให้สถานประกอบการได้มีข้อมูลในการตัดสินใจในการเข้ารับทำงาน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และ “จะหาสถานประกอบการชุมชนให้ก่อนหากไม่เหมาะสมก็จะส่งไปยังเขตที่อยู่ใกล้ๆ กันต่อไป เนื่องจากการเดินทางในชุมชนค่อนข้างสะดวกและสามารถช่วยกันสอดส่องดูแลได้ตลอดเวลา แต่หากต้องไปทำงานนอกชุมชนก็อาจจะต้องเพิ่มเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางไปด้วย เพราะต้องเดินทางไปรับส่งเพื่อทำงานตามที่ต่างๆ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 7 ร่วมกันกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและกิจกรรมปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมาย และกำหนดระยะเวลา เริ่มต้นและสิ้นสุดโปรแกรม

เมื่อวันศุกร์ที่ 31 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและกิจกรรมที่จะปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมาย และกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการเข้าทำงานในสถานประกอบการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับเป้าหมายพฤติกรรมของบุคคลออทิสติกหลังจากที่ได้เข้าทำงานในสถานประกอบการแล้ว ตลอดจนกำหนดว่าจะให้บุคคลออทิสติกเข้าทำงานตั้งแต่เมื่อใดและมีกำหนดการทำงานสิ้นสุดเมื่อใด เพื่อจะได้ประเมินว่าควรที่จะให้บุคคลออทิสติกทำงานต่อหรือหาอาชีพอื่นที่เหมาะสมให้

2) ตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ออกมาสรุปและนำเสนอเกี่ยวกับเป้าหมายพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับบุคคลออทิสติก และเมื่อเข้าทำงานแล้วบุคคลออทิสติกจะต้องทำอะไรบ้างตลอดจนระยะเวลาที่คิดว่าเหมาะสมสำหรับบุคคลออทิสติกในการเข้าทำงาน พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุม ผลสรุปจากที่ประชุม คือ ได้ตั้งเป้าหมายของพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลออทิสติกว่าเกิดความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ โดยมีการประเมินการทดลองภายใน 3 เดือนแรก เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลว่าควรจะให้บุคคลออทิสติกได้ทำงานต่อหรือต้องจัดหาอาชีพใหม่ที่เหมาะสมให้กับบุคคลออทิสติกต่อไป ดังคำพูดต่อไปนี้ “อยากให้บุคคลออทิสติกมีความรู้และทักษะในการทำงานแม้จะยังทำไม่ได้ไม่คล่องแคล่วมากนักก็ตาม เพราะถ้า

ให้ทำอะไรที่ยาก เขาก็คงไม่ยอมทำ เนื่องจากเขาเหล่านี้สมาธิจะสั้น ดังนั้นจึงต้องมีการฝึกให้มีความรู้และทักษะเบื้องต้นก่อน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) “องค์กรจะร่วมกับชุมชนในการประเมินการทำงานของคุณคอลลอสติก เพื่อจะได้ประเมินว่าแต่ละคนเหมาะสมหรือถนัดกับงานในด้านไหน จะได้ส่งให้เข้ารับการฝึกที่ตรงกับความถนัดหรือความสนใจได้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลมากที่สุด หากไม่มีการประเมินอาชีพเบื้องต้น ก็เท่ากับว่าเขาต้องไปเรียนรู้ใหม่อีก ก็จะทำให้เสียเวลาไปอีก” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และ “หากประเมินแล้วยังทำงานได้ก็ให้ทำงานต่อหากทำไม่ได้ก็อาจจะต้องหาที่เหมาะสมให้ต่อไป เพราะเราจะไม่บังคับให้เขาทำในงานที่ตนเองไม่ถนัดหรือไม่ชอบ ถ้าเขาทำงานที่ชอบและถนัดเขาก็จะมีความสุขและจะสามารถทำได้ดีด้วย หากทำไม่ได้บ้างครั้งก็เกิดความเสียใจและคิดว่าตนเองเป็นปมด้อยและต้องเป็นภาระของคนอื่นที่จะต้องดูแลอีก” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 8 ร่วมกันวางแผนการร่วมมือกันเตรียมบุคคลออสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายที่กำหนด

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 6 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันวางแผนความร่วมมือในการเตรียมที่จะส่งบุคคลออสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวางแผนความร่วมมือในการเตรียมที่จะส่งบุคคลออสติกเข้าสู่อาชีพที่กำหนดไว้ ซึ่งความร่วมมือนี้มาจากทั้งความร่วมมือภายในและภายนอกเพื่อร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายการทำงานในการขับเคลื่อนการส่งบุคคลออสติกเข้าสู่อาชีพให้เป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จตามแผนเป้าหมายที่ได้วางไว้

2) ตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ออกมาสรุปและนำเสนอเกี่ยวกับการวางแผนความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกว่าจะแสวงหาความร่วมมือจากที่ไหน และจากใครบ้าง เพื่อทำงานเป็นภาคีเครือข่ายกัน พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุม ผลสรุปจากที่ประชุม คือ ครอบครัว องค์กร และชุมชน จะแบ่งบทบาทหน้าที่กัน โดยครอบครัวจะทำหน้าที่ในการรับส่งบุคคลไปทำงานในสถานประกอบการและแสวงหาความร่วมมือจากทั้งจากองค์กร ชุมชน และสถานประกอบการที่จะร่วมกันส่งบุคคลออสติกเข้าทำงาน องค์กรทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก และอาจทำหน้าที่ในการรับส่งบุคคลออสติกไปทำงานในสถานประกอบการหากครอบครัวไม่สะดวกหรือติดธุระพร้อมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อเข้าร่วมกันขับเคลื่อนการส่งเสริมการมีงานทำให้กับบุคคลออสติก ส่วนสถานประกอบการจะทำหน้าที่ในการรับ

บุคคลออทิสติกเข้าทำงานตลอดจนการเป็นพี่เลี้ยงในการทำงานให้กับบุคคลออทิสติกและคอยอำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับบุคคลออทิสติกพร้อมกับประเมินการทำงานของบุคคลออทิสติกด้วย เพื่อให้ทราบว่าบุคคลออทิสติกสามารถทำงานได้หรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้จัดหาอาชีพที่เหมาะสมสำหรับบุคคลออทิสติกต่อไป ดังคำพูดต่อไปนี้ “ครอบครัวจะทำหน้าที่ในการรับส่งเขาไปทำงาน แต่ถ้าหากวันไหนไม่สะดวกหรือมีภาระก็อาจจะให้องค์กรหรือชุมชนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการรับส่งเขาไปทำงาน แต่ก็อาจจะต้องบอกเขาไว้ล่วงหน้า เพื่อที่เขาจะได้ไม่ตกใจและรู้สึกปลอดภัยเหมือนกับที่ครอบครัวเป็นผู้ไปรับส่งเอง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) “องค์กรจะอำนวยความสะดวกในการจัดส่งเขาไปทำงานในสถานประกอบการถ้าวันไหนที่ครอบครัวไม่สะดวกก็ให้แจ้งมาที่องค์กรเพื่อที่จะได้จัดเวรและพาหนะสำหรับรับส่งเขาไปยังสถานประกอบการ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และ “ชุมชนจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและคอยอำนวยความสะดวกในการทำงานแก่เขา ถ้าหากครอบครัวและองค์กรไม่สะดวกก็อาจให้ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือในการรับส่งไปยังที่ทำงาน หรือคอยเป็นธุระในการจัดหาพาหนะเพื่อพาเขาเหล่านั้นไปทำงาน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 9 ร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

เมื่อวันศุกร์ที่ 7 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลจากการส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดวิธีการประเมินผลจากการส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการว่าจะประเมินผลในด้านใดบ้าง และใครจะเป็น ผู้ประเมินผลการทำงาน เพื่อนำผลที่ได้มาใช้สำหรับการวางแผนเพื่อหางานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถที่แท้จริงและตรงตามความถนัดให้กับบุคคลออทิสติกต่อไป

2) ตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ออกมาสรุปและนำเสนอเกี่ยวกับการประเมินผลจากการส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุม ผลสรุปจากที่ประชุม คือ จะประเมินผลการทำงานโดยในการประเมินจะประเมินในด้านการสื่อสารกับบุคคลอื่น และการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้งานในหน้าที่ ทักษะในการทำงานที่ถูกต้อง และความพึงพอใจของผู้รับบริการจากบุคคลออทิสติก โดยที่ครอบครัว องค์กร ชุมชน และสถานประกอบการจะทำหน้าที่ในการประเมินผลร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินผลที่หลากหลายและรอบด้านมากยิ่งขึ้น ดังคำพูดต่อไปนี้ “การ

ประเมินผลจะช่วยทำให้รู้ว่าเขาทำงานได้หรือไม่ได้จะทำให้เรามีข้อมูลว่าเราควรจะให้เขาทำงานต่อไปหรือไม่ หรือให้เขาทำงานอะไรดีถึงจะเหมาะสมกับเขา ถ้าเราไม่มีการประเมินเราก็จะไม่มีข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนหรือกำหนดอาชีพที่เหมาะสมให้กับเขาได้ ทั้งนี้ในการประเมินก็จะดูเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นว่าเป็นยังไงบ้าง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้หรือไม่” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) “ในการประเมินการทำงานต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมประเมินการทำงานด้วยเนื่องจากเขาจะเห็นการทำงานตลอดเวลาสามารถที่จะบอกได้ว่าคนนี้ทำอะไรได้บ้าง อะไรทำไม่ได้บ้าง แต่เราก็ต้องยอมรับผลการประเมินที่ออกมาด้วย และต้องไม่ลำเอียงหรือเข้าข้างเขาเพราะจะยิ่งเป็นการปิดกั้นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาเขาไปด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และ “การประเมินจะเป็นประโยชน์อย่างมากเพื่อจะได้ข้อมูลนำมาวางแผนพัฒนาความรู้และทักษะให้กับเขาต่อไป นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินยังช่วยทำให้เราสามารถประเมินพฤติกรรมและการอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อีกด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประเมินก็มีความสำคัญอย่างมากเช่นกัน การประเมินยังทำให้เราได้ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อบุคคลออทิสติกอีกด้วย เพื่อจะทำให้ทราบว่าควรที่จะยังคงให้ทำงานต่อหรือหางานใหม่ที่เหมาะสมกว่า” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 10 ร่วมกันประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินโปรแกรมหากยังไม่เพียงพอ แสวงหาเพิ่มเติม

เมื่อวันศุกร์ที่ 7 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันคำนวณค่าใช้จ่ายในการส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันคำนวณและประมาณการค่าใช้จ่ายว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง แล้วค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ และหากต้องการรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจะไปขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานไหนได้บ้าง

8.2) ตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ออกมาสรุปและนำเสนอค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการที่จะส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุมผลสรุปจากที่ประชุม คือ ว่าค่าใช้จ่ายในการส่งบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการนั้นประกอบด้วยค่าจ้างพาหนะในการรับส่งบุคคลไปทำงานยังสถานประกอบการ เดือนละ 3,000 บาท ค่าอาหารกลางวัน เดือนละ 2,000 บาท งบประมาณอาจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระยะทางของสถานประกอบการด้วย ทั้งนี้ครอบครัวเป็นผู้รับผิดชอบหลัก แต่หากครอบครัวไม่มี

งบประมาณเพียงพอ ก็สามารถขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนจากองค์กร ดังคำพูดต่อไปนี้ “ค่าใช้จ่ายหักจากค่าเงินเดือนที่ได้รับก็น่าจะมีเงินเหลือเก็บให้เขาอยู่บ้าง ครอบครัวก็จะไม่ค่อยยุ่งกับเงินที่เขาหามาได้ แต่จะคอยเก็บให้เขา ถ้าเขาอยากได้ก็อาจจะให้เขามาขอเรา เพราะถ้าให้ถือเงินเอง อาจจะเกิดอันตรายตามมาได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) “ถ้าครอบครัวไม่มีงบประมาณมากพอ ก็ขอแจ้งให้ทราบเพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือต่อไป องค์กรก็อาจจะช่วยหาวิธีหรือเครือข่ายที่รู้จักให้กับครอบครัว เพื่อให้สามารถปรึกษาเรื่องการเงินในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการทำงานของเขาเหล่านั้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และ “บางเรื่องถ้าไม่เหลือปากว่าแรงหากชุมชนช่วยได้ก็ยินดีจะได้ประหยัดงบประมาณและค่าใช้จ่ายเนื่องจากถือว่าเป็นลูกหลานคนหนึ่งก็อยากที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้เขาเหล่านั้นได้มีงานทำ อย่างน้อยก็เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวลงไปได้บ้างไม่มากนักน้อย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 11 ร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนและบทเรียนที่ได้รับ

เมื่อวันศุกร์ที่ 5 ตุลาคม 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันสรุปและนำเสนอผลนำเสนอผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาออทิสติกในระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ พร้อมกับนำเสนอบทเรียนที่ได้รับ

ผลสรุปจากที่ประชุม คือ ในการพัฒนาโปรแกรมทุกคนต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เห็นความสำคัญในการที่จะส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกได้เข้าทำงาน รวมถึงการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อร่วมกันดำเนินการส่งเสริมบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน ดังคำพูดต่อไปนี้ “ทุกคนควรให้ความสำคัญและตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตัวเอง เพราะแต่ละบทบาทก็มีความสำคัญ ไม่มีใครที่จะสามารถทำงานเพียงลำพังได้ ถึงทำได้ก็อาจจะทำได้ไม่ดีนัก ดังนั้นการร่วมกันทำงานเพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายน่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และดังคำพูดต่อไปนี้ “ถ้าทุกฝ่ายร่วมมือกันก็จะทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จด้วยดี ความร่วมมือของทุกฝ่ายจะนำไปซึ่งความสำเร็จได้ เราไม่ได้อยู่คนเดียวบนโลกใบนี้ ดังนั้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนำมาซึ่งความสำเร็จ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) ดังคำพูดต่อไปนี้ “การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ได้รับทั้งประสบการณ์ตรงที่จะส่งเสริมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ทั้งนี้การทำงานของบุคคลออทิสติกมีปัญหาและอุปสรรคค่อนข้างพอสมควร ผู้ที่จะทำงานร่วมกับบุคคลออทิสติกก็ต้องมีเข้าใจ และยอมรับในความรู้ ความสามารถ และข้อจำกัดของบุคคลออทิสติกให้ได้ เพราะถ้า

ยอมรับได้เราก็จะมองเขาว่าเป็นคนปกติคนหนึ่งแล้วเราก็จะสามารถร่วมกับเขาได้อย่างมีความสุข”
(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ขั้นที่ 12 ร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้จากการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

เมื่อวันศุกร์ที่ 28 และวันเสาร์ที่ 29 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมเครือข่ายผู้ปกครองออทิสติกชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้ บทเรียนจากการดำเนินงานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องในการประชุมประจำปีเครือข่ายผู้ปกครองบุคคลออทิสติกแห่งประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2561 โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 60 คน

ผลสรุปจากที่ประชุม คือ ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าการโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เป็นโปรแกรมที่ดีซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว องค์กร และชุมชน ที่จะทำงานร่วมกันในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และมีผู้เข้าร่วมประชุมบางท่านให้ข้อเสนอว่าควรนำกิจกรรมดังกล่าวนำไปใช้ประโยชน์และขยายผลให้กับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญและจะได้ดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนดังความเห็นต่อไปนี้ ดังคำพูดต่อไปนี้ “ขอชื่นชมในความสำเร็จ และคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบุคคลออทิสติกที่ดูแลอยู่” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และ “ความสำเร็จเกิดจากความร่วมมือกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ การดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาขอชื่นชมทั้งผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนที่สามารถทำให้กิจกรรมครั้งนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และได้แบบอย่างที่จะนำไปใช้ขยายผลให้กับครอบครัว องค์กร และชุมชนในพื้นที่อื่นต่อไป” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

ขั้นที่ 13 ศึกษาการมีส่วนร่วมหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 27 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากมูลนิธิออทิสติกไทย ผู้แทนจากครอบครัว ผู้แทนจากองค์กร และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในด้านองค์ประกอบ ขั้นตอน และการนำไปใช้

2) ตัวแทนของครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ออกมาสะท้อนคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในด้านองค์ประกอบ ขั้นตอน และการนำไปใช้ พร้อมกับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมกับที่ประชุม ผลสรุปจากที่ประชุม คือ ขั้นตอนตามโปรแกรมที่ดำเนินการมีความเหมาะสมแล้ว แต่ถ้าจะลดหรือรวมองค์ประกอบและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันก็น่าจะดี จะทำให้ตัวโปรแกรมค่อนข้างกระชับ และสามารถดำเนินการเป็นไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น “คิดว่าองค์ประกอบของโปรแกรมคิดว่าค่อนข้างดีแล้ว แต่ถ้าปรับให้เหมาะสมโดยลดองค์ประกอบหรือรวมองค์ประกอบบางด้านลงคิดว่าจะช่วยทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) และตั้งคำถามต่อไปว่า “โปรแกรมนี้จะเป็ประโยชน์ในการนำไปใช้ในการส่งเสริมอาชีพให้กับบุคคลออกทิสติก เพราะยังไม่เคยเห็นมีโปรแกรมสำหรับการพัฒนาอาชีพให้กับบุคคลออกทิสติกมาก่อน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2) และตั้งคำถามต่อไปว่า “คิดว่าน่าจะเอาโปรแกรมไปขยายผลให้กับเครือข่ายอื่นๆ ได้ทดลองใช้ ซึ่งจะทำให้เราทราบว่าโปรแกรมที่เหมาะสมที่สุดนั้นควรประกอบด้วยอะไรบ้าง ซึ่งบางครั้งโปรแกรมอาจจะขึ้นอยู่กับบริบทของหน่วยงานหรือองค์กรที่จะนำไปใช้ด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

นอกจากการประเมินผลแล้ว ผู้วิจัยได้สังเกตการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวยุคใหม่ และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในภาพรวม จะพบว่าครอบครัวยุคใหม่ และชุมชนที่เข้าร่วมเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่พัฒนาขึ้นดังนี้

1) ความกระตือรือร้น จากเริ่มต้นที่ได้เห็นครอบครัวยุคใหม่ และชุมชนซึ่งได้เห็นตั้งแต่การเข้าร่วมเวทีเสวนาที่เห็นถึงการขาดความกระตือรือร้น ไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ความสำคัญของตนเอง มาจนถึงวันเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ค่อยๆ มีความกระตือรือร้นสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมในสัปดาห์แรกก็จะพบว่ากลุ่มเป้าหมายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้นมาตั้งแต่ช่วงต้นของกิจกรรม โดยแสดงออกผ่านการโต้ตอบ มีการแสดงความคิดเห็นตรงตามประเด็น มีการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในกิจกรรมต่างๆ มีการตัดสินใจตามความถูกต้องและเหมาะสมบนพื้นฐานข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่กลุ่มเป้าหมายบางส่วน ต้องอาศัยการกระตุ้นในช่วงต้น แต่

เมื่อผ่านไปหลายสัปดาห์กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในกิจกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

2) มีความกล้าแสดงออกมากขึ้นและมีเหตุผลในการแสดงความคิดเห็น จะสังเกตได้จากกิจกรรมที่ให้กลุ่มเป้าหมายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยตัวเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งจะพบว่าในช่วงแรกกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกทั้งการพูดแสดงความคิดเห็นหรือการร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม แต่เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมหลายครั้ง ผู้วิจัยคอยให้กำลังใจให้ความเป็นกันเองกับกลุ่มเป้าหมาย โดยไม่บังคับให้เป็นการแสดงความคิดเห็นตามความสมัครใจ ซึ่งพบว่ากลุ่มเป้าหมายค่อยๆ ปรับตัวมากยิ่งขึ้น

3) มีความเข้าใจตนเองและกลุ่ม โดยกลุ่มเป้าหมายเห็นความสำคัญและบทบาทและหน้าที่ของตนเองและของกลุ่มมากขึ้น ซึ่งจะพบว่ากลุ่มเป้าหมายรู้จักการประเมินตนเองและกลุ่มเครือข่าย รู้จักติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการทำงานร่วมกันผู้อื่นได้

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตเกี่ยวกับระดับความกระตือรือร้นสนใจในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ กลุ่มเป้าหมายแต่ละคนมีระดับความสนใจและการตอบสนองแต่กิจกรรมแตกต่างกันออกไป แบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่ให้ความสนใจในกิจกรรม มีการโต้ตอบกับผู้วิจัยและพยายามทำกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้วิจัย มีการแสดงความคิดเห็นตรงตามประเด็น มีการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในกิจกรรมต่างๆ มีการตัดสินใจตามความถูกต้องและเหมาะสมบนพื้นฐานข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนเมื่อพบปัญหาในการทำกิจกรรมจะเรียกผู้วิจัยมาซักถามเพื่อแก้ไขปัญหาและพยายามทำงานสำเร็จซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดประมาณร้อยละ 73.1 ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีความสนใจปานกลางและยังคงทำกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้วิจัย ซึ่งเป็นกลุ่มที่นำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเป็นบางครั้ง คล้อยตามความคิดเห็นของผู้อื่นในกิจกรรมต่างๆ มีการตัดสินใจตามการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่ม เมื่อพบเจอปัญหาในการทำกิจกรรมมักจะหยุดทำกิจกรรมและนั่งเฉยๆ หรือดูสมาชิกคนอื่นทำแทน มักไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 19.2 กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่ให้ความสนใจในกิจกรรมค่อนข้างน้อย โดยไม่มีการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในกิจกรรมต่างๆ ไม่ร่วมในการตัดสินใจ ในการทำกิจกรรมมักจะให้ความร่วมมือน้อย โดยเฉพาะกิจกรรมมีความยุ่งยากหรือซับซ้อนมากเกินไป

กลุ่มเป้าหมายนี้จะไม่สนใจทำตาม แม้ผู้วิจัยจะกระตุ้นให้มีปฏิสัมพันธ์ก็ตาม เวลาซักถามพูดคุยด้วยมักไม่กล้าแสดงออก และลุกออกจากห้องเรียนไปเป็นระยะ ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 7.7

ขั้นที่ 14 สรุปและนำเสนอผลการจัดกระบวนการ

จากการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมวิจัย ได้ร่วมกันสรุปและสังเคราะห์โปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

“คิดว่าการทำงานตามกระบวนการทั้ง 14 ขั้นตอนนั้น บางขั้นตอนก็คิดว่าไม่น่าจะมีความจำเป็นหรือความจำเป็นที่จะต้องเป็นขั้นตอน อาจจะไปรวมกับขั้นตอนอื่นๆ ก็ได้ เพื่อจะได้ลดจำนวนขั้นตอนให้เหลือน้อยลง” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 1 “สำหรับในมุมมองขององค์กรคิดว่าเราสามารถที่จะปรับลดหรือเพิ่มขั้นตอนของโปรแกรมได้ตามสภาพและบริบทของการใช้งานจริงๆ เพราะบางลักษณะอาจจะต้องใช้กระบวนการตามจำนวนขั้นตอนนี้หรือบางลักษณะอาจจะปรับลดจำนวนขั้นลงก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าเราจะใช้ในบริบทหรือสภาพไหนแค่นั้นเอง” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 1 “ถ้าเราสามารถที่จะปรับลดจำนวนขั้นตอนให้เหลือน้อยลงได้ ก็จะช่วยให้เราสามารถดำเนินการได้อย่างกระชับและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะถ้ายังมีขั้นตอนเยอะก็จะเพิ่มกิจกรรมการดำเนินงานให้เยอะตามไปด้วยอาจจะส่งผลกระทบต่อฝั่งด้านอื่นๆ ด้วย” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 1 “ความเห็นส่วนตัวคืออยากให้ปรับลดจำนวนขั้นตอนลงให้เหลือเท่าที่จำเป็นจริงๆ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ถ้าทำตามขั้นตอนที่ออกแบบมาทั้งหมดคิดว่าคงต้องใช้เวลานานกว่าจะดำเนินการเสร็จสิ้น” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 2 “หัวใจหลักของโปรแกรมจริงๆ มิใช่กี่ขั้นตอนหรอก ที่เหลือก็เป็นเพียงส่วนประกอบ ฉะนั้นถ้าเราเจาะลึกๆ จริง ขั้นตอนที่สำคัญๆ อาจจะมีเพียง 6-8 ขั้นตอนเท่านั้น เช่น การวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบกิจกรรม/ขั้นตอน การดำเนินการ การประเมินผล และการถ่ายทอดผล เป็นต้น” ผู้ให้ข้อมูลองค์กรคนที่ 2 “จากการที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงๆ แล้วเราทำกิจกรรมที่สำคัญๆ ก็ทำให้การดำเนินโปรแกรมสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ เพียงแต่ว่าเราต้องวางแผนให้และออกแบบโปรแกรมให้ดีเท่านั้นเอง” ผู้ให้ข้อมูลชุมชนคนที่ 2 “คิดว่าจำนวนขั้นตอนมากน้อยไม่ใช่ปัญหาเพียงแต่ว่าเราจะนำไปใช้อย่างไรเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและบรรลุความสำเร็จมากที่สุด” ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวคนที่ 3

ทั้งนี้ที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 8 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
2. ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออกทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ
3. ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออกทิสติกเข้าทำงาน
4. ร่วมกันกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออกทิสติก
5. ร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคลและองค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน
6. ร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลบุคคลออกทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ
7. ร่วมกันสะท้อนคิดผลและบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงาน
8. ร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้ผลการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้อง

1.3 ปัจจัยและเงื่อนไขในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่

1.1 **กระบวนการ** ได้แก่ สร้างความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง **บุคลากร** ได้แก่ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความเต็มใจ เสียสละ และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ ดังความเห็นผู้ให้ข้อมูลตัวแทนผู้ปกครองต่อไปนี้ *“ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจเพื่อที่ว่าเขาจะได้นำไปใช้ถ่ายทอดหรือบอกต่อกับคนอื่น ๆ ได้”* **สถานที่** ได้แก่ เอื้อต่อการฝึกทักษะนั้นๆ มีวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสม *“ต้องเน้นทักษะเป็นอันดับแรก เพราะถ้าเราเน้นให้ความรู้แต่เพียงอย่างเดียวเขาจะปฏิบัติไม่ได้ ต้องเน้นให้เขาปฏิบัติได้จริงและจะเกิดทักษะตามมา”* (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนผู้ปกครอง) **แหล่งข้อมูล** ได้แก่ มีนักวิชาการ และเอกสารที่สนับสนุนอย่างเหมาะสม **การแลกเปลี่ยนประสบการณ์** ได้แก่ ต้องมีการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

1.2 **ความพร้อมและการมีส่วนร่วม**ของครอบครัว องค์กร และชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน *“คิดว่าความพร้อมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมี*

ความสำคัญ เพราะถ้ามีเพียงลำพังหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ไม่น่าจะประสบความสำเร็จได้ เพราะบทบาทของแต่ละหน่วยงานไม่เหมือนกันดังนั้นเราจึงต้องร่วมมือกัน” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนชุมชน)

2. ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วย

2.1 เน้นการชี้แจงให้เห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม มีการยกตัวอย่างบุคคลหรือหน่วยงานที่สามารถทำสำเร็จเพื่อให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน“เราต้องชี้แจงให้เขาเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะถ้าเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ เขาก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งเราก็อาจจะต้องมีการยกตัวอย่างบุคคลหรือหน่วยงานที่มีการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จเพื่อให้เขาเห็นภาพความสำเร็จและจะได้เกิดแรงบันดาลใจที่จะประสบความสำเร็จแบบนั้นบ้าง” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนองค์กร)

2.2 การให้โอกาสแก่ผู้ที่สนใจได้มีโอกาสร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์เพราะจะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดมุมมองที่หลากหลายด้านมากขึ้น “ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเราต้องให้โอกาสผู้เข้าร่วมได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ไม่ใช่ให้เขาเป็นแต่เพียงผู้รับเพียงฝ่ายเดียว จะทำให้ได้มุมมองและแง่คิดที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนผู้ปกครอง)

2.3 การมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำเสนอข้อมูล และวิพากษ์ในการส่งเสริมความร่วมมือของครอบครัว องค์กร ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง“ควรน่าจะมีการจัดเวทีการนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ร่วมแสดงความคิดหรือถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้รับ จะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนชุมชน)

3. เงื่อนไขหรืออุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่

3.1 ความไม่พร้อมและการไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรของครอบครัว องค์กร และชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน “คิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคน่าจะมาจากความไม่พร้อมและการไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เพราะแต่ละฝ่ายยังไม่เข้าใจถึงบทบาทของตนเองที่ชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และไม่มีใครเป็นแกนนำในการที่จะประสานความร่วมมือ” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนผู้ปกครอง)

3.2 ความไม่ชัดเจนในบทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน “บทบาทของแต่ละฝ่ายก็มีความสำคัญ เพราะจะทำให้เราทราบว่าเราต้องทำหน้าที่หรือดำเนินการอย่างไรบ้าง

ถ้าบทบาทยังไม่ชัดเจนก็ยากที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้ เพราะความสำเร็จเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ไม่ใช่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนชุมชน)

3.3 การให้องค์กรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินกิจกรรมเพียงฝ่ายเดียว แต่ไม่ได้ดึงครอบครัว ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนดำเนินกิจกรรมหรือบางครั้งครอบครัว และชุมชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมตามกิจกรรมขององค์กรเท่านั้น “การให้องค์กรเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวก็น่าจะเป็นสิ่งที่ดีเนื่องจากมีความพร้อมด้านต่างๆ แต่ในการดำเนินงานก็อยากให้องค์กรได้ให้บทบาทกับครอบครัวและชุมชนได้เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบด้วยไม่ใช่เชิญมาเข้าร่วมเมื่อใกล้จะดำเนินงานเสร็จแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนผู้ประกอบการ)

4. เงื่อนไขหรืออุปสรรคในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วย

4.1 ครอบครัว และชุมชน ไม่ได้รับการสนับสนุนและมีบทบาทอย่างเต็มที่ “องค์กรควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทอย่างเต็มที่ เพราะทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ เพราะครอบครัวก็อยู่ในชุมชน เวลาที่จะทำงานอะไรก็จะสามารถประสานงานกันได้ตลอดเวลาดังนั้นเราจึงต้องให้บทบาทกับครอบครัวและชุมชนให้มากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนองค์กร)

4.2 การประชาสัมพันธ์การเข้าร่วมกิจกรรมยังไม่หลากหลายพอและกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็ยังไม่มีความหลากหลายมากนัก “ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของการดำเนินงานเพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกได้รับทราบ เพื่อจะได้นำไปใช้กับหน่วยงานหรือชุมชนของตนเอง” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนชุมชน) “ควรมีช่องทางในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของการดำเนินงานเพื่อให้ผู้สนใจได้รับทราบและเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก” (ผู้ให้ข้อมูลตัวแทนผู้ประกอบการ)

ตอนที่ 2 ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ โดยนำผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาดำเนินการสร้างแนวปฏิบัติดังกล่าว จากนั้นจึงนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับผู้เข้าร่วมประชุมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตัวแทนจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนด้านการศึกษาพิเศษ ผู้แทนจากสำนัก

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตตลิ่งชัน ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย นายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก ผู้แทนจากโรงพยาบาลศรีธัญญา และโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ผู้แทนจากสำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานคร ผู้แทนผู้ปกครอง เจ้าของสถานประกอบการ ผู้แทนจากโรงแรมสี่พระยาทาวเวอร์อินน์ ตลอดจนตัวแทนครูและเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิออทิสติกไทย โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และนำผลจากการสนทนากลุ่มมาพัฒนาและสรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เพื่อใช้เป็น แนวทางหรือเป็นข้อมูลสนับสนุนให้ครอบครัว องค์กร ชุมชน และหน่วยงานภาคีเครือข่ายสามารถนำไปใช้ โดยมีรายละเอียดสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 การจัดทำร่างแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ตารางที่ 3 ผลการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ประเด็นสำคัญ	ร่างแนวปฏิบัติ	แนวทางการปฏิบัติ	ผลผลิต/เป้าหมาย
“ร่วมวางแผน”	ร่วมวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และการแสวงหาความร่วมมือ	1. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันวางแผนตั้งแต่ก่อนเริ่มโปรแกรมจนสิ้นสุดโปรแกรม โดยร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดความสำคัญ และการจัดลำดับความสำคัญในการเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพ 2. ครอบครัว องค์กร และชุมชน แสวงหาความร่วมมือในการเตรียมบุคคลออทิสติก	มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และการแสวงหาความร่วมมือในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ประเด็นสำคัญ	ร่างแนวปฏิบัติ	แนวทางการปฏิบัติ	ผลผลิต/เป้าหมาย
		เข้าสู่อาชีพจากบุคคล และองค์กรทั้งภายใน และภายนอกภาคี เครือข่าย	
“ร่วมปฏิบัติ”	ร่วมกันดำเนินการตาม แผนที่วางไว้	1. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกัน ดำเนินการเตรียม บุคคลออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพให้เป็นตามแผน ที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ 2. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกัน ดำเนินการเตรียม บุคคลออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง	มีส่วนร่วมในการ ดำเนินการเตรียม บุคคลออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพตามแผนที่ได้วาง ไว้
“ร่วมเรียนรู้”	ร่วมกันเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ เทคโนโลยี และอาชีพ ที่เหมาะสม	1. ครอบครัว องค์กร และชุมชนร่วมกันแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยี ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ เตรียมบุคคลออกทิสติก เข้าสู่อาชีพ 2. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันฟัง ความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการเตรียม บุคคลออกทิสติกเข้าสู่	มีส่วนร่วมในการ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ เทคโนโลยี และอาชีพ ที่เหมาะสมกับการ เตรียมบุคคลออกทิสติก เข้าสู่อาชีพ

ประเด็นสำคัญ	ร่างแนวปฏิบัติ	แนวทางการปฏิบัติ	ผลผลิต/เป้าหมาย
		<p>อาชีพ</p> <p>3. ครอบครั้ว องค์กร และชุมชน ร่วมกันถาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ อย่างชัดเจนเกี่ยวกับ ประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการเตรียม บุคคลออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพ</p>	
“ร่วมตัดสินใจ”	<p>ร่วมกันตัดสินใจและ ยอมรับการตัดสินใจ เพื่อให้ประเกิด ประโยชน์สูงสุด</p>	<p>1. ครอบครั้ว องค์กร และชุมชนร่วมกัน ตัดสินใจบนพื้นฐาน ความถูกต้องและความ เหมาะสมจาก ประสบการณ์ในการ เตรียมบุคคลออกทิสติก เข้าสู่อาชีพที่ได้เรียนรู้ ร่วมกัน</p> <p>2. ครอบครั้ว องค์กร และชุมชนร่วมกัน ยอมรับการตัดสินใจ ของเครือข่ายในการ เตรียมบุคคลออกทิสติก เข้าสู่อาชีพ</p>	<p>มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจและยอมรับ การตัดสินใจเพื่อให้ ประเกิดประโยชน์ สูงสุดในการเตรียม บุคคลออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพ</p>
“ร่วมประเมินผล”	<p>ร่วมกันประเมินผลของ การดำเนินงาน การ เรียนรู้ และ ความสำเร็จ</p>	<p>1. ครอบครั้ว องค์กร และชุมชนร่วมกัน ประเมินผลบนพื้นฐาน ความถูกต้องและความ</p>	<p>มีส่วนร่วมในการ ประเมินผลของการ ดำเนินงาน การเรียนรู้ และความสำเร็จในการ</p>

ประเด็นสำคัญ	ร่างแนวปฏิบัติ	แนวทางการปฏิบัติ	ผลผลิต/เป้าหมาย
		<p>เหมาะสมของกระบวนการในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน</p> <p>2. ครอบครัว องค์กร และชุมชนร่วมกัน ประเมินผลการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ได้จากการปฏิบัติการกระบวนการกลุ่มในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพพร้อมกัน</p> <p>3. ครอบครัว องค์กร และชุมชนร่วมกัน ประเมินผลความสำเร็จในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นต้นแบบให้กับเครือข่ายอื่นต่อไป</p>	เตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
“ร่วมรับผล”	ร่วมได้รับผลประโยชน์และได้รับการแก้ไขทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม	1. ครอบครัว องค์กร และชุมชนร่วมกันรับผลประโยชน์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ	มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ และได้รับการแก้ไขทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ประเด็นสำคัญ	ร่างแนวปฏิบัติ	แนวทางการปฏิบัติ	ผลผลิต/เป้าหมาย
		ในการเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพทั้ง ส่วนบุคคลและ ส่วนรวม 2. ครอบครั้ว องค์กร และชุมชนร่วมกันรับ การแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่อง ข้อจำกัด ในการเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพทั้ง ส่วนบุคคลและ ส่วนรวม	
“ร่วมติดตามผล”	ร่วมกันติดตามผลเพื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนา และความยั่งยืน	ครอบครั้ว องค์กร และ ชุมชน ร่วมกันติดตาม ผลในการเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา ให้เกิดความ ต่อเนื่องและความ ยั่งยืนต่อไป	มีส่วนร่วมในการ ติดตามผลเพื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนา และความยั่งยืนในการ เตรียมบุคคลออทิสติก เข้าสู่อาชีพ

2.2 ผลการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อวิพากษ์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครั้ว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ร่วมกับผู้เข้าร่วมประชุมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตัวแทนจากอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้แทนจากสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตตลิ่งชัน ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย นายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก ผู้แทนจากโรงพยาบาลศรีธัญญา และโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ผู้แทนจากสำนักงานจัดหางาน

กรุงเทพมหานคร ผู้แทนผู้ปกครอง เจ้าของสถานประกอบการ ผู้แทนจากโรงแรมสี่พระยาทาวเวอร์ อินน์ ตลอดจนตัวแทนครูและเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิออทิสติกไทย เพื่อร่วมกันวิพากษ์และข้อเสนอแนะ ต่อแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ซึ่งจะช่วยให้แนวทางมีความชัดเจน ถูกต้อง และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นไป ซึ่งผลจากการวิพากษ์มี รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ให้เพิ่มและปรับคำภาษาอังกฤษที่จะใช้ให้สื่อความหมายได้ชัดเจนกว่า ได้แก่

“คำภาษาอังกฤษควรมีการใช้คำว่า *participation* นำหน้าทุกคำ”
ผู้ให้ข้อมูลที่ 1

“คำว่า *การปฏิบัติ* ในภาษาอังกฤษควรใช้คำว่า *implementation* น่าจะเหมาะสมกว่า”
ผู้ให้ข้อมูลที่ 2

“ให้เปลี่ยนคำภาษาอังกฤษจาก *learning* เป็น *sharing* จะทำให้สื่อความหมายได้กว้างขึ้น”
ผู้ให้ข้อมูลที่ 3

“แก้ไขคำว่า *decision* ให้เปลี่ยนเป็น *decision making*”
ผู้ให้ข้อมูลที่ 4

“แก้ไขคำว่า *evaluation* โดยให้รวมกับคำว่า *benefits* เป็น *evaluation& benefits*”
ผู้ให้ข้อมูลที่ 5

“แก้ไขคำว่า *follow* โดยให้เปลี่ยนเป็น *monitoring*”
ผู้ให้ข้อมูลที่ 6

2. ให้แก้ไขตรงหลักการ โดยให้เพิ่มคำว่า ครอบครัว องค์กร และชุมชน ในทุกข้อ
ได้แก่

“อยากให้เพิ่มข้อความตรงหลักการโดยให้ขึ้นต้นด้วยคำว่าครอบครัว องค์กร และชุมชนในทุกข้อ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

3. เพิ่มและแก้ไขข้อความของแนวทางเพื่อให้สื่อความหมายได้ถูกต้องและสมบูรณ์
ได้แก่

“ตรงหลักการแนวทางข้อที่ 1 ให้เปลี่ยนคำว่าวัตถุประสงค์เป็นเป้าหมาย และระบุ/ความสำคัญแทน”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“หลักการแนวทางข้อที่ 2 ให้เปลี่ยนคำว่าตามแผนที่วางไว้เป็นตามแผนที่กำหนดไว้ว่าจะเหมาะสมกว่า”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ในแนวทางข้อ 5 น่าจะตัดคำว่ากระบวนการกลุ่มออก เนื่องจากไม่ได้ดำเนินกระบวนการกลุ่มมาตั้งแต่ต้น”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

4. บางทีอาจไม่จำเป็นต้องมีถึง 7 ข้อ ก็ได้ ซึ่งบางข้อก็สามารถที่จะรวมเป็นข้อเดียวกัน ได้แก่

“ไม่จำเป็นต้องมีถึง 7 ข้อ ก็ได้ อาจจะรวมให้เหลือจำนวนข้อน้อยๆ อาจจะรวมแนวทางที่ 5 และ 6 ไว้ด้วยกันก็ได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

5. แนวทางที่ 7 ยังคงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อบุคคลออกทิสติก ไม่ควรตัดทิ้ง แต่ให้คงไว้แนวทางนี้ไว้ได้แก่

“การติดตามผลจะช่วยทำให้ทราบว่าได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ถูกต้องมากน้อยเพียงใดเพื่อจะได้นำผลมาใช้ในการพัฒนาต่อไป”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

ทั้งนี้ที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านเทคนิค และ 4) ด้านเครือข่าย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ ได้แก่

หลักการ

เปิดพื้นที่ในการสร้างโอกาสอย่างอิสระในการเลือกสถานที่ และเวลาในการเข้ามาพบปะเรียนรู้ร่วมกันด้วยความสมัครใจทั้งจากครอบครัว องค์กร และชุมชน

แนวทาง

1. จัดสถานที่เพื่อให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
2. สร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน รู้สึกปลอดภัย ไร้กังวล เป็นกันเอง และเป็นมิตรภาพ
3. จัดสถานที่ให้มีความพร้อมและมีความสะดวกต่อบุคคลออกทิสติกและผู้ติดตามในการเข้าร่วมพบปะเรียนรู้
4. จัดช่วงเวลาให้เหมาะสมที่ครอบครัว องค์กร และชุมชน จะได้เข้ามาพบปะเรียนรู้ร่วมกันด้วยความสมัครใจ และพร้อมเพรียงกัน

2. ด้านจิตใจ

หลักการ

ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นบนพื้นฐานของความเข้าใจและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

แนวทาง

- 2.1 การสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลออกทิสติก
- 2.2 ผู้อำนวยการความสะดวกต้องสร้างบรรยากาศของการพบปะที่เป็นมิตร ปลอดภัย และสร้างความมั่นใจให้กลุ่มเป้าหมายในการที่กล้าจะแสดงความคิดเห็น
- 2.3 บรรยากาศในเวทีการแสดงความคิดเห็น ต้องเอื้อให้กลุ่มเป้าหมายได้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ไม่ปิดกั้นโอกาสในการแสดงความคิดเห็น

2.4 ส่งเสริมให้ดำเนินกิจกรรม/กระบวนการพัฒนาบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพอย่างต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีการเสริมแรงทางบวกด้วยการชื่นชม ชมเชยซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านเทคนิค ได้แก่

หลักการ

มีความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ทักษะ กระบวนการ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และตรงกับความต้องการ

แนวทาง

3.1 ส่งเสริมความเข้าใจในวัตถุประสงค์ให้ตรงกันเพื่อให้การดำเนินกิจกรรม/กระบวนการเป็นไปตามแผน

3.2 มอบหมายหน้าที่ตามความสมัครใจ ความถนัด โดยไม่เป็นการบังคับจิตใจ หากติดขัดหรือต้องการความช่วยเหลือในสิ่งใดก็ช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

3.3 ส่งเสริมให้รู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และของผู้อื่น เพื่อให้ความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน

3.4 ส่งเสริมกลุ่มเป้าหมายให้วิเคราะห์ และสะท้อนผลร่วมกันเพื่อให้ทราบว่าต้องดำเนินการต่อหรือไม่ควรดำเนินการต่อขั้นตอนไหน อย่างไร พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง และติดตามผลให้ดีขึ้น

3.5 ส่งเสริมให้มีนักวิชาการหรือวิทยากรมาให้ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

4. ด้านเครือข่าย ได้แก่

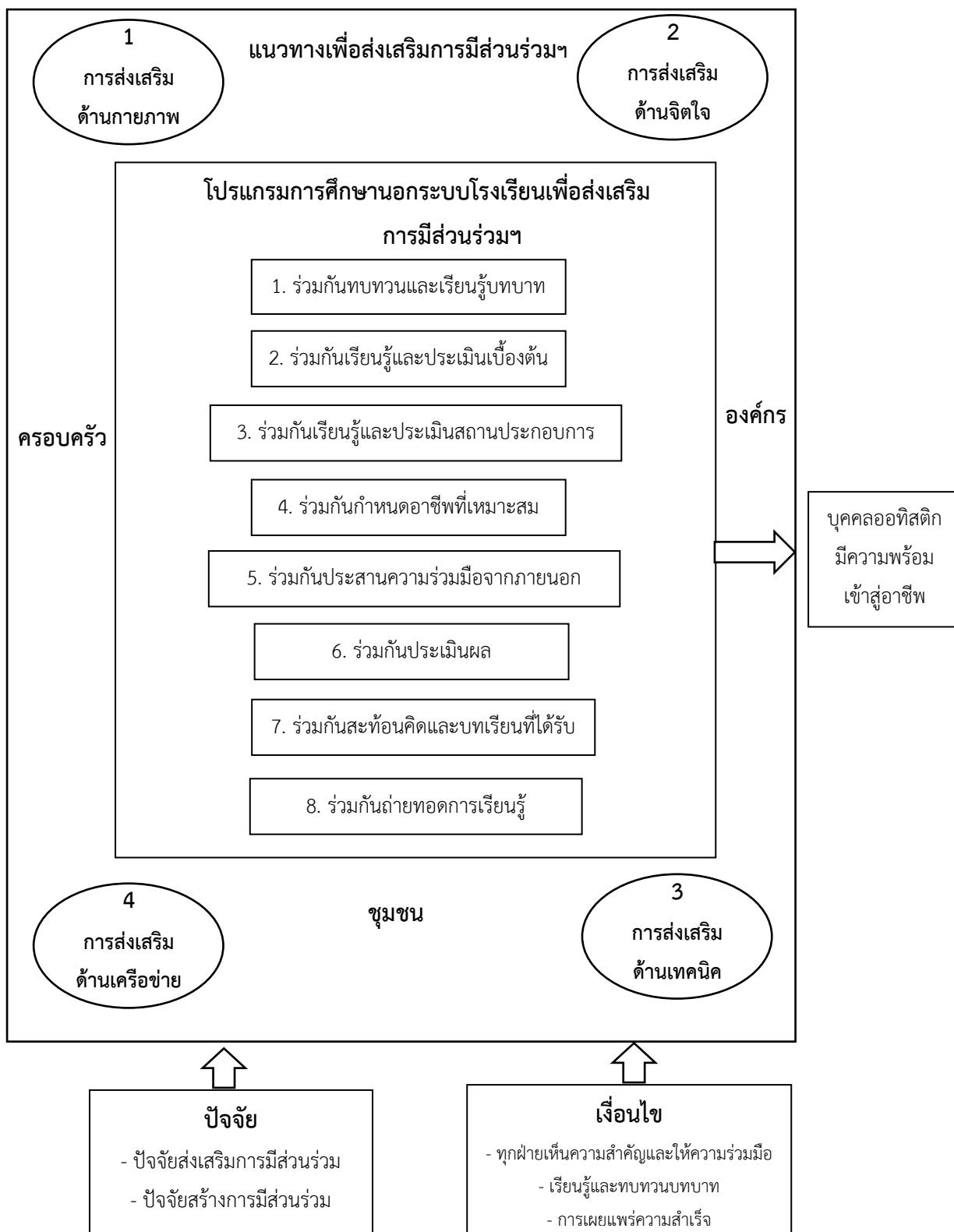
หลักการ

การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายต่างๆ เพื่อสนับสนุนทรัพยากร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

แนวทาง

4.1 ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์บอกต่อเพื่อต่อยอดให้กับเครือข่ายหรือกลุ่มอื่นๆ

4.2 มีเครือข่ายหรือกลุ่มสนับสนุนในด้านนโยบาย งบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร

แผนภาพที่ 3 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทัศนคติเข้าสู่อาชีพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ” มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมี ส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการ เตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยราย วัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมี ส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการมีส่วนร่วมก่อนดำเนินการ พัฒนาการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่าง ครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมี ส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่าง ครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติก เข้าสู่อาชีพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่ อาชีพ

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย โดยมีตัวแทนของครอบครัว องค์กร และชุมชน ตลอดจนภาคีที่ เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างแนวทางสำหรับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1.1.1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่

1.1.1.1) ความไม่พร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มีเพียงองค์กรเท่านั้นที่มีความพร้อมส่วนครอบครัวและชุมชนยังไม่มีความพร้อม และครอบครัว องค์กร และชุมชนก็ยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองว่าจะต้องทำอะไร และอย่างไรบ้าง

1.1.1.2) ไม่มีโอกาสในการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพต้อง ถ้าอยากได้ความรู้จะต้องไปหาจากองค์กรหรือให้องค์กรเข้ามาให้ความรู้ แต่ถ้ามีการรวมกลุ่มกันก็จะทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว ไม่ต้องคอยไปสอบถามข้อมูลหรือรอการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานหรือองค์กร

1.1.1.3) ไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการเท่าที่ควร เป็นการรวมกลุ่มแบบชั่วคราวเท่านั้น เมื่อเสร็จงานก็แยกย้ายกันกลับ ไม่ได้เป็นการรวมกลุ่มที่เป็นแบบถาวร จึงทำให้ขาดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และยังไม่รู้ว่าจะไปขอรับการปรึกษาจากหน่วยงานหรือองค์กรใดที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพได้

1.1.2) ปัญหาเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่

1.1.2.1) การไม่ได้รับความร่วมมือจากครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ต่างฝ่ายต่างทำกันเอง ไม่ได้มีการประสานความร่วมมือกันหรือการเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วม และขาดการประสานและแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงาน

อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้มากขึ้น เพราะลำพังแค่ครอบครอบองค์กร และชุมชนอาจจะทำได้สำเร็จในระดับหนึ่งแต่หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ มากขึ้นก็จะช่วยทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นไปอีก

1.1.2.2) องค์กรเป็นผู้มีบทบาทหลักเพียงฝ่ายเดียวในการดำเนินกิจกรรม ยังขาดความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชนในการเข้าร่วม เนื่องจากองค์กรยังไม่ได้ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งครอบครัวและชุมชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมตามที่องค์กรจัดขึ้นเท่านั้น ไม่ได้มาเข้าร่วมกันตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม และยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานหรือองค์กรจากภาคส่วนอื่นๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เนื่องจากยังไม่ว่ามีองค์กรหรือหน่วยงานใดบ้างที่ทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ และยังไม่รู้ว่าเมื่อหน่วยงานหรือองค์กรเข้ามาแล้วจะมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างไรบ้าง

1.1.2.3) ครอบครัวและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของบทบาทตนเอง เพราะไม่รู้ว่าจะต้องเริ่มต้นทำอะไรแล้วใครจะมาเป็นผู้สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือเมื่อเวลาที่ประสบปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ แต่ถ้าเราสามารถทำให้ครอบครัวและชุมชนได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับก็จะทำให้ทั้งครอบครัวและชุมชนเห็นความสำคัญในบทบาทของตนเองและเต็มที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มใจ และยังไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไรเนื่องจากยังไม่ประสบการณ์เกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เพราะยังไม่เคยในการที่จะต้องนำบุคคลออทิสติกที่ดูแลมาฝึกอาชีพมาก่อน จึงยังค่อนข้างกังวลในเรื่องนี้พอสมควร

1.1.3) ความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่

1.1.3.1) ต้องการเปิดโอกาสให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ไม่ใช่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรับผิดชอบเพียงลำพัง เนื่องจากการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพนั้นถ้าจะให้ครอบครัวทำแต่เพียงฝ่ายเดียวก็คงจะรับไม่ไหว หรือจะให้องค์กรรับหน้าที่หลักเพียงฝ่ายเดียวก็คงจะไม่ไหวอีกเช่นกัน ดังนั้นจึงอยากให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน และความร่วมมือในเครือข่ายแล้วก็อาจจะต้องไปแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ด้วย เพราะบางทีในเครือข่ายอาจจะไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอ ดังนั้นเราก็ต้องออกไปแสวงหาทรัพยากรจากหน่วยงานภายนอกที่เขามีความพร้อมด้วย เพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนทำให้การทำงานบรรลุความสำเร็จไปได้

1.1.3.2) ต้องการได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากร/บุคคลในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ อาทิ ต้องการให้ผู้ที่มีความรู้เข้ามาให้ความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการเตรียมบุคคล

ออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ถูกต้องให้กับครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อให้มีความรู้เบื้องต้นในการที่จะไปประยุกต์ใช้กับบุคคลออทิสติกที่อยู่ในความดูแลได้

1.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ
2. ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ
3. ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน
4. ร่วมกันกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก
5. ร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคลและองค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน
6. ร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ
7. ร่วมกันสะท้อนคิดผลและบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงาน
8. ร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้ผลการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.3 ปัจจัยและเงื่อนไขในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1.3.1) ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่

1.3.1.1) **กระบวนการ** ได้แก่ สร้างความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง **บุคลากร** ได้แก่ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความเต็มใจ เสียสละ และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ **สถานที่** ได้แก่ เอื้อต่อการฝึกทักษะนั้นๆ มีวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสม **แหล่งข้อมูล** ได้แก่ มีนักวิชาการ และเอกสารที่สนับสนุนอย่างเหมาะสม **การแลกเปลี่ยนประสบการณ์** ได้แก่ ต้องมีการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

1.3.1.2) ความพร้อมและการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

1.3.2) ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วย โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วย

1.3.2.1) เน้นการชี้แจงให้เห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม มีการยกตัวอย่างบุคคลหรือหน่วยงานที่สามารถทำสำเร็จเพื่อให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน

1.3.2.2) การให้โอกาสแก่ผู้ที่สนใจได้มีโอกาสร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์เพราะจะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดมุมมองที่หลากหลายด้านมากขึ้น

1.3.2.3) การมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำเสนอข้อมูล และวิพากษ์ ในการส่งเสริมความร่วมมือของครอบครัว องค์กร ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3.3) เงื่อนไขหรืออุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ได้แก่

1.3.3.1) ความไม่พร้อมและการไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรของครอบครัว องค์กร และชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

1.3.3.2) ความไม่ชัดเจนในบทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน

1.3.3.3) การให้องค์กรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินกิจกรรมเพียงฝ่ายเดียว แต่ไม่ได้ดึงครอบครัว ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนดำเนินกิจกรรมหรือบางครั้งครอบครัวและชุมชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมตามกิจกรรมขององค์กรเท่านั้น

1.3.4) เงื่อนไขหรืออุปสรรคในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วย

1.3.4.1) ครอบครัว และชุมชน ไม่ได้รับการสนับสนุนและมีบทบาทอย่างเต็มที่

1.3.4.2) การประชาสัมพันธ์การเข้าร่วมกิจกรรมยังไม่หลากหลายพอและกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็ยังไม่มีความหลากหลายมากนัก

ตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ผลการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วย โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากนั้นนำมาวิพากษ์โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ปกครอง สถานประกอบการ ตลอดจนตัวแทนจากมูลนิธิออทิสติกไทยจนได้แนวทาง จำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ ได้แก่

หลักการ

เปิดพื้นที่ในการสร้างโอกาสอย่างอิสระในการเลือกสถานที่ และเวลาในการเข้ามาพบปะเรียนรู้ร่วมกันด้วยความสมัครใจทั้งจากครอบครัว องค์กร และชุมชน

แนวทาง

1. จัดสถานที่เพื่อให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
2. สร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน รู้สึกปลอดภัย ไร้กังวล เป็นกันเอง และเป็นมิตรภาพ
3. จัดสถานที่ให้มีความพร้อมและมีความสะดวกต่อบุคคลออกทิสติกและผู้ติดตามในการเข้าร่วมพบปะเรียนรู้
4. จัดช่วงเวลาให้เหมาะสมที่ครอบครัว องค์กร และชุมชน จะได้เข้ามาพบปะเรียนรู้ร่วมกันด้วยความสมัครใจ และพร้อมเพรียงกัน

2. ด้านจิตใจ

หลักการ

ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นบนพื้นฐานของความเข้าใจและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

แนวทาง

- 2.1 การสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลออกทิสติก
- 2.2 ผู้อำนวยการความสะดวกต้องสร้างบรรยากาศของการพบปะที่เป็นมิตร ปลอดภัย และสร้างความมั่นใจให้กลุ่มเป้าหมายในการที่กล้าจะแสดงความคิดเห็น

2.3 บรรยากาศในเวทีการแสดงความคิดเห็น ต้องเอื้อให้กลุ่มเป้าหมายได้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ไม่ปิดกั้นโอกาสในการแสดงความคิดเห็น

2.4 ส่งเสริมให้ดำเนินกิจกรรม/กระบวนการพัฒนาบุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพอย่างต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีการเสริมแรงทางบวกด้วยการชื่นชม ชมเชยซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านเทคนิค ได้แก่

หลักการ

มีความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ทักษะ กระบวนการ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และตรงกับความต้องการ

แนวทาง

3.1 ส่งเสริมความเข้าใจในวัตถุประสงค์ให้ตรงกันเพื่อให้การดำเนินกิจกรรม/กระบวนการเป็นไปตามแผน

3.2 มอบหมายหน้าที่ตามความสมัครใจ ความถนัด โดยไม่เป็นการบังคับจิตใจ หากติดขัดหรือต้องการความช่วยเหลือในสิ่งใดก็ช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

3.3 ส่งเสริมให้รับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และของผู้อื่น เพื่อให้ความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน

3.4 ส่งเสริมกลุ่มเป้าหมายให้วิเคราะห์ และสะท้อนผลร่วมกันเพื่อให้ทราบว่าต้องดำเนินการต่อหรือไม่ควรดำเนินการต่อขั้นตอนไหน อย่างไร พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง และติดตามผลให้ดีขึ้น

3.5 ส่งเสริมให้มีนักวิชาการหรือวิทยากรมาให้ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

4. ด้านเครือข่าย ได้แก่

หลักการ

การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายต่างๆ เพื่อสนับสนุนทรัพยากร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

แนวทาง

4.1 ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์บอกต่อเพื่อต่อยอดให้กับเครือข่ายหรือกลุ่มอื่นๆ

4.2 มีเครือข่ายหรือกลุ่มสนับสนุนในด้านนโยบาย งบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้เป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

รายละเอียดผลการอภิปรายมีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

โปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ เป็นโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เนื่องจากมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน จนได้ขั้นตอนของโปรแกรมที่ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่

1. ร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
2. ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออกทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ
3. ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออกทิสติกเข้าทำงาน
4. ร่วมกันกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออกทิสติก
5. ร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคลและองค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน
6. ร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลบุคคลออกทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ
7. ร่วมกันสะท้อนคิดผลและบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงาน
8. ร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้ผลการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

โดยในส่วนนี้สามารถอภิปรายแยกตามองค์ประกอบของโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียน ได้ดังนี้

1. *ร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ* จากผลการวิจัย พบว่า ครอบครัว องค์กร และชุมชน ต้องรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ สอดคล้องกับเพ็ญแข ลิ้มศิลา (2550) ที่กล่าวไว้ว่า ครอบครัวของเด็กออทิสติกนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ศักยภาพ และพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคคลออทิสติก ซึ่งครอบครัวของบุคคลออทิสติกนั้นจะมีหน้าที่และบทบาทต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือและการเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลออทิสติก ในการศึกษาถึงบทบาทของครอบครัวในการเตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกนั้น จึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงหน้าที่ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ครอบครัวของบุคคลออทิสติกนั้นได้ให้การช่วยเหลือบุคคลออทิสติก นอกจากนี้สถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งบุคคลออทิสติกควรจะได้รับจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการปรับตัวทางสังคม มีดังนี้ 1) การให้ความเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจ ความเจริญทางด้านร่างกายเป็นความจำเป็นอันดับแรกของชีวิต ในขณะที่บุคคลออทิสติกยังหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องมีความรับผิดชอบที่จะดูแลในเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ดูแลยามเจ็บป่วย ความเจริญเติบโตทางจิตใจ มีความสำคัญและจำเป็นไม่แพ้ความเจริญเติบโตทางร่างกาย สิ่งแรกที่ต้องการ คือ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย โดยพ่อแม่มีความห่วงใยเอื้ออาทร ทำให้ลูกเติบโตขึ้นมาในบรรยากาศที่เป็นมิตร มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ความต้องการความรู้สึกเป็นเจ้าของที่ลูกต้องการจากพ่อแม่ ทำให้ผู้บุคคลออทิสติกสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ และสามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการปรับตัวเมื่อบุคคลออทิสติกเผชิญกับภาวะวิกฤติ หรือปัญหาต่างๆ การปรับตัวและการเรียนรู้ทางด้านอาชีพที่เหมาะสมกับระดับความสามารถและเขavnปัญญา โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้ให้ความรู้ คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างใกล้ชิด 2) การอบรมสั่งสอน การอบรมสั่งสอนที่สำคัญ คือ การปลูกฝังความสามารถในการควบคุมตนเองและความสามารถในการปรับตัวให้แก่บุคคลออทิสติก ฉะนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรได้เรียนรู้ถึงวิธีการฝึกอบรมดูแลบุคคลออทิสติกด้วยตนเอง เพื่อทำบทบาทหน้าที่เป็นผู้สอน (Job Coach) ทั้งนี้จะได้เรียนรู้พฤติกรรมบุคคลออทิสติก และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความผูกพัน ความรัก และความเข้าใจต่อกันในครอบครัวเพิ่มมากขึ้นด้วย การฝึกบุคคลออทิสติกนั้นไม่ใช่เรื่องยากที่จะทำให้บุคคลออทิสติกนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ แต่การฝึกขึ้นอยู่กับความร่วมมือของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นสำคัญในการดูแลฝึกอบรมบุคคลเหล่านี้ โดยอาศัยเทคนิคต่างๆ เข้ามาช่วย เพราะถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองลงมือปฏิบัติการฝึกอบรมบุคคลออทิสติกเองจะเหมือนได้ค้นพบบุตรของตนเอง ได้เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของเขา และรู้เทคนิคการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ อีกทั้งรู้วิธีการฝึกที่ทำให้บุคคลออทิสติกสามารถดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดไป อุปสรรค

สำคัญในการฝึก คือ การปรับตัวให้ยอมรับความจริงหลังจากการได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าบุตรหลานของท่านมีภาวะออทิสซึม พ่อแม่หรือผู้ปกครองหลายคนมักจะนำบุคคลออทิสติกเข้ารับการรักษาหลายแห่ง อีกทั้งฝึกเลี้ยงในรูปแบบอยู่ประจำหรือไปกลับยังสถานฝึกอบรมต่างๆ แต่ขาดการลงมือปฏิบัติโดยตัวพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ทำให้บุคคลออทิสติกกับครอบครัวขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2. *ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ* จากผลการวิจัยพบว่า ครอบครัว องค์กร และชุมชนจำเป็นต้องมีการเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเพื่อให้ทราบว่าบุคคลออทิสติกมีความถนัดและทักษะด้านใดบ้าง จะได้เตรียมหรือเลือกอาชีพที่ต้องกับความถนัดและความชื่นชอบของบุคคลออทิสติก ซึ่งจะส่งผลทำให้บุคคลออทิสติกสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับสถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่าผู้ปกครองต้องประเมินความสามารถของบุคคลออทิสติกด้านเขาวนปัญญา (โดยนักวิชาชีพ) และฝึกทักษะการดำรงชีวิตประจำวันให้ปกติมากที่สุด ให้ช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่นในครอบครัวโดยเน้นการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว และผู้ปกครองวางแผนในอนาคต ประเมินความสามารถและการดำรงชีวิตของบุคคลออทิสติกอย่างมีคุณค่าสู่การฝึกทักษะทางอาชีพที่เหมาะสม ฝึกทักษะทางสังคม (ควรฝึกมาตั้งแต่วัยเด็ก) พิจารณางานอาชีพสู่การจ้างงาน เช่น งานบริการ งานทำความสะอาด ดูแลสวน งานในโรงงาน งานในฟาร์ม งานอาชีพในครอบครัว หรือการรับผิดชอบงานบ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของครอบครัวและศักยภาพของบุคคลออทิสติก

3. *ร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน* จากผลการวิจัยพบว่า การประเมินสถานประกอบการจะช่วยทำให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน มีข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจว่าจะส่งหรือไม่ส่งบุคคลออทิสติกเข้าไปทำงาน ถ้าจะส่งควรส่งไปทำงานในสถานประกอบการใดเพื่อให้บุคคลออทิสติกทำงานได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2552) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติกไว้ว่าการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ควรตระหนักถึงศักยภาพของบุคคลออทิสติก โดยสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพอาชีพ ได้แก่ การแนะแนวอาชีพ ประเมินสมรรถภาพ การฝึกทักษะอาชีพ การปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เพื่อสามารถได้รับการจ้างงานในสถานประกอบการ รวมถึงการประกอบอาชีพอิสระ และจัดให้บุคคลออทิสติกได้รับการฝึกอาชีพในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และเปิดโอกาสให้บุคคลออทิสติกได้พัฒนารูปแบบของอาชีพและการจ้างงาน โดยให้บุคคลออทิสติกฝึกอาชีพกับคนทั่วไปในสถาบันต่างๆ รวมทั้งการจัดฝึกอาชีพในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้แก่

บุคคลออทิสติก และการพัฒนาอาชีพและกาสร้างงานคนพิการ ส่งเสริมให้คนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการ โดยกำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไปต้องจ้างงานคนพิการเข้าทำงานจำนวน 1 คน หรือการส่งเงินสมทบเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และมีการสนับสนุนให้คนพิการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพอิสระ รวมถึงมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อคนพิการ

4. ร่วมกันกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก จากผลการวิจัย พบว่า อาชีพที่เหมาะสมสำหรับบุคคลออทิสติก คือ อาชีพที่ใช้ความสามารถหรือทักษะเบื้องต้น ไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับ पैญแฆ ลีม์ศิลา (2550) ที่กล่าวไว้ว่าเมื่อเข้าสู่วัยทำงานบุคคลออทิสติกควรได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือให้มีอาชีพอย่างเหมาะสม เพื่อให้เขาสามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว และสามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุข (Normalization) เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปได้ ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของการฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับบุคคลออทิสติก สำหรับงานที่บุคคลออทิสติกสามารถทำได้ ควรเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ/ความละเอียดลออมากนัก โดยสามารถแบ่งกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้ดังนี้

- 1) งานค้าขาย เช่น งานบรรจุของใส่ถุงหรือกล่อง จัดเรียงของ ขนของ ส่งของ เป็นต้น
 - 2) งานในสำนักงาน เช่น เดินเอกสาร จัดเก็บแฟ้ม ประทับตรา จัดเรียงเอกสาร เย็บเอกสาร ถ่ายเอกสาร ทำความสะอาดสำนักงาน เป็นต้น
 - 3) งานบริการ เช่น พนักงานเสิร์ฟร้านอาหาร พนักงานต้อนรับ ส่งหนังสือพิมพ์ พนักงานร้านกาแฟ พนักงานปูเตียงในโรงแรม บริการตามคำสั่ง เช่น เปิดปิดประตู เป็นต้น
 - 4) งานเกษตรกรรม เช่น รดน้ำต้นไม้ ปลุกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา เป็นต้น
 - 5) งานช่างฝีมือ เช่น ช่วยงานช่างไม้ ชัดกระดากทราย ทาสี ช่วยงานช่างปูน เป็นต้น
 - 6) งานหัตถกรรมและประดิษฐ์ เช่น ประดิษฐ์ดอกไม้ ตุ๊กตา งานเย็บง่ายๆ เป็นต้น
 - 7) งานบ้าน เช่น งานทำความสะอาด ซักรีดเสื้อผ้า ช่วยงานครัว/ประกอบอาหาร เป็นต้น
- นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสถาบันราชานุกูล (2551) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์เป็นการประเมินความสามารถ ศักยภาพ และข้อจำกัดของบุคคลออทิสติกแต่ละรายว่ามีความสามารถเหมาะสมกับงานอะไร ทั้งนี้ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) หรือผู้ปกครองจะต้องประเมินความสามารถของบุคคลออทิสติกและการสังเกตพฤติกรรม เพื่อจัดหางานที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกมากที่สุด โดยพิจารณาถึง

- 1) ความเหมาะสมของงาน เช่น ถ้าบุคคลออทิสติกมีปัญหาการพูด ต้องจัดหาการเดินเอกสารหรือเวียนหนังสือให้ทำ

2) ศักยภาพของบุคคลออทิสติก เช่น ถ้าบุคคลออทิสติกมีความสามารถในการคิดคำนวณ บวก ลบเลขได้ ต้องจัดหางานเกี่ยวกับร้านค้าที่คิดทอนเงินได้

3) ลักษณะงานตรงกับครอบครัวและเป็นงานที่บุคคลออทิสติกทำได้ เช่น งานในโรงงาน งานค้าขาย งานบริการ หรือการใช้แรงงานทั่วไป เป็นต้น

4) บุคคลออทิสติกสามารถไปกลับได้เองหรือไม่

5) สิ่งแวดล้อมในการทำงาน เช่น ฝุ่น แสง เสียงอันตรายหรือไม่ เป็นต้น

6) บุคคลออทิสติกทำงานแล้วจะเกิดโรคจากอาชีพอันเนื่องจากความพิการหรือไม่ เช่น งานหนักเกินไป ชั่วโมงการทำงานมากเกินไป ความพิการ เป็นต้น

5. ร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคลและองค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน จากผลการวิจัย พบว่า ครอบครัว องค์กร และชุมชน ต้องแสวงหาความร่วมมือจากภายนอกเพื่อร่วมกันเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ เพราะถ้าให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ดำเนินการเพียงลำพัง อาจจะมีข้อจำกัดและทำให้ไม่ประสบความสำเร็จได้ดีเท่าที่ควร สอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2552) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติกไว้ว่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลออทิสติกในการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก โดยองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ และการจ้างงานคนพิการ เปิดโอกาสให้ผู้แทนคนพิการแต่ละประเภทมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย แผนงานและเป็นส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการและคณะทำงานทุกระดับ และนอกจากภาครัฐแล้ว หน่วยงานเฉพาะ ภาคเอกชน หรือองค์กรคนพิการเองก็มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านอาชีพและการจ้างงานบุคคลออทิสติก เช่น

1) กรุงเทพมหานคร เปิดโอกาสให้บุคคลออทิสติกได้เข้ารับการฝึกอาชีพในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มีหลักสูตรต่างๆที่ตรงตามความเหมาะสมกับสภาพความพิการ

2) ศูนย์ศิลปะอาชีพบางไทรในพระบรมราชานุสรณ์ ได้มีการฝึกวิชาชีพให้กับบุคคลทั่วไป รวมถึงบุคคลออทิสติก ในสาขาช่างเกี่ยวกับงานฝีมือในด้านต่างๆ

3) มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย จัดโครงการฝึกอบรมอาชีพให้แก่บุคคลออทิสติก เช่น ช่างศิลปะไทยโบราณ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกประกอบอาชีพอิสระ การจัดหางานให้กับบุคคลออทิสติก เป็นต้น

4) มูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ จังหวัดนนทบุรี มีการสอนวิชาชีพให้แก่บุคคลออทิสติกในสาขาต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ บัญชี ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์กราฟฟิก เป็นต้น

5) มุลินีหรือทิสติกไทย โดยสอนวิชาชีพให้แก่บุคคลออทิสติกโดยเฉพาะ ในหลักสูตรต่างๆ ได้แก่ หลักสูตรชงกาแฟ หลักสูตรร้อยพวงกุญแจลูกปัด หลักสูตรสกรีนงานศิลปะ และหลักสูตรสมุดโน้ตทำมือ

6. ร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ จากผลการวิจัย พบว่า ครอบครัว องค์กร และชุมชน ต้องมีการประเมินผลบุคคลออทิสติกเข้าทำงานในสถานประกอบการ เพื่อให้ทราบว่าบุคคลออทิสติกทำงานได้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้หาแนวทางหรือวิธีการในการช่วยเหลือให้สามารถทำงานในสถานประกอบการร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับสถาบันราชานุกูล (2551) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์เป็นการประเมินความสามารถ ศักยภาพ และข้อจำกัดของบุคคลออทิสติกแต่ละรายว่ามีความสามารถเหมาะสมกับงานอะไร ทั้งนี้ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) หรือผู้ปกครองจะต้องประเมินความสามารถของบุคคลออทิสติกและการสังเกตพฤติกรรม เพื่อจัดหางานที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกมากที่สุด โดยพิจารณาถึง

1) ความเหมาะสมของงาน เช่น ถ้าบุคคลออทิสติกมีปัญหาการพูด ต้องจัดการการเดินทางเอกสารหรือเวียนหนังสือให้ทำ

2) ศักยภาพของบุคคลออทิสติก เช่น ถ้าบุคคลออทิสติกมีความสามารถในการคิดคำนวณ บวก ลบเลขได้ ต้องจัดหางานเกี่ยวกับร้านค้าที่คิดทอนเงินได้

3) ลักษณะงานตรงกับครอบครัวและเป็นงานที่บุคคลออทิสติกทำได้ เช่น งานในโรงงาน งานค้าขาย งานบริการ หรือการใช้แรงงานทั่วไป เป็นต้น

4) บุคคลออทิสติกสามารถไปกลับได้เองหรือไม่

5) สิ่งแวดล้อมในการทำงาน เช่น ฝุ่น แสง เสียงอันตรายหรือไม่ เป็นต้น

6) บุคคลออทิสติกทำงานแล้วจะเกิดโรคจากอาชีพอันเนื่องจากความพิการหรือไม่ เช่น งานหนักเกินไป ชั่วโมงการทำงานมากเกินไปเกินความพิการ เป็นต้น

นอกจากนี้สถาบันราชานุกูล (2551) ยังพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจ้างงานของบุคคลออทิสติก กล่าวว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจ้างงานของบุคคลออทิสติก มีดังนี้ คือ

1) มีปัญหาในการสร้างสัมพันธภาพ บุคคลออทิสติกจะไม่มีใครร่วมกิจกรรม และจะทำพฤติกรรมตามที่ตนเองพอใจ โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

2) ทำงานผิดพลาดบ่อย นายจ้างไม่พอใจ บางครั้งจะจัดสรรงานให้ใหม่ก็ทำไม่ได้

3) ทำงานซ้ำในงานที่ทำประจำ

4) ความยากของงาน หรืองานไม่เหมาะสมกับความสามารถ เช่น มอบหมายงานเกินความสามารถของบุคคลออทิสติก เป็นต้น

5) นายจ้างปฏิเสธไม่รับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน กลัวเป็นภาระในการดูแล

6) มีปัญหาครอบครัว เช่น ผู้ปกครองมีความคาดหวังเกินความสามารถของบุคคลออทิสติก เป็นต้น

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่พบในการจ้างงานบุคคลออทิสติก สถาบันราชานุกูล (2551) กล่าวว่า แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจ้างงานของบุคคลออทิสติกที่ได้รวบรวมไว้มีดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ฝึกอบรมนายจ้างผู้ฝึกสอนงานให้เข้าใจภาวะของบุคคลออทิสติกเมื่อทำงานร่วมกัน
- 2) ประชุมร่วมกับนายจ้างเพื่อทราบแนวทางการปฏิบัติต่อบุคคลออทิสติก
- 3) ให้แนวทางการดูแลและหลักการดูแลบุคคลออทิสติกโดยมีผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) ในที่ทำงานซึ่งรับผิดชอบดูแลฝึกสอนงานเฉพาะราย
- 4) คำนึงถึงปัญหาด้านอารมณ์ จิตใจ ของบุคคลออทิสติกเป็นหลักเพื่อช่วยเสริมศักยภาพ

7. ร่วมกันสะท้อนคิดผลและบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงาน จากผลการวิจัย พบว่า ทุกคนต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เห็นความสำคัญในการที่จะส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกได้เข้าทำงาน รวมถึงการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อร่วมกันดำเนินการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน สอดคล้องกับ Meyer (2006) ที่ได้กล่าวว่า การเตรียมบุคคลออทิสติกสำหรับการจ้างงานในอนาคตเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนโปรแกรมที่เน้นพัฒนาการทางด้านวิชาการมาเน้นทักษะชีวิตการทำงานมากขึ้น มีเป้าหมายสำคัญในการเตรียมพวกเขาสำหรับการจ้างงาน การมีอาชีพ และชีวิตในวัยผู้ใหญ่ ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพนั้นควรมีผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) ร่วมวางแผนออกแบบโปรแกรมวิชาชีพของบุคคลออทิสติก โดยเริ่มต้นจากการสร้างสถานการณ์จำลองสถานการณ์ประกอบการเสมือนจริงในโรงเรียนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้การทำงานเบื้องต้น และนำชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน ให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนออทิสติก และให้โอกาสบุคคลออทิสติกฝึกอาชีพที่หลากหลายในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลออทิสติกได้เรียนรู้ว่าทักษะด้านใดเหมาะสมกับพวกเขามากที่สุด นอกจากนี้ยังมีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกในการทำงานที่แตกต่างจากทักษะวิชาชีพซึ่งเป็นการฝึกเฉพาะทักษะการทำงาน แต่ต้องรวมถึงการเรียนรู้เรื่องเวลาพัก การนัดหมายเวลาการทำงาน ทักษะมารยาทในชุมชน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้อุปกรณ์การทำงาน เป็นต้น

8. ร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้ผลการดำเนินงานไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้อง จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมความร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ดีซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว องค์กร และชุมชนที่จะทำงานร่วมกันในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ นอกจากนี้แล้วควรขยายผลความสำเร็จให้หน่วยงานหรือเครือข่ายๆ อื่น ได้เห็นความสำคัญและดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มีเกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สอดคล้องกับวิชา วิชาวิทยาศาสตร์, ปัทมา ศิริเวช, พรรณพิมล วิปุลากร, ชชาติชาย มุกสง, และ แพรว เอี่ยมน้อย (2553) ที่ได้กล่าวว่า ในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนมีแนวทางดังนี้ คือ

1) วิเคราะห์ชุมชน เริ่มที่การวิเคราะห์ว่าในชุมชนนั้นๆ ใครเข้มแข็งและเป็นผู้นำที่แท้จริง อาจเป็นภาคการเมืองท้องถิ่น (อบต. อบจ.) ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ภาคสุขภาพ (รพ.สต./รพช.) ครูใหญ่ โรงเรียน พระหรือผู้นำโดยธรรมชาติเช่นเดียวกับในครอบครัวที่ควรทำความเข้าใจว่าใครมีเงื่อนไขเหมาะสมที่สุด ที่จะร่วมให้การช่วยเหลือดูแลบุคคลออกทิสติกในครอบครัว

2) ดึงศักยภาพคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รักษา ส่งเสริมและฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลออกทิสติก เช่น ชวนให้เป็นอาสาสมัคร ให้ความรู้และฝึกทักษะที่จะช่วยเหลือดูแลบุคคลออกทิสติก โดยการนำความรู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาในครอบครัวและชุมชนมาใช้ในการดูแลคนพิการ ร่วมกับความรู้นทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

3) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการดูแลคนบุคคลออกทิสติกในชุมชน เช่น สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพสมาคม/ชมรม/กลุ่มคนพิการ เครือข่ายครอบครัว จิตอาสา โดยให้ รพช. และ รพ. สต. เป็นพี่เลี้ยง และมีโครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อน ที่อาจประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (พยาบาล จิตเวช พยาบาลเวชปฏิบัติ นักกายภาพบำบัด เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน) คนพิการ ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายก อบต. และอาสาสมัคร (อสสม./อพมก./จิตอาสา) รวมทั้งพระภิกษุ ลงร่วมทีมเยี่ยมด้วย

และสถาบันราชานุกูล (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลออกทิสติกในปัจจุบัน ได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพ ความเข้มแข็ง ความสามารถในการปรับตัว และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในครอบครัวและสังคมอย่างเหมาะสมและมีความสุข สำหรับบุคคลออกทิสติกวัยทำงานนั้น การเตรียมความพร้อมสู่การทำงานหรือการประกอบอาชีพนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากการจัดหางานให้แก่บุคคลออกทิสติกในระยะยาวที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะกระทำได้ยาก และมักได้รับการปฏิเสธจากเจ้าของสถานประกอบการเสมอ เพราะไม่แน่ใจว่าบุคคลออกทิสติกสามารถทำงานได้หรือไม่ เนื่องจากบุคคลออกทิสติกมีขีดความสามารถจำกัดในทักษะการปรับตัวทางสังคม การเรียนรู้ถึงกระบวนการทำงานที่แท้จริง ขาดประสบการณ์และระเบียบวินัยในการทำงาน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานสถานประกอบการ ซึ่งทำให้บุคคลออกทิสติกไม่ได้รับการพิจารณาเข้าทำงานเท่าเทียมกับคนพิการประเภทอื่นๆ ฉะนั้นการเตรียมความพร้อมผู้บุคคล

ออทิสติกสู่การทำงานนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมทักษะทางสังคมและเตรียมทักษะการทำงานแก่บุคคลออทิสติก ผู้ฝึกสอนงานและผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดูแลและฝึกสอน เพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติกให้มีความสามารถในการทำงานได้อย่างคนปกติ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

จากการสังเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ และนำไปจัดสนทนากลุ่มเพื่อขอความคิดเห็นและข้อเสนอจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาพัฒนาเป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยในการร่างแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ผู้วิจัยได้พัฒนารวมจำนวน 4 ด้าน ซึ่งหลังจากร่างแนวทางแล้ว ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนจากอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้แทนจากสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้อำนวยการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตตลิ่งชัน ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย นายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก ผู้แทนจากโรงพยาบาลศรีธัญญา และโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ผู้แทนจากสำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานคร ผู้แทนผู้ปกครอง เจ้าของสถานประกอบการ ผู้แทนจากโรงแรมสี่พระยาทาวเวอร์อินน์ ตลอดจนตัวแทนครูและเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิออทิสติกไทย จำนวน 16 ท่าน เพื่อร่วมกันวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะในการนำแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยผลจากการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้แนวปฏิบัติจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านเทคนิค และ 4) ด้านเครือข่าย หากกล่าวในแง่ของแนวทางที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมา นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าสอดคล้องกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ได้จัดทำขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยขออภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านกายภาพ ได้แก่ การเปิดพื้นที่ในการสร้างโอกาสอย่างอิสระในการเลือกสถานที่ และเวลาในการเข้ามาพบปะเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันด้วยความสมัครใจทั้งจากครอบครัว องค์กร และชุมชน สอดคล้องกับที่สภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economics and Social Council States) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องการการมีส่วนร่วม

เกี่ยวข้องตามแบบประชาธิปไตยจากประชาชนอย่างสมัครใจใน 3 ประการคือ 1) เป็นการสนับสนุนส่งเสริมต่อการพัฒนา 2) มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นผลจากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาคกัน 3) มีความเชื่อถือในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและแผน รวมทั้งการนำของการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมไปสู่การปฏิบัติ (Midgley, James, & others, 1986)

ด้านจิตใจ ได้แก่ การสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลออกทีสติก สอดคล้องกับเพ็ญแข ลิ้มศิลา (2545) กล่าวไว้ว่าการนำบุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม บุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองเป็นบทบาทที่สำคัญในการจะช่วยแก้ปัญหาบุคคลที่มีภาวะออทิซึม และสอดคล้องกับ อนุรักษ ปัญญานุวัฒน์ (2548) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญ เช่น การศึกษา บริบทชุมชน การวางแผนการดำเนินงานและการติดตามประเมินผล เป็นต้น โดยการมีส่วนร่วมอาจพิจารณาได้สามมิติ ดังนี้ มิติแห่งการให้เพื่อการช่วยเหลือ เกื้อกูล เช่น การให้ทรัพย์สิน ที่ดินภูมิปัญญา ความคิดเห็น แรงกาย เป็นต้น มิติที่สอง คือ การรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน โดยกลุ่มอาจมีรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการโดยมีมุมมองการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มิติที่สาม คือ การที่ประชาชนมีความตระหนักรู้ว่าตน คือ ผู้ที่สามารถควบคุมสถานการณ์ที่มีผลกระทบทั้งทางด้านบวก และด้านลบต่อชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอด การเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรม โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และความเป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้บรรยากาศในเวทีการแสดงความคิดเห็น ต้องเอื้อให้กลุ่มเป้าหมายได้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ไม่ปิดกั้นโอกาสในการแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับบอร์ทัย กักผล (2552) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึงกระบวนการซึ่งประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

ด้านเทคนิค ได้แก่ มอบหมายหน้าที่ตามความสมัครใจ ความถนัด โดยไม่เป็นการบังคับจิตใจ หากติดขัดหรือต้องการความช่วยเหลือในสิ่งใดก็ช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับที่ Cotton J.L. (1997) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของความร่วมมือเพื่อที่จะนำความสามารถที่บุคคลมีอยู่มาใช้ ซึ่งจะทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ การมีส่วนร่วมอาจเกิดจากการที่บุคคลได้มีการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพร่วมกัน การเป็นตัวแทนในรูปคณะกรรมการของหน่วยงานและคณะกรรมการบริหารหรืออื่นๆ และสอดคล้องกับที่ United

Nation Organization (1981) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economics and Social Council States) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องการการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องตามแบบประชาธิปไตยจากประชาชนอย่างสมัครใจใน 3 ประการคือ 1) เป็นการสนับสนุนส่งเสริมต่อการพัฒนา 2) มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นผลจากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาคกัน 3) มีความเชื่อถือในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและแผน รวมทั้งการนำของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปสู่การปฏิบัติ (Midgley, James, & others, 1986) ส่งเสริมกลุ่มเป้าหมายให้วิเคราะห์ และสะท้อนผลร่วมกันเพื่อให้ทราบว่าต้องดำเนินการต่อหรือไม่ควรดำเนินการต่อขั้นตอนไหน อย่างไร พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และติดตามผลให้ดีขึ้น สอดคล้องกับที่อมริวิชช์ นาครทรพ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกันเป็นกระบวนการที่ประชาชนสามารถกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนได้ และประชาชนเท่านั้นที่พัฒนาและเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิด หาทางเลือก หาทางแก้ปัญหา และการลงมือกระทำด้วยตนเอง นอกจากนี้ส่งเสริมให้มีนักวิชาการหรือวิทยากรมาให้ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับที่เสรี พงศ์พิศ (2548) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการส่งเสริมชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาส ทั้งในรูปบุคคลและกลุ่มคน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชน

ด้านเครือข่าย ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์บอกต่อเพื่อต่อยอดให้กับเครือข่ายหรือกลุ่มอื่นๆ และมีเครือข่ายหรือกลุ่มสนับสนุนในด้านนโยบาย งบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร สอดคล้องกับ (ศรียา นิยมธรรม, 2546) และ (อริญญา บุทธิจักร, 2552) ที่กล่าวว่า ปัจจุบันการช่วยเหลือบุคคลออทิสติกได้ทำกันเป็นทีม เพราะเด็กต้องได้รับการดูแลจากบุคคลหลายความถนัด เพื่อแก้ไขพฤติกรรมหลายด้านและที่ขาดไม่ได้ก็คือบุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองต้องรู้จักเข้าใจและให้การช่วยเหลือ หรือเป็นการจับกลุ่มเพื่อนให้ช่วยแก้ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ด้านสังคมและการสื่อสารของบุคคลออทิสติก หรือให้โอกาสในการร่วมกิจกรรมต่างๆ กับคนทั่วไป เนื่องจากมีข้อจำกัดทางสังคมและพฤติกรรม ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดให้เด็กออทิสติกได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ได้นำเสนอวิธีการช่วยเหลือบุคคลออทิสติก เช่น โปรแกรม Son Rise ถูกสร้างขึ้นโดย Neil Kaufman และ Samahria Lyte Kaufeman เป็นโปรแกรมที่สร้างมาเพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาของบุคคลออทิสติก ที่มุ่งเน้นให้ครอบครัวหรือ

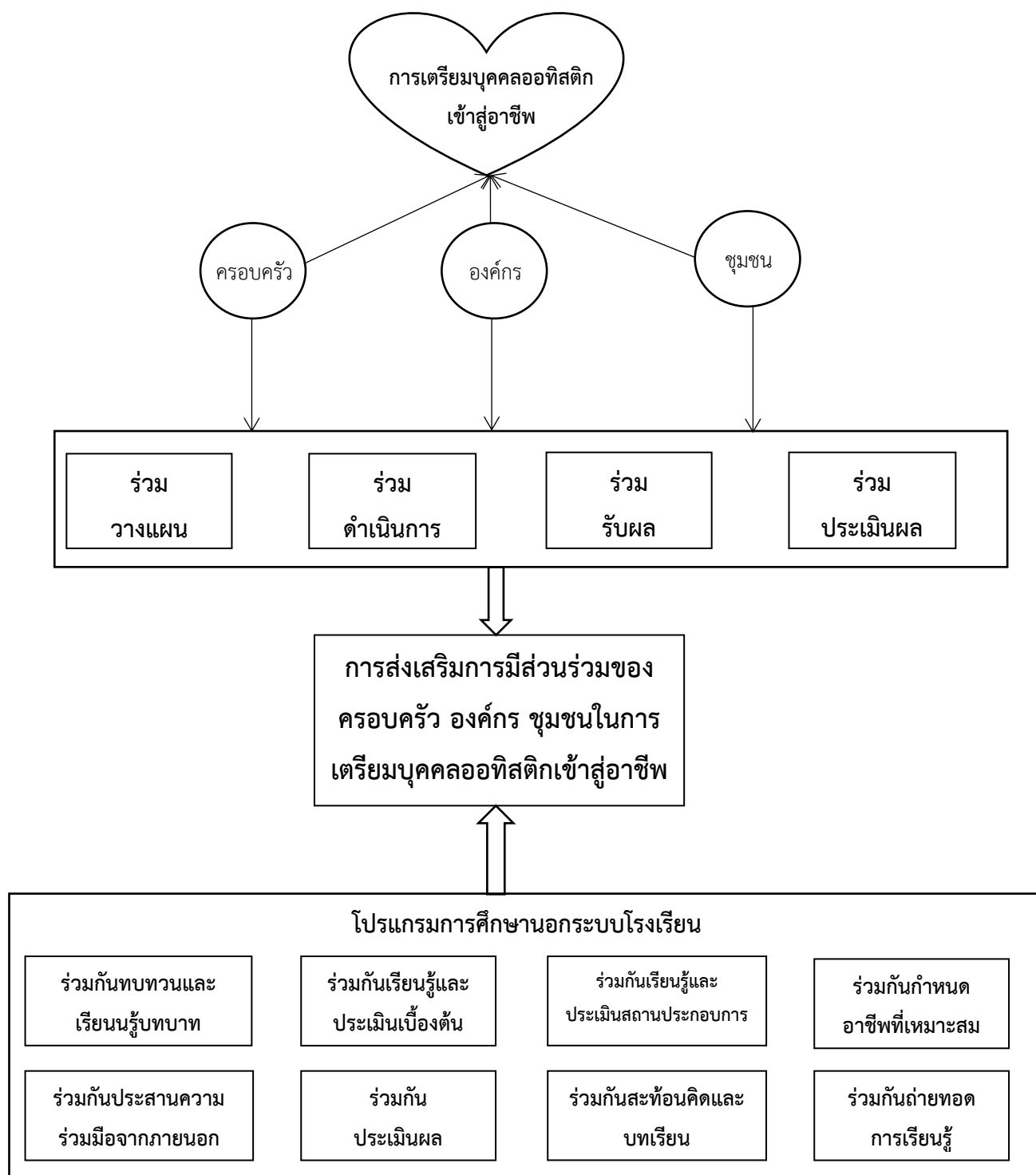
ผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมนี้ วิธีการใช้โปรแกรมนี้ คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทุกครั้ง ไม่ว่าจะบุคคลออกทัศนิกจะแสดงพฤติกรรมอะไร พ่อแม่ต้องทำตามเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย

ทั้งนี้ในส่วนของแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทัศนิกเข้าสู่อาชีพ ผู้วิจัยได้มีการจัดทำเป็นคู่มือเพื่อสร้างความเข้าใจของผู้ที่จะนำไปใช้งานให้ตรงกัน เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจและสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ดังนั้น คู่มือการใช้แนวทางที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นจึงมีความกระชับ ชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมกับผู้ใช้งาน มีความน่าใจและน่าติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี กุศลชัย (2562) ที่ได้สร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้แนวทางการวิจัยปฏิบัติการ และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวการท่องเที่ยว ชุมชน สร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า เกิดกระบวนการใน การสร้างคู่มือโดยการมีส่วนร่วมมีการกำหนดอัตลักษณ์ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักวิจัย โดยมีอัตลักษณ์ที่ต้องการนำเสนอคือความเป็นพื้นที่สีเขียว วัฒนธรรมและวิถีชีวิตอันดีเป็นกันเองมีอัตลักษณ์ ตำบลบางน้ำผึ้ง แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการให้มีในเล่มมากที่สุดคือ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง สวนป่าชุมชน ชุมชนมีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือ การจัดรูปเล่ม ข้อมูลเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 สำหรับการประเมินของนักท่องเที่ยวพบว่าส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจรวมทั้ง4ด้านคือการจัดรูปเล่ม ข้อมูลเนื้อหาการใช้ภาษาและภาพประกอบในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และคู่มือท่องเที่ยวจะทำให้ 1) นักท่องเที่ยวสามารถที่จะรู้เรื่องราว ของตำบลบางน้ำผึ้งมากขึ้น 2) ได้รับทราบแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เคยรู้ และจะไปท่องเที่ยวเพิ่มเติม 3) รูปภาพประกอบสวยงาม เนื้อหาสาระดีอ่านแล้วเข้าใจง่าย 4) ขนาดของเล่มกะทัดรัด เนื้อหาไม่ มากเกินไป เหมาะมือในการหยิบอ่าน 5) การจัดรูปเล่มน่าอ่าน สวยงาม ภาพประกอบสวยงาม ทำให้ น่าอ่าน และคู่มือท่องเที่ยวบางน้ำผึ้งมีความเหมาะสมที่จะเผยแพร่คู่มือท่องเที่ยวต่อไปร้อยละ 99.5

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษาในระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

1. ทุกคนต้องรู้จักและเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง เพราะถ้าเมื่อใดก็ตามที่เรารู้จักบทบาทหน้าที่เราก็จะทำตามหน้าที่นั้นให้บรรลุความสำเร็จได้
2. รู้จักเชื่อมโยงความรู้ของตัวเองไปสู่บุคคลอื่น แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และมุมมองของตนเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. ใช้เวลาและลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การลงมือปฏิบัตินอกจากจะทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงแล้ว ยังทำให้เข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ดีขึ้น เกิดทักษะและเกิดการเรียนรู้ที่คงทนยิ่งขึ้น
4. การแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก และการต่อยอดเครือข่ายในวงกว้างออกไป ไม่จำกัดเฉพาะเครือข่ายที่ตนเองเป็นสมาชิกเท่านั้น มองหาเครือข่ายความร่วมมือใหม่ๆ
5. การทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน สมาชิกต้องร่วมกันทำกิจกรรมหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกได้มาร่วมปฏิสัมพันธ์กัน การมีกิจกรรมตลอดเวลาจะทำให้สมาชิกไม่หายไปไหนและอยากที่จะเข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
6. ผู้นำเครือข่าย มีส่วนสำคัญอย่างมากเพราะต้องเป็นบุคคลที่มีโลกทัศน์ มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล สามารถผลักดันนโยบายการส่งเสริมอาชีพให้กับบุคคลออกทิสติกไปสู่ระดับชาติได้
7. องค์กรจะเป็นแกนหลักในการเปิดพื้นที่ให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม
8. ชุมชน ต้องให้การสนับสนุนในการเปิดพื้นที่ของชุมชนให้กับบุคคลออกทิสติกเพื่อใช้เป็นสถานที่ในการเรียนรู้ และการฝึกงาน
9. ครอบครัวต้องดูแลและเอาใส่บุคคลออกทิสติกอย่างใกล้ชิด ให้กำลังใจ และเสริมแรงทางบวกเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้ทำงานได้ประสบผลสำเร็จ
10. ครอบครัว ชุมชน และองค์กรจะต้องเป็นองค์กรที่เข้มแข็งในการเป็นผู้มีส่วนสนับสนุน และผลักดันอาชีพให้กับบุคคลออกทิสติก

แผนภาพที่ 4 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อครอบครัว

1.1.1 ครอบครัวต้องส่งเสริมพลังครอบครัว (Family Empowerment) เพราะครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการดูแลช่วยเหลือเด็กออทิสติก พลังครอบครัว คือพลังแห่งความสำเร็จ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับออทิสติก เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ เพราะจะช่วยให้การดูแลช่วยเหลือเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

1.1.2 ครอบครัวต้องทำความรู้จักโรงเรียนและหลักสูตรที่จะให้บุคคลออทิสติกได้ฝึกอาชีพ ตลอดจนคอยเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก่บุคคลออทิสติกเมื่อต้องการความช่วยเหลือ

1.2 ข้อเสนอแนะต่อองค์กร

1.2.1 องค์กรต้องจัดการศึกษาทางเลือกให้กับบุคคลออทิสติกที่เน้นทักษะทางสังคมและการฝึกอาชีพ ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมกันเป็นเครือข่ายพัฒนาอาชีพให้กับบุคคลออทิสติก

1.2.2 องค์กรอาจดำเนินการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับบุคคล ออทิสติกเพราะการฝึกอาชีพบางครั้งก็มีข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากรและอุปกรณ์การฝึก

1.3 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1.3.1 ชุมชนต้องประสานความร่วมมือกับครอบครัวและองค์กรในการที่จะเป็นสถานที่สำหรับฝึกอาชีพให้กับบุคคลออทิสติก ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลออทิสติกได้เริ่มต้นฝึกอาชีพในชุมชนก่อนที่จะออกไปประกอบอาชีพจริงในสถานประกอบการจริงต่อไป

1.3.2 ชุมชนสามารถนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพไปปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ในชุมชนได้ โดยสามารถประยุกต์ดัดแปลงขั้นตอนหรือกิจกรรมจากโปรแกรมดังกล่าวได้

1.4 ข้อเสนอแนะต่อนโยบายของรัฐ

1.4.1 รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน เพื่อร่วมกันส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกสามารถประกอบอาชีพได้และสามารถทำงานร่วมกับคนคนปกติได้

1.4.2 รัฐควรสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับบุคคลออทิสติกเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาฝึกอาชีพ และแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนเพื่อดึงเข้ามาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการมีอาชีพของบุคคลออทิสติก

1.4.3 รัฐควรจัดทำนโยบายระดับชาติในการส่งเสริมการมีอาชีพของบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1.4.4 รัฐควรจัดรูปแบบการจัดการระบบการสอนทั้งเชิงรับและเชิงรุก โดยเชิงรับ คือ การเปิดหลักสูตรการเตรียมความพร้อมบุคลากรเพื่อรองรับการฝึกอาชีพให้กับบุคคลออทิสติก โดยเฉพาะ ส่วนเชิงรุกคือเปิดการฝึกอาชีพตามความต้องการของตลาดและความสนใจของผู้เรียนแล้วจัดหลักสูตรระยะสั้นรองรับรวมถึงการจัดทำระบบการรับเด็ก โดยอาจจัดเป็น open house 108 อาชีพ ให้ได้บุคคลออทิสติกได้ทดลองฝึกเพื่อดูความสนใจของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลถึงการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องตามบริบทแต่ละพื้นที่และในสถานการณ์ต่างๆ

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับพื้นที่อื่นเพื่อจะได้ทราบว่าผลที่ได้จะมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.3 ควรมีการนำแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพไปทดลองใช้เพื่อจะได้ทราบว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจากกรุงเทพมหานครมากน้อยเพียงใด

2.4 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

2.5 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานพัฒนาการมีอาชีพให้กับบุคคลออทิสติกแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง. (2559). จำนวนประชากรของประเทศไทย. Retrieved 6 กุมภาพันธ์ 2559, from <http://www.dopa.go.th/web/index.php>
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2546). แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- กรมสุขภาพจิต. (2557). สร้างสังคมไทยด้วยโครงการทดลองจ้างงาน. ข่าวสารกรมสุขภาพจิต, 21 (ฉบับที่ 245 เดือนพฤษภาคม 2557), 4-5.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). ปฏิรูปการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2544). คู่มือสำหรับครอบครัวเด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ.
- กลุ่มงานศึกษาสำหรับคนพิการ. (2550). แนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กันยา สัตถาสาธุชนะ. (2555). การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้กระบวนการสนับสนุนซึ่งกันและกันที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยาณี กุลชัย. (2560). การสร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอยะประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 20 ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม 2560.
- กิ่งแก้ว ปาจารย์. (2553). คู่มือการพัฒนาเด็กออทิสติกแบบองค์รวม (เทคนิค DIR/ ฟลอไรท์) (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2551). ฉลาด เก่ง ดี และมีความสุข. กรุงเทพมหานคร. ภาพพิมพ์.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพมหานคร.
- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนสู่ความเป็นเจ้าของระบบสุขภาพ : กรณีผู้พิการกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. Retrieved 14 ตุลาคม, 2558

- คมสัน สุขมาก. (2553). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัคร
ตำรวจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกโรงเรียน
ภาควิทยานิพนธ์ การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จันทิตา พุกพานานนท์. (2544). อาการแสดงออกบางอย่างของออทิสซึม (Autism) ในเด็กเล็ก.
ใกล้เคียง, ปีที่ 25(ฉบับที่ 7), 84-85.
- เจษฎา โชคดำรงสุข. (2557, 2 เมษายน 2557). "Autism and work together we can" เปลี่ยน
ออทิสติกจาก "ภาระ" ให้เป็น "พลัง". Paper presented at the World Autism
Awareness Day 2014, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน.
- ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล. (2557). การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทางการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม).
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2542). การศึกษาผู้ใหญ่: ประชญาตะวันตกและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีการสอน หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี:
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชิต นิลพานิช, กุลธนา ธนาพงศธร. (2532). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท เอกสาร
การสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูศักดิ์ จันทยานนท์. (2542). การเรียนรู้ของเด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนอนุบาลจันทยา
นนท์.
- ณัชภัส ชีระเรืองไชยศรี. (2555). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพขององค์กรชุมชน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุ ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอด
ชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2552). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัย
การศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ โรงเรียนสาธิตแห่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ดาร์รัตน์ สัตตวัชราเวช. (2546). เด็กออทิสติก. Retrieved 18 กรกฎาคม, 2557, from
<http://www.thaicilnic.com>

- ดุสิต ลิขนะพิชิตกุล. (2551). ระบุ “ครอบครัวอบอุ่น” สร้างเสริม ไอคิว อีคิว ได้. Retrieved 24 พฤศจิกายน 2557, from [%20สร้างเสริม%20ไอคิว%20อีคิว%20ได้.html](http://www.thaihealth.or.th/Content/13472-ระบุ%20ครอบครัวอบอุ่น)
- ธานินทร์ หงษา. (2550). ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการทำงานเป็นทีม. Retrieved 27 ตุลาคม, 2558, from <http://www.my2tum.multiply.com/journal/item/19/19>
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคม ประชา สังคม (พิมพ์ครั้งที่ 6 ed.). ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2546). ครอบครัวคุณภาพ. แม่และเด็ก, ปีที่ 27(ฉบับที่ 381), 124-125.
- นักสังคมสงเคราะห์ผู้รับผิดชอบโครงการทดลองจ้างงาน. (2559). สภาพและปัญหาในการเตรียมบุคคล ออทิสติกเข้าสู่อาชีพ. กรุงเทพมหานคร.
- บัญชา แก้วส่อง, บัณฑิต พรหมพักพิง, สัมพันธ์ เตชะอธิก, บุญเลิศ มรกต, ดวงดาว นิลวัชรารัง, & สุเมธ ปานจำลอง. (2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การพัฒนา. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 13 (ฉบับที่ 2), 119-124.
- ปฐม นิคมานนท์. (2528). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์อักษร.
- ประสิทธิ์ ศรีเรืองฤทธิ์. (2549). การใช้แนวคิดเรื่องพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ของไวท์ฮีดสกีเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการเขียนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2548). นวัตกรรมการเรียนรู้: คน ชุมชน และการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทยออฟเซต.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2546). วิธีสอนเด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร. จำไทย เพลส.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2551). กิจกรรมการฝึกทักษะเด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร. เจ.เอ็น.ที.
- พรรณพิมล วิบุลากร. (2559, 31 มีนาคม 2559). กรมสุขภาพจิตจับมือองค์กรใหญ่ให้โอกาสออทิสติกพิสูจน์ฝีมือ, หนังสือพิมพ์ประชาไท. Retrieved from <http://prachatai.com/journal/2016/04/65100>
- พรศิริ บรรจงประเสริฐ. (2552). การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์. (2555). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. นนทบุรี: โรงพิมพ์พิมพ์ทรัพย์การพิมพ์.
- พัชรินทร์ จันทร์ส่องแสง. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการและชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญแข ลีมีศิลา. (2541). รวมเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับออทิสติก. สมุทรปราการ. ช.แสงงามการพิมพ์.
- เพ็ญแข ลีมีศิลา. (2545). การวินิจฉัยโรคออทิสซึม สมุทรปราการ. ช.แสงงามการพิมพ์.
- มูลนิธิออทิสติกไทย. (2557). ปรัชญา อุดมการณ์มูลนิธิออทิสติกไทย. Retrieved 18 กันยายน, 2557, from <http://www.autisticthai.com/index.php?name=page&file=page&op=เกี่ยวกับมูลนิธิ>
- เยาวชล ขุนแก้ว. (2546). นวัตกรรมการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัชณี ฉลองเกื้อกุล. (2559, 31 มีนาคม 2559). กรมสุขภาพจิตจับมือองค์กรใหญ่ให้โอกาสออทิสติก พิสูจน์ฝีมือ, หนังสือพิมพ์ประชาไท. Retrieved from <http://prachatai.com/journal/2016/04/65100>
- รัตนา พุ่มไพศาล. (2530). วิทยาการการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับ พ.ศ.2546 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- รุ่งเพชร สุमितนันท. (2557). คุณภาพชีวิตบุคคลออทิสติก. Paper presented at the งานเสวนอบทความคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์. (2545). คู่มือการฝึกและดูแลเด็กออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง. สมุทรปราการ. ช.แสงงามการพิมพ์.
- วรรัตน์ อภินันท์กุล. (2551). แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วัชรารัฐ วัชรวิบูลย์, ปัทมา ศิริเวช, พรธณพิมล วิบุลากร, ชาติชาย มุกสง, & แพรว เอี่ยมน้อย. (2553). การสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน. In ลัดดา ดำริการเลิศ (Ed.), ประสพการณ์การทำงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed., pp. 115-118). กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์. พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- วิศนี ศิลตระกูล, & อมรา ปฐภิญโญบูรณ์. (2544). การศึกษาตามอัธยาศัย: จากแนวความคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่แนวปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- ศรียา นิยมธรรม. (2546). การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร. พัฒนาศึกษา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2546). จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ศรีประภา ชัยสินธพ. (2556). สภาพจิตใจของเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม, 2559, from <http://www.thailabonline.com/moral2.htm>
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร พชร กานต์พับลิเคชั่น.
- ศูนย์อาชีพออทิสติกไทย. (2557). การพัฒนาหลักสูตรอาชีพสู่การมีงานทำสำหรับบุคคลออทิสติก. Retrieved 20 กุมภาพันธ์, 2558, from <http://www.autisticthai.com/?name=news&file=readnews&id=20>
- สถาบันราชานุกูล. (2551). คู่มือการดูแลและฝึกทักษะพื้นฐานการทำงานแก่บุคคลออทิสติกและผู้บกพร่องทางสติปัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์ พรอสเพอร์รัสปัลลัส.
- สถาบันราชานุกูล. (2557). โปรดเข้าใจออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พรอสเพอร์รัสปัลลัส.
- สมชาย เจริญอำนวยสุข. (2559). การจัดตั้งเครือข่าย JOB Coach Thailand. Retrieved สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม, 2559, from http://www.csrcom.com/news_show.php?id_show=463
- สมพร หวานเสร็จ. (2552). การพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกโดยใช้สื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมอง. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา.

- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานสรุปการสัมมนาโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2548). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552). หลักสูตรการศึกษานอกระบบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552a). คนพิการกับสิทธิตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities- CRPD) Retrieved 20 มิถุนายน, 2558, from http://www.sedthailand.com/images/introc_1293368920/05.pdf
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552b). คู่มือกฎหมายการปฏิบัติงานเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2556). พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2558). สถิติการจดทะเบียนคนพิการ Retrieved 23 พฤศจิกายน 2558, from https://www.m-society.go.th/more_news.php?cid=81
- สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง.
- สิริวรา หงษ์วิทยากร. (2549). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา สาครเสถียร. (2559). สภาพและปัญหาในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ. กรุงเทพมหานคร.
- สุดา เชิดเกียรติกุล. (2555). การพัฒนาโปรแกรมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาลดชีวิตสำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาลดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทิดา ลิ้มสกุล. (2550). การศึกษาการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2559). การจัดตั้งเครือข่าย JOB Coach Thailand Retrieved สืบค้นวันที่ 18 พฤษภาคม, 2559, from http://www.csrc.com/news_show.php?id_show=463
- สุภางค์ จันทวานิช. (2555). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 20 ed.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวีวัฒน์. (2542). การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรกุล เจนอบรม. (2541). วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: นิชินแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.

- สุวภา จรดล และโชคชัย สุธาเวช. (2556). การจัดบริการด้านการจ้างงานของรัฐแก่คนพิการ. วิทยบริการ, 29 (ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2556), 18-32.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรรการพิมพ์.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2552). สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ (พิมพ์ครั้งที่ 3 ed.). กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- อรทัย กักพล. (2552). คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. นนทบุรี: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- อรัญญา บุทธิจักร์. (2552). ผลของการออกกาลังกายด้วยพิตบอลที่มีต่อความอ่อนตัว การทรง ตัว และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อของเด็กออทิสติก. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED), 1, 100 - 114.
- อังคณา บุญเฉลิมศักดิ์. (2543). สภาพ ปัญหา ความต้องการและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาออกโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2542). การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน. ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2544). การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน. ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2544). แนวทางการบริหารและการจัดการ: การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์บรรณกิจ (1991) จำกัด.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2544). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดวงกมล.
- อุ้นดา นพคุณ. (2546). กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2545). ช่วยลูกออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: ชันด้าการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (4th- edition (DSM-IV ed.). Washington DC, : American Psychiatric Association.
- American Public Health Association. (1983). *Community Participation in Primary Health Care*.
- Arnstein Sherry R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *JAIP*, 35(4), 216-224.
- Barnes C., & Mercer G. (2005). *The Social Model of Disability and the Majority World; Leeds: The Disability Press*.
- Boeltzig H., Pilling D., Timmons J.C., & Johnson. (2010). Disability Specialist Staff in U.S. One Stop Career Centers and British Job Centre Plus Offices: Roles, Responsibilities, and Evidence of Their Effectiveness. *Journal of Disability Policy Studies*, 21(2), 101-115.
- Boone E.J. (2002). *Developing Programs in Adult Education*. Illinois: Waveland Press.
- Boyle P.G. (1981). *Planning Better Program*. New York: McGraw-Hill.
- Bruner, J. (1963). *The process of education*. New York: Alfred A. Knopf and Random House.
- Caffarella R.S. (2002). *Planing programs for Adult Learners* (Second ed.). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Carter Erik W. (2012). Predictors of Post School Employment Outcome for Young Adults with Severe Disabilities. *Journal of Disability Policy Studies*, 23(June (2012)), 50-63.
- Cohen J.M., & Uphoff N.T. (1977). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementatiln Ealuation*. Paper presented at the Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Coombs H. (1974). *Non-Formal Education for Rural Development, Strengthening Learning Opportunities for Children and Youth Interin report prepared by the International Council for Educational Development*.

- Cotton J.L. (1997). Does employee involvement work ? Yes, sometime. *Journal of Nursing Care Quality, 12*(2), 33-45.
- Dan Baker. (2008). *Supported Employment: Participant Training Manual*. New Brunswick, NJ: The Elizabeth M. Boggs Center on Developmental Disabilities, University of Medicine and Dentistry of New Jersey-Robert Wood Johnson Medical School.
- Dougla M. (1970). Some Perspective on the Phenomenon of Participation. *Adult Education Journal, 20*(2).
- Dusseldorp V.D. (1981). *Participation in Planned Development*. New York: Wageningen.
- Griffin D., & Bartholomew K. (1996). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 430-445*.
- Houle. C.O. (1972). *The design of education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Holton E. F., Bates R. A., & Ruona W.E.A. (2000). Development of a Generalized Learning Transfer System Inventory. *Human Resource Development Quarterly, 11*(4), 333-360.
- Kidd, J .R. (1973). *How adults learn*. New York: Association Press.
- Knowles, M. S. (1954). *Informal adult education*. New York: Association Press.
- Knowles, M. S. (1978). *The adult learner: A neglected species*. Houston: Gulf Publishing.
- Lee J Cary. (1970). *Community Development as a Process*. In U. o. M. Press (Ed.). Columbia USA.
- Mezirow, J. (1981). A critical theory of adult learning and education. *Adult Education Quarterly 32*(1): 3-24.
- Matt Tincani, Jason Travers, & Boutot, A. (2009). Race, culture, and autism spectrum disorder: Understanding the role of diversity in successful educational interventions. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities, 34*(3-4), 81-90.

- Mesibov G.B., Schopler E., & Shea V. (2004). *The TEACCH Approach to Autism Spectrum Disorders* New York: Plenum.
- Meyer L.S., Taylor B.A., Cerino K.E., Fisher J.R., Moran L., & Richard E. (2006). *Alpine Learning Group*. Austin, TX: Pro-ed.
- Michael Kamp, Christy Lynch, & Ronald Haccou. (2012). Decent Work for People with Disabilities. Retrieved May 15,, 2016, from www.wase.net
- Midgley, James, & others. (1986). *Community Participation Social Development and the State*. London: Methuen.
- Nhat Hanh Thich. (2012). *Good Citizens*. Canada: Parallax Press.
- Oakley P., & Marsden D. (1987). *Approaches to Participation in Rural Development*. Geneva: ILO.
- Rogers, C .R. (1969). *Freedom to learn*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill.
- Rosenshine, B., and Guenther, J. (1992). Using scaffolds for teaching leavel cognitive strategies. In J. W. Keefe; and H .J. Walberg (eds), *Teaching for Teaching*. Virginia: National Association of Secondary School Principles.
- Shadid W., & others. (1982). A theoretical approach In Participation of the Poor in Development. In Benno Galgart & Eicke Buijs (Eds.), *Access and participation*. Leiden: University of Leiden.
- Tyler, R .W. (1986). *Basic principles of curriculum and intruction*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Vygotsky, L. S. (1997). *Educational psychology*. Translated by R. Silveman. Florida: St Lucie Press.
- UNESCO. (2006). *Education for all Literacy for life*. Paris: EFA Global Monitoring
- United Nation Organization. (1981). *Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development*. Paper presented at the United Nation Department of Internation Economic and Social Affair, New York.
- WHO & UNICEF. (1978). *Report of the International Conferenc on Primary Health Care*. New York. http://www.unicef.org/about/history/files/Alma_At_a_conference_1978_report.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์
อาจารย์พิเศษ สาขาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.สมพร ทวานเสร็จ
ผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร
4. ดร.วิรุฬห์ นิลโมจน์
ข้าราชการบำนาญ
5. คุณชูศักดิ์ จันทยานนท์
ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-2158

คณะครูคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

18 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอส่งมอบเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสงเคราะห์โรงเรียนวิเชียร

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล อุดมพิริยะคำอ้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวฉัตรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ มีสิทธิบัตรการประดิษฐ์เครื่องคิดเลขไฟฟ้าระบบโรงเรียน ภาคบริหารศึกษาดุสิตวิจิตร อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยทางนิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริมการเรียนรู้มีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว สังคม และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษาแบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ทรงคุณวุฒิอาจารย์ ดร.บรรพิตน์ ปัทมเจริญวิไลวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โรจน์ทร์ สุวิญญู เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการปฏิบัติงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสงเคราะห์โรงเรียนวิเชียร ผู้วิจัยจึงขอใช้ประโยชน์งานในรายละเอียดต่อไปนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอทราบและขอความเห็นชอบจากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสงเคราะห์โรงเรียนวิเชียร การต่อไป และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล อุดมพิริยะคำอ้อย)
รองคณบดี
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนศึกษา

ศูนย์พัฒนศึกษา วิทยาลัยการศึกษาดุสิตวิจิตร
โทร 0-2218-2563 ต่อ 6732
เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 083-080864 email: att@hlop@gmail.com

ที่ กค 0512.6(2791.01)/61- 2159

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิรุจน์ นิสโรจน์

ถึงที่สถานด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรติพย์ สันตวิริชพันธ์ มีชื่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรุจน์ นิสโรจน์ เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรุจน์ สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในงานนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ที่ได้นิพนธ์ผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอทราบและขอทราบโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาติ ชีโรจน์)

รองคณบดี

ผู้อำนวยการคณะครุศาสตร์

กลุ่มการบริหารการศึกษาศึกษา ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732
เบอร์โทรศัพท์มือถือ: 080-0803644 email: atthhpp@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-2160

คณะรัฐมนตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

19 พฤษภาคม 2561

เรื่อง นายเรียวเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประจำโรงเรียนวิจิตร

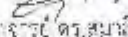
เรียน ดร.สมพร หวานเจริญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอรรถทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการศึกษาในรายงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษาแบบโรงเรียนในอาคารเตรียม บุคคลออกฝึกศึกษาสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรวิวัฒน์ สุบัญญัติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประจำโรงเรียนวิจิตร ทั้งนี้โปรด รุ้วิทยาลัยระดับประสานงานในรายละเอียดต่อไป.

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ทรงความรู้และประสบการณ์วิชาการ ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี จีโนนร)
รองคณบดี
ปฏิบัติการแทนคณบดี

ศูนย์ภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 5732
อิเล็กทรอนิกส์วิจัย: DEO-DE00644 email: acththi@op@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2797.01)/61-2161

คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

18 พฤษภาคม 2561

เรื่อง จดเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณชูศักดิ์ จันทยานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอนรติพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิติศาสตรบัณฑิต ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
นาระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ
การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานาระบบโรงเรียนในการเตรียม
บุคคลอยุติศึกษาเข้าสู่อาชีพ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ ปัทมเจริญ รักษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.จิรฉัตร สุณีญโญ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้มีมติ
ผู้วิจัยจะได้รายงานใบรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ชีโนกุล)
รองคณบดี
ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ
โทร 0-2218-2565 ต่อ 6732
เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthinipo@gmail.com

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กลุ่มภารกิจบริหารการศึกษา ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร 82565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-2162

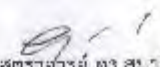
วันที่ 18 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเรื่องวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ศรภรณ์ ไตรจิตฺตรคุณ

ด้วย บางสาขาของวิทยานิพนธ์ สันตวิธีษะกันรู้ มีสัทธิกัฏฐุครุศา สตรตตุงฎฐิณัฏฐิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ อยู่วะหระหการค้ำเป็นงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว ชุมชน และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลออกสู่สังคม/เข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปุณฺณเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระดิษฐ์ สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเรื่องวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้มีสัทธิ ผู้วิจัยได้ประสานงานในรายละเอียดแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อขอความกรุณาแจ้งจากท่านไปยังเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ทราบแล้วและโยชน์ทางวิชาการ ต่อไป และขอขอบคุณมากในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนาสี ชินนกุล)
รองคณบดี

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ

**แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วม
ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ**

ข้อ	ข้อความคำถาม	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. จุดมุ่งหมายของการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน								
1	จุดมุ่งหมายในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน ของท่านมีเรื่องใดบ้าง/อย่างไร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2	การเข้าถึงการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน เป็นอย่างไร	1	0	1	1	0	0.60	ใช้ได้
3	ที่ผ่านมาในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ท่านพึงพอใจมากน้อยแค่ไหน เพราะเหตุใด	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2. รูปแบบการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัว องค์กร และชุมชน								
4	การดำเนินงานของครอบครัวองค์กร ชุมชน เกี่ยวกับการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ผ่านมาเป็นอย่างไร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5	ปัจจุบันครอบครัว องค์กร และชุมชนของท่านมีการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ ในรูปแบบใดบ้าง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6	มีจำนวนบุคคลออทิสติกที่เข้ามาใช้บริการ/ได้รับบริการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของท่านเป็นจำนวนประมาณเท่าใด	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
7	มีการศึกษาภูมิหลังของบุคคลออกtisติกเหล่านั้นหรือไม่ ถ้ามี ส่วนใหญ่ภูมิหลังของบุคคลออกtisติกที่เข้ามาใช้บริการ/รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไรบ้าง เช่น พื้นที่อยู่อาศัย ลักษณะครอบครัว สาเหตุที่เข้ามาใช้บริการ เป็นต้น	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8	ในเครือข่าย ตัวท่านเองมีบทบาทอะไรบ้างในการเตรียมบุคคลออกtisติกเข้าสู่อาชีพ และเข้าไปมีบทบาทนั้นได้อย่างไร	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
9	ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลออกtisติกเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะใด เป็นหลักสูตรที่ใช้กับบุคคลทั่วไป/ หลักสูตรเฉพาะ/การศึกษาทางเลือก/ฯลฯ เป็นการพัฒนาการศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10	ถ้ากรณีมีเครือข่ายดังกล่าวมีลักษณะการทำงานร่วมกันอย่างไร (บทบาทและหน้าที่/ความรับผิดชอบ)	1	-1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
11	มีการสนับสนุนด้านการศึกษา/การส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกtisติกเข้าสู่อาชีพ อย่างไร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
12	มีองค์กร/หน่วยงาน/บุคคลใดบ้างที่ร่วมเป็นเครือข่ายทำงานให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการเตรียมบุคคลออกtisติกเข้าสู่อาชีพร่วมกับท่าน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
13	ที่ผ่านมาสมาชิกของเครือข่ายมีบทบาทอย่างไรต่อการเตรียมบุคคลออกtisติกเข้าสู่อาชีพ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
14	มีการจัดประชุม/จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพบ้างหรือไม่ ถ้าทำๆ อย่างไร ประเด็นสำคัญอะไรบ้าง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.ปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ								
15	สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ของครอบครัวองค์กร และชุมชนมีหรือไม่ อย่างไร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
16	ในการดำเนินการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ ท่านประสบปัญหาอุปสรรคใดในข้างต่อการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
17	ในเครือข่ายของท่านเคยมีการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ อย่างไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
18	ในเครือข่ายของท่านมีปัญหาอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุมาจากอะไร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	ท่านคิดว่าอะไรเป็นเงื่อนไขที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพของท่าน และท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความคำถาม	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
25	ท่านคิดว่าขององค์กรท่านมีความพร้อมหรือศักยภาพเพียงพอหรือไม่ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ และในด้านใดบ้าง	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
26	ท่านคิดว่าในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องดำเนินการอย่างไรและต้องมีปัจจัยใดบ้างมาสนับสนุนหนุนเสริมทั้งจากภายในและนอกเครือข่าย	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
27	ท่านต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพหรือไม่ ในรูปแบบใด	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
28	ท่านต้องการได้รับการสนับสนุนด้านใดบ้าง ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
29	ท่านต้องการให้บุคคลหรือองค์กรใดเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโปรแกรมเพิ่มเติมจากสมาชิกที่มีอยู่ คือ (โปรดระบุ)	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
30	ท่านต้องการอยากให้มีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพไปจนถึงระดับใด	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
31	ที่ผ่านมา ได้มีการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพกับหน่วยงานใดบ้างหรือไม่ ถ้ามีใช่ที่ใดบ้าง และและเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเกี่ยวกับอะไร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความคำถาม	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
32	ปัจจุบันบุคคลออกทิสติกได้ทำงานอะไรบ้างหรือไม่ และในอนาคตคิดว่า จะประกอบอาชีพอะไร และอยากให้มีการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพต่อไปหรือไม่ อย่างไร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5. ข้อเสนอแนะเพื่อการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น								
33	ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาแนวทางการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพในด้านต่อไปนี้หรือไม่ - ด้านนโยบาย - ด้านงบประมาณ - ด้านทรัพยากร - ด้านอื่น ๆ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
34	(ถ้ามี) ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านเหล่านี้ควรเป็นไปในทิศทางใด/อย่างไร - ด้านนโยบาย - ด้านงบประมาณ - ด้านทรัพยากร - ด้านอื่น ๆ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
35	หัวข้อความรู้ที่ท่านสนใจและต้องการได้รับเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน - ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลออกทิสติกในการทำงาน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ชื่อ	ข้อความ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	<ul style="list-style-type: none"> - การทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) - การประเมินบุคคลออกতিสติกในการทำงาน - การประเมินสถานประกอบการ - การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) - การวิเคราะห์การปฏิบัติตัวในที่ทำงาน (Work Habits) - การสอนทักษะการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงาน (Work Skills) - การติดตามและประเมินผลการทำงาน - การสื่อสารระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนเพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคคลออกติสติก 							

ภาคผนวก ง
เครื่องมือวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

การสะท้อนคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผน (ส่วนบุคคล)

1. ผลที่ได้จากการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้จริงเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรคจากการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้จริง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้จริง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินการตามกระบวนการกลุ่ม

1. ความเหมาะสมของกระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม เพื่อมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ได้จริง มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

ถ้าไม่เหมาะสมควรปรับปรุงควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

2. ความเป็นไปได้ของกระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม เพื่อมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ความเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร

เป็นไปได้ เพราะ

.....

.....

.....

เป็นไปไม่ได้ เพราะ

.....

.....

.....

ถ้าเป็นไปไม่ได้ควรแก้ไขอย่างไร

.....

.....

3. ความถูกต้องของกระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม เพื่อมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ได้จริง มีความถูกต้องหรือไม่ อย่างไร

ถูกต้อง เพราะ

.....

.....

.....

ไม่ถูกต้อง เพราะ

.....

.....

.....

ถ้าไม่ถูกต้องควรแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

4. ความเป็นประโยชน์ของกระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม เพื่อมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ความเป็นประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

เป็นประโยชน์ เพราะ

.....

.....

.....

ไม่เป็นประโยชน์เพราะ

.....

.....

.....

ถ้าไม่เป็นประโยชน์ควรแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

5. เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบความรู้ แหล่งข้อมูล สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลของกระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม เพื่อมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ได้จริง มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

เหมาะสมและเป็นประโยชน์ เพราะ

.....

.....

.....

เหมาะสมแต่ไม่เป็นประโยชน์ เพราะ

.....

.....

.....

ควรแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

ไม่เหมาะสมแต่เป็นประโยชน์ เพราะ.

.....

.....

.....

ควรแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

- ไม่เหมาะสมและไม่เป็นประโยชน์ เพราะ

.....

.....

.....

.....

- ควรแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ มีอะไรบ้าง (เช่น กระบวนการ บุคลากร สถานที่ แหล่งข้อมูล งบประมาณ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นต้น)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัจจัยการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนไปใช้จริง มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

ภาพการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

1. นำเสนอข้อมูลสภาวะการณ์ที่ได้จากเวทีเสวนาร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร เพื่อวางแผนและออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วม

2. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันทบทวนและเรียนรู้บทบาทของครอบครัว องค์กร และชุมชน ในการเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพ

3. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินบุคคลออทิสติกเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพ ดังนี้

4. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันเรียนรู้และทำการประเมินสถานประกอบการที่จะรองรับบุคคลออทิสติกเข้าทำงาน

5. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันสรุปข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2-5 และกำหนดอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคล ออทิสติก

6. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดและประสานความร่วมมือจากบุคคล องค์กรภายนอกเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามแผน

7. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมสำหรับบุคคลออทิสติกและกิจกรรมปฏิบัติเพื่อเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมาย และกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโปรแกรม

8. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันวางแผนการร่วมมือกันเตรียมบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายที่กำหนด

9. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

10. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินโปรแกรมหากยังไม่เพียงพอที่
แสวงหาเพิ่มเติม

ภาคผนวก ฉ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม
เพื่อวิพากษ์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน
ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์
อาจารย์พิเศษ สาขาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ดารณี ศักดิ์ศิริผล
อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.รุ่งอรุณ ไสยโสภณ
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร
4. คุณชูศักดิ์ จันทยานนนท์
ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย
5. นายปราโมทย์ ธรรมสโรช
นายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก กรุงเทพมหานคร
6. นางสาวศิริอนงค์ สุขเต็ม
เจ้าหน้าที่มูลนิธิออทิสติกไทย
7. นางสาวชดา ศาครเสถียร
ที่ปรึกษาด้านงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย โรงพยาบาลศรีธัญญา
8. นางวรัฏฐา เจริญ
นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์
9. นางสาวสุรีย์ บุญเฉย
นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลศรีธัญญา
10. คุณรัชณี วัฒนรัตนากุล
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานคร เขต 7 กรมการจัดหางาน กระทรวง
แรงงาน
11. นายณัฐพงษ์ รงคะวิรุจน์ชัย
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตตลิ่งชัน
12. นางภาลินี ขาติพานิชย์
ผู้ปกครอง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม
เพื่อวิพากษ์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน
ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

13. คุณสุกัญญา โมฆรัตน์

ผู้ปกครอง

14. นางสาวบุญยงค์ ชาระนันท์

เจ้าของสถานประกอบการ

15. นางสาวทองใส พงษ์สุวรรณ

พนักงานฝ่ายบุคคล โรงแรมสี่พระยาทาวเวอร์อินน์

16. นางสาวสตรีรัตน์ สว่างวงศ์

ครูมูลนิธิออทิสติกไทย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group)

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61- 3770

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๒๖ กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิอโศกไทย เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthhiipp@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-3778

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

16 กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

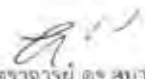
เรียน รศ.ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลอยุติสตักเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัชต์ สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00 ณ ห้องประชุมมูลนิธิอโศกไทย เซนต์ลียงจีน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่และเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชินกุล)
 รองคณบดี
 ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthihippa@gmail.com

ที่ ศธ ๐๔12.6(2791.01)/61-3725

คณะกรรมการฯ ชุดใหม่
กรมศุลกากร กระทรวงพาณิชย์
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

29 กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน ดร.รุ่งอรุณ ไสยโสภณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรรัตน์ สันตวิริยะพันธุ์ มีผลการศึกษาโครงการวิจัยระดับชาติ สาขาวิชาการศึกษา) นอกรอบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ อยู่ระหว่างการทำนิพนธ์วิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษาแบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลต่อวิถีชีวิตที่สู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สร. วรจิตต์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ สุปัญญา เป็นวิทยากรที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00 ณ ห้องประชุมศูนย์วิจัยสังคมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้โปรดดูรายละเอียดได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่และเวลา ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางการต่อไป ขอขอบคุณเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนาลี จิตมานะ)
รองคณบดี
ปฏิบัติการคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0 2218 2555 ต่อ 6732
เบอร์โทรศัพท์มือถือ: 080-0800844 email: atthai@ppsemail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-3771

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

26 กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นายชูศักดิ์ จันทยานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิออทิสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชินกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthhiipp@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-3772

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

26 กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นายปราโมทย์ ธรรมสโรช

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรศึกษบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกให้สังคมเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระดิษฐ์ สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00 ณ ห้องประชุมมูลนิธิอโศกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthhipp@gmail.com

ที่ ทอ 0512.6(2791.01)/61-3773

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๕๖ กันยายน 2561

เรื่อง ขอบเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาอิสระระดับ เขตตลิ่งชัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันติวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลออกที่สติกเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เวรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ สุบัญญัติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00 ณ ห้องประชุมมูลนิธิอโศกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชินกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthihipp@gmail.com

ที่ ศบ 0512.6(2791.01)/61-3774

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๒๖ กันยายน 2561

เรื่อง ขอบเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นางสาวศุภา ศาครเสถียร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิชนี ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระฉัตร สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีจึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิชื้ออัสติกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชินกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthhiipp@gmail.com

ที่ พธ 0512.6(2791.01)/61-3776

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

26 กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นางสาวรีย์ บุญเคย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระดิษฐ์ สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00 ณ ห้องประชุมมูลนิธิอโศกไทย เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทววิชาการต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาสี ชินนกุล)
รองคณบดี
ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthipp@gmail.com

ที่ ทธ 0512.6(2791.01)/61-3784

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๕๒ กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นางสาวศรวิรัตน์ สว่างวงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม
การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนในการเตรียม
บุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วิวัฒน์ สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีจึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ใน
วันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิหอศิลปิกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลา
ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชินกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติภารกิจแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthhippi@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-3๖73

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

26 กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นางสาวศิริอนงค์ สุขเดิม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิอโศกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี จิโนกุล

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthhippa@gmail.com

ที่ ศส 0512.6(2791.01)/61-3782

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๒๕ กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นางสาวบุญยงค์ ขาวะนันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอนรติพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการทำนิพนธ์วิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ เป็ทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระฉัตร สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00 ณ ห้องประชุมมูลนิธิธอสติกไทย เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้สิ่งที่ส่งมาด้วยจะได้บระสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี จิโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรที่พัสดุวิจัย: 080-0800844 email: atthhilpp@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-3781

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

26 กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นางสาวทิพย์รัตน์ แซ่เตีย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกให้สังคมเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระฉัตร สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิธิดาไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่และเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthilippe@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-3783

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

26 กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นางสาวทองใส พงษ์สุวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธ์ุ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกคณะโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลออกให้สติกเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระฉัตร สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิธิดาไทย เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่และเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชินกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthihipp@gmail.com

ที่ ศท 0512.6(2791.01)/61-3775

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

2๒ กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

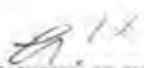
เรียน นางวรัฏฐา เจริญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกสู่สังคมเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรดิษฐ์ สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00 ณ ห้องประชุมมูลนิธิอโศกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชินกุล)
 รองคณบดี
 ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริหารการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthhipp@gmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791 01)/61-3780

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

26 กันยายน 2561

เรื่อง ขอร้องเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน นางภาสินี ซาติพานิชย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลอยทีสติกเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปิฎโญ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิอโศกไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้สิดผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติภาระแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthniipp@gmail.com

ที่ ศอ 0512.6(2791.01)/61-3777

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๒๒ กันยายน 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน คุณวิษนี วัฒนรัตนกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การส่งเสริม การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียม บุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ สุปัญญา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีจึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เวลา 10.00-12.00. ณ ห้องประชุมมูลนิธิอัสสัมชัญไทย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอคุณมากในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี
ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 080-0800844 email: atthnigp@gmail.com

ภาคผนวก ซ
เครื่องมือตามวัตถุประสงค์ที่ 2

เอกสารประกอบการวิพากษ์

เรื่อง การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วย โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังอยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ”

คำชี้แจง

1. การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ

1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

2) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

2. ในครั้งนี้เป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 โดยจะขอความอนุเคราะห์ให้ท่านช่วยวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะต่อ (ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

ผู้วิจัยได้พัฒนา (ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. (ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วย โปรแกรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

การจัดทำ (ร่าง) แนวทาง

เป้าหมาย

(ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ จะเป็นวิธีปฏิบัติที่จะทำให้องค์กร หน่วยงานที่ดำเนินงานให้กับบุคคลออกทิสติกประสบความสำเร็จหรือนำไปสู่ความเป็นเลิศของการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

(ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

(ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ มีจำนวนทั้งสิ้น 7 ข้อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวทางข้อที่ 1: “ร่วมวางแผน (Planing)”

หลักการ

ร่วมวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และการแสวงหาความร่วมมือ

แนวทาง

1. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันวางแผนตั้งแต่ก่อนเริ่มโปรแกรมจนสิ้นสุดโปรแกรม โดยร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดความสำคัญและการจัดลำดับความสำคัญในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
2. ครอบครัว องค์กร และชุมชน แสวงหาความร่วมมือในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพจากบุคคลและองค์กรทั้งภายในและภายนอกภาคีเครือข่าย

แนวทางข้อที่ 2: “ร่วมปฏิบัติ (Action)”

หลักการ

ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่วางไว้

แนวทาง

1. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันดำเนินการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้เป็นไปตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้

2. ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ร่วมกันดำเนินการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

แนวทางข้อที่ 3: “ร่วมเรียนรู้ (Learning)”

หลักการ

ร่วมกันเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เทคโนโลยี และอาชีพที่เหมาะสม

แนวทาง

1. ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
2. ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ร่วมกันฟังความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ
3. ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ร่วมกันถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

แนวทางข้อที่ 4: “ร่วมตัดสินใจ (Decision)”

หลักการ

ร่วมกันตัดสินใจและยอมรับการตัดสินใจเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทาง

1. ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ร่วมกันตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้อง และความเหมาะสมจากประสบการณ์ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
2. ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ร่วมกันยอมรับการตัดสินใจของเครือข่ายในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

แนวทางข้อที่ 5: “ร่วมประเมินผล (Evaluation)”

หลักการ

ร่วมกันประเมินผลของการดำเนินงาน การเรียนรู้ และความสำเริง

แนวทาง

1. ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ร่วมกันประเมินผลบนพื้นฐานความถูกต้องและความเหมาะสมของกระบวนการในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน

2. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ได้จากการปฏิบัติการกระบวนการกลุ่มในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพร่วมกัน

3. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันประเมินผลความสำเร็จในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นต้นแบบให้กับเครือข่ายอื่นต่อไป

แนวทางที่ 6: “ร่วมรับผล (Results)”

หลักการ

ร่วมได้รับผลประโยชน์ และได้รับการแก้ไขทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

แนวทาง

1. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันรับผลประโยชน์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

2. ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันรับการแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่อง ข้อจำกัด ในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

แนวทางข้อที่ 7: “ร่วมติดตามผล (Follow)”

หลักการ

ร่วมกันติดตามผลเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและความยั่งยืน

แนวทาง

ครอบครัว องค์กร และชุมชน ร่วมกันติดตามผลในการเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา ให้เกิดความต่อเนื่องและความยั่งยืนต่อไป

2. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อ (ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่าง
 ครอบครัว องค์กร และชุมชนด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเตรียมบุคคลออกที่
 สติงเข้าสู่อาชีพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ทรงคุณวุฒิ
 (.....)
 วันที่.....เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561

ภาคผนวก ฅ
ภาพการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group)

ภาคผนวก ญ

คู่มือการใช้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน
ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

คู่มือการใช้แนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นคู่มือประกอบการใช้แนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพให้ถือปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน ด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมบุคคลออกทิสติกเข้าสู่อาชีพสำหรับผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง

ขั้นตอนการใช้แนวทาง

ครอบครัว 	องค์กร 	ชุมชน 	
ด้านกายภาพ	ด้านจิตใจ	ด้านเทคนิค	ด้านเครือข่าย
<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดสถานที่เพื่อให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน ได้เข้ามา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 2. สร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ให้ครอบครัว องค์กร และชุมชน รู้สึกปลอดภัย ไร้กังวลใจ เป็นกันเอง และเป็นมิตรภาพ 3. จัดสถานที่ที่มีความพร้อม และมีความสะดวกต่อบุคคลออทิสติกและผู้ติดตามในการเข้าร่วม พบปะเรียนรู้ 4. จัดช่วงเวลาที่เหมาะสมที่ครอบครัว องค์กร และชุมชน จะได้เข้ามาพบปะเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยความสมัครใจ และพร้อมเพรียงกัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลออทิสติก 2. ผู้อำนวยการความสะดวกต้องสร้างบรรยากาศของการพบปะที่เป็นมิตร ปลอดภัย และสร้างความมั่นใจให้กลุ่มเป้าหมายในการที่กล้าจะแสดงความคิดเห็น 3. บรรยากาศในเวทีการแสดงความคิดเห็น ต้องเอื้อให้กลุ่มเป้าหมายได้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ไม่ปิดกั้นโอกาสในการแสดงความคิดเห็น 4. ส่งเสริมให้ดำเนินกิจกรรม/กระบวนการพัฒนาบุคคลออทิสติกเข้าสู่อาชีพอย่างต่อเนื่อง ไม่ขย้อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีการเสริมแรงทางบวกด้วยการชื่นชม ชื่นชมซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ให้ตรงกัน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรม/กระบวนการเป็นไปตามแผน 2. มอบหมายหน้าที่ตามความสมัครใจ ความถนัด โดยไม่เป็นการบังคับจิตใจ หากติดขัดหรือต้องการความช่วยเหลือในสิ่งใดก็ช่วยเหลือ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน 3. ส่งเสริมให้รับบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของตนเอง และของผู้อื่น เพื่อให้ความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน 4. ส่งเสริมกลุ่มเป้าหมายให้วิเคราะห์ และสะท้อนผลรวมกัน เพื่อให้ทราบที่ต้องดำเนินการต่อ หรือไม่ควรดำเนินการต่อขั้นตอนไหน อย่างไร พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และติดตามผลให้ดีขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์รับออกต่อเพื่อต่อ ยอดให้กับเครือข่ายหรือกลุ่มอื่นๆ 2. มีเครือข่ายหรือกลุ่มสนับสนุนในด้านนโยบาย ขอบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอมรทิพย์ สันตวิริยะพันธุ์ เกิดเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2520 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2545 และในปีการศึกษา 2556 ได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงานปี 2545 อาจารย์ประจำโรงเรียนจิตรลดา แผนกประถมศึกษา ปี 2546 เจ้าหน้าที่อาวุโสแผนกฝึกอบรม ส่วนงานวิเคราะห์และประเมินผลการฝึกอบรม ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรบุคคล บริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร ปี 2547 ครูอาสาสมัครโครงการวัดไทยในสหรัฐอเมริกา วัดพุทธवास นครฮิวส์ตัน รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี 2548 อาจารย์ประจำโรงเรียนนานาชาติเซนต์ สตีเฟนส์ กรุงเทพมหานคร ปี 2552 อาจารย์ติวเตอร์อิสระ สอนทุกรายวิชาในระดับอนุบาลและประถมศึกษา และปี 2558 เจ้าหน้าที่โครงการโรงเรียนไทยสู่ความเป็นเลิศ มูลนิธิชิน โสภณพนิช

ปัจจุบันทำงานเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)